80

ANTİKACI DÜKKÂNI *Charles Dickens*

Dünya Edebiyatından Seçmeler

ANTİKACI DÜKKÂNI I

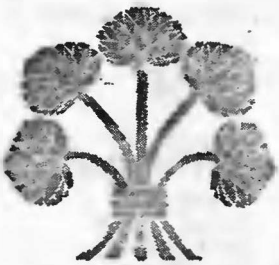
Charles Dickens

M.E.B.

CATVLLVS

MEB YAYINLARI

DÜNYA EDEBİYATINDAN
SEÇMELER

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI: 2187
BİLİM VE KÜLTÜR ESERLERİ DİZİSİ : 498
Dünya Edebiyatından Seçmeler : 80

Kitabın adı
ANTİKACI DÜKKÂNI I
Yayın kodu
91.34.Y.0002.767
ISBN 975.11.0501.3 (Tk. No.)
ISBN 975.11.0502.1 (1. Cilt)
Baskı yılı
1991
Baskı adedi
20.000
Dizgi, baskı, cilt
MİLLÎ EĞİTİM BASIMEVİ

Yayımlar Dairesi Başkanlığı'nın
13.7.1990 tarih ve 5711 sayılı yazıları ile
üçüncü defa 20.000 adet basılmıştır.

Dünya Edebiyatından Seçmeler

ANTİKACI DÜKKÂNI I

Charles Dickens

Çeviren
BEHLÜL TOYGAR

İstanbul, 1991

ANTİKACI DÜKKÂNI

I

I.

Ben ekseriya geceleri gezmeye çıkarım. Yaz günleri, sabahleyin evden erken ayrılır, bütün gün kırlarda ve kır yollarında gezer dolaşırım. Bazan günlerce ve haftalarca yerime, yurduma dönmediğim olur. Eğer kırda değilsem, ortalık kararmadıkça sokağa çıkmam. Bununla beraber; çok şükür her mahlûk gibi güneşin dünyamıza saçtığı ışık ve neşeden hoşlanırım.

Ben bu itiyadı hemen hemen hiç farkında olmadan kazandım. Çünkü bu, benim zayıf ve nahif bünyeme daha uygun olduğu gibi; sokakları dolduran insanların seciyeleri ve işleri güçleri hakkında tahminlere girişmek için bana daha uygun bir fırsat verir. Öğle vaktinin bol ışık ve telâşı benim gibi tembelce vakit geçirenler için elverişli değildir. Bir sokak lâmbasının veya bir dükkân vitrininin yardımı ile seçebildiğim geçici simalar, benim için onları gün ışığında ayan beyan görmekten ziyade uygundur. Şu hakikati de ilâve etmek icabederse; gece bu hususta gündüzden çok daha merhametlidir. Çünkü; gündüzün, havada kurulan bir şatoyu tam ikmal edildiği sırada; hiçbir nedamet duymaksızın ve hiçbir seremoniye tâbi olmadan yıktığını görmek, çok defa mümkündür.

Fâsılasız gidip gelişler, sonsuz kaynaşmalar, kaba kaldırım taşlarını aşındırıp kaypaklaştıran ardı arkası gelmez adımlar! Dar bir sokakta oturan halkın bunu dinlemeye nasıl tahammül ettiği hayret edilecek bir şeydir! Saint-Martins Court gibi bir yerde, acı ve usanç içinde — sanki bütün işi gücü bu imiş gibi — ister istemez ayak seslerini dinliyen; çocukların yürüyüşlerini yetişkinlerinkinden, pasaklı bir dilencinin eski papuçlarının çıkardığı sesi zarif kunduralı kibar bir insanınkinden; tembel tembel gezinenlerin ağır adımlarını telâşlı adımlardan; salına salına etrafta gezip dolaşan bir serserinin hantal adımlarını, zevk peşinde koşanların kıvrak ve çevik yürüyüşlerinden ayırdetmek mecburiyetinde kalan bir hastayı düşünün! Uğultu ve gürültü kulaklarından eksik olmıyan, çağlayıp akan ve asla durmıyan hayatı, hattâ huzursuz rüyalarında bile gören ve sanki yaşıyan bir ölü gibi gürültülü bir mezarlıkta asırlarca rahat ve sükûn ümidi beslemiyen bu zavallı insanı düşünün!

Sonra, müruriye vermeden geçilen köprüler üstündeki bitip tükenmiyen kalabalık arasında, güzel akşamlarda korkuluklar üstünde, kayıtsızca eğilerek hülyalara dalan ve belirsiz, müphem bir düşünce ile birkaç mil ötede gittikçe genişliyen yeşil sahiller arasından geçerek enginlere kavuşan suları seyredenleri; ağır yüklerinin verdiği yorgunlukla korkuluklara yaslanıp mola verdikleri sırada sevimsiz, ağır ve hantal bir mavna üstüne serilmiş bir muşambaya uzanarak kaygısızca çubuk

tüttürmenin gerçek saadet olacağını tasavvur edenleri; yine bambaşka bir yük altında köprünün üzerinde duraklıyarak boğulmanın zor bir ölüm değil, bilâkis intihar şekillerinin en iyisi ve kolayı olduğunu çok zaman evvel bir yerde duymuş veya okumuş olduklarını hatırlıyanları düşünün.

Daha sonra; Covent Garden pazarında; bahar ve yaz günlerinde, sabahleyin güneş doğarken, etrafa yayılan güzel kokuları ile, sefahat peşinde geceleri gündüzlere katan solgun benizli kalabalığı bile mesteden çiçekleri; çatı arası penceresi dışında asılı duran kafesinde bütün geceyi geçirdikten sonra, ilk ışıklarla coşup neşelenen bir ardıç kuşunu — sarhoş müşterilerin hummalı ellerinden sıyrılabilenleri bitkin bir halde yolun kenarında serili duran; ve hem aklı başında müşterilerin hoşuna gitmek hem de oradan geçen yaşlı başlı tüccar kâtiplerini "bu kır hulyasına da nasıl daldık," diye düşündürmek için derlenmeyi bekliyen, bağlı durmaktan pörsümüş, diğer küçük esirlerin biricik yakını olan şu küçük mahlûku düşünün!

Maksadım gezintilerim hakkında uzun boylu tafsilât vermek değildir. Lâkin nakledeceğim macera bu gezintilerden biri esnasında doğduğu için — bir girizgâh olarak — bunlardan bahsetmekten kendimi alamadım.

Yine bir akşam üstü: City'ye doğru bir gezintiye çıkmış, her zamanki yolumu takibederek — türlü hulyalar içinde — ağır ağır yürüyordum. Bana sorulduğuna şüphem olmıyan pek anlıyamadığım bir sual karşısında durakladım. Sesin yu-

muşak, tatlı tonu beni cezbetmişti. Dönüp başımı çevirdiğim zaman, şehrin bambaşka bir kısmındaki uzak bir semtin yolunu soran. küçük ve sevimli bir kızcağız ile karşılaştım.

— Orası buradan pek uzak yavrum! dedim.

Kızcağız ürkek bir sesle:

— Evet; uzak olduğunu biliyorum; dedi. Çünkü bu akşam oradan geldim!

Hayretle sordum:

— Yalnız mı geldin?

— Evet. Bunun hiç ehemmiyeti yok. Lâkin şimdi biraz korkmaya başladım. Çünkü yolumu kaybettim.

— Peki ne diye yolunu bir baskasına sormayıp da bana soruyorsun? Ya sana yanlış bir yol tarif edersem!

Küçük kız:

— Hayır! dedi. Buna imkân yok. Siz yavaş yürüyen yaşlı bir centilmensiniz. Yanlış yol salık vermiyeceğinize eminim!

Parlak gözlerinc bir damla göz yaşı gelen ve yüzüme bakarken çelimsiz vücudu titriyen bu zavallı yavrucağın ricasındaki metanetin beni ne kadar rikkatte getirdiğini tarif edemem.

— Gel ben seni oraya götüreyim; dedim.

Beni sanki beşikten beri tanıyormuş gibi. büyük bir emniyetle, elimi tuttu. Birlikte yola koyulduk. Adımlarını adımlarıma uyduran kızcağızı himaye eden sanki ben değil; fakat beni koruyup yol gösteren o idi. Onu yanlış yola sevk

etmediğime emin olmak istiyormuş gibi arasıra, mütecessis nazarlarla beni süzdüğünün farkında idim. Bu keskin ve zeki bakışların tekerrürü, her defasında, onun emniyetini bir kat daha artırmış görünüyordu.

Benim ilgi ve merakım da hemen hemen onunkinden aşağı kalmıyordu. Her ne kadar çocuk denilecek bir yaşta idiyse de; çelimsiz ve cılız bünyesi ona garip bir körpelik vermişti. Aşırı derecede sadelikle giyinmiş olmasına rağmen; kıyafetinde ihmal ve fakirliğe delâlet edecek bir emare yoktu. Üstü başı tertemizdi.

— Seni buralara kadar böyle yalnız başına kim gönderdi? diye sordum.

— Bana karşı büyük şefkati olan birisi; dedi.

— Peki buraya ne yapmaya geldin?

Kızcağız metin bir tavırla:

— Orasını söyliyemem! dedi.

Bu cevabın şekli; elimde olmıyarak; beni küçük mahlûka hayretle bakmaya sevk etti. Acaba onu yoluna sora sora gelmeye mecbur eden işin mahiyeti ne idi? Gözlerindeki bakışlar ne düşündüğümü anladığına delâlet ediyordu. Çünkü gözgöze geldiğimiz zaman, gördüğü işin zararlı bir iş olmadığını; fakat bunun büyük bir sır olduğunu ve bu sırrı kendisi de bilmediğini ilâve etti.

Bu sözlerde hiçbir hile veya yalan çeşnisi yoktu. Çünkü kızcağız bu sözleri hakikat damgası taşıyan, şüphe edilmez bir açık kalblilikle söylemişti. yürüyüşünü değiştirmeden yoluna devam

ediyor ve yürüdükçe bana daha fazla ısınarak, arada bir, neşeli neşeli konuşuyordu. Oturduğu yer hakkında fazla bir şey söylemedi. Yalnız takibettiğimiz yolu tanımadığı için, bu yolun daha kestirme olup olmadığını sormaya lüzum gördü.

Dostça yolumuza devam ederken, zihnimde, bu bilmeceyi çözecek yüzlerce izah şekli aradım durdum; fakat hiçbirisini kabul edemedim ve neticede merakımı tatmin etmek maksadiyle kızcağızın sâf kalbinden veya şükran hislerinden istifade etmek isteyişimden kendi kendime utandım. Bu küçük mahlûkları ben pek severim. Tanrının yakınları bu mâsum yavrucukların bize karşı gösterdikleri sevgi de küçümsenecek bir şey değildir. Bana karşı gösterdiği itimada önce memnun olduğum kadar, şimdi de hak kazanmaya azmettim ve bu itimada hürmet gösterdim.

Diğer taraftan; onu böyle düşüncesizce, akşam karanlığında, yalnız olarak, uzak yollara gönderenin kim olduğunu anlamamak için ortada bir sebep yoktu. Hem evine yaklaştığını anlayınca, bana Allahaısmarladık diyerek ayrılması ve böylece beni merakımı tatmin etmek fırsatından mahrum etmesi de pek muhtemel olduğundan; kalabalık ve umumi caddelerden kaçınarak, sapa yollara saptım. Böylelikle, kızcağız ancak oturduğu evin bulunduğu sokağa gelince nerede olduğunu anlıyabildi. O zaman küçük dostum sevinçle ellerini çırpıp önümden yürümeye başladı. Sonra bir kapının basamağı önünde durarak beni bekledi. Ben yanına gelince kapıyı çaldı.

Önce, kapının bir kısmının cam kaplı ve bir kepenkle muhafaza edilmemiş olduğunu fark edememiştim. Çünkü, içerisi sessiz ve karanlıktı. Her ikimiz de merakla içeri alınmamızı bekledik. Kapıyı iki üç defa çaldıktan sonra, içeriden ayak sesine benzer bir tıkırtı işitildi. Sonra, camdan solgun bir ışık sızdı. Ağır ağır yaklaşan ışık bana, gelişi-güzel sıralanmış eşya arasından geçerek kapıyı açmaya gelen şahsın kim olduğunu ve nereden geçtiğini görmek fırsatını vermişti.

Gelen, kır saçları uzamış, kısa boylu bir ihtiyardı. Kapıyı açmaya gelirken başının hizasına kaldırdığı ışığın yardımı ile simasını ve boyunu bosunu kolaylıkla seçebildim. Yaşının tesiriyle pek fazla değişmiş olmasına rağmen; nahif ve cılız bünyesinde küçük dostumun çelimsiz ve narın bünyesinin bir örneğini görmek kabildi. Açık mavi gözlerdeki müşabehet, şüpheye mahal bırakmıyacak kadar vazıhtı. Lâkin buruşuk çehresindeki ıstırap ve endişe o kadar büyüktü ki, bütün müşabehet burada kesiliyordu.

Telâşsızca geçtiği yer bu şehrin bazı garip semtlerinde tesadüf edilen ve halkın nazarından kıskançlık ve emniyetsizlikle saklanan eski ve antika eşyanın — küflü bir hazinenin — muhafaza edildiği bir yerdi. Burada hayaletlerin büründüğü sanılacak zırhlı elbiseler, eski manastırlardan getirilen acayip oymalar, çeşit çeşit paslı silâhlar, porselen, tahta, demir ve fildişinden yapılmış acayip heykeller, ancak rüyada tahayyül edilebilecek seccade ve kilimler, tuhaf mobilye parçaları göze

çarpıyordu. İhtiyarın solgun benzi, yaşadığı yere ne kadar uygun düşüyordu. Sanki bütün bu eşyayı, eski kiliseleri, mezarları ve boş evleri dolaşarak kendi eliyle birer birer toplamıştı! Her antika parçası onun haline uygun; fakat hiçbirisi onun kadar çökmüş ve yıpranmış değildi.

Anahtarı kilide sokarken beni hayretle süzüyordu. Küçük kızın yanımda olması hayretini bir kat daha artırmıştı. Kapı açılınca kızcağız ihtiyara "dede!" diye hitabetti ve arkadaşlığımızın hikâyesini anlattı.

İhtiyar, torununun başını eliyle okşadı ve:

— Nasıl oldu da yolunu kaybettin Nell? Eğer kaybolsaydın ben ne yapardım? dedi.

Kızcağız cesaretle cevap verdi:

— Hiç üzülme dede! Ben nasıl olsa sana dönmek için yolumu bulurum!

İhtiyar dede torununu öptükten sonra, bana döndü ve içeri girmemi rica etti. Dediğini yaptım. İhtiyar kapıyı kapayıp kilitledi. Elinde ışık, önümde yürüyerek, beni dışarıda kapının camından seçebildiğim koridordan geçirdi ve arkadaki oturma odasına aldı. Bu oda; içinde bir peri kızının uyuduğu zannedilecek, minimini, süslü bir karyolanın bulunduğu ufak bir odaya açılıyordu. Nell eline bir mum alarak odasına girdi ve dedesi ile beni başbaşa bıraktı.

İhtiyar, ateşin yanına bir sandalye yerleştirerek:

— Herhalde çok yorulmuş olmalısınız. Bilmem size nasıl teşekkür edebilirim? dedi.

— Bundan böyle torununuza daha fazla dikkat etmek suretiyle!

İhtiyar keskin bir sesle:

— Daha fazla dikkat ederek mi? Acaba kim bir çocuğu benim Nell'i sevdiğimden fazla sevebilir? dedi.

İhtiyarın cevabında öyle bir hayret eseri vardı ki, ne diyeceğimi şaşırdım. Halindeki mecalsizlikle derbederliğe ilâveten çehresinin derin endişe ifade eden bir mâna taşıması, onun önce sandığım gibi bir adam olmadığına beni ikna etti.

— Şurasını düşünmelisiniz ki... diye başlıyacak oldum, ihtiyar: "Düşünmek mi?" diyerek sözümü kesti ve:

— Ben onu düşünmüyor muyum? Ben onu düşünmüyor muyum? Siz hakikati bilmiyorsunuz! Zavallı Nell! Zavallı yavrucak! dedi.

İfade şekli ne olursa olsun; hiçbir kimsenin ihtiyar antikacının bu dört kelime ile izhar ettiği muhabbetten fazlasını ifade etmesine imkân yoktu. Tekrar söze başlamasını bekliyordum; fakat ihtiyar elini çenesine dayıyarak bir iki defa başını salladı ve gözlerini ateşe çevirdi.

Biz bu şekilde oturup konuşurken küçük odanın kapısı açıldı; Nell açık kestane saçları boynunun etrafına dağılmış, yüzü tekrar bize kavuşmak için gösterdiği telâş ile pembeleşmiş olduğu halde, geri döndü ve akşam yemeğini hazırlamak üzere faaliyete geçti. Küçük kızın meşguliyetinden istifade eden ihtiyarın, beni daha fazla tetkik etmek fırsatını bulduğunu fark ettim. Her şeyi

küçük Nell'in yapması; ve görünüşe göre evin içinde bizden başka hiç kimsenin bulunmaması; hayretimi mucip olmuştu. Kızcağızın dışarı çıkmasından istifade ederek bu nokta üzerinde bir fikir beyan etmek cüretini gösterdim. İhtiyar dede bana küçük Nell gibi itimat edilir, dikkatli bir insanın pek az bulunacağını söyledi.

İhtiyarın hodgâmlığına hamlettiğim bu cevap karşısında:

— Çocukların daha henüz bebek denilecek bir yaşta, hayata atıldıklarını görmek beni daima müteessir etmiştir. Bu onların itimat ve sâfiyetlerinin — Tanrının onlara bahşettiği iki gıpta edilecek vasfın — köklerini kurutur; daha zevk ve meserretlerimize iştirak edebilecek bir çağa gelmeden, onları keder ve kaygılarımızı paylaşmaya sevk eder, mülâhazasında bulundum.

İhtiyar dik dik yüzüme bakarak:

— Bu Nell için değil, onun enerjisinin kaynakları derindir! dedi. Zaten fakir çocukları zevkin türlüsünü tanımazlar.

Çocukları memnun edecek en ucuz bir şey bile para ile satın alınıyor!

— Lâkin müsaade ederseniz herhalde o kadar fakir değilsiniz! dedim.

İhtiyar:

— Çocuk, kendi çocuğum değildir: annesi de fakirdi; hiçbir şey, hattâ bir metelik bile saklamıyorum; fakat yine işte böyle gördüğünüz gibi yaşıyorum! dedi. Sonra elini elimin üstüne koyarak eğildi ve alçak sesle ilâve etti:

— Ama bir gün gelecek o zengin ve temiz pak bir insan olacak! Sakın onun yardımlarından istifade ettiğim için beni fena bir adam sanmayınız! Pek güzel anladığınız gibi, bütün bu işleri o, seve seve yapıyor. Bununla beraber, onun minimini ellerinin gördüğü işleri bir başkasına yaptıracak olsam, kalbinin kırılacağını da pekâlâ biliyorum!

İhtiyar birdenbire kavgacı bir ton almıştı:

— Düşünmüyor muyum? diye tekrarladı. Hayatta biricik düşüncem ve emelim bu yavrucak olduğuna Allah şahittir. Lâkin Allah bana yardım etmiyor. Hayır; hiç yardım etmiyor!

Tam bu sırada, görüşmemizin mevzuunu teşkil eden küçük kız tekrar içeri girdi ve ihtiyar da bana masaya yaklaşmam için işaret ederek sözünü kesti.

Daha yemeye başlamadan, girdiğimiz kapının tokmağı çalınınca, Nell pek hoşuma giden çocukça ve neşeli bir kahkaha ile: "İşte sevgili Kit geldi!" dedi.

İhtiyar antikacı, Nell'in saçlarını okşıyarak:

— Yaramaz her zaman zavallı Kit'e güler böyle; dedi. Nell daha neşeli bir tarzda gülmeye başladı. Ben de mahzâ yavrucağın neşesine iştirak ederek gülümsemeden kendimi alamadım. İhtiyar eline bir mum alarak kapıyı açmaya gitti, geri döndüğü zaman Kit de arkasında göründü.

Kit; dağınık saçlı, ayaklarını sürüye sürüye yürüyen, geniş ağızlı, kırmızı suratlı, karga burunlu, gülünç, acayip çehreli bir çocuktu. İçeride

bir yabancı görünce durakladı ve eline aldığı yusyuvarlak, viziyeri düşmüş kasketini evirip çevirmeye başladı. Durmadan ayağını değiştiriyor; ağırlığını kâh sağ bacağı, kâh sol bacağı üzerine veriyordu. Kapının ağzında durmuş; o zamana kadar hiç tesadüf etmediğim bir tavırla ve gözünün ucu ile küçük odaya bakıyordu. Bu andan itibaren bu tuhaf çocuğa karşı bir nevi minnettarlık duymaya başlamıştım. Çünkü, bu çocuğun, Nell'ın hayatının komik tarafını teşkil ettiğini anlamıştım.

İhtiyar:

— Yol uzaktı değil mi Kit? diye sordu.

— Uzak da lâkırdı mı patron! Cehennemin bucağı!

— Evi kolaylıkla buldun mu?

— Kolay desem yalan olur patron.

— Tabiî karnını doyurmadan geldin?

— Karnım tok diyemem patron!

Konuşurken acayip bir şekilde yanlamasına duruyor ve sanki başka türlü sesi çıkmıyacakmış gibi, başını omuzu ile bir hizaya getirerek konuşuyordu. Bu gibi komik bir tipin insanı her yerde eğlendireceğinden şüphe yoktu. Lâkin Nell'in onun tuhaflığından zevk alması; teselliden hâli değildi.

Kit de kendi hesabına uyandırdığı hayretten gurur duyuyordu. Fakat ciddiyetini muhafaza için sarfettiği büyük gayretlere rağmen; çok geçmeden, ağzı avurtlarına kadar açık ve gözleri hemen hemen kapalı denilecek bir vaziyette, makaraları koyverdi. İhtiyar yine hülyalara dalmış,

hiçbir şeye ehemmiyet vermez görünüyordu. Yalnız, akşamki üzüntüsünün üstüne çıkagelen surat düşkünü arkadaşını karşılarken duyduğu heyecanın tesiriyle kahkaha sona erince; küçük Nell'in parlak gözlerinin yaşardığına dikkat ettim. Kit de kolaylıkla ağlamaya çevrilebilecek sürekli bir kahkahadan sonra; bir dilim ekmek, bir parça et ve bir bardak bira alarak bir kenara çekildi ve büyük bir iştah ile oburcasına karnını doyurmaya koyuldu.

İhtiyar dede sanki onunla hemen o dakikada konuşmamıza devam ediyormuşuz gibi bir "ah!" çekerek yüzünü bana çevirdi ve: "Bana Nell'i düşünmüyorsun derken ne söylediğinizin farkında değilsiniz!" dedi.

— İlk müşahedelere göre verilen hükümlere fazla ehemmiyet vermemelisiniz azizim; dedim.

İhtiyar düşünceli bir eda ile:

— Doğru! dedi; sonra: "Buraya gel Nell!" diyerek torununu çağırdı.

Küçük kız; acele yerinden kalkıp, kolunu dedesinin boynuna doladı.

İhtiyar sordu:

— Söyle Nell! Ben seni seviyor muyum; sevmiyor muyum?

Kızcağız dedesini okşıyarak ve başını onun göğsüne dayamaktan başka bir cevap vermedi.

Bunun üzerine ihtiyar bana doğru bakarak ve torununu bağrına basarak:

— Niçin içini çekiyorsun Nell? diye sordu. Seni sevdiğimi biliyor ve sanki şüphelenmiş gibi

böyle bir sual sorduğumu istemiyor musun? Peki; peki öyle ise!.. Haydi canım kadar sevdiğimi söyliyeyim.

Küçük kız büyük bir açık kalblilikle:

— Beni elbette seviyorsun dede! dedi. Bunu Kit de biliyor!

Et ve ekmeğini yuvarlarken bir hokkabaz soğukkanlılığı ile çatalının üçte ikisini gırtlağına sokan Kit; isminin geçtiğini işitince; meşguliyetine bir fâsıla verip yüksek sesle:

— Onun seni sevmediğini söyliyecek kadar budala bir insan yoktur! dedi. Ve sonra ağzına attığı koskocaman bir sandvici bir lokmada midesine indirince, lâkırdıya devam edemez oldu.

İhtiyar antikacı küçük kızın yanağını okşıyarak:

— O şimdi fakir; fakat yine söylüyorum; bir gün gelecek zengin olacak! Fakirlik uzun sürdü. Lâkin elbette zenginlik de nasibolacak. Har vurup harman savurmaktan başka bir şey yapmıyan birtakım insanlara pekâlâ servet nasiboluyor: bakalım bize ne zaman olacak; dedi.

Küçük kız:

— Ben halimden memnunum dede; cevabını verdi.

İhtiyar "Haydi ordan!" deyip dişleri arasından mırıldandı:

— Senin bir şeyden haberin yok yavrum! Nerden olacak? Fakat vakti var; vakti var! Buna eminim. Geç kaldığı daha iyi!..

Antikacı içini çekerek tekrar eski dalgın ve düşünceli haline daldı. Nell'i hâlâ dizleri arasında tutuyor ve sanki başka hiçbir şey hissetmez görünüyordu. Vakit gecikmiş, gece yarısına birkaç dakika kalmıştı. Kalkıp ayrılmak isteyince, ihtiyar kendine geldi.

— Birkaç dakika müsaade edin; dedi. Sonra Kit'e dönerek ilâve etti:

— "Kit oğlum! Gece yarısı oldu; sen hâlâ buradasın! Haydi evine: haydi evine!.. Ama yarın erken gel. Yapılacak iş var. Haydi güle güle! Eh; Nell! Kit'e güle güle de de gitsin.

Nell gözleri neşe ve şefkatle parıldıyarak:

— Gecen hayırlı olsun Kit! dedi.

Kit cevap verdi:

— Allah rahatlık versin Miss Nell!

İhtiyar da:

— Bu centilmene de teşekkür et! Eğer o olmasaydı küçük Nell'i bu gece kaybediyordum; dedi.

Kit:

— Yoook! İşte bu olmaz! cevabında bulundu.

İhtiyar:

— Ne demek istiyorsun? diye sordu.

— Ben onu nerede olsa bulurum. Yeryüzünde olduktan sonra ben onu herkesten çabuk bulurum! Ha ha ha!..

Kit tekrar ağzını açıp gözlerini yumdu. Sonra kahkahalar atarak kapıya doğru yürüdü. Kapıya yürümesiyle çıkıp gitmesi bir olmuştu. Kit ayrı-

lınca Nell masayı toplamaya başladı. İhtiyar da bana dönerek:

— Size bu akşamki lûtfunuzdan dolayı lâzım gelen teşekkürde bulunmadım. Fakat şimdi size mütevazi ve samimî teşekkürlerimi sunayım; dedi. Nell de size teşekkürler ediyor. Herhalde onun teşekkürleri benimkinden daha makbuldür. Gösterdiğiniz iyiliğe karşı minnettarlık duymadığımı ve Nell'e karşı lâzım gelen itinayı göstermediğimi tahmin ederek ayrılsaydınız çok üzülecektim. Fakat şurasını iyi biliniz ki, ben ona karşı lâkayt değilim.

Gördüklerimden buna emin olmak lâzım geldiğini söyledikten sonra ilâve ettim:

— Size bir sual sorabilir miyim?

— Hay hay; buyurun!

— Bu nahif bünyeli fakat sevimli ve zeki kızcağızın sizden başka bir kimsesi yok mu? Sizden başka bir arkadaşı, bir hamisi yok mu?

İhtiyar merakla yüzüme bakarak:

— Hayır; dedi. O, başka arkadaş istemiyor!..

— Lâkin böyle nazik ve körpe bir emaneti yanlış anlamış olmaktan çekinmiyor musunuz? Sizin iyi niyet beslediğinize eminim. Lâkin siz de kendi hesabınıza böyle bir emanete vesayet edebildiğinize emin misiniz? Ben de sizin gibi yaşlı bir insanım. Her ümit verici genç hakkında bir ihtiyarın duyabileceği kayıt ve alâka ile hareket ediyorum. Bu akşam sizi, küçük torununuzu görmekle edindiğim intıbaın eseften tamamiyle uzak kalamıyacağını takdir edersiniz!

Bir lâhza sükûttan sonra ihtiyar cevap verdi:

— Söylediklerinize gücenmeye hiç hakkım yok. Birçok hususlarda ben bir çocuk, o ise evin hanımı!.. Bunu zaten siz de gördünüz. Lâkin şu kadar var ki; uykuda olsun, uyanık olsun; gece olsun, gündüz olsun; sıhhatte olayım, hasta olayım; küçük Nell benim biricik düşüncemdir. Ona karşı beslediğim muhabbetin derecesini bilseniz, hiç şüphesiz bana başka bir nazarla bakardınız. Evet; bambaşka bir nazarla!.. İhtiyar bir insan için şüphesiz bu pek sıkıcı bir hayat... Fakat beklediğim netice büyüktür.

İhtiyarın heyecan ve sabırsızlık içinde olduğuna dikkat ederek odadan içeri girerken çıkardığım paltomu giymeye hazırlandım; fazla bir şey söylemek istemedim. Fakat küçük Nell'in kolunda bir pelerin ve elinde bir şapka ile baston olduğunu görünce hayrete düştüm ve:

— Onlar benim değil yavrum; dedim.

Küçük Nell:

— Evet biliyorum! dedi Bunlar dedemin.

— Lâkin bu gece o dışarı çıkacak değil ya!

Küçük Nell gülümsiyerek:

— Evet çıkacak! dedi.

— Peki sen ne yapacaksın yavrum?

— Ben mi? Ben burada kalacağım! Ben her zaman burada kalırım!

Şaşkın şaşkın ihtiyarın yüzüne baktım. Lâkin ihtiyar üstünü başını düzeltmekle meşgul görünüyordu. Yüzümü ihtiyar dededen küçük kızın çelimsiz ve narin vücuduna çevirdim. Demek bu

küçük kızcağız bütün gece bu neşesiz ve karanlık yerde yapayalnız kalacak!..

Küçük Nell hayretimin farkında olduğuna delâlet edecek hiçbir tezahürde bulunmıyarak güleryüzle ihtiyar dedesinin pelerinini giymesine yardım etti. Ve ihtiyarın hazırlanması bittikten sonra eline bir mum alarak yolumuzu aydınlattı. Lâkin umduğu gibi takibetmediğimizi görünce, arkasına dönüp gülümsedi ve bizi bekledi. İhtiyarın simasındaki ifade, tereddüdümün sebebini anladığına delâlet ediyordu. Bununla beraber sadece başını önüne eğerek bana ondan evvel odadan çıkmamı işaret etti. Tek kelime söylemedi. Benim için rıza göstermekten başka yapacak bir şey kalmamıştı.

Bizi uğurlamak için kapıya kadar gelen küçük kız, dönüp şamdanı yere koydu ve beni öpmek için başını uzattı, sonra ihtiyarın yanına gitti. Dedesi de onu kucaklıyarak Allaha emanet etti.

— İyi uykular yavrum! Melekler yatağının başından ayrılmasın! Sakın duanı unutma emi!..

Küçük kız büyük bir şevkle:

— Hayır unutmam! dedi. Dua etmek beni mesut ediyor.

— Pek güzel yavrum! Allaha emanet ol! Ben yarın sabah erkenden geleceğim.

— İki defa çalmaya hacet kalmaz dede! Zil beni hattâ rüyamın ortasında bile uykudan uyandırır!

Dede ile torun böylece birbirinden ayrıldılar. Küçük kız kapıyı açtı. Kapı şimdi bir ke-

penk ile muhafaza edilmişti. Kit'in dışarı çıkmadan bu işi gördüğünü işitmiştim. Hâfızamdan silinmiyen berrak ve rakik bir sesle bizi selâmetliyen kızcağız kapıyı aralık tutuyordu. Kapı yavaşça içeriden kapanıp kilitlenirken, ihtiyar bir lâhza durup bekledi. Sonra emniyetle ve aheste adımlarla yürümeye başladı. Köşeye gelince durdu ve simasında endişeli bir ifade ile, yollarımız aksi istikamette olduğu için, ayrılmamız icabettiğini söyledi. Kendi yaşındaki bir insandan umulmıyacak bir sürat ve telâşla çekilip giden ihtiyar, bana konuşmak fırsatını vermemişti.

Uzaktan takibetmediğimden ve gözetleyip gözetlemediğimden emin olmak istiyormuş gibi; durup birkaç defa arkasına baktığını fark ettim. Gecenin karanlığı ortadan kaybolmasına yardım etmiş; çok geçmeden uzaklara karışmıştı.

İhtiyarın ayrıldığı yerde; bilmem ne sebeple; duraklayıp kalmıştım. Endişe ile dönüp birlikte yürüdüğümüz caddeye baktım ve bir lâhza düşündükten sonra, adımlarımı o tarafa çevirdim. Tekrar tekrar evin önünden geçtim; dönüp kapıyı dinledim. Etraf kapkaranlık, sessiz ve ıssızdı.

Bir türlü sokaktan ayrılamıyarak dolaştım, durdum. Yangın, hırsızlık ve hattâ cinayet ihtimallerini düşünerek kızcağıza bir zarar gelmesinden korkuyordum. Sanki ben ayrılınca bir felâket zuhur edecekti! Sokaktaki bir kapı veya pencerenin kapanması beni tekrar antikacının kapısı önüne sürükledi. Karşı tarafa geçerek sesin ihtiyarın oturduğu yerden gelmediğine emin olmak

istedim. Hayır; hiçbir ses yoktu. İçerisi yine karanlık, yine soğuk ve ıssız görünüyordu. Bizim kasvetli ve gamlı sokakta birkaç yolcu belirdi. Tiyatrodan dönen iki yolcu telâşlı adımlarla evlerinin yolunu tutmuştu. Sendeleye, sendeleye yoldan geçen bir sarhoştan kaçınmak için kenara çekildim; fakat sokağın sükûnetini bozan ayak sesleri çabuk kesildi ve saat biri çaldı. Hâlâ bir aşağı, bir yukarı dolaşmakta devam ediyor; her dönüşte son defa olarak geri dönmeye ahtediyor; fakat yine bir bahane ile sözümü tutmuyordum.

İhtiyarın söylediklerini, tavır ve halini düşündükçe görüp işittiklerime mâna vermek zorlaşmıştı. İhtiyarın böylece gece yarısı çıkıp gidişi bende kuvvetli bir şüphe uyandırmıştı. Bunu iyi bir maksada yormak kabil değildi. Sonra ihtiyarın gece yarısından sonra çıkıp gideceğini bana küçük Nell'in mâsumiyeti öğretmişti! Her ne kadar o sırada ihtiyar yanıma gelmiş ve saklıyamadığım hayretimin farkına varmış ise de; bu mevzu üzerinde garip bir sır saklıyarak; hiçbir izahta bulunmamıştı. Bu gibi düşünceler ihtiyarın uçuk benzini, derbeder halini ve sıkıntılı bakışlarını zihnimde daha büyük bir kuvvetle canlandırmaya yardım etmişti. Kim bilir küçük kıza karşı gösterdiği muhabbet belki de büyük bir habaset eseri idi!

Zaten bu muhabbet kendi kendini cerhetmiyor muydu? Eğer küçük Nell'i o kadar seviyorsa ne diye böyle gece yarısı çıkıp gitmişti? İhtiyar hakkında iyi bir fikir beslemesem de küçük

kıza karşı hissettiği muhabbetin samimiyetinden şüphelenmek de mümkün değildi. Aramızda geçeni ve küçük Nell'i adiyle çağırırken sesindeki titreşimi hatırladıkça, bu fikri kabul etmemek elimden gelmiyordu.

Küçük Nell sorduğum suale cevap olarak: "Tabiî ben burada kalıyorum! Ben her zaman burada kalıyorum!" demişti. İhtiyarı böyle her gece evden ayıran acaba neydi? Büyük şehirlerin karanlık ve tenha köşelerinde irtikâp edilen ve senelerce çözülemiyen türlü garip hikâyeler, türlü sır taşıyan vakalar aklıma geldi. Lâkin hatırladığım bu vahşi hareketlerin hiçbirisi de bu geceki sırra benzemiyordu. Bu muamma; çözmeye çalıştığım nispette; akıl ermez bir sır halini alıyordu!

Zihnim bu gibi düşüncelerle meşgul bir halde; sokakta bir aşağı bir yukarı tam iki saat dolaşmışım. Nihayet bardaklardan boşanırcasına yağmur yağmaya başlayınca, yorgunluktan bitap bir halde, ilk rasladığım arabaya atlıyarak eve döndüm. Fakat hâlâ alâkam azalmış değildi. Ocaktaki ateş neşeli bir hararet saçıyor, lâmbam bol ışıkla yanıyordu. Saatim, munis tiktaklariyle beni karşıladı. Geldiğim yerle mesut bir tezat teşkil edercesine her şeyde bir sükûnet, tatlı bir ılıklık ve neşe vardı.

- Lâkin bütün gece gerek uyurken, gerek uyanıkken, aynı düşünceler ve hayaller aklımdan çıkmamış; eski, karanlık, izbe odalar; soğuk ve sessiz bir hayalete benziyen zırhlar; tahta ve taştan yapılmış birtakım çarpık çurpuk, sırıktan

suratlar; eski tahtalardaki toz, çürük ve kurtlar; sonra bütün bu çürümeye yüz tutmuş, koca bir küme içinde ve çirkin bir ihtiyar ile yaşıyan sevimli bir yavrucağın tatlı uykusunda gülümsiyerek gördüğü tatlı, sıcak rüyalar gözümün önünden silinmemişti.

II.

Tafsilâtını yukarda verdiğim şartlar altında bıraktığım yeri tekrar ziyaret etmek arzusiyle hemen bir hafta mücadele ettikten sonra, nihayet arzuma râm olup orasını bir kere de gündüz ışığında görmeye karar verdim. Ve bir gün öğleden sonra yola koyuldum.

Evin önünden geçtikten sonra bir müddet sokakta dolaştım durdum. Beklenilmedik ve umulmadık bir ziyarette bulunanların, hoş karşılamıyacakları düşünce ve kaygısiyle, geçirdikleri tereddüt içinde idim. Lâkin dükkânın kapısı kapalı idi. Saatlerce önünde gidip gelsem içerdekiler orada olduğumu yine kolay kolay fark edemezdi. Bu düşünce ile tereddütten kurtularak antikacı dükkânına girdim.

İhtiyar bir başkasiyle dükkânın arka tarafında idi ve aralarında bir münakaşa geçtiği anlaşılıyordu. Çünkü pek yüksek bir perdeden konuşuyorlardı. Ben içeri girince münakaşayı kestiler. İhtiyar bana doğru ilerliyerek titrek bir sesle ziyaretimden memnun olduğunu söyledi. Sonra yanındaki zata işaret ederek:

— Münakaşamızın üzerine geldiniz: dedi. Bu genç beni bir gün öldürecek! Eğer cesareti olsaydı buna şimdiye kadar teşebbüs ederdi.

Yabancı beni süzüp kaşlarını çattıktan sonra:

— Hani, dedi, elinde olsa yalan yeminle hayatıma kastederdin! Bunu hepimiz de biliyoruz!..

İhtiyar hafifçe ona dönerek:

— Herhalde ederdim; dedi. Eğer yemin, dua, kâr etseydi; şimdiye kadar senden kurtulmam icabederdi. Hiç şüphesiz ölsen rahat yüzü görürdüm.

— Ben demedim mi? Bunu pekâlâ biliyorum. Lâkin ne dua, ne yemin, ne de lâkırdı beni öldürebilir. İşte onun için yaşıyorum ve daha da çok yaşıyacağım.

İhtiyar ellerini kavuşturup kafasını yukarı dikti ve sonra öfkeli öfkeli:

— Kendi öleceğine, annesi öldü! İşte Tanrının adaleti! dedi.

Yabancı adam ayağını bir sandalyeye uzatmış hor ve müstehzi bir nazarla ihtiyara bakıyordu. Yirmi bir yaşlarında, mütenasip vücutlu ve yakışıklı bir gençti. Lâkin yüzünün ifadesinde bir soğukluk, tavrında ve kıyafetinde göze batan küstah ve sefih bir hal vardı.

Genç adam:

— Ben adalet madalet dinlemem; dedi. Burada canım istediği kadar oturacağım. Yoook; beni dışarı attırmak için muavenet istiyecek olursan o başka. Ama buna da cesaret edemiyece-

ğini biliyorum. Sana kız kardeşimi göreceğim diyorum.

İhtiyar acı bir ifade ile:

— Kız kardeşin mi? dedi.

— Akrabalığı değiştirmek de elinde değil ya! Eğer elinde olsaydı buna çoktan teşebbüs ederdin ya! Sana burada hapsettiğin kardeşimi göreceğim diyorum. Şeytanca birtakım sırlarla onun dimağını zehirliyor ve sözüm ona beslediğin muhabbetle zavallıyı öldüresiye çalıştırıp, saymakla tükenmiyecek servetine her hafta birkaç silik şilin daha ilâve etmek istiyorsun! Sana kardeşimi göreceğim diyorum. İşte bu kadar!

İhtiyar yüzünü bana çevirerek:

— İşte zehirlenen dimağlardan bahseden bir ahlâk hocası! İşte silik şilinlere iltifat etmiyen cömert bir insan!.. dedi. Aziz bayım; işte size yalnız aynı kandan gelmek bedbahtlığında bulunan bütün akrabalarına karşı değil; fakat şerrinden başka bir şey tanımıyan cemiyete karşı da herhangi bir hak iddiasında bulunmak hakkını kaybeden bir çapkın!..

İhtiyar sözünü bitirmemişti. Bana doğru daha fazla yaklaşarak daha hafif bir sesle ilâve etti:

— Hem de yalancının biri! Nell'in benim için ne aziz bir vücut olduğunu bile bile, bir yabancının huzurundan istifade ederek, beni iğnelemek istiyor.

Genç adam yabancı kelimesinin üzerine basarak:

— Benim yabancılarla alış verişim yok; dedi. Ümit ederim onların da benimle bir alıp vereceği yoktur!.. Herkes kendi işine bakmalı! Dışarıda bir arkadaşım bekliyor... Anlaşılan daha bir müddet burada kalacağım. Onun için müsaadenizle onu da çağırayım.

Genç adam bu sözleri söyler söylemez, kapıya doğru yürüdü. Sokağa bakarak görünürde olmıyan bir şahsa işaret etti. Sabırsızca tekrarlanan bu işaretlerden dışarıdaki şahsın içeri girmek hususunda pek fazla telâş ve arzusu olmadığı anlaşılıyordu. Nihayet yolun karşı tarafında dolaşan ve şık giyinmesine rağmen kirli ve pasaklı olduğu bir anda göze çarpan bir şahıs, sanki tesadüfen geçiyormuş bahanesiyle, davete mukavemet yollu, alnını buruşturup başını sağa sola salladıktan sonra, karşıya geçip dükkâna girdi.

Genç adam onu içeri alarak:

— Ha şöyle!.. dedi. İşte Dick Swiveller geldi. Otursana Swiveller!

Yeni gelen hafif bir sesle:

— Bakalım ihtiyar müsaade edecek mi? dedi.

Arkadaşı tekrar etti:

— Sen oturmana bak!..

Swiveller rıza gösterip oturdu ve kendini sevdirmek istiyen tatlı bir tebessümle geçen haftanın ördek havası bu haftanın toz haftası olduğu mülâhazasında bulundu. Sonra sokağın köşesinde dururken bir domuzun ağzında bir saman çöpü ile tütüncü dükkânından çıktığını gördüğünü; bun-

dan da yine iyi bir ördek haftasının gelmekte olduğunu söyledi ve yağmurlu havanın avdet edeceği kehanetini savurdu. Elbisesinde görülen ihmal için özür diliyerek: "Evvelki gece güneş başıma vurdu!" dedi. Bu ifade ile bize — en kibar bir şekilde — pek fazla içtiğini anlatmak istiyordu.

Bay Swiveller içini çekerek ilâve etti:

— Fakat cümbüş sofrasının kandili yandıktan, dostluk kuşunun tek tüyü bile dökülmedikten sonra ne zararı var! Gül renkli şarabın tesiriyle gönüller açıldıktan sonra, varsın içinde yaşadığımız dakika saadetten uzak olsun!..

Arkadaşı yarım ağızla:

— Reis kürsüsünden hitap eder gibi konuşmaya hacet yok! dedi.

Swiveller burnunu okşıyarak:

— Fred! dedi; "anlıyana sivrisinek; saz." Biz zengin olmadan da iyi ve mesut olabiliriz. Fazla lâkırdıya lüzum yok. Ben işimi biliyorum. Parola: "Tetik!.." Bir fısıltı kâfi Fred! İhtiyar yola girdi mi?

Arkadaşı cevap verdi:

— Aldırış etme!..

Pekâlâ; pekâlâ!.. Tedbirli hareket etmek lâzım; işte bu kadar.

Swiveller bu kelimeleri söylerken büyük bir sır saklıyormuş gibi, gözünü kırptı ve sonra kollarını kavuşturup sandalyesine yaslandı; gözlerini de tavana dikerek gayet ciddî bir tavır aldı.

Olup bitenlerden bay Swiveller'in, kendi tâbirince, bahsettiği kuvvetli güneş ışığının tesirinden henüz kurtulamadığına ihtimal vermekle aykırı bir şey değildi. Söylediği sözlerden bir şüpheye düşmek caiz değilse bile; fırçalaşmış saçları, donuk gözleri, solgun çehresi aleyhinde şahadet ediyordu. Kıyafeti: kendisi de söylediği gibi; temiz pak olmaktan uzak ve perişan bir halde idi. Hiç şüphesiz bir gece evvel elbisesi ile yatmıştı. Önü bol, sarı düğmelerle kaplı kahverengi ceketinin arkasında tek bir düğme vardı. Şatrançlı parlak renkli bir atkı takmış, şal yelek ve lekeli beyaz bir pantolon giymiş, limon kabuğuna dönmüş şapkasının önündeki deliği saklamak için önünü arkaya çevirmiştil Ceketinin üst cebinden pek geniş ve sakil bir mendilin en temiz ucu sarkmış; kirli gömlek yenlerini ta bileklerine kadar indirmiş, çalımlı bir şekilde kol kapaklarının üstüne kıvırmıştı. Ellerinde eldiven yoktu. Fakat küçük parmağında bir yüzük ve avucunda siyah bir yuvarlak tutan kemik kabzalı sarı bir baston taşıyordu. Bay Swiveller bütün bu şahsi meziyetlere bir ilâve olarak keskin bir tütün kokusu ve yağlı ballı bir kıyafet içinde sandalyesine yerleşip başını tavana dikmiş ve sesini kâh alçaltıp kâh yükselterek berbat bir havanın birkaç notasiyle hazır bulunanlara ikramda bulunduktan sonra. bir perdenin ta ortasında sesini keserek yine evvelki sükûnete varmıştı.

İhtiyar antikacı ellerini kavuşturmuş oturuyor, kâh torununa kâh onun acayip tavırlı arkadaşına

bakıyor ve sanki her ikisinin de istedikleri gibi hareket etmelerine rıza göstermekten başka elinde bir şey yokmuş gibi davranıyordu. Genç adam arkadaşının oturduğu yerden pek uzak bulunmıyan bir köşedeki küçük bir masaya yaslanmış; ortada olup bitenlere lâkayt görünüyordu. Ben; ihtiyarın gerek gözleriyle ve gerek sözleriyle niyazına rağmen, herhangi bir müdahalenin tatsızlığını düşünerek, karşımdakilere karşı pek az ilgili davrandım ve satış için arzedilen eşyadan birini muayene eder göründüm.

Sükût çok sürmedi; çünkü bay Swiveller bizi, kalbinin yüksek dağ tepelerinde olduğuna dair ve şecaat ve sadakat ibraz edebilmek için bir arap atından başka bir şeye ihtiyacı olmadığını bildiren diğer bir şarkı ile iltifatlarına nail ettikten sonra, nazmı bırakıp nesre döndü ve işitilir bir fısıltı ile sanki bu fikir aklına birdenbire doğmuş gibi:

— Fred! dedi. İhtiyarın gönlü oldu mu?

Arkadaşı tersçe cevap verdi:

— Aman ne ehemmiyeti var!

Dick:

— Herhalde gönlü olmuştur! cevabında bulundu.

— Elbette! İster olsun, ister olmasın. Bana göre hava hoş!

Bu sözlerden daha geniş bir muhavereye girişmek cesaretini bulan Swiveller, dikkatimizi çekmek fırsatını bulmuştu.

Önce, Soda Water'in kendisi iyi bir şey olmasına rağmen. bir miktar zencefil ve konyak ile karıştırılmıyacak olursa, midede soğuk bir tesir yaptığını; hepsinden iyisi pahalı olmasına rağmen konyak olduğunu ileri sürdü. Hiç kimse aksini iddia etmek cüretini göstermeyince, saçların tütün kokusunu çekmek hassasını haiz olduğunu; Westminster ve Eton kollejleri talebelerinin tütün kokusunu gidermek ve arkadaşlarının tütün kokusu duymamaları için pek fazla elma yediklerini fakat ne de olsa saçlarından sigara içtikleri besbelli olduğunu söyledi. Sonra Royal Society'nin tütün kokusunu izale etmek için fennin terakkilerinden istifade edebileceğini ve böylelikle insanlığa büyük bir hizmette bulunabileceği neticesini çıkardı! Bu fikirlerin de evvelkiler gibi cerhedilmediğini görünce Jamaika rumunun pek zevkli ve çeşnili bir içki olduğunu, lezzetinin ertesi güne kadar ağızdan kaybolmadığını bildirdikten sonra, sözlerinin münakaşasız kabul edildiğini görerek daha ziyade açıldı:

— Akrabaların uzlaşıp anlaşamıyarak birbirinden uzaklaşması esef edilecek bir şeydir bayla!.. diye başladı. Dostluk bağlarının sağlam olması arzu edildiği gibi akrabalar arasında de bir tesanüt lâzımdır. Mesut bir anlaşmaya varmak pekâlâ mümkün iken karşılıklı bir münaferetin lüzumu var mı? Ne diye elele verip tatsız şeyleri unutmamalı?..

Arkadaşı:

— Dilini tut! dedi.

Swiveller cevap verdi:

— Reisin sözünü kesme! Baylar; önümüzdeki dâvanın içyüzü nedir? İşte size ihtiyar bir dede ve genç ve taşkın bir torun! İhtiyar dede; genç ve taşkın torununa: "Fred; ben seni yetiştirip büyüttüm; sonra okuttum ve hayata hazırladım. Oysa sen, delikanlıların ekserisinin yaptığı gibi, yoldan çıktın! Artık senin için bir başka fırsat, hattâ bu fırsatın gölgesi bile kalmadı." diyor. Genç ve taşkın torun da buna şöyle cevap veriyor: "Sen altın babasısın! Benim için fazla bir masrafa da girmedin. Diğer taraftan, seninle gizli saklı ve sıkı fıkı yaşıyan, oyun eğlence bilmiyen kızkardeşim için torbalar dolusu altın biriktiriyorsun. Biraz da yetişkin akrabalarına yardım etsen ne olur!" diyor. İhtiyar dede kendi yaşında olanlara yakışır bir şekilde elini cebine daldıracağı yerde, gazaba gelip köpürüyor ve her tesadüfünde torununa ağzına geleni söylüyor. Şu halde; mesele meydanda!.. Bu şekilde muamele edecek yerde ihtiyarın torununa mâkul bir miktar para vererek işi tatlıya bağlaması daha doğru olmaz mı?

Ellerini, kollarını sallıyarak bu hitabeyi irat eden bay Swiveller, sanki söylediği sözlerin tesiri bir kelime ilâvesiyle haleldar olacakmış gibi, birdenbire bastonunun kabzasını ağzına sokup sustu.

İhtiyar torununa dönerek:

— Ne diye bana rahat vermez, düşmanlık edersin? Allah bana acısın! dedi. Bu sefahet düşkünü arkadaşlarını ne diye buraya toplarsın?

Sana hayatımın üzüntü ile geçtiğini ve fakir bir adam olduğumu tekrar tekrar söylemedim mi?

— Ben de sana tekrar tekrar benim her şeyi bildiğimi söylemedim mi?

— Sen kendi yolunu kendin seçtin. Şimdi yoluna devam et! Bırak Nell ile biz ikimiz kendi yolumuzda çalışıp çabalayalım.

— Nell yakında yetişmiş bir kız olacak. Senin hükmün altında büyüdükçe arasıra görünmiyecek olursam beni unutup gidecek!..

İhtiyar gözlerinde bir parıltı ile:

— Sakın hâtırasının en canlı olduğu bir zamanda seni unutmuş olmasın! Sen yalınayak gezerken o kendi saltanat arabasında geçip gitmesin! dedi.

— Senin paralarına sahip olunca öyle mi? Tıpkı fakir bir adam gibi konuşuyorsun.

İhtiyar, sesinin tonunu indirip kendi kendine konuşuyormuş gibi:

— Ne kadar fakir olduğumuzu ve ne türlü hayat sürdüğümüzü görüyorsun! Buna sebep suçsuz, kabahatsız bir çocuk! Lâkin hiçbir şey doğru yürümüyor. Ama ne de olsa ümidi kesmeyip sabretmeli! Evet; ümit ve sabır!..

Bu sözler genç adamın pek işitemiyeceği hafif bir sesle söylenmişti. Lâkin Swiveller bunları, irat ettiği hitabenin tesiri altında husule gelen zihnî bir mücadele telâkki etti ve arkadaşını bastonu ile dürterek münakaşa götürmiyecek bir surette ihtiyarı ikna ettiğini ve kârdan komisyon

istediğini fısıldadı. Sonra hatasını takdir edince, uyuklar bir halde, suratını astı ve derhal ayrılıp gitmenin doğru olacağını tekrarlarken kapı açıldı ve Nell içeri girdi.

III.

Küçük kızın hemen arkasından, pek sert çehreli ve sevimsiz kılıklı. oldukça ihtiyar bir adam göründü. İhtiyarın boyunun cüce denilecek kadar kısa olmasına mukabil; başı ve suratı, bir dev cüssesine yakışacak kadar genişti. Siyah, kurnaz ve hilekâr gözleri fıldır fıldır oynuyor, yüzünü ve çenesini fırçalaşmış sakallar kaplamış, teni hiç temiz ve sıhhatte görünmiyen bir renkte idi. Fakat çehresinin çirkinliğini en ziyade artıran, sevimsiz bir sırıtıştı. Neşe veya memnuniyete delâlet etmek şöyle dursun; sırf bir itiyat eseri olan bu sırıtış, ağzında kalan birkaç sararmış, azıdişinin köklerini daimî bir surette meydana çıkarıyor ve ona soluyan bir köpek manzarası veriyordu. Geniş ve yüksek bir şapka, eski, koyu renkli bir kostüm, bir çift hantal kundura, ince boynunun büyük bir kısmını meydanda bırakan kirli beyaz, buruşuk ve yumuşak bir atkı kıyafetini tamamlıyordu. Kır düşmüş siyah saçları, şakakları üzerinde kısa ve düz kesilmiş; kulakları etrafında kirli ve yağlı bir tutam halinde sarkıyordu. İri, kaba ve yakışıksız elleri kir içinde, uzamış sarı tırnakları kanca gibi kıvrıktı.

Bütün bu teferruata dikkat edecek vakit bul-

muştum. Çünkü bu teferruat zaten pek ince müşahedeye hacet bırakmıyacak kadar aşikâr olduğu gibi, bir müddet hiç kimse ağzını açıp sükûtu ihlâl etmemişti. Küçük Nell çekingen bir tavırla kardeşine doğru ilerliyerek elini tuttu. Cüce de ilgili bakışlarla hazır bulunanları ve antikacıyı inceden inceye süzdü. Yakışıksız ve sevimsiz ziyaretçiyi hiç beklemiyen ihtiyar antikacı, şaşırmış ve bozulmuştu. Elini gözleri hizasına kaldırıp dikkatli bakışlarla genç adamı süzen cüce boylu ziyaretçi:

— Ha! Komşu; dedi. Bu senin torunun olacak!

İhtiyar cevap verdi:

— Keşki olmasaydı!

Cüce; Swiveller'e işaret ederek:

— Ya bu kim oluyor? diye sordu.

İhtiyar:

— Huzurundan aynı derecede memnun olduğum bir arkadaşı! cevabında bulundu. Cüce bundan sonra dönüp bana işaret etti ve sordu:

— Ya bu zat!

— Geçen gün sizden dönerken yolunu kaybeden Nell'i eve getirmek lûtfunda bulunan bir centilmen!

Kısa boylu ziyaretçi, azarlamak için mi, yoksa hayretlerini ifade etmek için mi olduğu belirsiz bir tavırla, Nell'e döndü; fakat kızcağız ağabeysiyle konuştuğundan sükût etti ve başını eğerek dinledi. Genç adam yüksek bir sesle:

— Sana benden nefret etmeni öğretiyorlar değil mi Nell? diye sordu. Küçük kız:

— Oo! Hayır; hayır! Ne ayıp şey!.. diye bağırdı. Kardeşi müstehzi bir ifade ile:

— Öyle ise sevmeni öğretiyorlar! dedi.

— Hayır; hiçbirini öğretmiyorlar! Senden bahis bile etmiyorlar.

Genç adam acı acı dedesine bakarak:

— İşte buna inanırım; buna inanırım!.. dedi.

Küçük Nell:

— Ama ben seni çok seviyorum Fred! diye mırıldandı.

— Ona şüphe yok; ona şüphe yok!

Küçük Nell büyük bir heyecanla tekrarladı:

— Seni seviyorum diyorum Fred! Her zaman da seveceğim. Lâkin dedemi öfkelendirip üzmesen daha çok severim.

Genç adam kayıtsızca eğilip kızkardeşini öptükten sonra:

— Anlaşıldı; haydi git! dedi. Dersini çok iyi bellemişsin! Mırıldanmaya hiç hacet yok! İstediğin bu ise yine dostça ayrılalım.

Fred bir lâhza sükût etti. Kızkardeşini gözleriyle takibedip odasına girdiğini ve kapıyı kapadığını görünce, cüce boylu ziyaretçiye dönüp birdenbire:

— Bana bak azizim! dedi.

Cüce:

— Bana mı söylüyorsunuz? dedi. Adımı sorarsanız Quilp! Uzun bir isim değil; Daniel Quilp!..

— Öyle ise beni dinle bay Quilp! Senin, dedem üzerinde büyük bir nüfuzun olduğu anlaşılıyor! Bay Quilp katî bir ifade ile:

— Oldukça!.. Cevabını verdi.

— Biraz da onun sırlarını, gizli kapaklı işlerini biliyorsun.

Quilp aynı kesinlikle:

— Eh biraz! dedi.

— O halde senin yanında da son defa olarak bir kere daha söyliyeyim ki; dedem. Nell'i burada hapsettikçe ben buraya istediğim zaman girip çıkacağım. Eğer benden kurtulmak isterse Nell'in yakasını bırakmalı! Benden böyle umacı gibi kaçınıp çekinecek, sanki veba getiriyormuş gibi ürkecek ne var? İhtimal size benim ona muhabbetim olmadığını, ne Nell'e, ne de ona karşı menfaatsiz bir sevgi beslemediğimi söyliyecektir. Varsın istediğini söylesin! Ben de merakımı tatmin için buraya istediğim zaman gelip gideceğim ve ona sağ olduğumu hatırlatacağım! Bugün bunun için geldim. Daha da aynı fikir ve maksatla yüzlerce defa geleceğim. Onu görmeyince gitmiyeceğimi söyledim ve görmeden gitmedim. Şimdi ziyaretim sona erdi. Haydi biz gidelim Dick!

Bay Swiveller, arkadaşı kapıya doğru yürüyünce:

— Biraz durun! Aziz bayım! dedi.

Kendisine hitabedildiğini anlıyan Quilp:

— Hizmetkârınız emirlerinize âmade!.. cevabında bulundu.

— Bu neşeli bayram yerinden, bu göz kamaştırıcı ışıklarla aydınlanan salondan ayrılmadan önce; müsaadenizle naçiz bir mütalâada bulunmak isterim, aziz bayım; ben bugün buraya muhterem ihtiyarın bir dost olduğunu tahmin ederek geldim!

Daniel Quilp hatibin birdenbire durakladığını görerek:

— Devam ediniz! dedi.

— Bu gibi fikir ve hislerle karşılıklı bir dostluk besliyerek ve aynı zamanda çekişmek, tuzak kurmak ve birbirimizi incitmekle anlaşma ve uzlaşmanın mümkün olmadığını düşünerek, bir teklifte — vaziyete en uygun bir teklifte — bulunmayı bir vazife bildim. Kulağınıza bir kelime fısıldamama müsaade eder misiniz? İstediği müsaadeyi beklemeden, bay Swiveller cüceye doğru ilerliyerek kulağına eğildi ve herkesin işitebileceği bir sesle:

— İhtiyarın elini cebine daldırması lâzım! dedi.

Quilp sordu:

— Ne yapması lâzım?

Swiveller elini cebine vurarak:

— Kesenin ağzını açmalı, kesenin ağzını açmalı! Anlaşıldı mı aziz bayım? diye mırıldandı.

Cüce başını salladı. Bay Swiveller de biraz geri çekilip başını salladı, sonra ilerledikçe yine başını sallıyarak, kapıya kadar yaklaştı ve cücenin dikkatini çekmek için boğazını yırtarcasına öksürdü ve bir pandomima aktörü gibi, jestleriyle,

tekrar pek mahrem ve hürmete lâyık bir sırrın ifadesine bu şekilde fırsat buldu. Fikirlerinin anlaşılması için zaruri olan bu ciddî pandomimayı oynadıktan sonra; o da arkadaşının izini tutarak ortadan kayboldu.

Cüce ekşi bir suratla omuzlarını silkerek:

— Himm! İşte akrabalar! Çok şükür ben akraba diye bir şey tanımıyorum. Sen de tanımazsan iyi edersin! dedi. Sonra ihtiyara dönerek ilâve etti: "Eğer bir saz kadar zayıf ve yine o kadar akılsız olmasaydın iş kolaydı!.."

İhtiyar ümitsiz bir endişe ile sordu:

— Dudak bükmek kolay ama, sen benim yerimde olsan ne yapardın?

— Senin yerinde olsam ne mi yapardım?

— Herhalde zecrî bir tedbir alırdın!

Cüce bir iltifat saydığı bu fikirden ziyadesiyle memnun olarak ve kirli ellerini uğuşturup şeytanca sırıtarak:

— Değil mi ya! dedi. Bayan Quilp'e sor! Sevimli, itaatli, mahçup ve muhabbetinde kusur olmıyan bayan Quilp'e sor! Ha Aklıma geldi! Onu yalnız bıraktım. Ben dönünciye kadar rahat huzur bilmeyip merakından çatlar. Ben yokken bu halde olduğunu ben pekâlâ bilirim; fakat kızmıyacağımı ve darılmıyacağımı söylemezsem serbesçe fikrini söylemeye bile cesaret edemez! Bizimki iyi terbiye görmüştür!..

Cüce; koca kafası ve küçük bedeniyle pek çirkin ve sevimsiz görünüyordu. Ellerini uğuşturup dururken bile, pek garip bir tavır almış; kaba,

kalın kaşlarını indirip çenesini havaya dikmiş, bir zebaniye yakışacak şekilde hilekâr ve memnun bakışlarla yukarı bakıyordu. Konuşurken yan yan ihtiyara yaklaştı ve elini göğsüne koyarak:

— İşte! dedi; altın olduğu için herhangi bir arızadan korkarak kendim getirdim. Sonra pek ağır ve büyük!.. Nell'in torba içinde getirmesi çok zor olurdu. Ama ne de olsa bu gibi paketleri de taşımaya alışsa fena olmaz komşu!.. Sen öldükten sonra da o daha nice paketler taşıyacak!

İhtiyar iniltiye benzer bir sesle:

— İnşallah; inşallah!.. dedi. Cüce:

— İnşallah! dedi; sonra ilâve etti: Komşu; bütün bunları nereye yatırdığını ne kadar merak ediyorum. Fakat sen kapalı bir kutusun! Hiçbir sır sızdırmıyorsun!

İhtiyarın benzi sararmıştı.

— Sır! Evet; ben sırrımı kimseye söylemem dedi.

İhtiyar dede başka bir şey söylemedi; fakat parayı alarak ağır ve kararsız adımlarla yorgun ve kederli bir insan gibi yürümeye başladı. Cüce, gözlerini dikmiş onu gözetliyordu. İhtiyar, küçük odaya girip parayı şöminenin üstündeki demir bir kasaya yerleştirirken, cüce de bir müddet daha oyalandı ve sonra geç kalırsa karısının meraka düşeceğinden bahsederek müsaade istemeye hazırlandı.

— Eh komşu; ben evin yolunu tutayım! Nell'in gözlerinden öperim. Artık inşallah yolunu

kaybetmez. Bununla beraber onun yolunu kaybetmesi bana hiç ummadığım bir şeref bahşetti.

Bu sözleri söyliyen cüce eğilip yan gözle bana baktı ve etrafına fırlattığı keskin bir bakışla gözünün önündeki en ufak ve en ehemmiyetsiz eşyayı bile hâfızasına nakşetmiş görünerek çekilip gitti.

Ben de birkaç defa ayrılmak arzusunu göstermiştim. Fakat ihtiyar her defasında mâni olmuş; biraz daha kalmamı rica etmişti. Yalnız kalınca ricalarını tekrarladı ve sözü ilk mülâkatımıza getirerek teşekkürlerini sundu. Ben de seve seve razı olarak oturdum. Önüme koyduğu garip minyatürleri ve birkaç eski madalyayı muayeneye koyuldum. Beni alıkoymak için zaten büyük bir gayret sarfına lüzum yoktu. Çünkü ilk görüşmemizde uyanan merakım eksilecek yerde artmıştı.

Çok geçmeden Nell de aramıza katıldı ve eline bir iş alarak masa başında ihtiyarın yanına oturdu. Odada taze çiçekler ve küçük bir kuşun kafesini gölgeliyen yeşil bir fidan görmek hoşa gidiyor; bu sönük ve neşesiz eve bir tazelik veriyordu. Lâkin küçük kızın güzellik ve taravetinden ihtiyarın bükülmüş beline. endişeli simasına ve mecalsiz haline bakmak, garip bir tatsızlık uyandırıyordu. Pek biçare bir hami olmasına rağmen; bu ihtiyar yaşlanıp daha ziyade çöktükçe ve sonunda ölünce, bu kızcağızın hali ne olacaktı?

İhtiyar sanki düşüncelerimi anlamış gibi elini Nell'in elinin üstüne koyarak yüksek sesle cevap verdi.

— Talih senin yüzünü güldürecektir Nell! O zaman benim de yüzüm gülecek. Ben kendim için bir şey istemiyorum. Sadece senin saadetini düşünüyorum. Senin mâsum ve sâf hayatına böyle büyük bedbahtlıklar karıştıktan sonra, taliin ergeç sana güleceğinden eminim.

Nell neşeli ve memnun bakışlarla dedesine baktı, fakat hiçbir cevap vermedi. İhtiyar devam etti:

— Kısa hayatında benimle birlikte yaşadığın seneleri, hiçbir arkadaş yüzü görmiyerek; eğlence, oyun tanımıyarak bütün yaşıtlarından ve akranından uzak; bir ihtiyarla geçirdiğin yeknesak, sessiz ve sakin hayatı düşündükçe, bazan sana karşı haksızlık ettiğimden korkuyorum Nell!

Nell samimî bir hayretle:

— Dede! dedi.

— Hayır; hayır!.. İstiyerek değil yavrum! Ben her zaman senin neşe ve güzellik içine karışmanı ve en iyi insanlar arasında yer almanı arzu ettim. Ama daha ümidi kesmedim Nell, daha ümidi kesmedim! Kaderde seni yalnız bırakmak varsa hayatla mücadele edebilmek için sana ne hazırlıyabildim ki? Şu küçük kuşçağız senden daha mücehhezdir ve tabiatın merhametli kucağında senden iyi barınabilir. Dur!.. Kit geldi galiba!.. Git kapıyı aç Nell!

Küçük kız kalkıp telâşla kapıya doğru yürüdü sonra geri döndü ve kollarını ihtiyarın boynuna doladı. Lâkin gözyaşlarını saklamak için tekrar kapıya koştu.

İhtiyar telâşlı bir fısıltı ile:

— Kulağınıza bir şey fısıldayım! dedi. Geçen gece söylediklerİniz benim rahatımı kaçırdı. Elimden geleni yaptığımı söylemekten başka dileyecek özür bulamıyorum. Geriye dönmeye artık vakit ve imkân yok. Zaten istesem de bu benim elimde değil. Lâkin henüz talihin güleceğinden ümitvarım. Bütün bunlar onun hatırı için!.. Ben kendim büyük zaruretlere katlandım. Bu yüzden fakirlik ve zaruretin birlikte getirdikleri ıstıraplardan Nell'i korumak isterim. Kendi kızımı; zavallı annesini, genç yaşında mezara götüren zaruretlerden onu korumak istedim. Ben onu kolaylıkla sarf ve israf edilen bir gelire değil, fakat ölünciye kadar onu darlıktan uzak tutacak bir servete vâris kılmak isterim!.. Sözüme itimat edin, aziz misafirim. Onu yoksul evlerine muhtaç etmiyeceğim. Ona bir servet nasibolacak! Bundan fazlasını ne şimdi, ne de bir başka zaman söyliyebilirim.

Yavaş! İşte kendisi geliyor.

İhtiyarın büyük bir iştiyakla kulağıma fısıldadığı bu kelimeler, kolumu kavrıyan elinin titreyişi, üzerime diktiği yorgun ve heyecanlı nazarlar, endişeli ve sıcak tavrı beni hayretlere boğdu. Bütün işittiklerim ve gördüklerim; sonra kendi söylediklerinin mühim bir kısmı; beni onun zengin bir adam olduğunu farzetmeye sevk ediyordu. Lâkin halinden hiçbir şey anlamıyordum. İhtimal bu ihtiyar, kazancı hayatlarının yegâne hedefi haline koyan ve bir kere büyük bir servet toplamaya muvaffak olduktan sonra daima fakirlik

ve zaruretten korkup ürken, zarar edip mahvolmaktan çekinen, zavallılardan biri idi! Söylediği şeylerin çoğunu anlamak benim için mümkün olmamakla beraber, aklıma gelen bu fikirle söyledikleri arasında büyük bir münasebet görüyordum. Neticede ihtiyarın bu çeşit insanlardan biri olduğuna hükmettim. Bu hüküm acele ile verilmiş bir karar neticesi değildi. Bununla beraber, uzun boylu düşünmeye fırsat kalmamıştı. Çünkü Nell içeri girmiş ve Kit'e yazı dersi vermeye hazırlanmıştı. Gerek Kit'in ve gerek öğretmeni Nell'in pek hoşuna giden bu derslerin, haftada iki defa olduğu, birinin muntazam bir şekilde o akşam verildiği anlaşılıyordu.

Kit'in bir yabancı huzurunda oturup derse başlamak hususunda gösterdiği utangaçlığın önüne geçmek ne kadar uzun sürdüğünü, nihayet razı olup oturunca nasıl kollarını sıvayıp dirseklerini defterin üzerine yerleştirdiğini ve başını defterin üzerine eğerek yan gözle nasıl satırlara baktığını; kalemi eline alır almaz nasıl ta saçlarının ucuna kadar mürekkep içinde kaldığını; tam bir harfi doğru yazdığı sırada bir başkasını yazmaya çalışırken, nasıl kolu ile harfi bulaştırıp sildiğini, her yeni hatanın Nell'de nasıl neşe uyandırdığını; bunun üzerine biçare Kit'in de daha yüksek bir kahkaha ile güldüğünü; birisinde ne nazik bir öğretme arzusu, diğerinde ne fıraklı bir öğrenme hevesi bulunduğunu anlatmak lüzumundan fazla yer ve zaman alır. Burada sadece dersin verilmiş olduğunu; akşamın ilerleyip gece

olduğunu ve ihtiyarın yine sabırsızlanıp meraklandığını; yine eskisi gibi aynı saatte gizlice evden çıkıp gittiğini ve zavallı kızcağızın yine bu kasvetli duvarlar arasında yapayalnız kaldığını söylemek kifayet eder.

Hikâyeyi buraya kadar kendi şahsımla beraber getirip okuyucularıma romanın kahramanlarını takdim ettikten sonra, şimdi kendimi hikâyeden ayırıp belli başlı ve mühim roller oynıyacak olan şahısları kendi kendilerine hareket edip konuşmaya terk ediyorum.

IV.

Bay ve bayan Quilp; Tower Hill'de otururlardı. Bayan Quilp, hikâye ettiğimiz işi görmek üzere evinden ayrılan kocasını sabırsızlık ve merak içinde, odasında beklemeye koyulmuştu.

Quilp malûm ve muayyen bir iş sahibi değildi. Bununla beraber; takibettiği işler pek çeşitli ve meşguliyeti fazla idi. Nehir kenarındaki pis sokaklarda ve çıkmazlarda yaşıyan halktan kiralar toplar; ticaret gemilerinde çalışan denizcilere ve mürettebata para ikraz eder; Hindistan'a sefer eden vapur tayfalarının türlü teşebbüslerine iştirak eder; kaçak sigaraların dumanını gümrüğün tam karşısında savurur; hemen hemen her gün, borsada silindir şapkalı ve setreli şahıslarla iş görürdü.

Taymis nehrinin Surrey tarafında içinde farelerin cirit oynadığı kasvetli bir alan vardı. Quilp

iskelesi adını taşıyan bu iskelede küçük, çarpık çurpuk, toz içinde, tahtadan yapılmış bir baraka vardı ki, gökyüzünden düşüp toprağa saplanmış bir külçe halinde görünürdü. Bu barakada paslanmış çapa parçaları, birkaç demir halka, küme küme çürük tahta, bir iki yığın eski bakır levha bulunurdu. Hepsi de kıvrılmış, çatlamış, veya ezilmiş bir haldeydi. Rıhtımda Daniel Quilp gemi enkazcısı diye tanılırdı. Fakat görünüşe göre hüküm vermek icabederse; ya pek ehemmiyetsiz bir enkazcı olduğu ya da gemileri pek küçük parçalara ayırdığı anlaşılıyordu. Burada fazla bir hayat ve faaliyet eseri de göze çarpmıyordu. Çünkü, bu barakanın yegâne sakini hem suda hem de karada yaşıyan mahlûklar cinsinden, keten elbiseli bir çocuktu ki gördüğü iş sadece sular çekildiği zaman bir yığının tepesine oturup çamurlara taş atmak, sular yükseldiği zaman ise, ellerini cebine sokup, kayıtsızca nehir üzerindeki hareket ve faaliyeti seyretmekten ibaretti.

Cücenin Tower Hill'deki evi kendisi ve karısı bayan Quilp'in annesi için bir yatak odasını ihtiva ediyordu. Bayan Quilp'in annesi; Daniel Quilp ile daimî bir mücadele halinde olmasına rağmen; ondan pek korkardı. Cüce ve çirkin mahlûk sevimsizliği, huşuneti, fıtri hilekârlığı ile her gün bir araya gelip buluştuğu insanları şerrinden yıldırmıştı. Fakat sevimli, tatlı dilli, mavi gözlü karısına herkesten ziyade diş geçiriyor; emsali eksik olmıyan garip bir muhabbet saikası ile hayatını izdivaç bağlariyle cüce tüccara

bağlıyan zavallı kadın ise akılsızlığının cezasını her gün bir başka üzüntü ile çekiyordu.

Bayan Quilp'in merak içinde odasında oturup kocasını beklediğini yukarda kaydetmiştik. Lâkin, cücenin karısı odasında yalnız değildi. Biraz evvel beraber olduğunu söylediğimiz annesinden başka, civardaki komşulardan birkaçı; sanki sözleşmiş gibi; hep birden çay zamanı birbiri arkasına çıkagelmişlerdi. Uzun boylu dedikodulara girişmeye müsait olan mevsimin; kuytu ve sakin oturma odasının; açık pencereden göze çarpan ve içerideki çay masası ile ilerideki kule arasında yetişip tozların içeri girmesine mâni olan gönül açıcı fidanların; hususiyle, çay masasında taze tereyağı, ekmek, karides ve tere bulunduğu bir sırada; komşu kadınların fazlaca oturup çene çalmalarına yardım etmesi hayret edilecek bir şey değildi.

Bu suretle bir araya toplanan kadınların zayıf cinse zulüm ve eza etmeye mütemayil olan erkeklerden bahsetmeleri ve kendi hak ve haysiyetlerini ne şekilde korumak lâzım geldiğini konuşmaları da pek tabiîdir. Mevzuun bu mecraya dökülmesine başkaca sebepler de vardı. Çünkü kocasının pek fazla tahakkümü altında yaşadığı dillere destan olan bayan Quilp'in isyana teşvik edilmesi lâzım geldiğini herkes takdir ediyor; buna mukabil annesinin erkek tahakkümüne karşı koymak hususundaki cerbezesi memnuniyetle teslim ediliyor; her ziyaretçi de kendisinin bu hususta zayıf cinsin ekseriyetinden ne derece üstün olduğunu göstermek istiyordu. Fazla olarak hazır

bulunanlar umumiyetle ikişer ikişer toplanıp birbirlerini çekiştirmeye alışık olduklarından; böyle dostça bir araya toplanınca, her zamanki mevzularını bırakıp müşterek düşmanlarına karşı hücumlarda bulunmaktan daha uygun bir mevzu seçememişlerdi.

Bu gibi mülahazalarla hareket eden tıknaz bir bayan, büyük bir ilgi ve sempati ile bay Quilp'in ne âlemde olduğunu sorunca, bayan Quilp'in annesi keskin bir ifade ile:

— Nasıl olacak; her zamanki gibi keyfi yerinde! Acı patlıcanı kırağı çalar mı? cevabını vermişti.

Komşu kadınlar hep bir ahenkle içlerini çekip ciddî ciddî başlarını sallamış ve bayan Quilp'e sanki işkenceye katlanan zavallı bir insana bakar gibi bakmışlardı.

Tıknaz bayan: "Bayan Jiniwin; kızınıza biraz nasihat verseniz fena olmaz! Biz kadınların, birbirimize yardım etmemiz icabettiğini, siz herkesten iyi takdir edersiniz!" deyince bayan Quilp in annesi:

— "Elbette! Benim kocam — kızımın babası — hayatta iken öfkeli bir tek kelime sarf edecek olsa..." diye söze başlamış fakat cümlesini bitirmiyerek büyük bir intikam hissiyle bir karidesin başını koparmış ve bu hareketi tamamlamadığı cümlesinin eksik kalan kelimeleri yerine geçmişti. Bayan Jiniwin'in ne muradettiğini pekâlâ anlıyan tıknaz bayan, onun bu hareketini takdir ile karşılıyarak:

— Ben de tamamiyle sizin fikrinizdeyim. Ben de olsam böyle yapardım!.. mülâhazasında bulundu.

Bayan Jiniwin:

— Lâkin çok şükür sizin için buna hacet yok! Siz bu hususta benden talihlisiniz! dedi.

Tıknaz bayan:

— Kendini bilen hiçbir kadın için buna hacet yoktur! cevabında bulundu.

Bunun üzerine bayan Jiniwin nasihat yollu:

— İşitiyor musun Betsy? dedi. Ben de sana kaç defa hep aynı şeyi söyledim. Bir dizlerimin üzerine çökerek sana yalvarmadığım kaldı!

Ümitsiz bir halde komşularının esef ifade eden çehrelerine bakan biçare bayan Quilp; renkten renge girmiş, gülümsemiş, sonra şüpheli şüpheli başını sallamıştı. Onun bu tavrı alçak ve hafif bir mırıltı ile başlayıp yavaş yavaş herkesin bir ağızdan konuştuğu büyük bir gürültüye münkalip olmuş ve ziyaretçilerin hepsi de bayan Quilp'in — genç ve tecrübesiz olduğu için — hayatta tecrübe kazanmış ve daha iyi düşünen insanlar karşısında kendi fikirlerini müdafaa etmeye hakkı olmadığını; böyle bir tavır takınmanın nankörlükten başka bir şey olmadığını; kendisine hürmeti yoksa diğer kadınlara hürmet etmesi lâzım geldiğini; sırf kendi yumuşaklığı ile diğerlerinin vekar ve haysiyetini tehlikeye koyduğunu; şayet başkalarına karşı bir hürmet ve saygısı yoksa onların d. bir gün kendisine hürmet

göstermiyeceklerini ve neticede yine kendisinin pişman olacağını açıkça söylemişlerdi.

Komşu bayanlar bu nasihatlerden sonra daha büyük bir gayretle çay, taze ekmek, tereyağı, karides ve tereye hücum etmişler, halbuki öfkelerinin tek bir lokma bile tatmaya müsaade etmiyeceğini söylemişlerdi.

O zaman bayan Quilp büyük bir sadelikle:

— Böyle konuşmak kolay ama ben yarın ölecek olsam Quilp'in beğendiği kadınla evleneceğini pek güzel biliyorum! mütalâasında bulundu.

Bu mütalâa ziyaretçilerin öfkesini büsbütün artırmıştı. İstediği kadınla evlenmek!.. Bay Quilp gelsin de içlerinden birisiyle evlensindi! Doğrusu, bay Quilp'in bu hususta yapacağı en ufak bir teşebbüs görülecek bir şeydi!.. Hattâ dul misafirlerden biri, daha ileri giderek, şayet bay Quilp böyle bir cürette bulunacak olursa, ona haddini bildireceğini, gözünü kırpmadan söylemişti.

Bayan Quilp başını sallıyarak:

— Demin de söylediğim gibi lâkırdı kolay! Lâkin Quilp'de öyle bir hal var ki eğer ben ölecek olsam ve içinizden en yakışıklı ve sevimliniz de evlenecek bir durumda olsanız, onu reddedip sevgisinin önüne geçemezsiniz! Ben bunu bilir bunu söylerim! dedi.

Bu fikir misafirlerin her birinin gururunu okşamış ve hepsi de içlerinden: "Biliyorum beni kastediyorsun; ama bay Quilp bir denesin de görsün!" demek istemişti. Bununla beraber, mi-

safirler belli olmıyan bir sebeple dul komşuya kızmışlar; her biri yanındakinin kulağına eğilerek dul bayanın bu sözleri kendine malettiğini ve onun pek kurnaz bir kadın olduğunu fısıldamıştı.

Bayan Quilp fikrini müdafaa etti:

— Söylediğimin doğru olduğunu annem de biliyor. Çünkü evlenmeden önce bana bunu kendisi söylemişti. Öyle değil mi anne?

Bu sual sayın bayanı müşkül bir duruma sokmuştu. Zira, kızını Quilp ile evlendirmek hususunda oldukça faal bir rol oynamış olduğu gibi, kızının hiçbir kadının evlenmek istemiyeceği bir erkekle evlenmiş olduğu fikrini kabul etmek, aile itibarını düşürmekten başka bir şeye yaramıyacaktı. Diğer taraftan, damadının cazibesini mübalağa etmek bütün gayretiyle alevlendirmeye çalıştığı isyanın zayıflamasına sebebolacaktı. Zihni bu gibi mülâhazalarla meşgul olan Jiniwin, damadının kendini sevdirmek kabiliyetini teslim etmekle beraber, tahakküm hakkını reddedip tıknaz misafiri pohpohladıktan sonra münakaşayı yine başladığı yere intikal ettirdi ve:

— Bayan George pek yerinde ve pek mâkul bir şey söyledi: fakat kadınların önce kendilerine hürmeti olması lâzım! Ne yazık ki Betsy pek alçakgönüllü!.. mülâhazasında bulundu.

Bayan George cevap verdi:

— Bay Quilp'in Betsy'ye istediği gibi tahakküm etmesine razı olup Betsy'nin de ondan korkarak ezilip büzülmeye tahammül etmesini kabul etmektense, kendimi öldürmeden evvel,

kocamın hayatıma kastettiğini bildiren bir mektup yazıp intihar etmeyi tercih ederim!..

Bu mütalâa herkesçe yüksek sesle tasvip edilince bir bayan daha söze karıştı:

— Bay Quilp kanı sıcak bir insan olabilir ve ihtimal öyledir de; çünkü bayan Jiniwin de bayan Quilp de aynı fikri besliyorlar. Herhalde onlar bunu herkesten iyi bilirler. Lâkin ona ne yakışıklı, ne de genç diyebiliriz. Tabiî bu mazur görülecek bir şeydir. Fakat bayan Quilp genç ve güzel bir taze!..

Büyük bir heyecanla ifade edilen bu sözler, dinliyenler üzerinde derin bir tesir uyandırmış; mukabil mırıltılara meydan vermiş; bu fikri ortaya atan misafir de cesaretlenerek: "Eğer böyle bir koca genç ve güzel karısına karşı insafsızlık edip öfkelenecek olursa..." diye söze başlamış, fakat gelinin anası araya girerek elindeki çay fincanını bırakmış, eteğindeki kırıntıları süpürmüş: sonra ciddî bir şey söylemeye hazırlanan bir insan tavrı ile:

— Ona dünyadaki müstebitlerin en büyüğünden başka bir şey denemez! Ne yapayım ki zavallı kızım kendine malik değil. Tek bir kelime ve hafif bir bakışla onu tir tir titretiyor, korkutuyor; yine de biçare kızım ağzını açıp tek bir kelime ile cevap vermeye cesaret edemiyor! demişti.

Gerçi bu hakikat çay içen misafirlerin hepsinin malûmu olup son bir sene zarfında, her çay zamanı, civardaki komşuların evinde uzun uzadıya

konuşulup dedikodusu yapılmış ise de; hakikati Jiniwin kendi ağzı ile teslim edince misafirlerin her biri, birbiriyle yarış edercesine, hararetle söze karıştı. Bayan George herkesin ağzında bakla bulunmadığını, bunu evvelce birçok defalar işittiğini, hattâ hazır bulunanlardan bayan Simmons'ın bile belki yirmi defa aynı şeyden bahsettiğini, fakat kendisinin: "Hayır; Henrietta, ben buna kendi gözümle görüp kendi kulağımla işitmedikçe inanmam!" dediğini bildirmiş; bayan Simmons da bu şahadeti kabul edip kendi kanaatini delilleriyle beraber izah emişti. Minories'de oturan bir diğer misafir evlendiğinin ilk ayında tıpkı bir kaplan vahşeti gösteren kocasının, takibettiği elverişli bir plân sayesinde, nasıl kuzu kesildiğini anlattı. Yine bir başka misafir; kendi mücadele ve başarısından bahsetmiş; annesi ile teyzelerini çağırıp nasıl altı hafta geceli gündüzlü göz yaşları dötüğünü söylemişti. Bu umumi kargaşalık içinde en genç ve henüz evlenmemiş bir misafirden baska dinleyici bulamıyan diğer bir misafir de, eğer genç misafir rahat ve huzurunu düşünüyorsa, bundan böyle bayan Quilp'in yumuşaklık ve sessizliğinden örnek alarak bütün gayretiyle erkeklerin isyankâr ruhlarını ve gazaplarını yumuşatmava çalışmasını rica ve niyaz etmişti. Gürültünün en ziyade şiddetlendiği, misafirlerin yarısının diğerlerinin sesinin üstüne çıkmak istiyerek en yüksek perdeden konuştuğu bir sırada; bayan Jiniwin'in renginin değiştiği ve şahadet parmağını gizlice oynatarak misafirleri sükûta davet ettiği ve tam

bu esnada bütün bu gürültüye sebebolan Daniel Quilp'in odadan içeri girdiği ve etrafına bakınarak söylenenleri dinlediği görülmüştü.

Daniel Quilp:

— Devam edin bayanlar; devam edin! dedi. Betsy! Bayanların akşam yemeğine kalmalarını rica et!.. Kendilerine istakoz ve hafif, lezzetli bir taam ikram ederiz!..

Karısı kekeledi:

— Çaya davet etmemiştim Daniel! Bu... bir... bir... tesadüf oldu!

Cüce kir içindeki ellerini o kadar sıkı uğuşturmuştu ki avucunun içinde kir topları hâsıl oldu.

— Daha iyi ya! dedi; bu tesadüf partileri daha zevkli olur! Hiç rahatınızı bozmayın bayanlar!.. Şimdiden gitmek olmaz!..

Quilp'in lâtif cinsten düşmanları, başlarını sallıyarak şapka ve atkılarını aramaya koyulmuş; cevap vermeyi bayan Jiniwin'e bırakmışlardı. O da uhdesine düşen rolü oynamak için hafif tertip münakaşaya girişerek:

— Eğer kızım arzu ederse niçin yemeğe kalmasınlar? diyebildi.

— Öyle ya; öyle ya, niçin kalmasınlar!

— Herhalde yemek yemekte namusa dokunacak bir şey yoktur!

— Elbette yok, elbette yok!.. İstakoz salatası ve tere de olmadıktan sonra mideye dokunacak da yoktur.

— Tabiî sen ailenin mide rahatsızlığına uğramasını istemezsin değil mi Quilp?

Cüce, sırıtkan bir çehre ile cevap verdi:

— Yirmi dünyaya sahibolacağımı, yirmi tane de kaynanam olacağını bilsem, yine buna razı olmam! Bununla beraber bu hiç umulmadık bir nimet olurdu.

Bayan Jiniwin kıkır kıkır gülerek:

— Benim kızım, senin eşin; bay Quilp! dedi ve istihza makamında kullandığı bu kelimelerden damadının: "Kızım senin nikâhlı karın!" mânasını çıkarmasını murat etti.

— Şüphesiz, şüphesiz öyle!

Kaynanası yarı öfkeden, yarı bir zebaniye benziyen damadının telkin ettiği korkudan titrer bir halde:

— Herhalde kızımın istediğini yapmaya hakkı var! cevabında bulundu.

— Değil mi ya! Tabiî hakkı var. Bunu sen de takdir ediyorsun değil mi bayan Jiniwin?

— Eğer benim gibi düşünürse hakkı olması lâzım!..

Cüce dönüp karısına hitabetti:

— Niçin sen de annenin fikrinde değilsin karıcığım? Ne diye her zaman anneni taklit etmiyorsun? Annen hiç şüphesiz lâtif cinsin bir ziyneti!.. Herhalde baban da aynı fikirde idi değil mi?

Bayan Jiniwin cevap verdi:

— Babası çok mübarek bir insandı. On binlerce insana bedel bir erkekti.

Cüce:

— Kendisi ile tanışmayı ne kadar arzu ederdim! dedi. Hayatta iken mübarek bir insanmış diyebilirim, fakat şimdi Allahın rahmetine kavuşmuş demektir. Bu mesut bir halâs olmuş. Herhalde hayatta hayli ıstırap çekmiş olmalı!..

İhtiyar bayan derince bir nefes aldı; fakat verecek cevap bulamayınca, Quilp, gözlerinde aynı şerirlik ve dilinde aynı müstehzi nezaketle sözlerine devam etti:

— Sen biraz rahatsız görünüyorsun bayan Jiniwin! Herhalde bir şeye sinirlenmiş olacaksın! Fazla konuşmanın tesiri olacak! Bu senin zayıf tarafındır. Git istirahat et!.. git istirahat et!..

— Ben, canım ne zaman isterse o zaman giderim Quilp!

— Rica ederim şimdiden git!

İhtiyar kadın ona öfkeli öfkeli baktı fakat cüce ilerleyince geri çekildi; Quilp de arkasından kapıyı kapayıp sürmeledi ve onu şimdi aşağıya toplanan misafirlerle dışarda bıraktı.

Cüce bir köşede titriye titriye büzülüp oturan ve gözlerini yerden ayırmıyan karısı ile başbaşa kalınca, onun önünde dikilip kollarını kavuşturdu ve bir müddet hiçbir şey söylemiyerek karısını derin derin süzdükten sonra:

— Bayan Quilp! dedi.

Karısı mazlum mazlum:

— Ne istiyorsun Quilp? diye sordu.

Quilp ağzındaki baklayı çıkarmadan kollarını yeniden kavuşturup gözlerini yere indiren karısına daha sertçe baktı.

— Bayan Quilp! dedi.

— Ne var Quilp?

— Eğer bir daha oturup bu cadıların lâkırdılarını dinliyecek olursan seni ısırıveririm!..

Dişlerini göstererek savurduğu bu lakonık tehditten hiç de şaka etmediği aşikâr olan bay Quilp, karısına çay masasını kaldırıp rum getirmesini emretti. Bir gemi ambarından tedarik edilen koca rum şişesi önüne geldikten sonra, bay Quilp soğuk su ve havana sigarası kutusunu istedi; bunlar da getirilince bir koltuğa yerleşip koca başını ve ablak suratını koltuğun arkalığına rahatça yaslayıp bacaklarını da masaya uzattı ve:

— Hanım! dedi; şöylece oturup ta sabaha kadar sigaranın birini söndürüp birini yakmak niyetindeyim. Lâkin belki lâzım olursun. Onun için sen de lûtfen benimle otur!..

Karısı her zamanki "Peki Quilp!" den başka bir cevap vermeyince, bizim cüce Lord ilk sigarasını yaktı ve rum kadehini doldurdu. Güneş batmış; yıldızlar parıldamaya başlamış; karşıdaki kule kurşuni bir renk almış; sonra kararmıştı. Odaya derin bir zulmet çökerken Quilp'in Havana sigarasının ucu kıpkızıl bir kıvılcım halini almış; lâkin bizim Lord sırıtkan bir köpek suratı ile kayıtsızca pencereye bakarak sigara ve içkisini içmeye devam etmiş; karısı yorgunluk ve usanç alâmetleri göstermeye başlayınca, büyük bir haz ile ağzı kulaklarına varmıştı.

V.

Bay Quilp'in arasıra gözlerini kapayıp birkaç dakika uyukladığı veyahut bütün geceyi gözlerini yummadan geçirdiği malûm olmamakla beraber; sigarasının birini söndürmeden, diğerini hemen hemen tamamiyle kül haline gelen elindeki sigaranın ucundan tazeliyerek; muma hacet kalmadan; sabaha kadar sigara içtiği muhakkaktı. Her saat başında çalan saatin dandanları da cüceye ne uyku getirmiş ve ne de onda bir istirahat arzusu uyandırmış; aksine olarak uykusu açılmış; gecenin saatleri ilerledikçe uyanık olduğunu göstermek için hafif hafif, gıdıklanır gibi, boğazını temizlemiş; kahkahasını zapta çalışan bir insan hali ile omuzlarını oynatıp durmuştu.

Nihayet sabah olup ortalık ağarırken zavallı bayan Quilp'in soğuktan titriyerek yorgunluk ve uykusuzluktan bitap bir halde hâlâ büyük bir sabırla koltuğunda arasıra sakin bir niyazla efendisinin merhametini celbetmeye ve zaman zaman hafif hafif öksürerek henüz affedilmediğini ve cezasının pek uzun sürdüğünü nezaket dairesinde hatırlatmak istediği görülmüştü. Lâkin cüce Lord sigarasını tüttürüp içkisini içmiş ve ona hiç ehemmiyet bile vermemiş; ancak güneş doğup yükseldikten ve şehrin faaliyet ve gürültüsü hissedilir derecede arttıktan sonra, söz veya işaretle karısının odadaki mevcudiyetine ehemmiyet vermeye tenezzül etmişti. İhtimal, cüce mahlûk daha uzun zaman ağzını açıp bir şey söylemiyecekti; fakat

kapının dışındaki tıktıkların kaynanasının sert parmak kemiklerinin marifeti olduğunu anlıyarak konuşmaya mecbur olmuş; etrafına garazkâr bir sırıtkanlıkla bakmış:

— Ool Sabah olmuş!.. Kapıyı açar mısın benim tatlı karıcığım? demişti.

İtaatli karısı kapının sürgüsünü çekmiş ve annesi içeri girmişti.

Bayan Jiniwin damadının hâlâ yatakta olduğunu farzederek içindekilerini boşaltmak ve ona bu tavır ve hareketinin yaraşık olmıyacağını bildirmek için hışımla içeri girmiş; fakat damadının kalkıp giyinmiş olduğunu ve odanın halinde, bir akşam evvel ayrıldığından beri hiçbir değişiklik olmadığını görünce, şaşalayıp duraklamıştı.

Atmaca gözlerinden hiçbir şey kaçmıyan cüce, ihtiyar kadının zihninden ne geçtiğini pekâlâ anlıyarak vahşi bir zevk ile daha çirkin bir hal alıp muzaffer bir sırıtışla kaynanasına aydın bir gün diledi.

İhtiyar kadın:

— Betsy; Betsy!.. Bu ne hal? diye söze başlayıp: "Yoksa... yoksa...?" diye kekeledi.

Quilp kaynanasının cümlesini tamamladı:

— Evet bütün gece oturduk!..

— Bütün gece mi?

Quilp asık suratlı bir tebessümle mırıldandı:

— Sağır mısın a canım? Evet bütün gece! Karı kocanın iyi birer arkadaş olamıyacaklarını kim söylemiş? Saatler uçup gitti.

— Ne izansızlık Yarabbi!..

Quilp kaynanasının söylediklerini bililtizam yanlış anlıyarak:

— Ziyanı yok!.. dedi. Kızına acı sözler söylemeye lüzum yok. O; şimdi evli bir kadın! Her ne kadar oyalanarak beni yatağımdan alıkoydu ise de; benim için fazla ilgi ve şefkat göstererek ona kızıp darılmanı istemem. Sen çok mübarek bir kadınsın bayan Jiniwin! Var ol!..

İhtiyar kadın ellerinde asabi bir hareketle damadına yumruklarını sıkmak için şiddetli bir arzu duydu.

— Lûtufkârlığına teşekkür ederim; çok teşekkür ederim! dedi.

Cüce:

— Kıymet bilen insanlara sözüm yok! dedi. Betsy!..

Ürkek çilekeş cevap verdi:

— Ne istiyorsun Quilp?

— Annene kahvaltı için yardım et! Ben rıhtıma ineceğim. Erken çıkarsam iyi olur. Onun için elini çabuk tut!..

Kaynana, kollarını kavuşturup kapının yanındaki bir sandalyeye oturmuş; elini bir şeye sürmemek azmi ile hafif bir isyan tezahüründe bulunmak istemiş; fakat kızının kulağına fısıldadığı birkaç kelime ve damadının nazik bir istifsar ile eğer bir baygınlık hissediyorsa, bitişik odada bol soğuk su mevcut olduğunu hatırlatan sözleri, baygınlık emarelerini kökünden silip almış ve yaşlı kadını asık bir suratla lâzım gelen hazırlığı yapmaya sevk etmişti.

Ana, kız kahvaltı hazırlığı ile meşgul olurlarken Quilp, bitişik odaya çekilerek, yüzünü kirli ve ıslak bir havlu ile silmeye başlamış; fakat çehresi eskisinden daha bulanık bir renk almıştı. Bu kısa meşguliyeti arasında bile, tecessüs ve ihtiyatı elden bırakmıyarak her zamanki hilekâr ve şeytan suratı ile öteki odada kendisi hakkında konuşulacak herhangi bir muhavereyi ayakta durup dinlemeye koyulmuştu.

Kısa bir dikkatten sonra kendi kendine:

— Havlu kulaklarımı tıkamadı bayan Jiniwin! Demek ben habîs, şerir, kamburun biriyim, ha! dedi.

Duyduğu bu kelimelerin neşesi ile suratına köpeklerde tesadüf edilen mahut sırıtkanlık gelmişti. İşini bitirince yine bir köpek gibi silkinip kadınların yanına gitti.

Quilp bir aynanın karşısına geçip atkısını bağlarken bayan Jiniwin müstebit damadına yumruklarını sıkmak arzusunun önüne geçememiştı. Bir lâhza süren bu hareketine bir de tehditkâr bakış ilâve eden kaynanasının gözleri, aynada damadının gözlerine takılınca, onun bu hareketi pek güzel gördüğünü anlamış ve aynı bakış ona çirkin ve biçimsiz bir çehreden sarkan bir dilin aynadaki aksini göstermişti.

Cüce pek tatlı ve yumuşak bir bakış ve muhabbet ifade eden bir sesle sordu:

— Şimdi nasılsın aziz bayan Jiniwin?

Bu basit ve gülünç hâdise cüceyi öyle şerir ve kurnaz bir zebani haline sokmuştu ki; ihtiyar

kadın korkusundan tek bir kelime söylemeye cesaret edemiyerek damadının büyük bir nezaketle işaret ettiği kahvaltı sofrasına oturdu. Zalım koca; sofra başında da husule getirdiği intıbaı asla bozmıyarak, hazırlop yumurtaları kabukları ile beraber midesine indirmiş: iri karidesleri başları ve kuyrukları ile yuvarlamış; büyük bir açgözlülükle ağzına aldığı tere ve tütünü bir arada çiğnemiş; kaynar çayı gözünü kırpmadan içmiş. kaşık ve çatalını bükülürcesine ısırmış; hâsılı o kadar akla gelmiyecek korkunç hareketlerde bulunmuştu ki; biçare kadınlar korkularından şaşırıp sararmış ve onun hakikaten bir insan olup olmadığından şüphe etmeye başlamışlardı! Bunlara benzer daha birçok garip hareketlerden sonra, Quilp yılgın bir hale soktuğu kadıncağızlardan ayrılarak nehir kenarına yürümüş ve adını taşıyan iskeleye gitmek üzere bir sandala binmişti.

Daniel Quilp karşı yakaya geçmek için sandala bindiği zaman, nehir med halinde idi. Mavnalardan bir filo tembel tembel ilerliyor; bazıları yan yan, bazılarının baş tarafı önde, bazılarının arkası önde, hepsi de aksi ve inatçı bir halde seyrediyor; daha iri teknelere toslayıp çarpıyor; vapurların önüne düşüyor; hiçbir münasebet almıyan köşelere, bucaklara sokuluyor; ceviz kabukları gibi birbirine çarpıp çatırdıyor; her biri iki iri kürekle sular üzerinde çabalayıp duruyor; ve yaralanmış koca bir balık manzarası arzediyordu. Demirli teknelerden bazılarında tayfa harıl harıl halat sarıyor; yelkenleri serip kurutuyor;

yük alıp boşaltıyor; diğerlerinde fazla bir faaliyet görünmüyor; ziftlere bulanmış bir iki çocuk ve güvertede öteye beriye koşup havlıyan ve çabalaya çabalaya teknenin kenarına gelince sulara daha yüksek perdeden uluyan bir köpekten başka bir şey göze çarpmıyordu. Bir orman manzarası teşkil eden direkler arasından telâşlı çarkları ile suları yararak ağır ağır ilerliyen muazzam bir vapur kendine yol açıyor; Thames nehrinin ufacık balıkları arasında sanki bir deniz azmanı gibi görünüyordu. Her iki tarafta, sıra sıra dizilen kömür kayıkları arasında, güneş ışığında yelkenleri pırıldıyan gemiler, limandan ayrılmaya hazırlanıyor; güvertelerindeki gıcırtılar etrafı gürültüye boğuyordu. Su ve nehrin üstündeki tekneler hep birden çalkanıyor, oynaşıyor, kaynaşıyor; sahildeki eski kurşuni kule ve küme küme binalar arasından yükselen kiliselerin külâh şeklindeki kuleleri hırçın ve rahat bilmez komşularına soğuk bir istihkarla bakıyorlardı.

Şemsiye taşımak zahmetinden kurtuldukça havanın açık ve kapalısına aldırış etmiyen Daniel Quilp, rıhtıma çıktı ve balık cinsinden hem karada hem suda yaşıyan yolcuların sık sık gelip geçtikleri çamur ve su birikintisi kaplı dar bir geçitten geçerek ismini taşıyan iskeleye vardı. İskeleye varır varmaz gözüne ilk çarpan şey, tabanları havaya kalkmış bir çift ayak olmuştu! Eksantrik bir ruh taşıyan ve yuvarlanmaktan hoşlanan çırağına ait olduğunda şüphe edilmiyen bu ayaklar, yırtık bir çift kundura taşıyor ve çocuk bu garip

vaziyette; baş aşağı; nehirdeki faaliyeti seyrediyordu! Patronunun sesini işitince derhal ayakları üzerine düşen çocuğun başı yukarı kalkınca, Quilp — daha uygun bir kelime kıtlığında — oğlana silleyi çaldı.

Çocuk bir taraftan dirsekleri yardımı ile yumruklardan kurtulmaya çalışırken:

— Rahat bırak! Yoksa hoşuna gitmiyecek bir şey yaparım! diye bağırdı.

Quilp kızgın bir köpek hırıltısı ile:

— Seni köpek seni! Benimle böyle konuşmaya cesaret edersen kafanı bir demirle ezer, etlerini paslı bir çivi ile kazıyıverir, gözlerini oyarım senin! Anladın mı? diye hırıldadı.

Quilp bu tehditlerle yumruklarını sıkıp, çocuğun dirsekleri arasında iki tarafa sallayıp durduğu başını yakalayıp, bir iki yumruk daha attıktan sonra hırsını yenip çekildi.

Başını sallıyarak daha kötü muştalardan sakınmak üzere geri çekilen ve dirseklerini tetik tutan çocuk:

— Bir daha benim böyle yumrukla üzerime yürüyecek olursan... diyecek oldu.

Quilp:

— Kıpırdama köpek! dedi. Yediğin muştalar kâfi olduğu için belki bir dahasına hacet kalmaz. Al şu anahtarı bakayım!

Çocuk yavaş yavaş yaklaşarak:

— Niçin kendi akranına yumruk atmıyorsun? diye sordu.

Quilp cevap verdi:

— Benim akranım nerede köpek! Al şu anahtarı yoksa onunla senin kafanı kırmayım!

Bu sözleri söylerken anahtarın sapı ile çocuğun kafasına vuran Quilp ilâve etti:

— Haydi aç şu ambarı!..

Çocuk önce homurdanmış, sonra dönüp Quilp'in vahşi bir bakışla kendisini takibettiğini görünce homurtuyu kesip ister istemez rıza göstermişti. Burada şunu da kaydedelim ki: bir tarafta yumruk, kötek ve tehditler; diğer tarafta mukabele ve müdafaaya rağmen; bu çocukla cüce arasında karşılıklı ve garip bir hoşlanma mevcuttur. Cücenin bu çocuktan başkasının kendisini tekzip etmesine tahammülü olmadığı gibi. çocuğun da istediği zaman pekâlâ tabanı kaldırıp kacabilmesine rağmen; Quilp'ten başkasının kötü muamelesine tahammül etmediği bir hakikattı.

Quilp barakaya girerken:

— Sen iskeleye göz kulak ol! Hem sakın bir daha tepe aşağı durayım deme!.. Senin ayaklarını keserim! tehdidini savurdu.

Çocuk hiçbir cevap vermemiş; fakat Quilp barakaya kapandıktan sonra, kapının önünde bir takla atmış; sonra elleri arkasında yürüyerek tekrar baş aşağı durup tabanlarını havaya kaldırmış; karşı tarafa geçip aynı hareketi tekrarlamıştı. Barakanın dört cephesi vardı; fakat çocuk cücenin pencereden bakması ihtimaline karşı, pencerenin bulunduğu taraftan sakınmıştı. Bu düşünceli bir hareketti. Çünkü; cüce onun huyunu bildiği için; elinde etrafı kırık çiviler saplı, sivri

uclu, koca bir sopa ile pencerenin kenarında bekletmekte olduğundan, çocuğun fena halde incinmesi muhtemeldi. Baraka, küçük ve murdar bir yerdi. İçinde kırık dökük bir masa, iki iskemle, bir şapka askısı, eski bir almanak, içinde mürekkep kalmamış bir hokka. bir kalem sapı, yelkovanı kürdan yerine kullanılmak için çekilip koparılmış ve on sekiz senedir işlemiyen haftalık bir saat bulunuyordu.

Daniel Quilp şapkasını kaşlarının üstüne indirip cüce vücudunu — bu hali itiyadedinmiş bir insan tavrı ile — masanın üstüne sermiş; bir gece evvelki uykusunu telâfi etmek üzere rahat, uzun ve derin bir uykuya dalmak istemişti.

Fakat ihtimal derin olan bu uyku fazla sürmemişti; çünkü bir çeyrek saat geçmeden çocuk kapıyı açıp dağınık saçlı başını içeri uzatmış; uykusu hafif olan cüce de birdenbire irkilip kalkmıştı.

— Birisi geldi!

— Kimmiş o?

— Ne bileyim ben!

Quilp: "Git sor köpek!" diyerek sopaya sarılmış fakat büyük bir maharetle savurup attığı sopa telâşla ortadan kaybolan çocuğun arkasına isabet etmemişti. "Git de sor köpek!.."

Çocuk sopanın tesir sahasında bulunmaya cesaret edemiyerek patronun uyandırılmasına sebep olan ziyaretçiyi içeri almak üzere kapının ağzında durup bekledi.

Quilp hayretle:

— Ne; sen misin Nell!.. diye bağırdı.

Henüz uykusundan uyandırılan, saçları suratına dağılmış, başında bir örtü ile pek korkunç görünen cüce ile karşı karşıya gelince, Nell içeri girip girmemekte bir an tereddüt ettikten sonra:

— Evet ben'im! dedi.

Quilp masanın üzerinde hiç istifini bozmıyarak:

— Gel; gel! dedi. Ama dur biraz! Bak bakalım şu dışardaki çocuk yine baş aşağı mı duruyor!

— Hayır efendim ayakları üstünde duruyor!

— Doğru söyle!.. Gel bakalım. Kapıyı kapa! Ne havadis getirdin?

Nell cüceye bir mektup uzattı, Quilp yine istifini bozmıyarak hafifçe sağa döndü; çenesini dirseğine yaslıyarak mektubun muhteviyatını okumaya başladı.

VI.

Küçük Nell çekingen bir tavırla gözlerini kaldırmış mektubu okuyan Quilp'e bakıyor ve bakışlarından bir taraftan cüceden korkup şüphelenirken, diğer taraftan onun yakışıksız ve çirkin tavır ve vaziyetine gülmekten kendini alamadığı anlaşılıyordu. Kızcağızın cücenin cevabını merak ve endişe ile beklediği, vereceği cevabın nahoş ve üzücü olması ihtimali karşısında, büyük bir gayretle nefsine hâkim olmaya çalıştığı görülüyordu.

Mektubun münderecatı Quilp'i ziyadesiyle hayretlere düşürüp zihnini karıştırdığı apaşikârdı. Cüce, önce korkunç bir şekilde kaşlarını çatmış; bir iki satır daha okuyunca, asabi bir tavırla başını kaşımış; mektubun sonuna gelince, hayret ve dehşet ifade eden uzun ve korkunç bir ıslık çalmıştı. Quilp mektubu katlayıp yanına koyduktan sonra, büyük bir açgözlülükle, on parmağının tırnaklarını birer birer ısırmış; sonra mektubu kavrıyarak bir kere daha okumuş; mektubun ikinci defa okunması da ilk okunuşu kadar hoşnutsuzluk uyandırmış; onu hülyalara daldırmış; sonra silkinerek tekrar tırnaklarına saldırmış ve gözlerini yere dikip cevap bekliyen kızcağızı derin derin süzmüştü.

Nihayet sanki kulağının dibinde bir top patlatmış gibi kızcağızı sarsıp sıçratan âni bir sesle:

— Bana bak Nell! dedi.

— Buyurun efendim!

— Bu mektubun içinde ne yazılı olduğunu biliyor musun?

— Hayır efendim!

— Ama doğru söyle; sahiden ve gerçekten mektubun içinde ne olduğunu bilmıyor musun?

— Hayır!

— Yemin eder misin?

— Ederim.

Quilp kızcağızın ciddî bakışlarını görerek:

— Pekâlâ; sana inanırım! dedi. Hepsi gitmiş!.. Yirmi dört saat içinde hepsı yok olmuş! Akıl erecek şey değil bu!

Bu düşünce cüceyi bir kere daha tırnaklarını ısırıp başını kaşımaya sevketmiş ve bu esnada sımasında yavaş yavaş herhangi bir insan için bir ıstırap tezahürü, fakat onun için neşeli bir tebessüm demek olan bir sırıtma peyda olmuş; kızcağız başını kaldırıp cüceye baktığı zaman onu beklenmedik bir tatlılık ve iltifat içinde bulmuştu.

— Bugün pek güzel, pek tatlı görünüyorsun Nell! Yoruldun mu?

— Hayır yorulmadım ama bir an evvel geri dönmek istiyorum. Geç kalırsam dedem merak eder.

— Hiç telâş etme Nell! Benim ikincim olmak istemez misin Nell?

— Ne olmak efendim?

— İkinci bayan Quilp demek istiyorum!

Quilp kızcağızın ürktüğünü ve ne demek istediğini anlamadığını görünce, maksadını daha açıkça izah etmeye çabaladı ve yüzünü kırıştırıp şahadet parmağını bükerek onu tatlılıkla yanına davet ettikten sonra:

— Sevimli Nell! dedi; bayan Quilp öldükten sonra senin ikinci bayan Quilp, yani benim pembe yanaklı, kiraz dudaklı, ikinci karım olmanı muradediyorum! Bayan Quilp, haydi haydi dört beş sene daha yaşasın! O zaman sen de, tam evlenecek bir yaşa gireceksin. Sırası gelince senin Tower Hill'in ikinci bayan Quilp'i olmıyacağını kim iddia edebilir?

Bu tatlı vaitten kuvvet bulup coşmak şöyle dursun; kızcağız heyecanla cüceden ürküp kaç-

mış ve tiril tiril titremeye başlamıştı. Herkesi korkutmaktan zevk aldığı, veya karısının ölümünü düşünmek ve onun yerine bir ikincisini ikame etmekten hoşlandığı veyahut kendisine malûm bazı sebeplerden dolayı, uysal ve tatlı davranmayı aklına koyduğu için; cüce sadece gülmüş ve kızcağızın korkusuna aldırış bile etmeden:

— Benimle beraber gelip bayan Quilp'i göreceksin Nell! Benim kadar değilse de, o da seni çok sever. Haydi beraber gidelim! demişti.

— Dedem cevabı alır almaz geri dönmemi söyledi. Derhal avdet etmem lâzım.

— Ama daha cevabı almadın ki! Eve gitmeden cevabı alamıyacaksın, alamazsın da!.. Vazifeni yapabilmen için herhalde benimle beraber eve kadar gelmelisin. Şu şapkamı ver yavrum! Hemen yola çıkalım.

Bu sözleri söyliyen Quilp masanın üzerinde yuvarlanarak ağır ağır kalktı ve kısa bacakları yere değince ayakları üzerinde doğruldu ve barakadan çıkarak iskeleye doğru yürüdü. Dışarı çıkınca gözüne ilk çarpan şey, baş aşağı duran çırağı ile yine onun boyunda ve yaşında başka bir delikanlının çamurda, alt alta, üst üste canı gönülden yumruk yumruğa geldiklerini görmek oldu.

Nell onları görünce ellerini kilitleyip:

— Oo; Kit! Kit benimle beraber geldi. Mr.. Quilp! Lûtfen şunları ayırın!.. diye bağırdı.

Quilp, ben şimdi onları ayırırım diyerek yazıhanesine döndü ve eline geçirdiği bir sopa ile geri geldi.

— Ben şimdi onları ayırırım! dedi. Haydi bakalım yine döğüşün! Ben de ikinize karşı döğüşeceğim!..

Bu tehditlerle elindeki sopayı sallıyan ve döğüşen çocukların etrafında çılgınca dolaşıp sıçrayan ve üzerlerinde gezinen cüce, tıpkı bir vahşi gibi, çocukların kafalarını hedef ittihaz ederek müthiş sopalar indirdi. Umduklarından fazla kötek yiyen kavgacılar yelkenleri indirip doğruldular ve yalvarmaya başladılar.

Sopasını son bir defa daha kullanmaya hazırlanan cüce:

— İkinizin de pestilini çıkaracağım! İkinizi de mosmor keseceğim! Kafanızı kıracağım! işitiyor musunuz? dedi.

Cücenin çırağı, siper alıp üzerine atılmak için fırsat kollıyarak:

— Bırak şu sopayı yoksa karışmam! diye mırıldandı.

Cüce gözleri kıvılcımlar saçarak:

— Yaklaş, biraz daha yaklaş da, ben sana anlatırım! Tehdidinde bulundu.

Çocuk, cücenin lâkırdısına aldırış etmiyerek, onun boş bulunduğu bir sırada, üzerine atılarak sopayı yakaladı ve zorla elinden almaya çalıştı. Bir aslan kadar kuvvetli olan Quilp, sopayı kolaylıkla elinde tuttuktan sonra, çocuğun var kuvvetiyle sopaya asıldığı sırada, birdenbire sopayı elinden bıraktı; sırtüstü yere düşen çocuğun kafası da yere çarptı. Bu manevradan ziyadesiyle hoşlanan cüce, kahkahalarla gülüp çılgın bir jestle

zıplarken çocuk başını hem sallıyarak hem de uğuşturarak:

— Zıyanı yok! dedi: bakbakalım ben de bir daha senin için sirklerde bir peni'ye seyredilen cücelerden daha çirkin bir bodur olduğunu söyliyenlere ağzımı açar mıyım?

— Doğru değil mi? Köpek!

— Hayır: değil!

— Öyle ise ne diye burada kavga ediyorsun? Şirret!..

Çırak Kit'e işaret ederek:

— Bu öyle söyledi de ondan! Yoksa senin çirkin olmadığını söyliyecek var mı? cevabını verdi.

Kit:

— Peki öyle ise, o da niçin Miss Nell'e çirkin dedi? Niçin Miss Nel! de. dedesi de; patronu ne derse, onu yapmaya mecbur olduklarını söyledi? diye bağırdı.

Quilp pek tatlı bir tavırla; fakat gözlerinde sessiz bir garazkârlıkla:

— O ne söyledi ise, budalalığından söylemiş; halbuki senin akıllı ve zeki olduğun söylediklerinden belli! Sen daha doğrusu, ayağını denk atmıyacak olursan, haddinden fazla zekisin! Çok zeki!.. İşte sana altı peni; Kit! Doğruyu, her zaman doğruyu söyle Kit! dedi. Sonra çırağına hitabetti: "Al şu anahtarı da git yazıhanenin kapısını aç; köpek! Sonra anahtarı yine bana getir!.."

Patronu, emri yerine getiren çırağın, burnunun ucuna anahtarla vurarak mükâfatlandırmış; ço-

cuğun gözüne yaş gelmişti. Quilp bundan sonra Kit ve Nell ile birlikte bir sandala atlıyarak karşı yakaya geçmiş; çırağı da patronunun sandalda olmasından istifade ederek, iskelenin kenarına gelmiş ve birbiri arkasına, onlar karşı yakaya geçinciye kadar, takla atmak suretiyle öc almıştı.

Evde bayan Quilp'ten başka kimse yoktu. Efendisinin erken döneceğini hiç ummıyarak rahat rahat uyuklamaya başladığı bir sırada, ayak seslerine uyandı. Quilp; Kit'i aşağıda bırakarak Nell ile yukarı çıkmış, karısı da o içeri girdiği zaman bir işle meşgul olacak vakit bulabilmişti.

Kocası:

— Aziz karıcığım; sana Nell Trent'i getirdim! dedi. Bir bardak şarapla bir bisküvi getir, uzak yoldan geliyor. Siz beraber oturun! Ben bir mektup yazacağım!

Bayan Quilp ürkek ürkek kocasının yüzüne bakarak ender tesadüf ettiği bu nezaketin mânasını anlamaya çalıştı; sonra kocasının işareti üzerine; onun arkasından bitişik odaya girdi.

Quilp fısıldadı:

— Sözlerimi iyi dinle! Bak bakalım, dedesi için neler söyliyecek? Neler yapıyorlar: nasıl yaşıyorlar; dedesi ona neler söylüyor! Bunların bana lüzumu var. Siz kadınlar birbirinizle daha serbes konuşursunuz. Senin tatlı dilin ve uysal tabiatın onun da dilini açacaktır. Anladın mı?

— Peki Quilp!

— Haydi öyle ise ne duruyorsun?

Karısı tutuk, tutuk:

— Canım Quilp! dedi. Ben bu kızcağızı pek severim. Beni, onu aldatmaya sevketmeden bu işi görecek olursan daha iyi edersin.

Cüce müthiş bir küfür savurarak itaatsız karısına müstahak olduğu cezayı verecek sopa için etrafına bakındı. İtaatli ve yumuşak huylu kadın telâşla kocasından öfkelenmemesini rica etti ve istediğini yapacağını vadetti.

Cüce karısının kolunu sıkıştırıp çimdikliyerek fısıldadı:

— Dediğimi anladın ya! onun sırlarını iyice öğren. Sen bunu pekâlâ yapabilirsin. Ben de dinliyeceğim. Şu da aklında olsun! Eğer zekânı kullanmıyacak olursan kapıyı gıcırdatırım. Lâkin dikkat et; kapıyı fazla gıcırdatmıya hacet kalmasın! Haydi şimdi git!..

Bayan Quilp kocasının emrine itaat ederek ayrılmış; kocası da yarı açık kapının arkasına gizlenerek kulağını kapıya vermiş; hilekâr ve dikkatli bir çehre ile dinlemeye koyulmuştu.

Zavallı kadın nasıl başlıyacağını ve ne soracağını düşünürken kapı sabırsızca gıcırdamış; ona fazla düşünmeye hacet olmadığını ve sesinin dışardan duyulduğunu ihtar etmişti.

— Bay Quilp'e bu yakınlarda sık sık geliyorsun değil mi yavrum?

Nell mâsum bir tavırla:

— Dedeme de söylediğim gibi belki yüz defa oldu! dedi.

— Peki; deden sana bir şey söylemiyor mu?

— Sadece içini çekiyor, başını eğiyor; o kadar keyifsiz, neşesiz ve kederli görünüyor ki; onu görseniz sizin de üzüleceğinizden eminim. Şu kapı da ne kadar gıcırdıyor!..

Bayan Quilp rahatsız bir tavırla kapıya doğru bakıp:

— Ekseri böyle gıcırdar! dedi. Ama senin deden böyle her zaman kederli değildi; değil mi kızım?

— Hayır asla! Biz bir zaman ne kadar mesut ne kadar şen ve halimizden memnunduk! Şimdi her şeyin ne kadar değiştiğini tasavvur edemezsiniz.

Bayan Quilp samimî bir tavırla:

— İşittiklerime çok müteessir oldum yavrum! dedi.

Nell kadının yanağını öperek teşekkür etti ve:

— Siz bana karşı her zaman nezaketle muamele ediyorsunuz. Sizinle konuşurken içim açılıyor. Dedemden ve Kit'ten başkasına bir şey açmıyorum. Ben yine halimden memnunum; belki daha fazla memnun olmam lâzım! Ama ne de olsa dedemin halindeki değişiklik beni üzüyor: cevabını verdi.

— O yine eski halini bulur kızım.

Nell hüngür hüngür ağlıyarak:

— Allah o günleri yine göstersin! dedi; fakat bu hale düşeli... kapı açılıyor galiba!..

Bayan Quilp sessizce:

— Rüzgâr olacak! dedi. Hangi hale düşeli kızım!

— Dedem böyle düşünceli ve kederli bir hale düştüğünden beri uzun gecelerde ne hoş vakit geçirdiğimizi bile unuttuk. Ben ateşin yanında oturup ona okurdum; o da oturur dinlerdi. Ben durunca konuşmaya başlar, bana annemden bahseder; onun çocukken tıpkı bana benzediğini ve benim gibi konuştuğunu anlatırdı. Sonra beni dizine alır, annemin mezarda yatmadığını fakat göklerin ötesinde ölüm ve ihtiyarlık olmıyan güzel bir ülkeye uçtuğunu söylerdi. Bir zamanlar biz ne kadar bahtiyardık!..

Zavallı bayan Quilp:

— Nelly; Nelly! dedi; senin gibi genç ve güzel bir kızın ağlamasına tahammül edememl Ağlama kızım; ağlama!..

— Ben böyle her zaman ağlamam; fakat çoktan beri göz yaşlarımı tuttum. Herhalde biraz da hasta olmalıyım; çünkü göz yaşlarımı tutamıyorum. Üzüntülerimi size söylemekte bir mahzur görmüyorum. Sizin bunları bir başkasına söylemiyeceğinizden eminim.

Bayan Quilp başını çevirip bir şey söylemedi.

Nell devam etti:

— Ekseri kırlarda yeşil ağaçların arasında gezer, akşam geç vakit eve döndüğümüz zaman yorgunluğumuzu dinlendiren evimize dönmekten hoşlanırdık. Şayet hava kapalı olur da, dışarı çıkamıyacak olursak; hiç tasalanmaz, son gezintimizi daha büyük bir zevkle anar, gelecek gezintimizi sabırsızlıkla beklerdik. Lâkin şimdi bu

gezintileri hep bıraktık. Oturduğumuz yer aynı yer olmasına rağmen, her zamankinden kasvetli görünüyor...

Nell burada susmuş: kapı bir defadan fazla gıcırdamış; fakat bayan Quilp hiçbir şey söylememişti.

Genç kız büyük bir safvetle:

— Sakın; dedi; dedemin bana karşı olan tatlı muamelesini değiştirdiğini zannetmeyin! Şimdi beni her gün artan bir muhabbetle seviyor, daha şefkatli davranıyor. Onun bana karşı ne derece düşkün olduğunu siz ne de olsa pek bilmezsiniz: dedi.

Bayan Quilp:

— Seni pek sevdiğine şüphem yok! cevabını verdi.

Nell coşarak:

— Hiç şüphesiz dedem beni pek seviyor: dedi. Ama size en büyük değişiklikten bahsetmedim. Sakın bunu bir başkasına söylemeyin! Artık dedem uykusunu, istirahatini kaybetti. Ancak gündüzleri, koltuğun üzerinde uyukluyor. Çünkü her gece sabahlara kadar dışarda kalıyor!..

— Ne söylüyorsun Nell!..

Kızcağız parmağını dudağına götürerek ve etrafına bakınarak:

— Yavaş!.. dedi; sabahleyin erken bir saatte kapıyı ona ben açıyorum. Lâkin dün ortalık ağardıktan sonra geldi. Çehresi kül gibi, gözleri kan içinde ve dizleri titriyordu. Ben yatağıma çekilin-

ce, inlemeye başladı. Kalkıp ona koştum. Benim girdiğimin farkında olmıyarak; "Artık hayata tahammülüm kalmadı!" dediğini işittim. Ben olmasam ölümü tercih ediyordu. Kendi kendine: "Ne yapacağım; ne yapacağım!.." diye sayıklıyordu.

Genç kızın üzüntü ve merakla sinirleri boşanmış; ilk defa olarak kalbini bir başkasına açmış; söylediklerinin muhatabı tarafından şefkat ve rikkatle kabul edildiğini görünce, yüzünü onun kolları arasında saklıyarak acı göz yaşları dökmüştü.

Birkaç dakika sonra Quilp içeri girmiş; kızcağızı bu halde görünce hayretlere düşmüş; fakat sık sık tesadüf ettiği bu gibi sahnelere alışık olduğundan, gayet tabiî ve lâkayt bir tavır takınmış; hiç istifini bozmamıştı.

Cüce pek sevimsiz bir şekilde, yan gözle, karısına bakarak ve onun da aynı fikri ileri sürmesini muradederek:

— Pek yorulmuş olmalı! Oturduğu yerden iskeleye kadar yol epeyce uzun. Sonra iki haylaz delikanlının döğüştüğünü görünce üzülüp meraklandı; nehri geçerken de hayli ürktü. Herhalde yorgunluk ve heyecan sarsmış olacak. Zavallı Nell! diye mırıldandı.

Hiç farkında olmıyarak Quilp genç kızın kendine gelmesi için en elverişli vasıtaya müracaat ederek başını okşadı. Başka birisinin bu gibi hareketi genç kız üzerinde o kadar garip bir tesir uyandırmıyabilirdi; fakat kızcağız cücenin temasından o kadar tiksinmiş, yanından uzaklaşmak

için o kadar büyük bir arzu duymuştu ki, hemen kalkıp gitmek istediğini söyledi.

Cüce sordu:

— Kalıp bizimle yemek yesen olmaz mı?

Nell gözlerini silerek cevap verdi:

— Zaten geç kaldım! Artık gideyim.

Quilp:

— Pekâlâ Nelly; nasıl istersen! dedi. İşte ben mektubu yazdım. Dedeni yarın, olmazsa öbür gün, göreceğim. İstediği işi bugün yapmama imkân yok! Güle güle Nell! Kit! Nell'e sahibol!..

Çağırılınca meydana çıkan Kit, cücenin lüzumsuz buyruğuna cevap vermek tenezzülünde bile bulunmıyarak, Nell'in göz yaşlarına onun sebebolduğuna şüphelendi ve tehditkâr bir tavırla cüceyi süzdü, öc almak için büyük bir arzu duydu, sonra cüce ve karısından müsaade isteyip ayrılan genç kızı takibetti.

Onlar ayrılınca cüce karısına döndü:

— Doğrusu mükemmel sorgu sual etmesini bildin! dedi.

Karısı tatlılıkla cevap verdi:

— Daha ne yapabilirdim?

Cüce müstehzi bir eda ile:

— Öyle ya; daha ne yapabilirdin! dedi. Yapacak başka bir şey yok mu idi? Niçin icabeden sualleri sormadın? Sen zaten timsah gibi riyakârlıktan başka bir şey bilmezsin!..

Karısı:

— Bu kıza pek acıyorum Quilp! diyebildi. Herhalde icabedeni yaptım. Onu yalnız olduğumuza inandırarak sırlarını söylettim. Sen de dinledin! Allah beni affetsin!..

— Sen onu teşvik ettin ha! Doğrusu çok şey öğrendin. Kapıyı niçin gıcırdattım? Bereket versin kızın ağzından kaçırdıkları, bana istediğimi öğretti. Şayet bir ipucu elde etmiyecek olsaydım emin ol hesabını senden soracaktım.

Karısı kocasının huyunu bilip hiç ses çıkarmayınca, cüce horozlanarak ilâve etti:

— Fakat yıldızlarına — seni bayan Quilp yapan yıldızlarına — şükret! İhtiyar dedenin izi üzerinde olduğuma, nihayet bir fikir edindiğime şükret! Bu mesele hakkında artık bir şey işitmeyim. Yemeğe sakın iyi bir şey hazırlama! Ben yemeğe dönecek değilim!..

Bay Quilp bu sözleri söyliyerek çıkıp gidince, oynadığı rolün hâtırası ile pek kederlenen karısı, odasına kapanıp başını yastığına gömdü ve daha katı yürekli insanların çok büyük bir cürüm karşısında gösterecekleri kederden fazlasını göstererek, hıçkırıp inledi. Zira vicdan, pek çokları için eğilip bükülebilen elâstiki bir maddeden yapılmıştır. Yani uzayıp kısalabilir ve hâdiselerin türlüsüne uyabilir. Yine bazı insanlar zaman geçtikçe sıcak havada birer birer atılan fanilâ ve yelekler gibi vicdanı elden bırakmasını öğrenirler. Bazıları da vicdanı arzu edildikçe giyilip çıkarılan bir elbiseye döndürürler. Hepsinden elverişlisi de bu olduğu için gittikçe rağbet kazanıyor!

VII.

Bay Swiveleler:

— Fred! dedi; şu bir zamanlar herkesin ağzında dolaşan "tasayı bırak!" şarkısını biliyor musun? Sönmeye başlıyan neşe ateşini dostluk yelpazesi ile alevlendir; bana da şu gül renkli şarabı sun!..

Bay Richard Swivellerin odası Durury Lane civarında idi ve mevkiinin rahatlık ve huzurundan maada, bir tütüncü dükkânının üstünde olması da ayrıca bir avantaj teşkil ediyordu. Çünkü sadece merdiveni inivermekle bir tutam enfiye ile keyiflenebiliyor ve böylece enfiye kutusu taşımak zahmetinden de kurtulmuş oluyordu. Bay Swiveller yukarıki sözleri, tasalanan arkadaşını neşelendirmek ve teselli etmek için işte bu odada söylemişti. Bununla beraber: bu kısa sözler bile, bay Swiveller'in şair tabiatını gösteriyor; sarfettiği kelimeler mecazi bir mâna taşıyordu. Zira gül renkli şarap yerine masa üzerinde duran bir surahi ve şişeden cin ve soda water bir bardağa boşaltılıyor — bay Swiveller bekâr olduğu için şunu da hiç ayıplamadan kaydedelim ki — bardak kıtlığında, aynı bardak, nöbetleşe, bir elden öbür ele geçiyordu.

Swiveller bu bir tek odasından daima "dairem" diye bahsederdi. Odanın boş bulunduğu sıralarda, tütüncü bu odayı "bekâr bir bay için bir daire!" diye ilân etmiş; Swiveller de hiç bozmıyarak bu odasından "dairem, dairem!" diye bahseder olmuş ve kendisini dinliyenlerin hayalinde

geniş ve hudutsuz odalar, yüksek tavanlı salonlar canlandırmaya kadar varmıştı.

Bu hayal genişliğinde, bir kitaplığa benziyen, fakat hakikatte bir karyola vazifesi gören ve odada göze çarpan bir yer işgal eden aldatıcı bir mobilya parçası bay Swiveller'e yardım ediyor; görenler üzerinde şüphe ve tereddüt uyandırıyordu. Swiveller için bu mobilya parçasının gündüzün kütüphaneden başka bir şey olmadığına; yatağa aldırış bile etmediğine, battaniyelerin mevcudiyetini tamamiyle inkâr edip yastıkları aklına bile getirmediğine hiç şüphe yoktu. Hattâ en samimî arkadaşlarına bile, bu mobilya parçasının ne hakiki faydasından, ne yaradığı işten, ne de garip hassasından bahsetmişti. Hayal ve hülya ile avunmak Swiveller için bir itikat kadar kuvvetli idi. Onun arkadaşı olabilmek için her türlü delil, muhakeme, müşahede ve tecrübeyi bırakıp kütüphanede teselli aramak lâzımdı. Bu onun zayıf tarafı idi ve bu zaafından memnundu.

Bay Swiveller biraz evvelki ricasının hiçbir tesir yapmadığını görerek:

— Fred şu kadehi uzat! dedi.

Fred Trent, isteksiz bir tavırla, bardağı ona doğru uzattıktan sonra; arkadaşının yenmeye çalıştığı küskün ve neşesiz bir tavır takındı.

Swiveller cine soda karıştırarak:

— Sana bezme uygun bir temennide bulunacağım Fred! dedi.

Arkadaşı:

— Off! dedi; bu gevezeliklerinle canımı sıkıyorsun! Doğrusu sen neşeyi nerede olsan elden bırakmıyorsun.

— Ne diye bırakayım! Akıl ve neşe hakkında söylenmiş bir söz vardır; onu biliyor musun! "Bazı insanlar neşelenmesini bilir, fakat akılları yoktur. Bazılarının da akılları vardır — daha doğrusu olduğunu zannederler — fakat neşe nedir bilmezler!.." Eğer bu söz doğru ise, yarısını olsun kabul etmek zarar vermez. Bana kalsa, dirayet ve tedbir yerine neşeyi tercih ederim. Lâkin sende bunların hiçbirisi de yok ya!

Arkadaşı huysuzca:

— Bah! dedi.

— Aman azizim; bir centilmene kendi odasında böyle kelimeler sarfetmek kibar muhitlerin hoş göreceği bir şey değildir! Fakat ziyanı yok. Sen keyfine bak!..

Bu sitemden sonra arkadaşının biraz tershuylu olduğunu ilâve eden Swiveller; bir kere daha kadehini cin ile doldurup zevkle yudum yudum içtikten sonra; hayalinde canlandırdığı birtakım misafirlere hitabetti:

— Baylar! dedi; eski bir aile olan Swiveller ailesine ve hususiyle Richard Swiveller'e saadetler dilerim! O Richard ki; arkadaşları için varını yoğunu feda eder de, yine hizmetlerine mukabil sadece bir "bah!" kazanır!..

Odayı iki defa arşınlayıp tekrar yerine oturan arkadaşı:

— Dick! dedi; eğer sana zahmetsizce servet sahibi olmanın yolunu gösterecek olursam, benimle bir iki dakika ciddî konuşabilir misin?

— Sen şimdiye kadar bir değil birçok yol gösterdin! Fakat hiçbirisinden de bir metelik çıkmadı.

Fred sandalyesini masanın kenarına çekerek:

— Yok, bu öyle değil! dedi. Yakında sen bu fikrini değiştireceksin. Sen kızkardeşim Nell'i gördün, değil mi?

— Gördüm ne olacak?

— Güzel bir kız değil mi?

— Hiç şüphesiz öyle! Hemen hemen diyebilirim ki birbirinize hiç benzemiyorsunuz.

— Çok güzel bir kız değil mi?

— Evet pek tatlı bir siması var. Pek iyi ama; bundan ne diye bahsediyorsun?

— Dur söyliyeceğim! İhtiyar dedemle ölünceye kadar yıldızımızın barışmıyacağı aşikâr! Ben ondan hiçbir şey beklemiyorum. Bunu sen de pekâlâ biliyorsun.

— Bir yarasa bile bunu gündüz ışığında görebilir.

— Şurası da malûm ki, koca cimri evvelce paylaşacağımızı söylediği servetinin tamamını Nell'e bırakacak.

— Bu da doğru! Ama gene ihtiyara söylediğim birkaç kelimenin bir tesiri olması da muhtemeldir; çünkü söylediklerim yabana atılacak lâkırdılar değildi. "İşte size kusursuz, mükemmel bir dede!" Bu; ne kadar tabiî ve dostça söylenmiş

bir sözdü. Herhalde ihtiyarın hoşuna gitmiş olacaktır; öyle değil mi?

— Onun bu lâkırdılardan pek hoşlandığını sanmıyorum. Bunun lâkırdısını bile etmiyelim. Şimdi sen beni dinle!.. Nell nerde ise on dört yaşında olacak. Swiveller:

— Tam yaşına göre güzel bir kız; fakat biraz çelimsiz; mütalâasında bulundu.

Arkadaşının bu muhavereye fazla ehemmiyet vermediğini görüp sinirlenen Fred:

— İki dakika sükût et de; beni dinle! Şimdi asıl esas noktaya geliyorum: dedi.

— Haydi bakalım!

— Kızcağızın kanı sıcak olduğu gibi, sevdiğini de seviyor. Sürdüğü hayata bakılırsa: kolaylıkla ikna edileceğe benzer. Meram edersem ona biraz tatlılıkla, biraz tehditle, sözümü dinleteceğimi biliyorum. Lâfı kısaltmak lâzımsa — zira bu plânın faydalarını anlatmak haftalar sürer — ben ikinizin evlenmesine hiçbir engel görmüyorum!..

Bu sözleri büyük bir samimiyet ve hararetle söyliyen arkadaşını, kadehinin kenarından bakarak dinliyen R. Swiveller, bu kelimeleri işitince, hayretten irkilip şu bir tek heceli kelimeyi bin müşkülâtla telâffuz edebildi:

— Nee!..

Fred uzun tecrübeler neticesi arkadaşı üzerinde derin bir tesir uyandıracağından emin olduğu bir kesinlikle:

— İkinizin evlenmenize hiçbir mâni yok! diye tekrarladı.

Dick hayretle:

— Nell henüz on dördünde! diyebildi.

Küçük Nell'in ağabeyi:

— Şimdi hemen evlenin demiyorum ya! dedi. İki sene, üç sene, hattâ dört sene sonra!.. İhtiyar daha uzun seneler yaşıyacak mı sanıyorsun?

Dick başını sallıyarak:

— Hayır fazla yaşıyacağa benzemiyor! dedi. Fakat bu ihtiyarlara itimat etmeye gelmez, Fred! Benim Dorset'de oturan bir halam vardır. Ben daha sekiz yaşında iken, hayata gözlerini yummak üzere idi; aradan bu kadar sene geçti hâlâ sözünü tutmadı!.. Bu ihtiyarlar o kadar insanı günaha sokan, o kadar insafsız ve garazkâr mahlûklardır ki; şayet aile içinde nüzul illeti yoksa; ne kadar yaşıyacaklarını hesabetmek güç bir meseledir; hattâ yine de insan aldanır!

Fred Trent gözlerini arkadaşından ayırmıyarak ve aynı ciddiyetle:

— Pekâlâ; öyle ise. işin en kötü tarafına bakalım! dedi. Farzedelim ki ihtiyar daha uzun seneler yaşasın!

— Değil mi ya! kötü tarafı da bu değil mi?

— Evet farz edelim ki uzun seneler yaşadı; ben de Nell'i ikna ettim, veyahut daha düzcesi, onu seninle gizlice evlenmeye icbar ettim! Bundan ne çıkar sanırsın?

Swiveller bir lâhza düşündükten sonra:

— Ne çıkacak! dedi; gelirsiz bir aile!..

Fred sahte de olsa, gerçek de olsa, arkadaşı üzerinde aynı tesiri uyandıran bir ciddiyetle:

— Sana şunu söyleyim ki; ihtiyar, Nell için yaşıyor; onun bütün arzu ve düşüncesini Nell teşkil ediyor. Onun beni herhangi itaatli bir hareketimden dolayı tekrar sevmesi ihtimali yoksa; Nell'i de herhangi bir itaatsizliğinden dolayı mirastan mahrum etmesi ihtimali yoktur. Bunu yapamıyacağını biraz izanı olan bir insan kolaylıkla anlar; cevabında bulundu.

Fred dalgın dalgın:

— Evet buna ihtimal verilmez! diye mırıldandı.

— Elbette ihtimal verilmez; çünkü ihtimali yok! Hele ihtiyarın seni affetmesi için ileriye bir de sebep sürecek olursan... meselâ aramızda telâfisi mümkün olmıyan bir dargınlık; müthiş bir kavga filân... tabiî bu aramızda kararlaştıracağımız bir bahane olur... O zaman ihtiyar razı olacaktır. Nell'e gelince; taş bile yuvarlana yuvarlana aşınır. Bu hususta bana itimat edebilirsin. Görüyorsun ki ihtiyar yaşasa da, yaşamasa da, hiçbir farkı yok. Sen bir defa şu zengin cimrinin vârisi ol da; alt tarafı kolay!.. Parayı beraberce sarf ederiz, sen de üstelik güzel bir hayat arkadaşı kazanmış olursun.

Dick:

— Herhalde onun zengin bir insan olduğuna şüphe yok değil mi? diye sordu.

— Şüphe mi? Geçenlerde onun evinde iken yere ne düşürdüğünü görmedin mi? Şüphe!.. daha neden şüpheleneceksin Dick!

Bütün bu muhaverenin kurnazca tasarlanmış teferruatını takibetmek ve neticede Swiveller'in nasıl razı olduğunu nakletmek pek sıkıcı bir şey olurdu. Sadece gurur, menfaat, fakirlik ve mirasyedilik düşünceleri ile arkadaşının ileri sürdüğü bu teklife Swiveller'in müsait davrandığını ve derbeder tabiatının da böyle bir teklifi kabul hususunda ayrı bir tesir icra ettiğini kaydetmek kifayet eder. Bu âmillere bir de Fred'in arkadaşı üzerinde eskiden beri yerleşmiş olan nüfuzunu ilâve etmek icabeder. Önceleri zavallı Dick'in kesesi ve istikbali pahasına icra edilen bu nüfuz hâlâ kuvvet ve tesirini kaybetmemiş; fazla olarak Dick arkadaşının kötü huylarının, kötü neticelerinden zarar da görmüştü. Hakikati halde düşüncesiz ve sersem bir mahlûktan başka bir şey olmıyan Fred, birçok hususlarda onun düzenbaz bir tahrikçisinden başka bir şey değildi.

Fred'in kendi motifleri R. Swiveller'in bildiğinden ve anladığından çok daha derindi. Lâkin bu düşünceler hikâyemizin inkişafına terk edileceği için, şimdiden izaha hacet bırakmıyor. Şu kadar var ki; müzakere tatlıya bağlanmış; bay Swiveller de kendine has, süslü sözlerle kendisi ile evlenmeye razı edilen herhangi servet sahibi genç bir kızla evlenmeye hiçbir itirazı olmadığını söylemiş ve tam bu sırada kapı vurulmuş, o da

sözünü keserek "giriniz!" diye seslenmek mecburiyetinde kalmıştı.

Kapı açılınca, içeriye ancak sabunlu bir kol ile tütün kokusu girmişti. Keskin tütün kokusu aşağıdaki dükkândan geliyor; sabunlu kol da merdivenleri yıkayan ve bir mektup vermek üzere, elini içinde sıcak su bulunan bir kovadan henüz çıkaran hizmetçi kıza ait bulunuyordu. Hizmetçi kız mektubu elinde tutarken kendi sınıfındaki insanlara has bir eda ile, ve yüksek sesle, mektubun bay Swiveller'e ait olduğunu bildirdi.

Dick bir taraftan hizmetçi kıza, diğer taraftan alık alık ve uçuk bir benizle mektuba bakmış: mektubu okuyunca daha ziyade alıklaşmıştı. Kadınların hoşlandıkları bir tipe sahip olmanın mahzurlarından bahseden bay Swiveller, biraz evvel konuşurlarken bunu tamamiyle unuttuğunu söyledi.

Arkadaşı sordu:

— Kimden bahsediyorsun?

— Kim olacak; Sophy Wackles!..

— O da kim?

Bay Swiveller ciddî ciddî arkadaşına bakıp kadehini diktikten sonra:

— Benim idealim! dedi. Pek güzel, pek cazibeli bir kadın... Sen onu görmüştün, değil mi?

Fred ehemmiyet vermiyerek:

— Hatırlıyorum! dedi. Peki ne istiyor?

— Ne söylüyorsun azizim! Şimdi sana hitabetmek şerefine nail olan fakir ile Miss Sophia

Wackles arasında, pek candan ve pek içten olduğu kadar, pek şerefli ve pek ümit verici bir rabıta teessüs etmiştir! Emin ol ki; av mâbudu Diana bile, hareketlerinde onun kadar tedbirli değildir.

— Söylediklerini ciddiye alabilir miyim? Her halde aranızda bir macera olduğunu muradetmiyorsun: değil mi?

— Bir davet! Bu gece için yirmi kişilik bir dans; hiçbir vaitte bulunmadım. Onun için, sözden dönmek, vaadini tutmamak diye bir şey tasavvur edilemez. Meselenin hoşa gidecek tarafı da bu değil mi? Yazı ile hiçbir taahhütte bulunmadım.

— Şu mektupta ne yazıyor?

— Bir davet! Bu gece için yirmi kişilik bir dans partisi varmış. Aramızdaki maceraya bir nihayet vermek pahasına da olsa; gitmem lâzım. Fred!.. Dur bakalım mektubu kendisi mi bırakmış! Şayet öyle ise, zavallıcık saadetini elden kaybettiğinin farkında bile değil! Ne kadar acıklı; değil mi?

Bay Swiveller hizmetçi kızı çağırıp mektubu Miss Sophia'nın bizzat getirip getirmediğini tahkik etmiş; mektubu onun kendi eliyle bıraktığını, edep ve erkâna uyarak kızkardeşi ile beraber geldiğini; hizmetçi kızın kendisinin yukarda olduğunu söylemesine rağmen, asla yukarı çıkmak istemediğini ve hizmetçi kızın bu teklifini büyük bir hayretle karşıladığını öğrenmişti.

Richard Swiveller hizmetçinin sözlerini biraz önce giriştiği muhavere ile telif edilemiyecek bir haz ve memnuniyet ile dinlemiş; fakat Fred ihtimal arkadaşı üzerinde gerek bu mesele ve gerekse herhangi başka bir hususta kâfi derecede bir nüfuz sahibi olduğu, ve bu nüfuzun icabettikçe kendi plânlarını tahakkuk ettirmek için kullanılabileceğinden emin olduğu için, onun bu tavrına fazla ehemmiyet vermemişti.

VIII.

Bu mesele halledilince, bay Swiveller yemek zamanı yaklaştığını hatırlamış ve daha uzun zaman aç durmanın sıhhatini bozmasından korkarak en yakın bir lokantaya bir adam göndermiş; iki kişilik haşlanmış sığır eti ile sebze ısmarlamıştı. Lokanta sahibi, müşterisini pek iyi tanıdığından, siparişi kabul etmemiş; kabaca bir cevap göndererek, eğer bay Swiveller soğuk et istiyorsa lûtfen lokantayı teşrif etmesini; ve uzun zamandan beri tediye edilmemiş olan ehemmiyetsiz hesabını ödiyecek para ile birlikte gelmesini rica etmişti. Bu ters cevaptan yılacağı yerde hem zekâsı, hem de iştahı açılan bay Swiveller: aynı siparişi, haşlama etlerinin kazandığı şöhret ve rağbetten dem vurarak ve semtin inatçı aşçısının sert etlerinin, değil bir centilmen, hattâ herhangi bir insan için yenmiyecek kadar kötü olduğundan bahsederek, daha uzaktaki bir aşçıya verdi. Bu kurnazca düşünülmüş tedbirin iyi neticesi ma-

den bir tepsi içinde derhal gelen, tabak ve kapakların teşkil ettiği, acayip bir piramitte görülmüştü. Piramidin kaidesinde haşlanmış sığır eti tabakları, zirvesinde de toprak bir kupa içinde köpüklü bira bulunuyordu. Tepsi içinde iştahlı bir taam için gerekli her şey mevcut olduğundan, bay Swiveller ile arkadaşı büyük bir haz ve iştiha ile yemeğe oturdular.

Dick: çatalını iri bir yumru gibi duran koca bir patatese saplıyarak:

— İnşallah bugün kara günlerin sonudur! dedi. Şu patatesleri soymadan gönderdiklerine çok memnun oldum doğrusu! Haşlanmış patateslerin kabuğunu soymakta — tâbiri caizse — onları tabiî unsurlarından çekip çıkarmakta, zenginlerin mahrum kaldığı bir zevk vardır. Azizim: insanın bu dünyada istediği fazla bir şey değil. Onu da zaten uzun bir zaman istemiyoruz! Karnımızı doyurduktan sonra bu hakikati keşfetmek müşkül bir iş değil!..

— Ümidederim aşçı bu yemek için fazla bir şey istemez ve parasını da yakında alır. Ama galiba sende bu yemeğin hesabını görecek para yok!

Dick mânalı mânalı gözlerini kırparak:

— Ben birazdan geçerken uğrarım! dedi; bu garson da pek beceriksizmiş. Biz yemeği yedik ya; alt tarafı kolay!..

Garson da bu hakikati keşfetmişti; çünkü tabakları almak için geri döndüğü zaman, bay Swiveller vakur bir eda ile ve mühimsemiyerek

biraz sonra geçerken hesabı göreceğini söyleyince; garson hoşnutsuzluk eseri göstermiş: "para peşin!", "itimat..." gibi bazı hoşa gitmiyecek kelimeler mırıldanmış; sonra getirdiği haşlanmış et ile patates ve saireden kendisi mesul olduğundan dükkâda hazır bulunmak üzere bay Swiveller'in ne zaman uğrayacağını sormakla iktifa etmişti. Swiveller zihninden ince bir hesap yaparak altıya iki kala veya altıyı yedi dakika geçe uğrıyacağını bildirmiş: garson da bu zayıf teselli ile avunarak çekilip gitmişti. O çıkar çıkmaz Swiveller not defterini çıkarıp bir şeyler karaladı.

Fred Trent müstehzi bir tebessümle:

— Unutmayım diye defterine mi kaydediyorsun? diye sordu.

Richard Swiveller pek meşgul bir insan tavrı ile yazısına devam ederek:

— Yok; hayır, pek öyle değil! dedi. Ben defterime dükkânların açık bulunduğu sırada içinden geçemiyeceğim sokakların adını yazıyorum! Geçen hafta Great Queen Street'de bir çift iskarpin satın aldığım için bu yol da bana kapandı. Strand taraflarında bir çift eldiven alacağım için bu yol da kapanmış olacak. Yollar birbiri arkasına o kadar büyük bir süratle kapanıyor ki, şayet halam para göndermiyecek olursa, bir iki aya kadar bu taraflarda hiç geçecek yol kalmıyacak!..

— Halan seni parasız bırakmaz canım!..

— Öyle ümidederim. Lâkin şimdiye kadar onu yumuşatmak için altı mektup yazdım da yine bir tesiri olmadı. Yarın sabah bir mektup daha

yazacağım. Mektuba bir nedamet çeşnisi vermek için de birçok yerlerini lekeliyeceğim, üzerine de tuzlu su damlatacağım! Şöyle bir şey yazmak istiyorum: "O kadar zihnim perişan ki; ne yazdığımı bile bilmiyorum — mürekkep damlası — eğer şu anda mazideki kötü ve uygunsuz hareketlerim için ne acı göz yaşları döktüğümü bilsen — tuzlu su damlası — düşünürken bile şimdi ellerim titriyor — yine mürekkep damlası —", fakat bu mektubun da bir tesiri olmazsa her şey mahvoldu demektir.

Swiveller bu esnada defterine yazdığı notu bitirmiş, pek ciddî ve temkinli bir eda ile kalemi mahfazasına koyup defterini de kapatmıştı. Daha görülecek bazı işleri olduğunu hatırlıyan Fred, arkadaşından müsaade isteyip ayrılınca, Dick Swiveller içkisi ile başbaşa kalıp Miss Sophy Wackles'i düşünmeye başlamıştı.

Böylece yalnız kalan genç adam hülyalara dalmış; kendi kendine plânlar kurmaya başlamış; sonra temkinli ve düşünceli bir tavırla başını sallamış: "Bu da pek âni oldu!" demişti. Daha sonra; âdet edindiği gibi; işi acele ile yazılmış şiir parçalarına dökerek: "insanın ruhu korku ve endişe ile sarıldığı zaman Miss Sophy'nin siması sisleri dağıtan bir güneş tesiri yapıyor! Tıpkı haziranda açan kırmızı gül goncasına benziyor! Sanki tatlı bir ahenk ile çalınan bir melodi! Ne tatlı bir kız!" diye söylenmişti. "Lâkin bu pek âni bir teklif oldu Tabiî Fred'in küçük hemşiresi için birdenbire soğuk davranmaya hacet yok! Fakat işi uzat-

mamak daha iyi olur. Eğer soğumak lâzımsa birdenbire soğumak lâzım! Çünkü daha ileri gidecek olursak, nişanı bozmak suçu ile itham edilebileceğim gibi; Sophy'nin de kısmetine mâni olmuş olacağım. Sonra bir de... hayır; hayır bunun hiçbir tesiri yok! Ama ne de olsa emin tarafta bulunmalı!.." mülâhazasında bulundu.

Richard Swiveller henüz inkişaf etmiyen bu mülâhazayı; Miss Wackles'in cazibesinden kurtulamıyarak onunla teşriki hayat etmek ve biraz önce arkadaşı ile birlikte kurdukları plânı tahakkuk ettirmeye muktedir olamıyacağı ihtimalini, kendinden bile saklamaya gayret ediyordu. Bu sebepten, hiç gecikmeden Miss Wackles ile bir kavga çıkarmak, kıskançlığı bahane etmek istiyordu. Bu mühim nokta hakkında kararını verdikten sonra; Swiveller daha büyük bir tedbirle hareket etmek lüzumunu hissederek, kadehini bir elinden öbür eline geçirip durdu ve nihayet kendine biraz çeki düzen verip zihnini işgal eden lâtif mahlûkun oturduğu semtin yolunu tuttu.

Miss Wackles'in oturduğu yer Chelsea'de idi. Genç kadın annesi ve iki hemşiresi ile birlikte oturuyor ve ufak evlerinde minimini kızlara ders veriyordu. Zemin kat penceresindeki beyzi bir tabelâ üstünde, süslü bir yazı ile yazılmış "Kızlar Semineri" yazısı seçiliyor; civarında oturanlar burasının bir mektep olduğunu her sabah saat dokuz buçukla on arasında, elinde bir imlâ defteri ile, paspasın üzerinde ayak parmaklarının ucuna yükselerek tokmağa yetişmek için beyhude

gayretler sarf eden, geç kalmış ve arkadaşsız bir küçük kızcağızın muntazam devamlarından anlıyorlardı. Mektepte vazife taksimi şu şekilde yapılmıştı: Gramer, kompozisyon, coğrafya ve cimnastik, Miss Melissa Wackles; yazı, aritmetik, dans, müzik ve oyun, Miss Sophy Wackles; dikiş, işleme ve nakış Miss Jane Wackles tarafından gösteriliyor; dayak, perhiz gibi ceza ve ezayı da anneleri bayan Wackles deruhte ediyordu. Kızkardeşler içinde Melissa en büyükleri, Sophy ortancaları, Jane ise en küçükleri idi. Melissa aşağı yukarı otuz beş kadar, Miss Sophy tıknazca, iyi huylu, yirmilik bir genç kız; Miss Jane ise henüz on altısında idi. Bayan Wackles'e gelince; altmışlık, oldukça kinci, fakat zararsız bir kadındı.

İşte Swiveller, temiz pak, beyaz bir elbise giymiş ve süs namına sadece göğsüne kırmızı bir gül takmış olan sevimli Sophia'nın kalb istirahatını ihlâl edecek plânlarla mücehhez bir halde, bu binada ziyarete koşmuştu. Genç kız onu — pek göz kamaştırıcı denmese bile — zarif bir surette tanzim edilen bir odaya aldı. Rüzgârlı havalardan maada — dökülen yapraklar evin önünü kirlettiğinden — her gün pencerelerin dışında duran çiçek saksıları içeri alınmış; tertemiz giyinen gündüz talebesinin de toplantıya ziynet vermelerine müsaade edilmiş; Miss Jane koca bir parça sarı, kaba kâğıtla bir gün evvelinden saçlarına bukleler yapmış; ihtiyar bayan Wackles ve en büyük kızı asîl ve vakur bir tavır takınmış-

lardı; fakat bütün bunlar Swiveller'e sadece bir değişiklik hissi vermekten öteye geçmedi.

Hakikat şu idi ki — zevkler, hattâ bunun kadar garip olmasına rağmen bilerek yapılmış ve kötü niyetli bir yalan sayılmıyan zevkler bile münakaşa götürmez — hakikat şu idi ki, ne bayan Wackles, ne de en büyük kızı Swiveller'in iddialarına hiçbir zaman fazla iltifat göstermemişlerdi. Ana, kız ondan sadece ipsiz, sapsız bir genç diye bahsediyorlar ve onun ismi geçtikçe içlerini çekip şüpheli şüpheli başlarını sallıyorlardı. Swiveller'in Miss Sophy'ye karşı takındığı tavırda evlenmek kastı bulunmıyan, belirsiz ve ihmalkâr bir rabıta sezildiğinden; genç kız, bu münasebetin şu veya bu şekilde bir neticeye bağlanmasını can ve gönülden arzu etmekte idi. Bu itibarla, Miss Sophy ufak bir teşvik ile kendisine izdivaç teklifinde bulunacak bir bahçıvanın toplantıda hazır bulunmasına razı olmuş; bu toplantı zaten iki rakibin karşı karşıya gelmelerini temin maksadiyle hazırlanmış olduğundan; yukarda kaydettiğimiz gibi, genç kadın Swiveller'e haber bırakmış ve onun bu toplantıya gelmesini heyecanla beklemişti.

Bayan Wackles büyük kızına: "eğer bay Swiveller ciddî bir maksat ile hareket ediyor; ve eğer evleneceği karısını mesut edebilecek vasıta ve imkânlara malik bulunuyorsa, artık bunu bize bildirmelidir," demişti.

Miss Sophy de kendi kendine: "bana bu akşam katî kararını bildirmesi lâzım" diyordu.

Diğer taraftan bütün bu düşünce ve plânlar bay Swiveller'in malûmu olmadığından; onun üzerinde hiçbir tesir husule getirmemişti. O kendi kendine nasıl kıskançlık çıkaracağını kuruyor; Miss Sophy'nin bu akşam ya her zamankinden daha az cazip görünmesini, veyahut onun kendi hemşiresi olmasını arzu ediyordu ki, her iki şekilde de maksat hâsıl olmuş olacaktı. Swiveller bu mülâhazalarla meşgul iken, davetliler ve bu meyanda Cheggs adını taşıyan bahçıvan da içeri girmişti. Fakat bay Cheggs, ihtiyatlı davranarak, yalnız gelmemiş; kızkardeşini de beraber getirmişti. Miss Cheggs içeri girer girmez doğruca Miss Sophy'ye koşmuş ve onu iki elinden tutup iki yanağından öpmüş; işitilir bir fısıltı ile pek erken gelip gelmediklerini sormuştu.

Miss Sophy:

— Hayır; tam vaktinde geldiniz! dedi.

Miss Cheggs aynı fısıltı ile ilâve etti:

— Alick beni o kadar üzdü, o kadar sıktı ki; buraya saat dörtte gelmediğimiz ne devlet!.. O kadar sabırsızlandı ki, tarif edemem! Öğle yemeğinden evvel hazırlanıp saat on ikiden beri bana rahat vermediğini söylersem mübalağa ettiğimi sanma! Hep kabahat sende hiyanet!..

Miss Sophy bu sözlere kızardı. Kadınlar huzurunda mahçup tavırlı bir şahıs olan bay Cheggs de kızardı. Bunun üzerine bayan Wackles diğer iki kızı ile birlikte bay Cheggs'i daha fazla mahçubiyetten kurtarmak için türlü nazik kelimeler sarf edip Swiveller'i kendi kendine bıraktılar.

Swiveller gökte ararken yerde bulmuştu. Şüphesiz bu öfkelenecek bir şeydi. Hiç ümit etmediği bir sahne karşısında fena halde hırslanmıştı. Acaba şu şeytan Cheggs bu küstahlığı ile ne kastediyordu ?

Lâkin Swiveller ilk kadrilde — halk dansları bayağı telâkki edildiğinden program harici kalmıştı — Miss Sophy ile dansederek bir köşede meyus ve münkesir oturup genç kadının bu hayli çetrefil danstaki zarif endamını seyre dalan rakibi üzerinde bir üstünlük kazanmıştı. Swiveller bahçıvan üzerinde kazandığı bu üstünlük ile de kalmamış; Wackles'lere ne kıratta bir adama kapılarını açtıklarını göstermek için; ihtimal biraz da içki tesiri ile; ayakları üzerinde çevik ve zarif dönüşler ve kıvrılışlarla hazır bulunanları hayran etmiş; ve hattâ bir kız talebe ile dans eden uzun boylu bir misafirin bir kenara çekilip hayret ve takdir ile kendisini seyretmesine sebebolmuştu. Bayan Wackles bile fazla neşelenen üç genç kıza hadlerini bildirmeyi unutmuş; aile içinde bay Swiveller gibi mükemmel dans eden birisinin bulunması iftihar edilecek bir şey olduğu düşüncesinin önüne geçememişti.

Bu müşkül olduğu kadar ehemmiyetli durum, karşısında, Miss Cheggs gayretli ve faydalı bir müttefik sıfatiyle harekete geçerek, sadece bay Swiveller'in başarı ve üstünlüğüne müstehzi tebessümlerle nefret göstermekle kalmamış; her fırsatta Miss Sophy'nin kulağına eğilerek böyle gülünç bir mahlûk için kendini üzmeye mahal olma-

dığını teselli makamında fısıldamış; ona öfke ve muhabbetle gözlerinden ateş saçan kardeşine bakmasını rica etmiş; hiddetten burnu kızaran Alick'in öfke ile kalkıp Swiveller ile çekişmesinden korktuğunu itiraf etmişti.

Miss Sophy, bay Cheggs'in iltifatlarını teşvik ederek onunla iki defa dans ettikten sonra, Swiveller'in yanına gelip:

— Niçin Miss Cheggs ile dans etmiyorsun? O da tıpkı kardeşi gibi pek iyi bir kızdır! dedi.

Dick:

— Bu tarafa bakışından ne kadar iyi bir insan olduğu pekâlâ anlaşılıyor! diye mırıldandı.

Tam bu sırada — önceden kararlaştırıldığı gibi — Miss Jane Wackles buklelerini etrafa savurarak kızkardeşinin kulağına fısıldadı:

— Bay Cheggs'in ne kadar kıskanç davrandığını görmüyor musun abla?

Richard Swiveller:

— Kıskançlık mı! dedi; doğrusu, onun bu küstahlığına hiç diyecek yok!...

Miss Jane saçlarını sallıyarak:

— Küstahlık mı dediniz? Dikkat ediniz sizi işitmiş olmasın; yoksa hoşa gitmeyecek bir sahneye sebebolmuş olursunuz! dedi.

Ablası:

— Rica ederim Jane... dedi.

Kardeşi cevap verdi:

— Tuhaf şey!... Ne diye bay Cheggs kıskançlık etmesin? Herkes gibi onun da kıskanç olmaya bir hakkı var. Olmasa bile, ihtimal ya-

kında daha fazlasına da hakkı olacak! Tabiî sen daha iyisini bilirsin...

Her ne kadar bütün bunlar iki kızkardeş arasında Swiveller'in bir an evvel teklifte bulunmasını temin maksadı ile ve iyi niyetlerle kurulmuş plânlar idi ise de, iyi bir tesir göstermemişti. Çünkü Miss Jane işin aşırı derecede kurnazlık tarafına kaçan genç kızlardan olduğu için, oynadığı role öyle bir mâna ve ehemmiyet verdi ki, neticede Swiveller gazaplandı ve sevgilisini Cheggs'e bırakıp öfkeli öfkeli onu süzdü; o da aynı bakışla mukabelede bulundu.

Cheggs rakibini bir köşede bulunca:

— Bir şey mi söylediniz? diye sordu. Lûtfen biraz gülümseyiniz de kimse bizden şüphelenmesin!..

Swiveller mağrur ve mütekebbir bir tebessümle Cheggs'in ayakuclarına baktı; sonra gözlerini topuklarına ve bacaklarına ve sıra ile dizine ve yeleğine dikerek, birer birer düğmelerini süzdü; sonra çenesine ve burnuna doğru yükselerek göz göze gelince:

— Hayır! dedi; hiçbir şey söylemedim.

Cheggs omuzları üstünden bakarak:

— Hımm!.. dedi; belki bir şey söylemek istiyordunuz!

— Hayır; hiçbir şey söylemek istemiyorum.

Cheggs hiddetle:

— İhtimal, şimdilik, bana bir şey söylemek istemiyorsunuz! dedi.

Swiveller gözlerini Cheggs'in yüzünden ayırdı; tekrar burnunun ucundan aşağı doğru inerek yeleğine, bacağına ve ayakuclarına inceden inceye baktı, sonra diğer bacağına geçerek aynı şekilde bu sefer yukarı doğru süzmeye başladı, tam göz göze gelince:

— Hayır, hayır! dedi.

— Ya; öyle mi bayım! Memnun oldum. Bununla beraber; şayet benimle görüşmek isterseniz zannederim nerde bulunduğumu öğrenirsiniz!

— Eğer buna ihtiyaç hâsıl olursa, pek kolay bir iş!..

— Şu halde, şimdilik, başkaca konuşacak bir şey kalmadı.

— Hayır; hiçbir şey kalmadı!

Bu kelimelerle her ikisi de kaşlarını çatarak bu müthiş muhavereyi kapamışlardı. Cheggs koşup Miss Sophy'ye elini uzatmış, bay Swiveller de bir köşeye çekilerek küsüp oturmuştu.

Bayan Wackles ile Miss Melissa bu köşeye yakın bir yerde durmuş, dansı seyrediyorlar; Miss Cheggs de kavalyesinin kendi hissesine düşen figürü yapmakla meşgul olduğu sırada, onlara doğru seğirtip Swiveller için pelin ve mazı tesiri yapan sözler söylemeye fırsat buluyordu. Katı sandalyelerde dimdik ve rahatsız bir halde duran iki küçük kız, bayan Wackles ve Miss Melissa'nın gözlerinin içine bakarak, teşvik bekliyorlardı. Miss Wackles'ten sonra bayan Wackles de gülümseyince iki küçük kız da tatlı tatlı gülümsemiş;

Lâkin bayan Wackles kaşlarını çatarak bir daha böyle bir küstahlıkta bulunurlarsa derhal nezaret altında evlerine gönderileceklerini bildirmişti. Bu tehdit, mahçup ve sıkılgan kızlardan birinin göz yaşlarına sebebolmuş ve bu kabahatinden dolayı bütün kız talebeye ibret olan bir süratle her ikisi de kapı dışarı edilmişti.

Miss Cheggs bir aralık yine fırsat bularak sokuldu:

— Size söyliyecek mühim havadisim var! Alick bilseniz Miss Sophy'ye neler söyledi; neler... Artık bunun ciddî ve samimî olduğuna şüphe yok; dedi.

Bayan Wackles sordu:

— Neler söyledi yavrum?

— Her şey... neler söylediğini tasavvur edemezsiniz!..

Richard Swiveller daha fazlasını işitmeye hacet kalmadığını derpiş ederek, dansa fâsıla verildiği bir sırada ve bay Cheggs'in bayan Wackles'e iltifat kazanmak için yaklaştığı bir anda, tasarlanmış bir ilgısizlik ve çalımlı bir tavırla, kapıya doğru yürüdü; zemin katta oturan zayıf, ihtiyar bir adamla — daha münasibinin yokluğunda — kıvrılmış saçlarının haşmeti içinde flört etmekte olan Miss Jane Wackles'in önünden geçti. Kapının yanında bay Cheggs'in ihtimamları ve alâkası ile şaşırmış ve heyecanlı bir halde Miss Sophy duruyordu. Swiveller ayrılmadan onunla birkaç kelime konuşmak için durakladı ve neşesiz bir tavırla genç kadına bakarak:

— Bana artık yol göründü; lâkin ayrılmadan önce birkaç kelime ile veda etmek isterim! diye mırıldandı.

Miss Sophy kurduğu plânın aksi tesiri ile üzgün, fakat, yine de ekini belli etmez bir lâkaytlık ile:

— Gidiyor musun? diye sordu.

Dick acı bir ifade ile cevap verdi:

— Gidiyor muyum! Elbette gidiyorum. Başka ne yapabilirim?

— Daha erken demek istiyordum. Ama, şüphesiz irade senin!..

— Keşki seninle tanışmadan da iradem elimde olsaydı! Senin doğruluk ve sadakatine inanarak kendimi mesut addediyordum. Lâkin şimdi güzel olduğu kadar da vefasız, genç bir kızla tanıştığıma esefler ediyorum!..

Miss Sophy dudaklarını ısırıp öte tarafta limonata içen bay Cheggs'e mahsus ilgili nazarlarla baktı.

Swiveller sanki onu buraya sevk eden hakiki sebebi unutmuş görünerek:

— Ben buraya göğsümü kabartarak, kalbim ferah ve memnun geldim. Lâkin şimdi tarif edilmez, fakat kolaylıkla anlaşılır, bir hisle ayrılıyorum. Bu gece en samimî hislerimin içimden boğulduğunu tecrübe ettim; dedi.

Miss Sophy gözlerini yerden ayırmıyarak:

— Ne kastettiğinizi anlamıyorum. Fakat eğer farkında olmıyarak sizi gücendirecek bir harekette...

— Beni gücendirecek bir hareket mi! Bay Cheggs'e gösterdiğiniz bütün bu iltifatlardan sonra, bir de beni gücendirecek hareketten mi bahsediyorsunuz!.. Size rahat bir gece diliyerek ayrılmadan evvel, şu anda sırf benim nişanlım olarak yetişen, güzel olduğu kadar da büyük bir servet sahibi olan, ve akrabası vasıtasiyle bana izdivaç teklifinde bulunan, genç bir kız bulunduğunu ve aileye karşı hususi bir hürmetim olduğu için bu teklifi kabul ettiğimi söylemek isterim. Bu genç kızın sırf benim için yaşadığını ve bütün servetini bana ayırdığını söylemek de benim için ayrıca memnuniyet verici bir hâdisedir. Size bunu bildirmek icabediyordu. Şimdi uzun zaman ilginizi çektiğime özür diler, size rahat geceler temenni ederim!..

Richard Swiveller odasına döndükten sonra, şamdanı söndürmeden evvel kendi kendine: "Bütün bunlardan çıkan netice Fred'in küçük Nell hakkındaki plânlarına dört elle, canla başla sarılmak oluyor. Hiç şüphesiz o da benim bu plân üzerine düşmeme ziyadesiyle memnun olacaktır. Yarın ona her şeyi anlatırım. Vakit geç; ben şimdi güzel bir uyku çekeyim!" dedi.

Swiveller başını yastığa koyar koymaz, derin uykuya dalmış; rüyasında Nelly Trent ile evlenerek büyük bir servete konmuş ve ilk iş olarak bay Cheggs'in bostanının altını üstüne getirerek onu tuğla ocağı haline getirmiştil

IX.

Küçük Nell bayan Quilp'e sırlarını dökerken zihnindeki keder ve endişeleri, evlerini saran kara bulutları ve ocaklarını örten koyu gölgeleri etrafı ile anlatmamıştı. Sürdüğü hayatla ünsiyeti olmıyan birisine kederlerini dökmek pek müşkül olduğu gibi, yaşadığı bîkes ve sönük hayatın hâtırası, büyük bir muhabbetle merbut olduğu ihtiyar adamı, herhangi bir şekilde olursa olsun, müşkül bir mevkie sokmak korkusu, kalbindekileri açtığı bir sırada bile, asıl üzüntü ve sıkıntısının sebebini söylemeye mâni olmuştu.

Nell'in göz yaşlarına sebep, ne sürdüğü değişiksiz ve arkadaşsız hayat; ne karanlık, kapalı ve kasvetli akşamlar; ne uzun ve yalnız geceler; ne genç kalbleri coşturan herhangi kolay ve basit bir zevk veya eğlencenin yokluğu; ne de çocukluğun aczini ve kolaylıkla yaralanan kalbini idrak etmek olmuştu. İhtiyarın saklı bir ıstırabın tazyiki altında ezildiğini görmek; onun halindeki kararsızlık ve tereddüdü fark etmek; zaman zaman dedesinin aklını bozması kaygusu ile üzülmek; onun bakış ve sözlerinden ümitsiz bir cinnet alâmeti sezmek; bütün bunların hakikatini keşfetmek için dikkat ve alâka ile günlerce beklemek; sonra da koca dünyada yapayalız olduklarını, keder ve üzüntülerini paylaşacak, onlara yol gösterecek tek bir kişinin bulunmadığını idrak etmek; daha yaşlı, daha olgun ve daha az teselliye muhtaç insanların omuzlarını çökertecek kay-

gulardı: fakat genç ve bîkes bir kızcağızın bütün bu kaygularla her an ihata edilmiş olması kadar acı bir şey var mıdır?

Bununla beraber; ihtiyar dede nazarında Nell, hep aynı Nell idi. Zihnini dolduran düşüncelerden bir lâhza için sıyrılıp kurtulduğu zaman, yine aynı tebessüm, aynı candan sözler, aynı neşeli kahkahalar ve ta ruhuna kadar işliyerek, sanki bütün hayatınca beraber bulunduğu genç kız vardı. İhtiyar; genç kızın kalbinin yalnız bir tarafını görüp diğer tarafında neler gizli olduğunu fark etmiyerek ve her ne de olsa, küçük kızın mesut olduğunu tahmin ederek yaşayıp gitmekte idi.

Evet; Nell bir zamanlar mesuttu... loş odalarda şarkılar söyliyerek, tozlu antikalar arasında kıvrak ve neşeli adımlarla dolaşarak, odalardaki eşyanın kendi gençlik ve körpeliği ile bir kat daha köhne ve eskimiş görünen, bir kat daha sertleşip çirkinleşen havası içinde; şen ve mesrur bir ruhla, gezip durmuştu. Halbuki şimdi; odalar soğuk ve kasvetli idi. Kendi odasından çıkarak bu odalardan birinde oturup uzun ve sıkıntılı saatler geçirdiği esnada, bu eşya ne kadar hareketsiz ve sâkit kalıyor; ağzını açıp sessizlikten kısılan sesi ile sükûneti ihlâl etmeye cesaret edemiyordu.

Bu odalardan birinin penceresi caddeye nazırdı. Genç kız yapayalnız ve düşünceli bir halde nice geceler, geç vakitlere kadar, hep bu pencerenin yanında oturmuştu. Yalnız başına oturup bekliyenlerin merak ve heyecanı, hiç kimsede

yoktur. Küçük Nell'in zihnine bu ıssız saatlerde çeşitli keder ve hülyalar, sürü sürü hücum ederdi.

Akşamın alaca karanlığında bu pencerenin yanında oturur; sokaktan gelip geçenleri yahut karşıki evlerin pencerelerinden görünenleri seyreder; bu evlerin odalarının da kendi oturduğu oda kadar ıssız olup olmadığını; kendisinin de onlar için bir arkadaş olup olmadığını düşünürdü. Damlardan birinde bir sıra çarpılmış bacalar vardı ki, onlara baktıkça sanki çirkin suratlarda çatılmış kaşlar görür; onların odayı gözetlediklerini tahayyül ederdi. Ortalık kararıp bu çirkin bacalar gölgelenmeye başlayınca memnun olur; fakat sokak lâmbalarının yandığını görünce, üstüne bir hüzün çökerdi; çünkü o zaman içerisi daha kasvetli ve karanlık görünürdü. Nell artık içeri çekilir; odanın içindeki eşyanın yerli yerinde olup olmadığına dikkat eder; tekrar sokağa bakınca ihtimal sırtında bir tabutla geçen bir adam ve onu sükûnetle ölünün evine takibeden bir kaç kişi görüp ürperir; aklına dedesinin değişen şiması ve hali gelir; yeniden bir sürü korku ve kuruntulara mâruz kalırdı. Dedesi ölecek olsa, yahut ansızın hastalansa ve eve dönmese!.. Bir akşam her zamanki gibi eve gelip onu öpse ve kendisi yatağına çekilip derin bir uykuya daldıktan sonra, dedesi intihar etse; etrafa kanlar yayılsa ve ta kendi yatak odasına kadar taşsa ne yapacaktı? Bu düşünceler, üzerinde durulmıyacak müthiş şeyler-

di. Nell, bir kere daha, gittikçe tenhalaşan ve kararıp ıssızlaşan sokağa bakıp oyalanırdı; dükkânlar birer birer kapanır; komşular yataklarına çekilince üst kat pencerelerinde ışıklar görünmeye başlardı. Sonra bu ışıklar da birer birer söner, kaybolur; sade, sönük bir gece kandili kalırdı. Geç kapanan bir dükkânın kırmızı, parlak ışıkları caddeye akseder; genç kızın gözlerini oyalardı. Biraz sonra bu dükkân da kapanır; her yerin ışıkları söner; her tarafa bir zulmet ve sessizlik çöker; tek ve yalnız kalmış bir yolcunun kaldırım taşlarındaki ayak sesleri işitilir; yahut mutattan fazla geç kalmış bir komşunun uykuya dalanları uyandırmak için kapının tokmağını hızlı hızlı çaldığı duyulurdu.

O zaman Nell pencereyi kapatır, sessizce aşağı iner; uykusuna giren antikaların korkunç çehrelerinin birdenbire canlanıvereceklerini tahayyül ederek korkular geçirirdi. Lâkin kendi odasının munis manzarası ve iyi bakılmış bir lâmbanın ışığı ona bu korkuları unuttururdu. İhtiyar için göz yaşları dökerek onun selâmet ve ferahlığı ve kendi saadeti için şevk ve hararetle dua ettikten sonra, başını yastığa koyar; içini çeke çeke uykuya dalar; fakat ortalık ağarmadan birkaç kere irkilip uyanır; zihninde kuruduğu ve onu uykusundan sarsıp uyandıran muhayyel bir davete cevap vermek için kulak kabartırdı.

Bir gece; Nell'in bayan Quilp ile görüşmesinden üç gün sonra; bütün günü rahatsız ve dermansız geçiren ihtiyar, o gece evden ayrılmıya-

cağını söyledi. İhtiyarın bu haberi Nell'in çok hoşuna gitmiş; fakat dedesinin yorgun ve hasta simasına bakınca, gözlerindeki sevinç zâil olmuştu.

İhtiyar:

— İki gün, iki koca gün geçti; daha hâlâ cevap yok! Sana Quilp ne dedi Nell? diye sordu.

— Sana söyledim ya, dedeciğim.

İhtiyar zayıf bir sesle:

— Doğru! dedi: ama bir daha söyle Nell! Aklım başımda değil! Sana ne söylemişti? Bir iki güne kadar beni göreceğinden başka bir şey söylemedi mi? Mektubunda da bunu yazıyordu.

— Hayır; fazla bir şey söylemedi! İstersen yarın erkenden bir daha gideyim dede! Kahvaltıdan evvel gider gelirim!..

İhtiyar adam başını salladı, kederli kederli içini çekti ve torununu yanına çekerek:

— Hiç; hiçbir faydası yok yavrum! dedi. Lâkin şu sırada: tam yardımı ile kaybettiğim zaman ve paranın, çektiğim bütün ıstırabın acısını unutacağım şu sırada; beni terk eder ve gördüğün hale sokarsa... mahvoldum! Daha kötüsü senin için çalışıp dururken seni de mahvettim!.. Belki dilencilik edersek...

Genç kız büyük bir cesaretle:

— Dilenci olursak ne olur! Dilenci olalım da mesut olalım!... dedi.

— Dilencilik ve saadet ha!..

Nell pembeleşen bir çehre, titrek bir ses ve heyecanlı bir hareket ve büyük bir enerji ile:

— Dedeciğim! dedi; bu sözleri söyledim diye beni büsbütün çocuk zannetme!.. Fakat çocuk da olsam, ben böyle yaşamaktansa dilencilik ederek sokaklarda ve kırlarda çalışarak, az bir para ile geçinmek için Allaha dua ediyorum!...

— Sus Nelly ne söylüyorsun!

Genç kız daha hararetli ve samimî bir lisanla:

— Evet; evet! dedi; böyle yaşamaktansa... kederini bana da söyle de kederini paylaşayım! Solup sarardığmın ve gittikçe zayıfladığının sebebini söyle de, kalbine su serpeyim! Sana hasta bakıcılığı edeyim. Eğer fakir düştünse ben de fakir olayım. Ben her zaman seninle beraberim!... Üzerine çöken bu değişikliği görüp dururken, sebebini benden saklarsan, daha fazla üzülüyorum. Dedeciğim; yarın buradan çıkıp kapı kapı dilenelim fakat...

İhtiyar yüzünü elleri ile örterek uzandığı divanın yastığına gizledi.

Genç kız kolunu dedesinin boynuna dolıyarak:

— Dilencilik ederek geçiniriz! dedi. Uzaklara kaçalım; kırlarda ağaçların altında yatalım. Bir daha para düşünmiyelim; seni bedbaht edecek şeyleri unutalım. Gündüz güneşin ışığını ve rüzgârları yüzümüzde hissedelim; geceleri istirahate çekilip beraberce Allaha şükredelim. Bir daha loş odalara, kasvetli evlere ayak basmıyalım! Hoşumuza giden yer neresi ise, orada dola-

şalım. Sen yorulursan âsude bir yerde dinlenirsin. Ben gider her ikimiz için dilenirim!...

Nell ihtiyarın boynuna kapanınca hıçkırıklar sesini boğmuş; ihtiyar da onunla beraber göz yaşları dökmüştü.

Bu sözler, yabancı kulakların işitmiyeceği sözler; bu sahne yabancı gözlerin görmiyeceği bir sahne idi. Bununla beraber; yabancı gözler ve kulaklar bütün olup bitenleri açgözlülükle takibetmekte hususiyle bu gözler ve kulaklar Daniel Quilp'e ait bulunmakta idi!... Cüce; Nell, dedesinin yanına geldiği zaman, görünmeden içeri girmiş — şüphesiz büyük bir nezaket eseri olarak — dede ile torunun sözlerini kesmekten sakınmış ve her zamanki sırıtkan suratı ile durup beklemişti. Fakat zaten yürüyerek yorulan bir insanın ayakta durması tahammül edilmez bir vaziyet olduğundan ve cüce her yerde rahatına bakmasını bilen insanlardan biri olduğu için; gözlerini bir koltuğa dikmiş, sonra hayret edilir bir çeviklikle koltuğun üzerine çıkarak ayaklarını koltuğun üzerine sarkıtmış, rahatça söylenenleri dinlemiş ve böylece her zaman acayip ve maymunca hareketlerden zevk alan benliğini tatmin etmişti. Koltuğun üzerine çıkınca, bir ayağını kayıtsızca ötekinin üzerine atıp elini çenesine yaslamış ve başını hafifçe yana çevirmiş; çirkin çehresine halinden memnun insanların sırıtkanlığı gelmişti.

İhtiyar başını çevirince, hayretler içinde, onu bu vaziyette görmüştü. Nell cüceyi görünce

bir çığlık koparmış; dedesi de kendisi de şaşkınlıktan ne söyliyeceklerini şaşırmışlar; bir hayalet gördüklerinden şüphelenmişler; çekingen ve ürkek bir halde ona bakmışlardı. Bu kabul tarzına hiç tasalanmıyan Daniel Quilp; aynı vaziyeti muhafaza edip sadece birkaç kere başını sallamak tenezzülünde bulundu. Nihayet ihtiyar ona adı ile hitabederek nasıl içeri girdiğini sorunca, Quilp baş parmağı ile omuzu üzerinden işaret ederek:

— Nasıl olacak, dedi: kapıdan! Ne yazık ki anahtar deliğinden sığacak kadar bodur değilim!... Ben seninle başbaşa konuşmaya geldim komşu! Haydi sen çık Nell!...

Nell dedesinin yüzüne bakınca, ihtiyar ona çıkmasını işaret etti ve yanağından öptü.

Cüce dudaklarını şapırdatarak:

— Ne nefis, ne leziz bir öpücük! dedi. Hem de elma yanaklardan!...

Nell bu sözleri duyunca hiç durmadan, acele çıktı. Quilp onun arkasından takdirkâr bir süzüşle baktı ve kapıyı kapayıp çıkınca, kısa bacaklarını uğuşturup gözlerini parıldatarak genç kızın cazibesini methetti:

— Taze açmış bir gonca; komşu! Sevimli, pembe yanaklı, tatlı, dilber bir kızcağız!..

Zoraki bir tebessümle mukabelede bulunan ihtiyarın büyük bir sabırsızlıkla mücadelede bulunduğu aşikârdı. Bu sabırsızlık herkesi olduğu kadar ihtiyarı da azaba sokmaktan zevk duyan Quilp'in gözünden kaçmamıştı.

Quilp pek hafif bir sesle konuşarak ve bu mevzu üzerinde gûya büyük bir ilgi göstererek:

— Ufak tefek, derli toplu, çekili düzenli, hoş, mavi damarlı, billûr tenli, minimini ayaklı, sevimli bir kızcağız!.. dedi. Lâkin sana ne oluyor? Pek asabi görünüyorsun komşum!

Cüce, koltuğun tepesinden inip; hiç görünmeden üzerine çıkarken gösterdiği çeviklik ile bir tezat teşkil eden pek ağır ve tedbirli bir hareketle, koltuğun üzerine oturduktan sonra şunları ilâve etti:

— Yemin ederim ki ihtiyarların kanlarının bu kadar çabuk hareket ettiğini sanmazdım. İhtiyarlar her zaman soğukkanlı hareket ederler, sanıyordum: Herhalde bu böyledir de!.. Senin kanın bozulmuş olmalı komşum.

İhtiyar başını iki eli ile kavrıyarak:

— Öyle olacak! diye mırıldandı. Şurada ateşler yanıyor ve arasıra beni korkutan heyheyler geliyor.

Cüce; tek bir kelime söylemeden, sıkıntılı sıkıntılı odanın içinde bir aşağı bir yukarı dolaşan, sonra tekrar yerine oturan ihtiyarı süzdü. İhtiyar başını sallıyarak:

— Son defa olarak bana para getirdin mi? diye sordu.

— Hayır!..

İhtiyar ümitsizce ellerini kilitleyip başını dikerek:

— O halde çocuk da ben de mahvolduk!.. dedi.

Quilp sert bir bakışla ihtiyara bakıp onun dalgın alâkasını uyandırmak için elini iki üç kere masaya vurdu:

— Komşu! dedi; seninle daha acık konuşayım ve senin kartları elinde tutup bana ancak arkalarını göstererek oynadığın oyundan daha temizini oynayım! Görüyorsun ki benden gizli kapaklı bir şeyin kalmadı!..

İhtiyar titriyerek başını kaldırıp ona baktı.

Quilp:

— Şaşıyorsun ha! dedi. İhtimal bu tabiî bir şeydir. Şimdi her şeyi anlıyorum. Sana ikraz ettiğim bütün paraların, avansların, hasılatın nereye gittiğini biliyorum. Sana da söyleyim mi?

İhtiyar:

— Söyle bakalım! dedi.

— Nereye olacak; her gece ziyaret etmekte kusur etmediğin kumar masasına!.. Hülyasını kurduğun serveti bu yolda elde edecektin öyle mi? Bir servet membaı zannettiğin bu gizli işe ben de, bir budala gibi, bütün paramı yatıracaktım öyle mi? Tükenmez bir altın kuyusu, bir Eldorado sandığın şey bu idi ha!..

İhtiyar parıldıyan gözleriyle ona doğru dönüp:

— Evet bu idi! Yine de bu ve ölünciye kadar da bu olacak!.. diye bağırdı.

Quilp istihkar saçan gözleriyle:

— Demek ben de böyle bir izansız kumarbazın hilesine kapılıp duracağım öyle mi? Cevabında bulundu.

— Ben kumarbaz değilim! Allah şahit ki, ben hiçbir zaman kendi kazancım için kumar oynamadım. Kumarı sevdiğim için kumara para vermedim! Her tehlikeye koyduğum para için şu zavallı yetimin ismini anarak Allahtan şans istedim; fakat şansım yardım etmedi!.. Kime yardım etti? Benimle oynıyan kimlerdi? Yağma, hayasızlık, fesat ve sefahet için avuç dolusu para döken şer ve kötülüklerden başka bir şey bilmiyen insanlar!.. Bu adamlardan kazandığım son meteliği günah, kabahat bilmiyen bir kızcağızın saadeti için sarfedecektim. Lâkin onlar ne kazanacaklardı? Fesat, habaset ve en sonunda sefalet! Bunu böyle düşünmiyecek kim var? Söyle bana!..

İhtiyarın keder ve dehşeti ile bir lâhza yumuşıyan Quilp:

— Bu delice fikir sana ne zaman ârız oldu? diye sordu.

İhtiyar elini alnının üzerine koyarak:

— Ne zaman mı? dedi. Ne zaman olacak! Ne kadar az bir servet sahibi olduğumu ve bunu toplıyabilmek için de ne uzun bir zaman sarf ettiğimi; benim yaşımda bir insanın ne kısa bir ömrü kaldığını ve Nell'in dünyanın şefkat ve merhametine muhtaç olduğunu; onu fakirliğin birlikte getirdiği keder ve acılardan koruyacak bir mirasa sahip edemiyeceğimi düşündüğüm zaman ârız oldu.

Quilp:

— Yani torunun Fred'i vapura bindirip

uzaklara göndermek için bana müracaat ettiğin sıralarda öyle değil mi? diye sordu.

— Evet ondan biraz sonra... lâkin bunu uzun zamandan beri düşünmekte idim. Hattâ rüyamda bile bunu görüyordum. Nihayet başladım. Fakat bunda hiçbir zevk ummadığım gibi, hiçbir zevk de bulamadım. Bana endişeli günler ve uykusuz gecelerden başka bir şey getirmedi. Sıhhatten düştüm ve kalb istirahatimi kaybettim. Kazancım keder ve dermansızlıkdan başka bir şey olmadı.

— Demek bütün elindekilerini sarf ettikten sonra bana geldin! Ben de senin sözüne uyarak büyük bir servet topladığını sanıp dururken, sen kendini dilenciliğe sürüklemişsin; çok şey!.. Şu halde kalan bütün malın, mülkün bana intikal etmiş oluyor!..

Quilp bu sözleri söyledikten sonra, kalkıp etrafına baktı ve hiçbir şeyin yerinden kaldırılmadığını görünce:

— Lâkin hiç de kazandığın olmadı mı? diye sordu.

İhtiyar:

— Hiç!.. Kaybettiğimi asla geri alamadım! diye mırıldandı.

Cüce sırıtkan ve müstehzi bir çehre ile:

— Ben de insan uzun müddet kumar oynarsa eninde sonunda kazanacağını, yahut hiç olmazsa, zararını çıkaracağını sanıyordum! dedi.

İhtiyar birdenbire ümitsizlikten çılgın bir heyecana düşerek:

— Şüphesiz öyledir! dedi. Ben bunu önceden hissetmiştim. Her zaman görüp anladığım bu oldu; fakat hiçbir zaman şimdiki kadar kuvvetle hissetmemiştim. Üç gecedir kaybettiğim mühim meblâğı tekrar kazandığımı rüyamda görüyorum. Hiçbir zaman böyle bir rüya görmemiştim. Şimdi elimde bir fırsat varken beni terk etme! Son bir defa şansımı deneyim!..

Cüce omuzlarını silkip başını salladı.

İhtiyar titrek elleri ile cebinden birkaç kâğıt parçası çıkarıp cücenin kolunu tuttu:

— Benim iyi huylu ve yumuşak kalbli dostum, Quilp! dedi. Şuraya bak! Şu uzun hesaplara ve acı tecrübeler neticesine bak! Herhalde kazanmam lâzım!.. Son bir defa küçük bir yardımı esirgeme! Sadece birkaç lira... şöyle yirmi, otuz liracık bir şey istiyorum.

Cüce:

— Son ikrazım yetmiş lira idi. Hepsini bir gecede kaybettin! değil mi? dedi.

— Evet öyle! Fakat bu çok kötü bir şans neticesi idi. Daha henüz kazanmak zamanı gelmemişti.

İhtiyarın elindeki kâğıt parçaları; bu sözleri söylerken; rüzgârda sallanan küçük yapraklar gibi titreşiyordu.

— Şu yetimi düşün! Yalnız başıma olsaydım ölüm benim için bir bahtiyarlık olurdu. Hattâ pek müsavatsızca taksim gören; mesut ve bahtiyar insanlara en zinde zamanlarında ârız olup, muhtaç

bir halde ve ıstırap içinde ümitsizce bekliyenlerin yanına yaklaşmıyan bu son hükmü, ben can ve gönülden arzu ederdim. Ben ne yaptımsa hep bu yetim için yaptım. Sana yalvarırım; bana onun hatırı için yardım et! Benim için değil; onun için!..

Cüce hiç istifini bozmıyarak saatine baktı:

— Yazık ki, şehirde mühim bir randevum var! dedi; yoksa seninle daha serin kanlı konuşabilmem için yarım saat fazla kalmak istemez değildim!..

İhtiyar, cücenin eteğini yakalıyarak:

— Quilp; Quilp!.. diye bağırdı. Seninle zavallı Nell'in annesinin acıklı hikâyesini defalarca konuştuk. Belki Nell'in de zarurete düşmesi korkusu bana buradan geliyor. Bunları gözönünde tutarak biraz daha yumuşak kalbli ol!.. Benim yüzümden bir hayli para kazandın. Bana son bir fırsat vermekten kaçınma!..

Quilp alışık olmadığı bir nezaketle:

— Doğrusunu istersen yapamam! dedi; lâkin bu vaka cidden akılda tutulacak bir şey... İçimizde en kurnazlarımız bile bazan böyle aldanıyor! Senin Nell ile yalnız başına sürdüğün hayat beni de aldattı.

İhtiyar:

— Bunların hepsi de para biriktirebilmek, talihi yenmek içindi, diye mırıldandı.

— Evet şimdi bunu pek iyi anlıyorum. Demek istediğim, senin hasisçe yaşayışın; seni tanıyanlar üzerinde zengin bir adam şöhreti kazanmış

olman, sana ikraz ettiğim paraları üç, dört misline çıkaracağını temin edişin: ve verdiğin faizler beni o kadar aldattı ki: şüphelerime rağmen: eğer ummadığım bir zamanda senin sırrını öğrenmemiş olsaydım, yine sana hattâ şimdi para ikraz edebilirdim.

İhtiyar ümitsiz bir sesle:

— Bütün tedbirlerime rağmen sana bunu söyliyen kim oldu? Onun ismini öğrenmek isterim: dedi.

Şeytan cüce Nell'in adını vermekle kullandığı hilenin meydana çıkacağını ve bunu söylemekle hiçbir menfaat hâsıl olmıyacağını düşünerek kısaca:

— Kim olabilir? diye sordu.

İhtiyar:

— Herhalde Kit olacak! dedi; o her şeye burnunu sokar. Sen de onu elde etmekte kusur etmemişsindir.

Cüce derin bir şefkat ifade eden bir sesle:

— Ne güzel keşfettin, evet Kit söyledi! dedi.

Cüce bu sözlerden sonra dostça başını sallayıp kapıya doğru yürüdü. Sokak kapısından çıkınca bir lâhza duraklayıp büyük bir haz ve memnuniyetle sırıttı.

— Biçare Kit! diye mırıldandı. Galiba bir peni mukabilinde seyredilen cücelerin en çirkini ben olduğumu söyliyen o idi. Ha ha ha!.. Zavallı Kit.

Cüce keyifli keyifli gülerek yoluna devam etti.

X

Daniel Quilp ihtiyarın evine girerken de çıkarken de gözetlenmişti. Hemen hemen evin karşısında; caddeden ayrılan birkaç yoldan birine açılan gölgeli bir kemerin altında; daha ortalık kararmaya başlarken yerini tutan bir şahıs, hiç eksilmiyen bir sabırla bekleyip durmuş; daha da uzun zaman beklemek mecburiyetinde olan bir insan tavrı ile ve uzun bir itiyadın verdiği bir tevekkülle duvara yaslanmış ve koca bir saat vaziyetini bile değiştirmemişti.

Sabırlı haylaz, yoldan geçenlerin ilgisini uyandırmaktan uzak kalmış, ne de kendisi onlara ehemmiyet vermişti. Gözlerini yalnız bir noktaya, küçük kızın her zaman oturduğu pençereye dikmişti. Ancak civardaki bir dükkânın saatine bakmak için birkaç dakika yerinden ayrılmış, sonra yine dönerek artan bir ciddiyet ve alâka ile gözlerini yorarcasına pencereyi gözetleyip durmuştu.

Gizlendiği yerde bekleyip duran bu şahıs, intizar saatleri uzamasına rağmen, hiçbir usanç alâmeti göstermemiş; fakat vakit geciktikçe endişe ve hayreti artmış; saate daha sık ve pencereye daha az bir ümitle bakmaya başlamıştı. Nihayet dükkânın kepenkleri kapanmış, saat arkada kalmış, kilisenin saati on biri çalmış, sonra çeyreği vurmuş, o zaman daha fazla oyalanmanın hiçbir faydası olmadığı neticesine varmıştı.

Bununla beraber; bu kanaati hoşnutsuzlukla kabul ettiği ve kazaya rıza göstermek istemediği,

bulunduğu yerden bir türlü ayrılamayışından; sık sık, ağır adımlarla yerinden ayrılıp omuzu üzerinden hep aynı pencereye bakmasından; hayalinde canlandırdığı bir ses veya hafif bir ışıktan pencerenin usulca açıldığını zannederek acele acele tekrar yerine dönmesinden anlaşılıyordu. O gece için daha fazla beklemekten ümidini kesen bu şahıs; sanki bulunduğu yeri terk etmek hususunda büyük bir gayret sarf ediyormuş gibi; birdenbire koşmaya başlamış ve o kadar büyük bir süratle sıvışıp gitmişti ki, tekrar geriye dönmek arzusunun önüne geçememek korkusu ile dönüp arkasına bile bakmamıştı.

Bu meçhul şahıs ne yavaşlamış, ne de durup nefes almış; birçok dar sokak ve çıkmazlardan geçerek nihayet kaldırım taşı döşeli bir alana çıkmış; burada yürüyüşe geçerek adımlarını penceresinden ışık sızan küçük bir eve doğru çevirmiş; sonra kapının mandalını çekerek içeri girmişti.

İçeride bulunan bir kadın telâşla başını çevirdi:

— Hayırdır inşallah! Kim o!... Sen misin Kit? diye sordu.

— Evet anne ben'im!...

— Ne kadar yorulmuşsun oğlum!

— İhtiyar efendi bu gece dışarı çıkmadı; tabiî Miss Nell de pencerede görünmedi.

Bu sözleri söyliyerek meyus ve mükedder, ateşin yanına oturdu.

Bu oda bir fakir odası; fakat derli toplu idi. Odanın içinde bir çeki düzen ve rahatlık da olmasa, pek sevimsiz bir yer hissini verecekti. Duvardaki saat vaktin hayli ilerlemiş olduğunu göstermesine rağmen; ihtiyar kadın ütü masasının başında harıl harıl çalışıyor; küçük bir çocuk ateşin yanındaki bir beşikte mışıl mışıl uyuyor; iki, üç yaşlarında sıhhatli bir başka çocuk da başında bir takke, sırtında kendisine küçük gelen bir entari ile çamaşır sepetinde bicil bicil oturuyor; iri gözleri ile sepetin kenarından — sanki hiç uykusu yokmuş gibi— bakıyor; zaten uyumadığı için yatağından çıkıp sepetin içine giren bu yavrucak, etrafına neşeli bakışlar saçıyordu. Bu garip ailede çocuklar da, Kit de, anneleri de birbirine ne kadar benziyordu.

Çoğumuzun birçok zamanlarda olduğumuz gibi, Kit de kızgın ve küskün bir halde idi. Lâkin beşikte mışıl mışıl uyuyan en küçük kardeşine, sonra çamaşır sepetinde oturana, ve daha sonra sabahtanberi hiç şikâyet etmeden harıl harıl çalışan annesine bakınca, tatlılık göstermenin akıl kârı olduğunu düşünerek, ayağı ile beşiği salladı; sepetteki kardeşine göz ederek, türlü mimikler yaparak onu neşelendirdi; tatlılık göstermeye ve konuşkanlık etmeye azmetti. Sonra cebinden çakısını çıkararak annesinin saatlerce önce hazırladığı büyük bir parça ekmek ile soğuk ete yanaşarak:

— Sen ne iyi kadınsın anne! Senin gibisi az bulunur!.. dedi.

Kit'in annesi bayan Nubbles:

— Şüphesiz daha iyileri de eksik değildir oğlum! dedi; herhalde vardır ve olmalı da... Küçük kilisedeki papaz öyle söylüyor!

Kit istihfaf eden bir tonla:

— O ne bilecek!.. dedi; o da senin gibi böyle dul kalıp durmadan çalışsın da, o zaman konuşalım!... Çok çalışıp az istirahat temin etmek, yine de neşe ve enerjisini kaybetmemek herkesin kârı değildir. Hanyanın Konyanın kaç bucak ettiğini ben ona o zaman sorarım ve ona ancak o zaman inanırım!..

Bayan Nubbles kaçamak yollu:

— Oğlum biranı şöminenin yanına koydum; dedi.

Kit bira maşrabasını alarak:

— Gördüm anne; dedi. Sevgili anneciğim; istersen, muhterem papazın sıhhatine içeyim. Ben ona karşı hiçbir kötü niyet taşımıyorum.

Bayan Nubbles sordu:

— İhtiyar bay bu gece dışarı gitmedi mi?

— Ne yazık ki öyle!

— Çok şükür desen daha iyi olur; çünkü Miss Nell bu gece yalnız kalmıyacak!

— Evet ben orasını unutmuştum. Saat sekizden beri bekleyip gözetlediğim halde onu pencerede göremediğim için "ne yazık!" dedim.

Annesi bir lâhza işini bırakıp etrafına bakınarak:

— Bilmem zavallı kızcağız senin onu pencerede yapayalnız otururken caddenin karşısına

geçerek, herhangi bir fenalık gelmesin diye, durup saatlerce beklediğini ne kadar yorulsan da, onun artık emniyette olduğunu tahmin ettiğin dakikaya kadar, yerinden ayrılmadığını anlıyacak olsa ne diyecektir! diye kekeledi.

Kit acayip simasında bir kızartı ile cevap verdi:

— Ne söyliyeceğini hiç merak etme anne! Bundan hiç haberi olmıyacağı için, hiçbir şey de söylemiyecek!...

Bayan Nubbles sessizce bir iki dakika daha ütüsü ile meşgul olduktan sonra, ateşin yanına gelip bir başka ütü aldı; ütünün tozunu alıp altını silerken, yan gözle Kit'e baktı; fakat masanın başına dönünciye kadar bir şey söylemedi. Masanın yanına gelince, ütünün kızgınlığını denemek için, korkulacak kadar yanağına yaklaştırdıktan sonra, bir tebessümle başını çevirerek:

— Bilmem herkes ne der Kit!... dedi.

Kit bunun arkasından ne geleceğini pekâlâ anlıyarak:

— Saçma!... diye mırıldandı.

— Yok; öyle deme. Herhalde senin Miss Nell'e âşık olduğunu söyliyecekler vardır; buna eminim.

Kit annesinin bu sözlerine "haydi canım!" derken kolları ve bacakları ile türlü pozlar almış ve yüzünü buruşturmuştu. Lâkin bu hareketlerden beklediği gönül rahatlığını bulamayınca, et ve ekmekten koca birer parça koparıp bira kupasına

sarılmış, hemen hemen kendini boğarcasına tıkıştırmış ve mevzuu değiştirmek istemisti.

Bir müddet sonra aynı mevzua temas eden annesi:

— Biraz evvel ben lâtife ediyordum Kit! dedi; doğrusunu istersen, sen pek dürüst ve düşünceli hareket ediyorsun. Tam senden beklediğim gibi... Her ne kadar kimseye bir şey söylemiyorsan da, ümit ederim ki, bir gün gelip senin bu alâkanı öğrenecek ve hiç şüphesiz sana karşı iyi hisler besliyecek ve minnettarlık duyacaktır. Bu sevimli yavrucağı böyle yapayalnız bırakmak cidden çok merhametsizce bir şey!.. Bilmem ihtiyar bay onu ne diye senden saklıyor?

— Anne; ihtiyar bay bunu merhametsizlik diye yapmıyor. Maksadı, genç kıza zulmetmek değil. Bana öyle geliyor ki, o, bunu dünyanın bütün altın ve gümüşleri için bile yapmaz. Hayır; onun bu derece merhametsizlik etmesine ihtimal yok. Ben onu daha iyi tanıyorum.

— Öyle ise, böyle hareket etmesinin sebebi nedir? Niçin onu senden saklıyor?

— Orasını ben de bilmiyorum; fakat bu kadar gizli kapaklı tutmasa, hiçbir şey anlamıyacaktım. Çünkü beni geceleri eve göndermesinden ve gittikçe her zamankinden evvel izin vermesinden şüphelenip, olup bitenleri anlamak merakına düştüm. Ne o! Birisi mi geliyor?

— Dışarıda birisi olacak!

Kit kalkıp kulak kabarttı:

— Birisi buraya geliyor! dedi; ne kadar

da telâş içinde!.. Ben ayrıldıktan sonra ihtiyarın dışarı çıkmasına ihtimal yok. Yoksa evde yangın mı çıktı acaba?

Kit kapıldığı endişe ile bir lâhza hareketten mahrum kaldı. Ayak sesleri yaklaşmış; kapı telâşla açılmış; Nell uçuk bir benizle ve soluk soluğa, gelişi güzel sırtına geçirdiği bir robla, içeri girmişti.

Ana, oğul ikisi birden hayretle:

— Miss Nell ne oldu? diye bağırdılar.

— Fazla oturacak değilim. Dedem ansızın fena halde hastalandı. Onu nöbetler içinde döşemenin üstünde buldum!

Kit hemen kenarsız şapkasını yakalıyarak:

— Ben koşup doktor bulayım; iki dakikaya kadar gelirim! dedi.

— Hayır; hayır!... Zaten eve doktor geldi. Dedem artık seni hiç istemiyor!..

Kit:

— Nee!... diye bağırdı.

— Niçin olduğunu sorma! Ben de bilmiyorum. Allah aşkına sual sorma; kendini üzme ve bana da darılma; buna hiç razı değilim!.

Kit gözlerini açıp şaşkın şaşkın genç kıza baktı; birkaç defa ağzını açıp kapadı, fakat ağzından tek bir kelime dahi çıkmadı.

— Hep sana kızıp söyleniyor Kit! Bilmem ne yaptın! İnşallah tamir edilmiyecek bir şey değildir.

— Ben ne yapmışım?

Nell göz yaşları dökerek:

— Bütün ıstıraplarının sebebi sen olduğunu söyleyip duruyor, hep senin adını anıyor! Doktor bir daha senin eve gelmen doğru olmıyacağını söyledi. Yoksa kederinden ölür!... Sakın bir daha bize uğrama! Size bunu söylemeye geldim. Bir başkasını göndermektense, kendim gelmeyi daha uygun buldum. Acaba ne yaptın Kit? Ben bu dünyada bir tek sana güveniyordum. Bir tek arkadaş olarak seni tanıyordum.

Zavallı Kit genç dostuna gittikçe büyüyen gözlerle ve acı acı baktı: fakat put gibi sessiz ve hareketsiz kaldı.

Genç kız, bayan Nubbles'e bakarak masanın yanına geldi:

— Kit'in haftalığını getirdim! dedi. Biraz da fazlasiyle... çünkü her zaman bana karşı müşfik davrandı. Ümit ederim ki, yaptığına nâdim olur ve gideceği yerde de iyi çalışır. Hiç kendisini üzmesin. Bana ondan ayrılmak acı geliyor ama ne çare! Böyle icabediyor. Geceniz hayırlı olsun!...

Miss Nell yanaklarından göz yaşları akarak, terl ettiği sahnenin heyecanı ile cılız vücudu titriyerek, geçirdiği büyük sarsıntı, gördüğü iş ve daha binlerce acı hislerin tesiri altında, kapıya doğru koştu ve geldiği süratle ortadan kayboldu.

Lâkin bayan Nubbles'in oğlundan şüphelenmesi için ortada hiçbir sebep yoktu. Oğlunun doğruluk ve namusuna itimad edebilirdi: ne de

olsa oğlunun kendisini müdafaa yollu tek bir kelime sarf etmemesi onu şaşırtmıştı.

Yiğitlik, hilekârlık, hırsızlık düşünceleri; gece gaybubetleri hakkında verdiği tuhaf malûmat, hep kadıncağızın zihnine dolmuş, oğluna sorgu, sual etmekten çekinmişti. Böylece bayan Nubbles bir sandalyeye oturarak ellerini uğuşturdu ve acı göz yaşları döktü. Halbuki oğlu annesini teselli etmek teşebbüsünde bile bulunmıyarak şaşkın şaşkın ona baktı. Acaba ne olmuştu? Beşikteki bebek uyanıp ağlamaya başlamış; sepet içindeki küçük çocuk da yuvarlanıp sepeti başına giymişti. Anneleri bir taraftan gittikçe daha acı göz yaşları dökerken, beşiği daha hızla sallamaya başlamış, bütün bu gürültülere sağır kalan Kit'in ağzı da açık kalmıştı.

XI.

Genç kızı barındıran saçak altında artık eski huzur ve sükûnetten eser kalmamıştı. Ertesi sabah, ihtiyar dede müthiş bir nöbet içide sayıklamaya başlamış; hastalığın tesiri ile gittikçe çöküp hayatı bile tehlikeye girmiş; haftalarca yatağına esir kalmıştı. Yine gözetlemeler devam ediyordu; fakat bunlar açgözlü yabancılar, yatağında hasta yatan ihtiyarı arasıra ziyaret ettikten sonra hep bir araya gelip iğrenç bir dostluk havası içinde yiyip içip cümbüş eden insanlardı. Zira bu insanlar için ölüm ve hastalık alelâde şeylerdi.

Diğer taraftan, bütün bu kalabalık ve gürültü içinde biçare kız her zamankinden daha yalnız, ruhen yalnız; ölüm yatağında ateşler içinde yatan ihtiyara karşı gösterdiği sadakat ve ihtimamda yalnız; samimî teessüründe olduğu kadar seve seve gösterdiği şefkat ve alâkasında da yalnızdı. Zavallı, günlerce, bütün gece dalgın yatan hastanın başı ucundan ayrılmıyarak her istediğini yerine getirmiş; ismini ağzından düşürmiyen ihtiyarın nöbet sayıklamalarını dinleyip durmuştu.

Ev artık kendilerinin değildi. Hattâ hastanın yattığı oda bile Quilp'in tasarrufuna geçmiş ve ihtiyarın ikameti, cücenin lûtfuna kalmıştı. Daha ihtiyar dede yatağa düşeli henüz birkaç gün olmuştu ki cüce kanunun verdiği hakları kullanarak eve ve içindeki eşyaya tasarruf etmiş; herkes olup biteni o zaman anlamış; fakat hiç kimse kendisinden sual sormak cesaretini bulamamıştı. Beraberinde getirdiği bir vekil ile bu mühim işi halleden cüce, onunla birlikte eve yerleşmiş, gelip gidenlere tasarruf hakkını kullandığını bildirmiş ve sonra kendi usulünce rahatına bakmıştı.

Dükkânı kapıyarak alış verişi kökünden kesen bay Quilp arka odaya yerleşmişti. Eski mobilya arasında eline geçirebildiği en rahat ve gösterişli bir koltuğu kendisi, en hantal ve yakışıksız olanını da arkadaşı için seçtikten sonra, her ikisini de arka odaya taşıtmış; büyük bir azamet ile yerine oturmuştu. Bu oda ihtiyarın oda-

sına uzak düşüyordu. Çünkü cüce, akıllı davranarak nöbetin sirayetinden kaçınmış, istediği gibi çubuğunu tüttürebilmek ve vekilini de aynı şekilde durmadan duman savurmaya teşvik için, hastanın odasından uzaklaşmıştı. Cüce, iskelede takla atmakla vakit geçiren çocuğu da ihmal etmemiş; bir adam gönderip onu da çağırtmış ve aldığı emir üzerine derhal yetişen haylâzın da odanın bir köşesindeki sandalyeye oturup tedarik ettiği koca bir pipoyu hiç durmadan içmesini, hattâ cüret edip bir dakika bile pipoyu ağzından ayırmamasını tembih etmişti. Bütün bu tertibat ikmal edildikten sonra, bay Quilp memnun ve mesrur etrafına bakmış: "İşte rahatlık buna derler!" demişti.

Ahengi tatlı bir isim sahibi olan dâva vekili Brass da, iki mâni olmasa, buna rahatlık diyebilecekti. Lâkin koltukta ne şekilde otursa rahat edemiyordu. Çünkü pek sert ve basık bir koltukta oturuyordu. Tütün dumanı da onu ayrıca rahatsız etmekte idi. Diğer taraftan Brass; Quilp'in adamı idi ve onun fikirlerini hoş görmeye çalışarak gayet tatlı ve zârif bir tavırla başını sallıyarak cücenin fikrini tasdik etmişti.

Brass; Londrada pek iyi bir şöhreti olmıyan, Bevis Marks adını taşıyan bir müessesenin dâvavekillerinden biri idi. Zayıf, uzun boylu, yumru burunlu, şişkin alınlı, çekik gözlü, kızıl saçlı bir adamdı. Topuklarına kadar inen bir setre giymiş, kısa siyah bir pantolon takmış, ayağına gri bir pamuk çorap ve bir de koca fotin geçirmişti.

Korkak ve yaltaklanıcı bir tavrı, keskin ve haşin bir sesi vardı. En tatlı tebessümleri bile o kadar çirkindi ki, herkes onun hiddetlenip kaşlarını çatmasını tercih ederdi!

Quilp; dâvavekiline bakıp, onun, piponun tesiri ile gözlerini kıpıştırdığını ve derin bir nefes çekerek kokulu dumanı ona doğru savurduğu zaman tiksindiğini ve dumanı elleri ile yelpazelediğini görünce, son derece memnun olarak, neşeli neşeli ellerini uğuşturmuş; sonra çocuğa dönerek:

— Haydi çek şu pipoyu köpek! demişti. Piponu bir daha doldur; durmadan dumanı savur!.. Yoksa piponun zifirini kızdırıp diline sürerim ha!..

Bereket versin ki çocuk pişkindi; değil bir pipo, bir kireç ocağı bacasını bile tüttürebilirdi. Mırıldanarak onun emrini yerine getirdi.

Cüce; Brass'a dönüp sordu:

— Nasıl kokulu, mükemmel bir tütün değil mi? Tam sultanlara lâyık bir keyif!..

Brass eğer sultanların keyfi bu ise, bunda pek gıpta edilecek bir şey olmadığını düşünürken yine tütünü methedip tıpkı bir sultan rahat ve huzuru içinde bulunduğunu söyledi.

Cüce bu sefer çocuğa dönüp ilâve etti:

— Soğuk almaya karşı koymanın. felâketlere göğüs germenin yolu budur! Burada kaldığımız müddetçe çubuklarımızı tütürüp keyfimize bakacağız. Sakın pipoyu söndüreyim deme; yoksa pipoyu gırtlağına tıkarım!..

Cücenin bu kibar tavsiyesi üzerine Brass sordu:

— Burada çok kalacak mıyız?

Cüce cevap verdi:

— İhtimal ihtiyar ölünciye kadar burada kalırız!..

Brass gevrek gevrek güldü.

— Ne âlâ!.. dedi.

— Sen dumanı savurmana bak! Konuşurken de piponu içebilirsin. Hiç vakit kaybetme!..

Brass tekrar hiç hoşlanmadığı pipoya sarılarak hafifçe gülümsedi:

— İhtiyar iyileşecek olursa ne yapacağız? diye sordu.

— O zaman iyileşinciye kadar bekleriz!..

— Ne kadar iyi kalblisiniz. Birçokları şimdiye kadar eşyayı ya satar, yahut başka bir tarafa kaldırtırdı. Kanun müsait olunca, hiç fırsat vermezler. taştan bir yürekle hareket ederlerdi. Bazıları da...

— Bazıları da senin gibi bir düzüye boş lâkırdı edenlere kulak bile asmazlar!..

Brass "hi hi hi!" diye gülerek:

— Çok nüktelisiniz! cevabında bulundu.

Bu sıra kapının yanında oturan çocuk pipoyu ağzından çıkarmıyarak homurdandı:

— Aşağı birisi iniyor!

— Kim geliyor dedin: hınzır, köpek?

— Kim olacak ihtiyarın torunu! Sağır mısın?...

Cüce sanki lezzetli bir çorba içiyormuş gibi derin bir nefes almıştı.

— Birazdan seninle görüşürüz. Beş kardeşe hazır ol!..

Cüce bu tehdidi savurduktan sonra Nell'e sordu:

— Deden nasıl şekerim?

Kızcağız ağlıyordu.

— Pek fena, pek fena!..

Brass da söze karıştı:

— Ne sevimli, ne şirin, ne tatlı bir kızcağız!

Quilp tatlı bir sesle sordu:

— Acaba güzel Nell dizimin üzerinde oturmaya mı geliyor; yoksa içerdeki küçük odasına çekilip yatmaya mı gidiyor?

Brass kendi kendine: "Çocuklarla ne hoş geçiniyor, dinlemesi bile hoşa gidiyor!" diye mırıldanmaktan başka bir şey yapamamıştı.

Nell kesik ve tutuk bir sesle:

— Hiç oturacak değilim! dedi. Odadan bir iki şey... alacağım. Sonra... artık buraya uğramıyacağım!.. Biçare kız odaya girerken cüce başını çevirip baktı:

— Ne şirin bir oda! Tıpkı bir gelin odası!.. dedi. Sahi bir daha gelmiyecek misin Nelly? Doğru söyle!..

Nell bir iki parça çamaşırla telâşla uzaklaşırken:

— Hayır! dedi. Bir daha asla gelmiyeceğim!..

O çıkıp gidince cüce:

— Çok içli bir kız! Ne yazık, ne yazık!... Yatak da tam bana göre!... Şu odayı kendi odam yapsam hiç de fena olmıyacak!... diye kekeledi.

Aynı kaynaktan gelen her fikri tasvip etmeye alışık olan Brass, cücenin bu fikrini de muvafık bulunca, fitne bodur odaya girmiş: sırt üstü kendini yatağın üstüne atmış; piposu ağzında, bacaklarını havaya kaldırmış; etrafı tütün dumanına boğmuştu. Bu manzaradan pek hoşlanan Brass cüceyi alkışlayınca; yatağı pek yumuşak ve rahat bulan Quilp, onu geceleri yatak ve gündüzleri de divan olarak kullanmaya azmetmiş ve hiç yerinden kımıldamıyarak piposunu çekmeye devam etmişti. Brass dumandan bunalmış ve başı dönmüş bir halde, bu fırsattan istifade ederek sıvışmış; temiz havaya çıkmış; kendine geldikten sonra tekrar içeri girince, melûn cücenin ısrarı ile yine pipoya sarılmış ve bir müddet sonra bir tarafa kıvrılarak, uyuşuk ve sersem, olduğu yerde sabaha kadar uyumuştu.

Eline geçirdiği mülkte Quilp'in ilk gördüğü işler bunlardan ibaretti. Brass ile birlikte mevcut eşyanın hatasız ve noksansız bir envanterini çıkardığı ve dışarda kendisini saatlerce meşgul eden diğer işler gördüğü için, birkaç gün tuhaflık edecek vakit bulamamıştı. Bununla beraber; hasis ve ihtiyatlı cüce, geceleri asla evden ayrılmıyor; zaman geçtikçe artan bir hırsla, bu işi iyi veya kötü bir neticeye bağlamak istiyor; sabırsızlıktan homurdanıp duruyordu.

Nell, cücenin lâkırdıya tutmasından çekinip

kaçıyor, hattâ onun sesini bile işitmek istemiyordu. Dâvavekili Brass'ın sevimsiz tebessümleri de onun için cücenin sırıtkanlıkları kadar çirkin ve tatsızdı. Zavallı kız her ikisine de merdivenlerde yahut sofada tesadüf etmekten çekiniyor. dedesinin odasından hemen hemen hiç ayrılmıyordu. Ancak gece geç vakit sükûnetten cesaret alarak boş bir odanın temiz havasını teneffüs etmeye çıkabiliyordu.

Yine bir gece, her zaman yanında oturduğu pencerenin kenarında, meyus ve mükedder oturuyordu. Zira ihtiyar o günü pek rahatsız geçirmişti. Sokaktan isminin çağrıldığını işiten kızcağız, aşağıya bakmış ve dikkatini çekmeye çalışan Kit'i tanıyınca kederli düşüncelerden bir an için sıyrılmıştı.

Kit hafif bir sesle:

— Miss Nell! Miss Nell!.. diye seslendi.

Nell suçlu sanılan eski arkadaşına cevap vermekte bir müddet tereddüt ettikten sonra:

— Ne istiyorsun Kit? diye sordu.

— Seninle çoktan beri görüşmek istiyorum Miss Nell; fakat aşağıdakiler beni uzaklaştırıyorlar; seninle konuşmama müsaade etmiyorlar. Söyle Miss Nell; sen benim dışarı atılmama razı değilsin değil mi? Benim yüzüme kapının böyle kapalı kalmasına müstahak olacak bir kabahat işlediğime inanmıyorsun değil mi?

— İnanmam lâzım Kit! Yoksa dedem niçin sana bu kadar kızgın olsun?

— Ben de bilmiyorum Miss! Ne dedeni. ne de seni kızdıracak bir harekette bulunmadığıma eminim. Bunu bütün samimiyetimle söylüyorum. Lâkin dedenin nasıl olduğunu sormaya geldim diye, kapıdan koğulmak çok gücüme gitti!..

— Bana bir şey söylemediler. Bundan hiç haberim yok! Sana karşı böyle bir harekette bulunmalarına gönlüm hiç razı değil!..

— Teşekkür ederim Miss! Senden bunu işitmek benim için ne büyük teselli... Senin buna razı olmıyacağına eminim.

— Elbette!

— Miss; yeni gelenler senin için büyük bir değişiklik oldu; değil mi?

— Evet büyük bir değişiklik!..

Kit hastanın odasına işaret ederek sordu:

— Deden de iyileşince büyük bir değişiklik görecek.

Genç kız göz yaşlarını zaptedemedi:

— Bilmem dedem iyileşecek mi? dedi.

— Elbette iyileşecek! Kendini o kadar üzme Miss! Yalvarırım sana.

Bu teselli edici ve cesaret verici kelimeler. her ne kadar kısa ve incelikten uzak ise de, Nell'e fazlasiyle tesir etmiş ve daha içten gelen bir arzu ile ağlamasına sebebolmuştu.

Kit tehalükle ilâve etti:

— Ben, dedenin iyileşeceğine eminim. Ama tam o iyileşirken sen kendini böyle üzer, neşeni kaybedersen, onun iyiliğine hareket etmiş

olmazsın. Deden iyileşince benim lehime bir iki kelime söylemeyi unutma!

— Bana senin ismini uzun zaman anmak bile doğru olmıyacağını söylediler. Buna cesaret edemem. Hem söylesem de ne çıkar Kit? Biz artık pek fakir bir hale düştük. Belki yiyecek ekmek bile bulamıyacağız!..

— Ben ne geri alınmak, ne yemek, ne de para için senden bir ricada bulunmaya gelmedim. Bu kederli zamanınızda bu gibi şeyleri düşündüğümü sanma!

Nell ona müşfik ve minnettar gözlerle bakmış, fakat hiçbir şey söylemiyerek sözü ona bırakmıştı.

Kit biraz tereddütle:

— Hayır! dedi; benim söylemek istediğim bambaşka bir şey... belki budalacasına bir teklif! Lâkin benim ona daima sadık olduğuma, onun için elimden geleni yaptığıma, hiçbir zaman fenalık yapmak istemediğime inanacak olursa...

Kit burada duraklamış, sözünü bitirmemişti. Fakat vakit geç olduğundan pencereyi kapamak istiyen Nell, ona sözünü bitirmesini rica etti.

Kit birdenbire cesaretlenerek:

— İhtimal bu evin senin de, onun da elinden çıktığını hatırlatacak olursam ihtiyar deden bana kızmaz! Bizim evimiz bir fakir evi... fakat ne de olsa bütün bu insanlarla tadı kaçan eviniz-

den daha rahattır. Deden kalkıp daha iyisini bulunciya kadar niçin bize gelmiyorsunuz? dedi.

Nell hiç sükûtunu bozmayınca, Kit yaptığı teklifin neşesi ile dillenerek kabul ettirmek için bütün talâkatini kullandı.

— Biliyorum; evimiz pek küçük ve kullanışsız; fakat tertemizdir. Belki sokak gürültüsünden uzak olmadığını sanıyorsun. Halbuki bizim evimiz kadar sakin yer pek az bulunur. Çocuklardan hiç çekinme. En küçükleri hiç ağlamaz, ortanca da yaramaz değildir. Ben onlara bakarım. Eminim ki, sizi rahatsız etmezler. Bir kere deneyin! Yukarıki küçük oda pek rahattır. Bacaların arasından kilisenin kulesini görür ve her zaman vaktinizi bilirsiniz. Annem de bu odanın tam sizin için olduğunu söylüyor. Sahi öyle!... Annem sizin her işinizi görür, ben de gidip istediklerinizi alırım. Sakın aklınıza para gelmesin! Paranın hiç lüzumu yok! Bir kere söyle Miss Nell! Dedene bunu aç ve razı olmasına gayret et! Benim onu öfkelendirecek ne yaptığımı da sormayı unutma!..

Genç kız, daha bu pek samimî teklife cevap vermeye vakit bulmadan, sokak kapısı açılmış ve Brass başında bir takke ile hiddetle: "Kim var orda?" diye seslenmişti. Kit derhal ortadan kaybolmuş; Nell de yavaşça pencereyi kapayarak içeri çekilmişti.

Brass ikinci defa seslenmek fırsatını bulmadan, Quilp gecelik takkesi ile kapıya fırlamış; sokağın bir ucundan öteki ucuna dikkatli

dikkatli bakmış; sonra karşı tarafa geçerek pencereleri gözetlemişti. Görünürde hiçbir kimse bulamayınca, Brass ile birlikte içeri girerek merdivende bulunan Nell'in pek güzel işitebileceği bir sesle evin içinde fesat kaynadığını; evin önünde dolaşıp duran şerirler tarafından bütün eşyanın çalınmak tehlikesinde olduğunu ve bu sebepten ne var ne yok hepsini satmak için derhal tedbir alarak kendi sakin ve asûde evine çekileceğini. protesto makamında söylemişti. Bu ve buna benzer tehditler savuran vesveseli cüce, Nell'in küçük yatağına girip büzülmüş. Nell de yavaşça merdivenleri çıkıp yukarı gitmişti!

Kit'in söylediği sözlerin genç kızın dimağında derin bir iz bırakmış olması; hattâ rüyasına bile girerek uzun zaman hâtırasından silinmemesi pek tabiî idi. İnsafsız alacaklılar, paradan başka bir şey düşünmiyen hasta bakıcılarla ihata edilen kızcağız; etrafındaki kadınlardan bile en ufak bir şefkat ve insaniyet eseri görmediği bir anda; velev çirkin ve kaba bir çocuktan bile olsa; işittiği gönül alıcı sözlere pek müteheassıs olmuştu. Çok şükür ki, bu asîl ruhların kurdukları mâbetler el ile yapılmıyor ve atlaslar yerine yamalarla örtülse bile, kıymetten düşmüyor.

XII.

Nihayet: ihtiyar adamın geçirdiği buhran zâil olmaya başlamış, artık iyiliğe yüz tutmuştu. Günden güne ve yavaş yavaş şuuru avdet etmiş;

fakat dimağı eski faaliyetini kaybetmişti. Sabır ve sükûneti üzerinde idi. Ekseriya uzun uzun, dalgın dalgın düşünüyordu. Bununla beraber; ümidi kırılmamıştı. Kolaylıkla yüzü gülüyor ve eğleniyordu. Hattâ duvar ve tavandaki güneş ışığı bile onu oyalamaya kâfi geliyordu. Ne günlerin uzunluğundan, ne de gecelerin iç sıkıntısından şikâyet ediyordu. Gününü, saatini unutmuş; üzüntü ve endişesini yenmiş görünüyordu. Nell'in minimini eli, elinde; saatlerce oturuyor; sevimli torununun parmakları ile oynuyor: saçlarını okşayıp alnından öpüyordu. Nell'in gözlerinin yaşardığını görünce, şaşkın şaşkın bakıp sebep arıyor; fakat ona bakarken şaşkınlığını bile unutuyordu.

İhtiyarı, etrafı yastıklarla kabartılmış bir hasta arabası içinde dışarı çıkaran Nell, hiç onun yanından ayrılmıyordu. Dede, torun her zamanki gibi el ele idiler. Sokağın hareket ve gürültüsü, önce ihtiyarın dimağını yormuştu; lâkin ne hayret, ne merak, ne memnuniyet, ne de hiddet eseri gösteriyordu. Şunu veya bunu hatırlamıyor musun? diye sorulduğu zaman: "Elbette, elbette! Hatırlamaz mıyım? cevabını veriyordu. Başını çevirip, boynunu uzatıp, kalabalık içindeki bir yabancıya bakıyor; kime baktığı sorulunca, hiç sesini çıkarmıyordu.

Bir gün, dede sandalyesinde, torunu da yanındaki bir taburede otururken kapı vurulmuş, birisi içeri girmek istemişti. İhtiyar, gelenin Quilp olduğunda tereddüt etmiyerek: "Buyu-

run!" demişti. Quilp artık evin efendisi olmuştu. Elbette girebilirdi ve girdi.

Cüce Quilp onun karşısına oturarak:

— Tekrar iyileştiğine çok memnun oldum komşu! dedi. Hastalığını şimdi tamamiyle atlattın ya?

İhtiyar hafifçe:

— Evet; diyebildi.

İhtiyarın işitmesi de ağırlaştığından, cüce sesini yükseltti:

— Seni aceleye sokmak istemem komşu; lâkin bir an önce ne yapacağını kararlaştırırsan iyi edersin!...

— Elbette! Her ikimiz için de iyi olur!..

Cüce kısa bir sükûttan sonra ilâve etti:

— Eşya da kaldırılınca evin rahatı kaçar, yani oturulmıyacak bir hale gelir.

— Öyle ya, öyle ya!.. Zavallı Nell'in başına gelenler!..

Cüce başını sallıyarak:

— Bunları hep düşünmek lâzım! dedi.

— Şüphesiz düşüneceğim ve tabiatiyle burada kalacak değilim.

— Ben de öyle tahmin ediyordum. Eşyayı sattım. Fazla bir şey getirmedi. Ama yine fena değil! Bugün salı. Ne günü taşıtayım? Pek fazla acelesi yok. Öğleden sonra da olsa olur!..

— Cumaya kalsın!

— Peki,, öyle olsun; lâkin daha fazla mühlet veremiyeceğimi takdir edersin.

— Tabiî, tabiî!.. Aklımdan çıkarmam.

Quilp, ihtiyarın bu garip cevabı karşısında, hayli şaşalamıştı. Bununla beraber; ihtiyar başını sallayıp tekrar: "cumaya, cumaya! Hatırımdan çıkarmam!.." deyince bu mevzu üzerinde daha fazla durmaya lüzum kalmamış; ihtiyarın iyileştiğine çok memnun olduğundan bahsederek ve daha bazı iyi dileklerde bulunarak, dostça ayrılmış ve aşağı inip olup bitenleri Brass'a anlatmıştı.

O gün bütün gün ve ertesi sabah ihtiyarın halinde ve tavrında bir değişiklik olmadı. Aşağı yukarı; odadan odaya gezerek, sanki her şeye bir Allahaısmarladık demek istiyordu. Fakat ne doğrudan doğruya, ne herhangi başka bir yolda, cüce ile son görüşmesi hakkında bir şey söylemiş; ne de bir başka yer bulmak hususunda tek bir söz sarf etmişti. Dimağında belirsiz bir düşünce ile Nell'in kederli ve teselliye muhtaç olduğunu takdir ediyordu. Çünkü onu sık sık kucaklıyor, hiç tasalanmamasını tekrarlıyor, birbirlerinden ayrılmıyacaklarını söylüyordu. Halbuki, içinde bulundukları durumu lâyıkı ile takdir edemiyor; gerek mânen, gerek bedence, çektiği ıstırabın tesiri ile kayıtsız ve lâkayt bulunuyordu.

Buna ikinci çocukluk hali diyoruz. Çocukluk ve ihtiyarlık; uyku ve ölüm arasındaki zavallı ve müstehzi benzeyiş gibi değil midir? Bunamış bir ihtiyarın fersiz gözlerinde çocukların parlak ve berrak gözlerini; sonsuz neşe ve sıcak samimiyetini; asla kırılmamış ümidini, daha çiçeklenirken solan sürununu bulmak kabil midir? Acı, soğuk

ve çirkin manzaralı ölüm; ümit ve istirahat kaynağı olan tatlı uykuya benzer mi? Hiçbir kimsenin ikisi arasında bir benzerlik bulmasına ihtimal var mı? Çocuk ve çocuklaşan ihtiyar arasındaki fark, bizi utandıracak kadar büyüktür.

Perşembe olmuştu. Fakat ihtiyarın halinde hiçbir değişiklik yoktu. Akşam üstü torunu ile birlikte sessizce otururken pencerenin aşağısındaki yeşil ve taze bir ağacın yaprakları rüzgâr estikçe duvarda titreşen bir gölge husule getirmekte idi. İhtiyar; güneş batıncıya kadar, oturup gölgeleri seyretmişti. Güneş batıp yavaş yavaş ay yükselmeye başladığı zaman, hâlâ aynı yerde oturmakta idi.

Uzun bir zaman yatakta rahatsız yatan bir insan için bu yeşil yapraklar; sakin ve sessiz bacalar ve damlar üzerine düşen bu gölgeler bile; zevk verici şeylerdi. Çünkü bunlar sulh, sükûn ve istirahat telkin ediyordu.

Nell onun bütün bunlardan mütehassis olduğuna ve konuşmak istediğine dikkat etmişti. İhtiyarın birdenbire gözleri yaşarmış ve dizleri üzerine çökecekmiş gibi bir tavır alarak torunundan af dilemişti.

Nell onun bu halinin önüne geçerek:

— Neyi affedeyim dedeciğim? diye sordu.

— Bütün olup bitenleri ve bütün katlandıklarını Nell!.. Bir hülya içinde yaptıklarımı!..

— Bunlardan hiç bahsetme dede! Başka şeyler konuşalım.

— Peki, peki Nell!.. Bir müddet önce beraberce konuştuğumuz bir şeyi hatırlıyor musun? Aylar mı, haftalar mı, günler mi geçti; bilmiyorum.

— Ne demek istediğini anlamıyorum dede!

— Şuracıkta otururken hatırladım. Allah seni takdis etsin Nell.

— Ne söylemek istiyorsun dedeciğim?

— Varımızı yoğumuzu kaybedip dilenci mevkiine düştüğümüz zaman, ne söylediğini hatırlıyor musun? Aman yavaş konuşalım! Aşağıdakiler ne konuştuğumuzu anlıyacak olurlarsa, beni deli zannedip seni elimden alırlar! Artık burada bir gün daha kalmıyalım Nell!.. Uzaklara, ta uzaklara kaçalım!..

Nell büyük bir iştiyakla:

— Evet; dedi, buradan gidelim, bir daha dönmiyelim ve hiçbir şey düşünmiyelim! Kırlarda yalınayak dolaşalım; ama artık burada kalmıyalım.

İhtiyar cevap verdi:

— Gideceğiz... Tarlalarda yalınayak dolaşacağız; nehir kıyılarında gezeceğiz ve kendimizi Allaha emanet edeceğiz. Sıkıntılı ve üzüntü ile yoğrulmuş odalarda kalmaktansa, şu ilerideki açıklık gibi bir yerde, mavi sema altında barınmak çok daha iyidir. Seninle ikimiz daha nice mesut ve neşeli günler yaşıyacağız ve bugünleri unutacağız!..

— Dedeciğim; artık burada bahtiyar olmamıza imkân kalmadı. Hemen çıkıp gidelim.

— Doğru! burada bir daha mesut olamayız. Yarın sabah erkenden, sessiz sadasız, çekilip gidelim. Bizi ne gören, ne işiten, ne de takibeden olsun! Zavallı yavrum; yüzünde renk, gözlerinde uykusuzluk ve ağlamaktan fer kalmamış! Hep benim için olduğunu biliyorum. Bir kere buradan uzaklaşırsak yine eski neşeni bulursun. Yarın bu keder, üzüntü sahnesinden ayrılıp kuşlar gibi hür ve mesut olacağız. Evet yarın!..

İhtiyar dede ellerini torunun başı üzerinde kavuşturarak birkaç insicamsız kelime ile ölünciye kadar birbirlerinden ayrılmıyacaklarını ilâve etti.

Nell'in kalbi ümit ve itimat ile dolmuştu. Şimdi ne açlık, ne soğuk, ne susuzluk, ne de sefaletten korkuyordu. Bir zamanlar dedesi ile birlikte sürdüğü basit fakat neşeli günleri hatırlıyor; içinde sessiz ve sakin yaşadığı bu ıssız yerden ayrılmanın verdiği haz ile, son çilesi esnasında etrafını dolduran kalbsiz insanlardan kurtulmanın zevkini, ihtiyar dedesinin düzelen sıhhatinin verdiği neşeyi ve sakin ve mesut bir hayatın tadını duyuyordu. Gözlerinin önünde güneş, ormanlar, yaylalar, yaz günleri canlanmış; bütün bu güneşli tabloyu kararacak tek bir gölge kalmamıştı.

İhtiyar, birkaç saatten beri yatağında rahat rahat uyurken Nell hâlâ bu çile yuvasından kaçmaları için lâzım gelen hazırlıkları ikmal ile meşguldü. Kendisinin birkaç parça eşyası, ihtiyarın giyeceği, kendilerine kalan bir iki eski püskü ve ihtiyarın dermansız bacaklarına yardımı olacak bir

baston hep hazırlanmıştı. Odaları son defa dolaşmak vardı.

Bu veda; hususiyle, en fazla oturduğu odadan ayrılış, umduğundan ne kadar farklı çıkmıştı. Nasıl olmuştu da. buradan memnun ve muzaffer ayrılabileceğini sanmıştı!.. Yapayalnız yaşadığı hüzünlü saatlere rağmen, bütün eski hâtıraları canlanmış; veda onun için bir işkence olmuştu. Nice geceler köşesinde daha karanlık günler geçirdiği pencerenin yanına oturdu. Orada daldığı tatlı hülyalar birdenbire gözünün önünde canlanmış; bir dakika içinde hüzünlü geçen saatleri unutuvermişti.

Sonra kendi küçük odası... içinde, nice geceler, şimdi doğduğunu umduğu günler için dua ettiği küçük odasını; sakin ve rahat uyurken tatlı rüyalar gördüğü küçük odasını; son ve müşfik bir nazarla süzmeden, gözlerinden bir damla şükran yaşı akmadan terk etmek ne kadar acı idi!.. Orada beraberinde götürmek istediği ufak tefek, zavallı ve faydasız şeyler de vardı. Fakat odaya girmek imkânsızdı.

Birdenbire aklına odasında bir kafes içinde asılı duran küçük kuşu geldi. Bu minimini mahlûktan ayrılmak ona acı göz yaşları döktürmüştü. Nasıl olmuştu da Kit aklına gelmişti? Kendi de bilmiyordu. Evet, bu minimini kuş bir yol bulup Kit'in eline geçebilirdi. İhtimal o da bu kafesin kendisine bir minnettarlık nişanesi olarak hediye bırakıldığını düşünebilirdi. Bu düşünce ona sü-

kûnet ve kalb istirahati verdi. Artık rahat bir kalble yatağına çekilebilirdi.

Yatarken rüyasında güneşli ve bol ışıklı yerlerde dolaştığını, fakat bütün bu ışıklar içinde elde edilemiyen bir şeyin belirsiz ve karanlık kaldığını görerek bir müddet uyudu. Uyandığı zaman, daha etraf loştu ve gökyüzünde yıldızlar parıldamakta idi. Nihayet ortalık ağarmış, yıldızlar yavaş yavaş sararıp solmaya başlamıştı. Hemen kalkıp giyindi ve yola çıkmak üzere hazırlandı. İhtiyar hâlâ uyumakta idi. Onu rahatsız etmek istemediğinden, güneş doğuncıya kadar bekledi. Dedesi uyanınca, bir dakika kaybetmeden, uzaklaşmak arzusu ile acele hazırlığını bitirdi.

Zavallı Nell dedesinin elinden tutmuş beraberce, sessiz sedasız, merdivenleri iniyor; gıcırdıyan bir tahtanın sadası ile duyulacaklarından ürkerek, basamaklarda durup etrafı dinliyordu. Bir ara; ihtiyar, içinde pek hafif bir şey bulunan çantasını unuttuğu için geri dönmüş, birkaç basamak yukarı çıkmıştı; fakat bu birkaç dakikalık zaman Nell'e bir ömür kadar uzun göründü.

Nihayet zemin kattaki taşlığa geldikleri zaman, Quilp ile vekili Brass'ın horultusu kulaklarında bir aslan kükremesinden daha acı bir tesir uyandırdı. Kapının sürgüleri paslanmıştı. Gürültüsüzce kolu kaldırmak müşkül bir mesele idi. Sürgüleri çekince kapının kilitli — ve daha kötüsü — anahtarın da üzerinde olmadığını gördüler. Nell o zaman Quilp'in geceleri kapıları kilitledi-

ğini ve anahtarı da yatak odasındaki masanın üzerine sakladığını hatırladı.

Nell korka korka iskarpinlerini çıkardı ve içinde antika parçaların bulunduğu, fakat bunlar arasında en çirkin antikanın yatağında uyumakta olan Brass'ın teşkil ettiği odadan geçerek kendi küçük odasına girdi.

İçeri girince; yatağın tam ucunda, sanki başının üstüne düşecekmiş gibi yatan ve bu rahatsız vaziyetten dolayı, veyahut alışkanlık eseri, pof pof horuldıyan Quilp ile karşılaşıp olduğu yerde bir dakika mıhlı kaldı. Quilp'in ağzı avurtlarına kadar açık ve kirli sarı dişleri meydanda idi. Tabiî onun rahatsız olup olmadığını soracak zaman değildi. Onun için küçük Nell anahtarı ele geçirince odasının içine seri bir nazar attı ve tekrar Brass'ın yattığı odadan geçecek ihtiyar dedesine kavuştu. Kapıyı sessizce açıp dışarı çıkınca, dede ile torunu bir lâhza durakladılar.

Nell:

— Ne tarafa gideceğiz? diye sordu.

İhtiyar adam ümitsizlik ve kararsızlık içinde önce torununa, sonra sağına ve soluna, tekrar torununa bakıp başını salladı. Artık onun rehberi ve kılavuzu Nell olduğu anlaşılıyordu. Zavallı kız bunu açıkça hissetmişti. Dedesinin elinden tutarak yavaş yavaş yürümeye başladı.

Bir haziran sabah idi. Sema masmavi, bulutsuz ve berraktı. Sokaklar henüz tenha, evler ve dükkânlar kilitli ve kapalı idi. Uyuyan şehirde

sabahın serin ve sıhhat verici havası sanki bir melek teneffüsü tatlılığı ile esiyordu.

Dede ile torunu bu mesut sükûnetin içinde, serin bir yürek ve ümit ve zevk ile meşbu bir halde, yollarına devam ettiler. Yine bir kere daha başbaşa kalmışlardı. Her taraf taze ve bol ışık içinde idi. Aradaki tezattan mâda arkalarında bıraktıkları değişmez ve sıkıcı hayatı hatırlatacak hiçbir şey yoktu. Günün başka saatlerinde çatık kaşlı duran kilise kuleleri bile şimdi, sabah güneşinin ışıkları ile yıkanıyor; her köşe ve kovuk bu ziyayı aksettiriyor; gökyüzü gülüyordu.

İşte tam bu sırada; nereye gittiklerini bilmiyen bu iki macera yolcusu, sabah uykusundan henüz uyanmıyan şehirden ayrılmakta idiler.

XIII.

Tower Hill'in cüce lordu Daniel Quilp ve vekili Sampson Brass; sokak kapısında önce hafif hafif tekrarlanan bir tıkırtıdan başlıyarak gittikçe şiddetlenen ve pek kısa bir fâsıldan sonra bir gümbürtü halinde devam eden taktakları işitinceye kadar; herhangi bir hâdiseden habersiz; derin bir uykuya dalmışlardı. Gürültüye uyanan Quilp doğrulup lâkayt ve şaşkın bir tavırla tavana baktı Gürültünün sebebini anlamıyan cüce anlamak zahmet ve külfetine de katlanmak istemez görünüyordu.

Kapıdaki gürültü kendi tembel ve uyku sersemi haline uyacak yerde, gittikçe artan bir

sabırsızlıkla devam etmiş ve sanki onun tekrar uykuya dalmak ihtimalini protesto edercesine artmıştı. Quilp yavaş yavaş kendine gelerek kapının çalındığının farkına vardı. Günlerden cuma idi. O gün için karısını sabahleyin erkenden davet ettiğini hatırladı.

Brass, birtakım acayip hallerden ve sanki turfanda erik yemiş gibi yüzünü buruşturarak türlü kılıklara girdikten sonra uyanmış; Quilp'in giyindiğini görerek kendisi de giyinmeye başlamış; acele ile giyinenlerin yaptıkları gibi çorabını giymeden kundurasını çekmeye, bacaklarını ceketinin kollarına sokmaya koyulmuş; ve ansızın uykudan uyandırılan insanlara has bir sarsıntı ile harekete geçmişti.

Brass giyine dursun; cüce, masanın altında bir şeyler arıyor, bir taraftan da hem kendisine, hem bütün insanlara ve hattâ bütün eşyaya küfür ve lânetler savuruyordu.

Onun bu halini gören Brass sordu:

— Ne oldu?

Cüce ona ters ters bakarak:

— Ne olacak! dedi; anahtar meydanda yok! Sen nerde olduğunu biliyor musun?

— Ne bileyim ben!..

Quilp müstehzi bir sırıtkanlıkla cevap verdi.

— Öyle ya; ne bileceksin sen! Ne mükemmel bir avukatmışsın sen yokmu! Budala herif!..

Brass cücenin kızgın olduğu bir sırada başka birinin bir anahtar kaybetmesinin kendi hu-

kukî bilgisi ile hiçbir ilgisi olmadığını söylemekten çekinerek, anahtarın gece kilidin üzerinde unutulmuş olması ihtimalini ileri sürdü. Anahtarı kilitten çıkardığını pek güzel hatırlamasına rağmen; Quilp bu ihtimali memnuniyetle teslim ederek söylene söylene, kapıya doğru yürüdü ve hakikaten anahtarı kilidin üzerinde buldu. Lâkin anahtarı çıkarmak üzere bulunduğu sırada, sürgülerin de çekilmiş olduğunu görünce şaşaladı. Bu esnada tokmak güm güm çalınıyor ve anahtar deliğinden bir insan gözünün içeri baktığı fark ediliyordu. Cüce fena halde öfkelenmişti. Hemen dışarı fırlayıp böyle müthiş bir gürültü çıkaran karısından öç almaya azmetti.

Bu fikirle sürgüyü yavaşça ve sessizçe çekip kapıyı birdenbire açan Quilp, dışardan kapıyı bir kere daha çalmaya hazırlanan şahsın üzerine atıldı. Ellerini, kollarını, bacaklarını etrafa savurarak bütün şirretliği ile harekete geçtiği ve karısı zannettiği için hiçbir mukavemet göstermiyerek merhametine sığınacağını umduğu bir şahıs yerine, ansızın, başına ve göğsüne yediği iki sersemletici darbe ile karşılaşınca, kavgaya tutuşmuş ve hiç de yabana atılacak bir hasım ile karşılaşmadığını anlamıştı. Asla cesaretini kırmıyarak hasmı ile mücadeleye girişip boğuşan cüce, ancak birkaç dakika sonra kendini kurtarabildi ve o zaman saçları darmadağınık ve kıpkırmızı kesilmiş bir halde caddenin ortasında bir nevi dans icra etmekle meşgul olan Swivel'er ile karşı karşıya geldi!

— Nasıl yetişir mi?

Swiveller tehditkâr bir tavırla ileri geri çekilip ilâve etti:

— Eğer yetişmiyorsa aynı mağazada mevcudu boldur! İstediğiniz çeşitler her zaman emrinize âmadedir! Siparişler adresinize de gönderilir! Eğer lâzımsa, hiç tereddüt etmeden siparişlerinizi veriniz!..

Cüce omuzlarını uğuşturdu:

— Ben de bir başkası sanıyordum! dedi; ne diye söylemedin?

— Tımarhane kaçkını gibi üzerime saldıracağına, sen ne diye kim olduğunu söylemedin?

Cüce homurdanarak doğruldu:

— Demek kapıyı güm güm çalan sendin ha?

Dick de söze karıştı ve uzakta korku içinde bekliyen bayan Quilp'e işaret ederek:

— Kapıyı çalan benim! dedi. Önce bayan çalıyordu. Baktım ki pek yavaş çalıyor, onun yerine bu vazifeyi ben üzerime aldım.

Cüce öfkeli bir nazarla karısına bakarak:

— Ya! dedi; ben de kabahat sende sanıyordum. Fakat burada bir hasta olduğunu bildiğiniz halde kapıyı yıkacak gibi çalmanızın mânası nedir?

Dick cevap verdi:

— Lânet olsun! Ben de onun için yaptım ya! Lâkin bu evde insan hasta değil ölü var sanacak!..

Cüce sordu:

— Elbette bir maksatla gelmiş olacaksınız. İstediğiniz nedir?

— Ben ihtiyarın ne halde olduğunu öğrenmeye geldim. Nell ile de biraz görüşmek isterim. Ben ailenin, daha doğrusu, aile efradından birinin ahbabıyım.

— O halde içeri buyrun! Buyrun bayan Quilp!...

Bayan Quilp tereddüt ediyordu; fakat cüce ısrar etti. Cücenin karısı; bu davetin bir nezaket eseri olmadığını; kocasının kendisinin önce girmesini istemekteki maksadı, ekseriya parmaklarının mor izini taşıyan kolunu çimdiklemek için iyi bir fırsat teşkil ettiğini kestirmiş olmasından ileri geldiğini pekâlâ anlamıştı. Tabiatiyle bunu fark edemiyen bay Swiveller, arkasında zaptedilmiş bir feryat işitince, dönüp bakmış ve bayan Quilp'in âni bir sarsıntı ile kendisini takibettiğini görmüş; bununla beraber bu tezahüre karşı hiçbir mütalâada bulunmıyarak arkadan gelen karı kocayı unutmuştu.

İçeri girince cüce karısına dönerek:

— Bayan Quilp! dedi; yukarıya Nell'in odasına çık da aşağıda onu beklediklerini söyle!...

Cücenin hüküm ve nüfuzundan haberi olmıyan Dick:

— Yahu sen buranın efendisi gibi hareket ediyorsun! dedi.

— Ona şüphe mi var bayım!

Dick bu kelimelerin ne demek olduğunu, Brass'ın da kim olduğunu düşüne dursun; bayan Quilp telâşla aşağı inerek yukarıdaki odaların bomboş olduğunu haber verdi.

Cüce şaşalıyarak:

— Haydi ordan budala! cevabında bulundu.

Korkudan titriyen karısı:

— Odaların hepsine girdim Quilp! dedi; insan gölgesi bile olmadığını temin ederim!

Brass elini eline vurarak söze karıştı:

— İşte şimdi anahtarın kilit üzerinde bulunmasının sebebi anlaşıldı.

Cüce karısına da, Brass'a da, Swiveller'e de kaşlarını çatıp baktı; fakat hiçbirisinden ses çıkmayınca, acele yukarı koştu ve telâşla aşağı inerek karısının doğru söylediğini teslim etti.

Sonra Swiveller'e bakarak:

— Bu da pek garip bir sıvışma! dedi. Hiç insan yakın ve samimî bir dostuna haber vermeden böyle çıkıp gider mi? Şüphesiz mektup yazacaktır. Hiç olmazsa Nell'e bir iki satır yazdıracaktır. Sevimli kızcağız beni pek sever!..

Swiveller'in ağzı açık kalmıştı. Cüce ona gözünün ucu ile baktıktan sonra, kayıtsız bir tavır takındı ve bunun eşyaları satmaya mâni olamıyacağını bildirdi ve ilâve etti.:

— Zaten onların bugün gideceklerini biliyorduk; fakat bu kadar erken, bu kadar sessiz sadasız çekilip gideceklerini tahmin etmezdik.

Herhalde yalnız kendilerince malûm bir sebep olmalı!

Dick hayretle sordu:

— Peki; nereye gittiler?

Cüce pekâlâ bildiğini, fakat söylemek istemediğini belirten bir tavırla, başını sallayıp dudaklarını büktü.

Dick şaşkın şaşkın etrafına baktıktan sonra:

— Eşyaları kaldırmak ne demek oluyor? diye sordu.

— Ne demek olacak; satın aldım!..

— Demek kurnaz ihtiyar büyük bir servet elde ettikten sonra sakin bir yerde, denize nâzır şirin bir evde yaşamak için, tası tarağı toplayıp sıvışmış!

Sıkı sıkı ellerini uğuşturan cüce şu mülâhazada bulundu:

— Sevgili torunu ve arkadaşları tarafından sık sık ziyaret edilmek istemediği için gittiği yeri de saklı tuttuğu anlaşılıyor!..

Swiveller arkadaşı ile birlikte kurduğu plânın daha başlangıçta suya düşmesinden ve ansızın husule gelen tahavvülden dolayı fena halde şaşalamıştı. Bir gece evvel, geç vakit, Dick'den ihtiyarın hasta olduğunu işitince: hem sonunda Nell'in kalbini tutuşturacak olan cazip bir merbutiyetin esasını konuşmak; hem de ihtiyarın halini sormak üzere ziyarete gelmişti. Fakat bu gibi tatlı düşüncelerle hareket edip Sophy Wackles'den öc almayı kurduğu bir sırada ihtiyarın da, Nell'in de, bütün servetin de elden kaçtığını görmek; sanki

arkadaşı ile birlikte kurdukları plânın bir adım daha ileri gitmesine mâni olmak için tasarlanmış bir çare olduğunu kabul etmek demekti.

İhtiyarın firarı aynı şekilde Daniel Quilp'in de hem hayret etmesine, hem de kederlenmesine sebep olmuştu. Diğer taraftan: ihtiyar ile torununun birkaç parça lüzumlu giyecek eşyasını da beraberinde götürdükleri cücenin keskin gözlerinden kaçmamıştı. İhtiyarın o şaşkın haliyle torununu da birlikte kaçırması ile neticelenen teşebbüsün mahiyeti onu hayretlere düşürüyordu. Hiç şüphesiz ki cüce hiçbirisi için samimî ve insanî bir üzüntü hissetmiyordu. Onu asıl kederlendiren: ihtiyarın, kendi gözünden kaçan bir yerde saklı bir serveti bulunması ihtimali idi. Nasıl olmuştu da bu serveti elden kaçırmıştı?

Bu gibi düşüncelerle zihni meşgul olan cüce için bay Swiveller'in de aynı sebeplerden kaygılanıp kederlendiğini görmek bir teselli oldu. Swiveller'in ihtiyarı biraz korkutup koltuklamak suretiyle muazzam servetinin bir kısmını elde etmek istediği cüce için aşikârdı.

Dick ne yapacağını bilmez bir tavırla:

— O halde benim burada kalmamın hiçbir faydası yok! dedi.

— Hayır; hiçbir faydası yok!..

Cüce başını salladı ve ilk görüşte haber vereceğini söyledi.

— Benim buraya uzlaşma kanatlarına binerek dostluk çapası ile düşmanlık ve kin to-

humlarını ayıklayıp, onun yerine, karşılıklı anlaşma ve bağdaşma tohumları saçmaya geldiğimi söylemek lûtfunda bulunur musunuz?

— Hay, hay!...

Bunun üzerine Dick cebinden bir kart çıkarıp uzattı:

— İşte adresim! dedi. Lûtfen her sabah evde olduğumu söylersiniz. Kapıyı iki defa, işitilir şekilde, çalmak kifayet eder. Teklifsiz arkadaşlarım kapıyı açık buldukları zaman, hizmetçiyi haberdar etmek için, aksırırlar ve böylelikle ziyaretlerinde herhangi bir menfaat saikası bulunmadığını ve samimî dostlarım olduklarını belirtmiş olurlar! Affedersiniz şu size verdiğim karta bir bakabilir miyim?

— Şüphesiz!

Dick cebinden bir başka kart çıkararak:

— Dalgınlık eseri size daimî başkanlığını ettiğim mümtaz bir kulübün kartını vermişim! dedi. İşte doğrusu! Allaha ısmarladık!...

Cüce "güle güle" deyince daimî başkan, bayan Quilp'e şapkasını çıkartıp tekrar başının kenarına yerleştirdi ve çalımlı bir eda ile ortadan kayboldu.

Bu esnada kapının önüne kamyonlar yanaşmış ve güçlü kuvvetli birkaç adam masa, konsol ve buna benzer ev eşyasını başlarında taşıyarak kamyonlara yerleştirmeye ve oldukça yorgunluklu bir iş görmeye başlamışlardı. Bu kalabalık ve telâşın dışında kalmak istemiyen cüce, hayret verici bir gayretle işe karışmış: hal-

kı itip kakarak, karısını her tülü müşkül ve yorucu işlere sokarak, kendisi de ağır yükleri hiçbir yorgunluk eseri göstermeden taşıyıp durmuş; rıhtımda yanında çalışan çocuğa her tesadüf ettikçe bir tekme savurarak ve taşıdığı ağır eşyayı — hiyanetlikle — kapının önüne toplanıp sorgu sual eden komşulara cevap yetiştirmekle meşgul olan Brass'a çarparak, harıl harıl çalışmaya koyulmuştu. Onun can ve gönülden çalıştığını gören hamallar da gayrete gelmiş, birkaç saat zarfında evin içinde bir iki hasır parçası, bir bira bardağı ve etrafa saçılan saman çöplerinden başka bir şey kalmamıştı.

Tıpkı Afrika kabile reislerinden biri gibi, bu hasır parçalarından birinin üzerine çöküp peynir ekmekle bira içen cüce, sokak kapısından birinin girdiğinin farkına vardı. Gelenin ancak burnunu görmesine rağmen Kit olduğunda hiç şüphesi olmıyan cüce, onu adı ile çağırınca, Kit cücenin ne istediğini sordu.

— Gel bakalım gel!... Demek efendin ile küçük bayan erkenden çıkıp gittiler ha?

— Benim hiç haberim yok!

— Haydi ordan! Sabahleyin erkenden çıkıp gittiklerini bilmiyor musun?

Kit aşikâr bir hayretle:

— Hayır!... dedi.

— Bilmiyorsun ha? Geçen gece bir hırsız gibi evin önünde dolaşırken de sana haber vermediler mi?

— Hayır!.

kardeşlerine gösterdi. Sonra masanın üzerine bir sandalye koyup duvardaki bir çiviye kafesi memnuniyetle astı.

— Dur bakalım. Merdivene assak daha iyi olacak galiba! Orada bol ışık var; hem daha ferah. Başını kaldırınca gökyüzünü görebilir. Çok güzel öten bir kuş olduğu da besbelli!

Kit tekrar bir iskele kurarak bütün aileyi memnun edecek bir şekilde kafesi astı. Kafesi birçok defalar düzeltip yerleştirdikten sonra: geri çekilerek takdirkâr bir nazarla kafese baktı. Evet kafes şimdi tam yerinde idi.

— Anne; ben şimdi gidip yuları tutulacak at arayım! Gelirken hem senin sevdiğin bir şey alır getirir, hem de kuşa yem alırım.

XIV.

Kit'in gideceği yer, herhangi bir cihet olduğundan, ihtiyarın evinin önünden bir kere daha geçmeyi lüzumlu fakat tatsız bir vazife telâkki etmişti. Şüphesiz bu arzusunun önüne geçmek de onun için kabil olmıyan bir şeydi. Christopher Nubles'dan çok daha iyi yetişip büyüyenler için bile, daha az münasebet alan bir işte, sırf kendi temayüllerini bir vazife sayarak gösterdikleri fedakârlıklarla öğünenler az değildir.

Bu sefer hiçbir tedbire lüzum olmadığı gibi, Quilp'in çırağı ile rövanş maçına tutulmak korkusu da yoktu! Ev tamamiyle boşalmış; toz, toprak içinde ve sanki aylardan beri boşmuş gibi, metruk

bir halde idi. Kapıya koca, paslı bir asma kilit takılmış; yukarıki yarı açık pencerelerin kirli ve tozlu perdelerinin ucu rüzgârda sallanıyor, aşağıdaki kepenklerin deliklerinden içerinin karanlığı seçiliyordu. Çok kereler durup gözetlediği pencerenin camları, sabahın telâş ve kargaşası içinde, kırılıp düşmüş ve bu oda hepsinden metruk ve ıssız bir manzara almıştı. Kapının merdiveninde kirli sokak çocukları birikmiş, içlerinden bazıları durmadan kapının tokmağını çalıp içerden gelen ıssız ve derin sesi korkulu bir neşe ile dinliyorlardı.

Diğerleri kapının deliğinden bakıyor; yarı ciddî, yarı lâtife yollu, evin son sakinlerinin uyandırdığı bir sırla, içerden çıkacak bir umacı bekliyordu. Kit caddenin kalabalık ve faaliyeti içinde pek ıssız duran, bir zamanlar kışın soğuk günlerinde, içinde neşeli ateşler yanan ve bundan daha neşeli kahkahalar yükselen evin önünden mahzun ve müteessir ayrıldı.

Hassasiyet ve içliliğin ne olduğunu bilmiyen Kit'e bu vasıfları izafe edecek değiliz. Fakat Kit yumuşak kalbli, iyilik bilir, asalet ve kibarlıktan mahrum bir çocuktu. Teessürle eve dönüp kardeşlerini hırpalıyacak ve annesine çıkışacak yerde — zira hassas olan insanlar kendi kederleriyle diğerlerinin de kederlenmesini isterler — onları mümkünse daha fazla rahat ettirme çaresini düşündü.

Lâkin ne yazık ki; birçok zenginler at üzerinde bir aşağı, bir yukarı geziyor; fakat pek azı

atlarını tutturmak istiyordu. İyi bir spekülâtör veya memur, atlarını rahvan süren bu zengin kalabalıktan sadece at başı tutmakla Londra'da bir senede ne miktar para elde edileceğini santimine kadar hesaplıyabilir. Hiç şüphesiz atı üzerinde gezenlerin yirmide biri atlarından inmek arzusunu gösterseler, bu meblâğ hatırı sayılır bir yekûn tutardı. Lâkin atından inmek istiyen olmamıştı. Dünyadaki en marifetli ve hünerli tahminleri bozan da bu gibi ters işler değil midir?

Kit dolaşıyor, arasıra adımlarını yavaşlatıyor, sonra hızlanıyor, atının dizginini çekip kendisine bakan bir atlı ile karşılaşınca, duraklıyor; ilerdeki yolun gölgeli ucuna doğru tembel ve aheste ilerliyen ve sanki her lâhza inmesi beklenen bir atlı görünce, fırlayıp atılıyordu. Lâkin hepsi birbiri ardısıra yollarına devam ediyor, ortalıkta metelik bile dönmüyordu. Kit kendi kendine: "Bilmem bu centilmenlere evimizde, dolapta yiyecek bir şey olmadığını söyliyecek olsam, sırf bana birkaç kuruş kazandırmak için durur; zaten bir yere uğramak istediklerine beni inandırmaya çalışırlar mı?" diye sordu.

Tevali eden boş ümitleri bir tarafa dursun; sokaklarda dolaşmaktan fena halde yorulmuştu. Tam bir basamakta oturup istirahat edeceği sırada; kaba tüylü, inatçı bir midillinin çektiği ve kısa boylu, tıknaz, halim selim, yaşlıca bir zatın idare ettiği, tıkır, tıkır, çıngır çıngır, dört tekerlekli bir arabanın kendisine doğru yaklaştığını gördü. Kısa boylu ve yaşlı zatın yanında tıpkı

kendisi gibi tıknaz ve uysal bir kadın oturuyor; midilli de kendi havasında, istediği gibi arabayı çekip götürüyordu. İhtiyar zat hoşnutsuzluk gösterip dizginleri çekecek olsa, midilli de başını sallamakla mukabelede bulunuyordu. Sanki ihtiyar centilmenle midilli arasında imzasız bir anlaşma vardı. Midillinin arabayı sahibinin istediği şekilde çekmek veyahut hiç çekmemek iradesine tâbi idi. Oturduğu yere yaklaşınca Kit, küçük araba ve içindekilere o kadar istekli bir bakışla bakmıştı ki, ihtiyar zat da başını çevirip ona baktı ve Kit ayağa kalkıp elini şapkasına götürünce, arabadaki zat da midilliye durmasını ihtar etti. Vazifesinin bu kısmını hiçbir zaman reddetmiyen midilli de bu emre seve seve itaat etmekte gecikmedi. Kit:

— Affedersiniz, dedi, sizi durdurduğuma müteessirim. Arabanıza biraz göz kulak olmamı ister misiniz?

İhtiyar zat cevap verdi:

— İlerideki sokakta ineceğim. Arkamızdan gelirsen sana ufak bir işim olacak.

Kit teşekkür ederek bu emre seve seve itaat etti. Midilli harekete geçerek keskin bir zaviye çevirdi ve bir fener direğinin ta yanına kadar gittikten sonra, yolun karşı tarafındaki bir başka direğe yaklaştı ve her ikisinin de aynı örnek ve aynı maddeden yapıldığına kanaat getirdikten sonra, sanki birdenbire tefekküre dalmış gibi, caddenin ta ortasında mola verdi.

İhtiyar hayretle:

— Sayın bay! dedi; randevumuza gecikinciye kadar sizi bekliyecek miyiz? Yoksa lûtfen yolunuza devam eder misiniz?

Midillide hiçbir hareket eseri yoktu. İhtiyar bayan da söze karıştı:

— Seni yaramaz seni! Bu çok ayıp bir şey!... Bu hareketinden hiç utanmıyor musun? tevbihinde bulundu.

Bu sözler midilliye yine tesir etmedi. Asık suratla yürüyüşe geçti ve ta bronz bir levha üzerinde "Noter Witherden" yazılı bir kapının önüne gelinciye kadar bir daha durmadı. İhtiyar arabadan inerek yaşlı bayanın da inmesine yardım etti ve sonra arabanın içinden uzun saplı bir tava şeklindeki çiçek demetini aldı. İhtiyar bayan çiçekleri vakur bir eda ile taşıyarak içeri girdi. İhtiyar adam da onu takibetti.

Seslerinden öndeki odalardan birine girdikleri anlaşılıyordu. Bu oda, bir nevi yazıhane idi. Oldukça sıcak bir gün olduğundan ve sokak da tenha bulunduğundan, pencereler açıktı ve içeride konuşulup Venedik pancurlarından sızan sözleri kolayca işitmek mümkündü.

Önce ayak tıkırtıları işitilmiş, sonra el sıkışmalar ve çiçek demetinin takdimi duyulmuş ve Noter Witherden'in olduğu anlaşılan bir ses birkaç defa "ne lûtuf!... Ne güzel koku!..." diye mırıldanmış ve yine Noterin olduğu tahmin edilen bir burun büyük bir zevkle çiçeklerin güzel kokusunu derin bir nefesle koklamıştı.

Yaşlı bayan:

— Çiçekleri bu mesut hâdisenin şerefine getirdim! dedi.

Noter cevap verdi:

— Şüphesiz mesut bir vesile! Benim için de ayrı bir şeref teşkil eden bir hâdise!... Aziz bayan; benim yanımda pek çok gençler çalıştı. İçlerinden bazıları para içinde yüzüyor; fakat onlar eski dostlarını unuttular; birkaçı ziyaretimde kusur etmiyor: "Mr. Witherden; hayatımın en tatlı saatlerinden birkaçını bu odada, hasır sandalyede geçirdim!" diyorlar. Fakat her ne kadar birçoğuna karşı sevgi ve ilgim eksik değilse de; oğlunuz kadar hiçbiri hakkında fazla ümit beslememiş ve parlak bir istikbal düşünmemiştim.

— Bu sözleriniz bizi cidden bahtiyar ediyor:

Witherden mukabelede bulundu:

— Namuslu ve şeref sahibi bir insanın Tanrının en mümtaz eseri olduğunu söyliyen şairle aynı fikirdeyim. Bir taraftan Alp dağları, diğer taraftan arı kuşu namuslu bir insan yanında bir hiç demektir.

Hafif ve sakin bir ses söze karıştı:

— Bay Witherden'in hakkımda sarf edeceği sözlere ben de kendisi hakkında fazlasiyle mukabele edebileceğimi söylemek isterim.

Noter devam etti:

— Bu hakikaten pek mesut bir netice; tam yirmi sekizinci doğum yılına tesadüf etmesi de ayrıca bir bahtiyarlık... Aziz bay Garland; birbi-

rimizi bu mesut vesile dolayısiyle tebrik edebiliriz.

İhtiyar zat aynı kanaatte olduğunu bildirince yeniden el sıkışları başladı. Bunu müteakip ihtiyar — her ne kadar lüzumsuz ise de — hiçbir evlâdın Abel Garland kadar babası için daha büyük bir teselli teşkil edemiyeceğini söyledi. Annesi ile ikimiz, birçok seneler bekleyip bir miktar servet elde ettikten sonra, genç sayılmıyacak bir yaşta, evlendik. Bir erkek evlât ile takdis edilince ve bu evlât da sevgi ve saygısında kusur etmeyince, her ikimiz de bahtiyar olacak sebep bulduk.

Noter halden anlar bir tonla:

— Ona hiç şüphem yok! dedi. Bu gibi şeyleri düşündükçe, bekârlığımın ne kadar acınacak bir şey olduğunu anlıyorum. Bir defa pek muhterem bir tüccarın kızı... lâkin şimdi bunun sırası değil, Chuckster: bay Abel'in mukavelesini getir!

Yaşlı bayan:

— Bay Witherden! dedi; Abel diğer gençlerden bambaşka bir şekilde yetişti. O daima bizim meclisimizden zevk aldı ve hiçbir zaman bizden ayrılmadı. Abel bizden bir gün bile ayrılmadı değil mi: Garland?

İhtiyar zat cevap verdi;

— Asla! yalnız bir defa; bir cumartesi günü: evvelce okuduğu bir mektepte öğretmenlik eden bay Tom Kinley ile Margate'e gitti. Pazartesiye döndü. Fakat döndüğünde hastalanmıştı.

Hatırında ise, bu onun için tam bir cümbüş olmuştu.

— Alışık olmadığı için buna tahammül edememişti. Sonra bizden ayrı kalmak onu eğlendirmemiş, eğlenecek kimse de bulamamıştı.

Önce bir defa daha işitilen sakin bir ses:

— Evet! dedi!.. Pek yadırgamıştım. İlk defa aramızı bir denizin ayırdığını düşündüğüm zaman duyduğum teessürü hiç unutamıyacağım anne!..

Noter:

— Verdiğiniz izahat, bu şartlar altında pek tabiî görünüyor; dedi. Bay Abel'in hissiyatı hem kendisi, hem sizin, hem de insaniyet için iftihar edilecek bir şeydir. Ben de şimdi aynı temayülleri onun sessiz ve mütevazi çalışmasında buluyorum. Şimdi, gördüğünüz gibi, şu mukaveleyi Chuckster'in müvacehesinde imzalayıp zımbalı etiket üzerine parmağımı basacağım ve açık bir sesle, hiç meraklanmayın madam — kanun ve nizama uymak lâzım — bu senedi teslim ettiğimi söyliyeceğim, bay Abel de parmağını diğer etiket üzerine basıp aynı sırlı kelimeleri tekrar edecek. Ne sihirdir ne keramet!... merasim de böylelikle sona erecek ha ha ha! Görüyor musunuz bu gibi şeyler ne kolaylıkla hallediliyor!

Anlaşılan bay Abel'in bu seremoni ile meşgul olduğu sırada kısa bir sükût hâsıl olmuş ve sonra yine el sıkışmaları ve ayak sesleri işitilmiş, bunu mütaakıp şarap bardakları tokuşturulmuş ve içeridekilerin çenesi büsbütün açılmıştı.

Takriben bir çeyrek saat sonra, Chuckster kulağının arkasında bir kalem ve suratı şaraptan kızarmış bir halde, kapının önünde göründü ve Kit'e alaycı bir eda ile "evlât" diye seslenerek misafirlerin çıkmak üzere oldukları haberini verdi.

Ziyaretçiler kapıda göründü. Kısa boylu, şişman, aceleci bir insan olan Witherden azametle, fakat kibar bir tavırla, ihtiyar bayana yol vermiş; baba oğul kol kola onu takibetmişti. Tuhaf ve yaşlı bir insan tavrı takınan Abel, babası kadar ihtiyar görünüyordu. Boy ve siması da babasına pek benziyen oğlu, babasının neşesi yerine, mahçup bir çekingenlik içinde idi. Diğer hususlarda, elbiselerinin temizliğinde ve hattâ aksaklıklarında bile ihtiyarla oğlu arasında büyük bir benzerlik vardı.

Abel; yaşlı bayanı ve hiçbir zaman yanından ayırmadığı küçük sepet ve örtüsünü yerleştirdikten sonra, arabanın arkasında kendisi için ayrılan kutu gibi yere çıktı, önce annesinden başlayıp midillide bitirerek hazır bulunanların cümlesine tebessüm etti. Yuların midillinin ağzına geçirilmesi oldukca mühim bir işti. Nihayet bu iş de başarılınca, yaşlı zat yerini aldı ve dizginleri kavrayınca elini cebine soktu, Kit'e verecek altı peni aradı.

Fakat cebinde altı peni bozuk para yoktu Ne ihtiyar bayan, ne Abel, ne noter, ne de Chuckster'de altı peni çıktı. İhtiyar zat bir şi-

lini fazla görüyordu. Lâkin parayı bozduracak dükkân da yoktu. Böylece Kit'e bir şilin verdi.

Lâtife yollu:

— Al şunu oğlum, dedi! Haftaya pazartesiye yine aynı saatte geleceğim, sen de burada bulunur, hesabı kaparsın!..

Kit:

— Teşekkür ederim, dedi; behemal burada beklerim.

Kit sözlerinde samimî idi. Fakat hepsi birden, hususiyle Mr. Chuckster, bu lâtifeden pek fazla hoşlanarak kahkahalarla güldüler. Midilli, eve dönüldüğünün farkına vararak — aksi takdirde hiçbir yere gitmemek azmiyle — süratle rahvana kalkınca, Kit söyliyecek söz bulamamış; o da yoluna koyulmuştu. Kazandığı parayı evde en hoşa gidecek şeye sarf ederek ve kuş için yem almayı da unutmıyarak mümkün mertebe hızla ve kazandığı başarı ve paranın neşesiyle, ihtiyar dede ile Nell'in kendinden evvel geri döndüklerini umarak, evin yolunu tuttu.

XV.

Yola çıktıkları gün, sabahleyin, şehrin sakin ve tenha sokaklarından ağır ağır geçerlerken, Nell uzakta pek iyi seçemediği bir insanı, dürüst arkadaşı Kit'e benzeterek ümit ve korku karışık bir hisle sık sık ürperiyordu. Fakat son görüşmeleri esnasında onun söylediği sözler için elini uzatıp teşekkür etmek istese bile, birbirlerine

yaklaştıkları zaman bu şahsın bir yabancı olduğunu anlayınca teselli buluyordu. Çünkü; Kit'in ansızın karşılarına çıkmasının dedesi üzerinde yapacağı tesir şöyle dursun: o sırada herhangi bir insana ve hususiyle vefakâr ve dürüst arkadaşına veda etmek tahammül edilecek şey değildi. Sevgi ve kederlerine bigâne kalan şeyleri arkada bırakmak kâfi idi. Bu ıssız yolun başında dünyadaki biricik dostundan ayrılmak onun kalbini durdurabilirdi.

Acaba insanların maddeten ayrılmaları mânen ayrılmalarından niçin daha güçtür? Ve niçin ayrılabilmek kuvvetini gösterdiğimiz halde bunu söylemek cesaretini bulamayız? Uzun bir yolculuğa çıkarken, senelerce sürecek bir uzaklaşmanın arifesinde, birbirine merbut olanlar aynı bakışlar ve aynı el sıkışı ile, ertesi gün için son bir veda tasarlayıp dururken, bir daha buluşmıyacaklarını pekâlâ bilerek Allah'a ısmarladık demek acısından kendilerini korurlar. Yoksa ihtimallere tahammül etmek hakikate tahammülden daha mı zordur? Ölüm döşeğindeki dostlarımıza karşı şefkat ve muhabbet hisleriyle mütehassıs olduğumuz halde, onlara açıkça veda etmeyişimiz bütün hayatımızca ekseriya bir ukde kalır.

Geceleyin ümitsiz ve vahşi görünen yerler, şimdi sabah ışığı ile aydınlanarak, gülümsemeye başlamıştı. Pencerelerde ışıldıyan güneş, perdelerin arasından dans ederek uykudakilerin rüyalarına bile ışık salmış, gecenin karanlığını silmişti. Sıcak odalarda kafeslerinde büzülüp duran kuş-

lar, sabah olduğunu hissederek minimini hücrelerinde sıçrayıp hoplamaya; parlak gözlü ev fareleri deliklerine çekilmeye, temiz tüylü kediler avlarını unutarak kapı aralığından ve anahtar deliğinden sızan güneş ışığında gözlerini kıpıştırarak oturmaya ve fırsat kollayıp dışardaki güneşte keyiflenmeye hazırlandığı bir sırada, ahırlardaki hayvanlar da gözlerinde kırların sevdası ile, sallanan dallara ve küçük pencerelerden giren ışıklara başlarını kaldırarak parmaklıkların gerisinde sabırsızca dolaşmaya ve etraflarına bakınmaya başlamışlardı. Zindanlardaki biçareler uyanıp uyuşan bacaklarını uzatıyor ve güneş girmiyen taş binaya lânetler savuruyordu. Gece uykusuna çekilip gözlerini kapıyan çiçekler açılmış ve yapraklarını güneşe çevirmişti. Hilkatın sırrı olan ışık, etrafı sarıyor ve her şey onun kudretini teslim ediyordu.

İki Tanrı yolcusu ekseriya birbirinin ellerini sıkarak ve neşeli tebessümlerle birbirinin yüzlerine bakarak, sessizce yollarına devam ediyordu. Uzun ve ıssız yollarda, ışık ve sükûna rağmen, ağır ve sıkıntılı bir hal vardı. Sanki ruhsuz cisimler gibi her şeyin ifade ve karakteri silinmiş, yeknasak bir sükût her şeyi aynı kisveye bürümüştü. Parlak güneş ışığında rengi soluk kalan, unutulmuş birkaç fener gibi sabahın bu erken saatinde yolda tek tük tesadüf ettikleri solgun benizli birkaç şahıs bu sahne ve manzaraya pek yabancı kalıyordu.

Daha şehrin varoşları ile bulundukları yer arasındaki evleri geçmeden, manzara değişmeye ve sessizlik yerine gürültü ve kalabalık kaim olmaya başlamıştı. Takur tukur geçmekte olan arabaların adedi gittikçe artmış, manzaranın kasveti kaybolarak kalabalık artmaya başlamıştı. Sabahın erken saatinde bir dükkânın açık olduğunu hayretle görmüşler: fakat çok geçmeden kapalı dükkân bulunmadığını keşfetmişlerdi. Bacalardan ağır ağır dumanlar yükseliyordu. İçeriye temiz hava almak için evlerin pencereleri açılmış; sokak kapılarının önündeki hizmetçi kızlar süpürgelerinden başka her şeye bakarak tembelce vakit geçiriyor; tozdan kaçınan yolcuların üzerine toz bulutları yağdırıyor; veyahut kasabadaki panayırlardan, bir saat sonra dede ve torununun yolları üzerinde tesadüf edecekleri tenteli barakalardan, ve yakışıklı köy delikanlılarından bahseden sütçüleri hasretle dinliyorlardı.

Bu kısmı geçince ticaret merkezine gelmişlerdi. Etraf kalabalık ve alış veriş yolunda idi. İhtiyar etrafına korkulu ve endişeli nazarlarla baktı. Buralardan çekiniyordu. Elini dudağına götürdü ve torununu dolambaçlı dar yollardan geçirerek yoluna devam etti ve ancak burasını geçince rahatladı. Arasıra arkasına bakıyor ve bu sokakların tehlikeli olduğunu, buralardan kaçıp gitmek lâzım geldiğini mırıldanıyordu.

Bu civarı da geçince; içinde kalabalık ve fakir insanları barındıran, pencereleri kâğıt parçaları ve paçavralarla yamanmış, birkaç odaya

bölünen süflî kulübelerin bulunduğu dağınık havaliye gelmişlerdi. Dükkânlarda ancak fakir halkın satın alabileceği eşya vardı. Satıcılar da, müşteriler de birbirlerinden fakir insanlardı. Buradaki halk; son bir hamle sarfederek ellerindeki zavallı servetle geçinmeye çalışıyor; fakat her yerde olduğu gibi; buraya da vergi memurları ve alacaklılar yetişiyor ve zaruretle mecalsiz bir mücadeleye girişmelerine rağmen; gayret ve tahammülleri boşa gidip teslimiyet ve rıza gösteren diğer insanlar kadar sefil ve muztar görünüyordu.

Burası hayli geniş bir yer idi. Çünkü bu fakir insanların dağınık düzen, etrafa serpilmiş evleri millerce sürüyordu. Fakat şekilde bir değişiklik yoktu. Burada rutubetli ve çürümeye yüz tutmuş evler, kiralık kulübeler, yapılmakta yahut yarı bırakılıp yıkılmaya yüz tutmuş evler göze çarpıyordu. Burada; kiraya verenlerin mi, yoksa kiracıların mı daha ziyade merhamet dâvet ettiği kestirilemiyen kira odaları vardı. İyi gıda alamıyan perişan kıyafetli çocuklar sokakları doldurmuş, toz içinde yuvarlanıyordu. Burada; sokak kapısı önünde ayaklarını yere vurup gürültülü seslerle tehditler savuran analar, günlük ekmeklerini ve belki biraz da katık kazanmak için ümitsiz bir çehre ve eskimiş elbiseleriyle işlerine giden babalar, preseci kadınlar, çamaşırcı kadınlar, matâlarını oturma odalarına, mutfaklara, tavan aralarına kadar çıkaran ve bazan aynı çatı altında toplanan kunduracılar, terziler, mum-

cular vardı. Burada tuğla harmanları, eski fıçı parçaları ile, yahut yangından kurtarılmış veya aşırılmış siyah ve yanık tahta parçaları ile çevrilmiş bahçeler, karmakarışık bir şekilde küme küme otlar, ısırganlar ve midye kabukları, Anglikan kilisesinden ayrılan ve misalleriyle dünyanın ıstırabını öğreten ufak kiliseler ve yine fazla bir miktar para ile yaptırılarak cennetin yolunu gösteren yeni yapılmış ufak kiliseler göze çarpıyordu.

Bu yollar da gittikçe daralarak ancak bahçe ve bostan kenarlarını çevreliyen dar geçitlere münkalip oluyordu. Bahçelerde, eski kirişlerden veyahut sandal parçalarından yapılmış, rengi, etrafında yetişen lâhana sapları gibi belirsiz, tahta aralarına zehirli mantarların ve salyangozların tutunduğu barakalar mevcuttu. Bunları ikişer ikişer dizilmiş, önlerinde ufak bahçeleri bulunan, basit kulübeler takibediyordu. Bu kulübelerin önlerinde köşeli ve kenarları şimşirle çevrilmiş çiçek tarlaları ve arasından ancak bir insanın geçebileceği dar bir iz bulunuyordu. Daha ileride; yeşil ve beyaza yeni boyanmış, bir salonu ve çayırlığı bulunan bir birahane, önündeki yalak başında atlı arabaların durduğu eski komşusuna istihkarla bakıyor; yer yer tarlalar, büyük bahçeli, hattâ içinde bahçıvan kulübeleri bulunan binalar göze çarpıyordu.Daha sonra çitler, tarlalar, ağaçlar, saman yığınları ve bir tepe gözüküyordu. Bir tepenin üstüne çıkan bir yolcu, sis ve duman tabakası arasında yükselen Sen Pol (Saint Paul) ka-

tedralinin güneşli havalarda parıldıyan kubbesini görebilir, tuğla ve harçtan yapılmış bina yığınlarını gözü ile takibederek şehrin banliyölerine ve ayağı altındaki tuğla harmanlarına kadar gelir ve nihayet Londra'dan uzakta olduğunu hissedebilirdi.

İhtiyar ve — tâbiri caiz ise — nereye gittiklerini bilmiyen küçük rehberi, böyle bir yerde, bir tarlanın kenarında oturmuş istirahat ediyorlardı. Nell küçük bir sepet içinde birkaç dilim ekmek ve soğuk et almak ihtiyatını göstermişti. İhtiyar ve torunu mütevazi bir kahvaltı ettiler.

Hepimiz için büyük bir neşe ve zek kaynağı olan sabahın serin havası, kuşların cıvıltısı, dalgalanan çayırların güzelliği, koyu yeşil yapraklar, kır çiçekleri, havadaki binbir lâtif koku ve seda, hususiyle, büyük ve kalabalık şehirlerde kapalı ve yalnız bir hayat sürenler için daha fazla zevklidir. İhtiyar ile torununa bir inşirah gelmişti. Küçük Nell sabahleyin mâsum duasını her zamankinden daha büyük bir ciddiyetle tekrarlamıştı; fakat bütün bu hisler karşısında dua bir kere daha dudaklarına kadar yükseldi. İhtiyar şapkasını çıkardı. Duayı untmuştu. Fakat duanın çok iyi olduğunu söyliyerek "Amin!" dedi.

Evlerinde, bir raf üstünde; garip resimler taşıyan "Haç yolunda" adlı bir kitap üzerinde meraklı geceler geçirir; kitabın her kelimesinin doğru olup olmadığını, bu uzak memleketlerin nerede olduklarını kendi kendine sorup durdu. Ay-

rıldıkları yere bakınca kitabın bir parçası hâtırasında canlandı.

— Dedeciğim! dedi, burası aslından daha güzel, eğer kitaptaki de böyle ise, bana öyle geliyor ki, biz ikimiz de iyi insanlarız ve bütün üzüntülerimizi bir daha görmemek üzere şu çayırların üstünde bıraktık

İhtiyar elini şehre doğru çevirip sallıyarak:

— Hayır Nell! dedi, artık bir daha üzüntü yüzü görmiyeceğiz, hiçbir kimse bizi yolumuzdan döndürmiyecek.

Nell sordu:

— Yoruldun mu dede? Bu uzun yürüyüşten sonra hastalık hissetmiyorsun ya?

— Artık buralardan ayrıldıktan sonra, bir daha hastalık nedir bilmiyeceğim. Yolumuza devam edelim; buralardan uzaklaşalım. Daha uzaklara, daha uzaklara gidelim. Henüz oturup dinlenecek kadar yol almadık. Haydi yolumuza!...

Tarlada berrak sulu bir havuz vardı. Nell burada elini, yüzünü yıkadı ve tekrar yola koyulmadan serinleyip ferahladı. Dedesininde aynı şekilde ferahlamasını istiyerek çayırın kenarına oturdu, eliyle su döktü ve elbisesi ile kuruladı.

Dedesi:

— Ben kendi kendime bir şey yapamaz oldum, yavrum: dedi. Bir zamanlar kendi işimi kendim görürdüm. Beni bırakma Nell. Ben seni her zaman sevdim. Seni de kaybedecek olursam artık ölmeliyim.

İhtiyar, başını torununun omuzuna yaslıyarak acıklı acıklı inildemişti. Birkaç gün önce genç kız da dedesi ile birlikte göz yaşlarını zaptedemiyerek ağlıyabilirdi. Fakat ihtiyarı nazik ve müşfik kelimelerle teselli ederek dedesinden ayrılmak fikrine güldü ve onunla şakalaştı. İhtiyar sükûnet bularak küçük bir çocuk gibi hafif sesle şarkı söylemeye başladı ve sonra uykuya daldı.

Uyandığı zaman dinlenmiş ve ferahlamıştı. Birlikte yollarına devam ettiler. Yol pek lâtif idi. Etrafta çayırlar ve tarlalar; tepelerinde masmavi bir sema vardı. Bir tarla kuşu şakrak sesiyle ötmekte idi. Lâtif bir koku ile meşbû olan havada uçuşan mest arılar etrafa uyku getiren vızıltılar saçıyordu.

Artık şehir haricine çıkmışlardı. Evler pek seyrelmiş hattâ birbirine millerce mesafe uzak kalmıştı. Yollarında arasıra, yer yer, zavallı kulübelere tesadüf ediyorlardı Bunlardan bazılarının açık kapısı önünde birbiriyle kapışan küçük çocukları sokağa çıkmaktan muhafaza için bir sandelye veyahut alçak bir tahta perde bulunuyor, yine bazılarının kapısı, bütün aile efradı tarlada çalıştıkları için, kapalı tutuluyordu. Bu kulübecikler ekseriya civarda bir köy bulunduğuna delâlet ediyor ve köye daha yaklaştıkça bir arabacı dükkânına veya demirci ocağına tesadüf ediliyordu. Daha sonra işi yolunda bir çiftliğin avlusunda yatan tembel inekler ve alçak bir duvarın arkasından yoldan geçen koşulu beygirlere bakıp hürriyetlerine sahip olmanın verdiği neşe ile

sıçrayıp kaçan çiftlik atları görülüyordu. Hantal ve battal domuzlar toprağı alt üst ederek hoşlarına gidecek yiyecek arıyor ve ağır ağır etrafta dolaşırken homurdanıp duruyor, tavlı güvercinler çatıların etrafında uçuşuyor, yahut saçaklarda kurumlanıyor, çalımlarında daha zarif olan ördek ve kazlar havuzun kenarında paytak paytak geziyor,yahut suyun üzerinde süzülüp yüzüyordu. Çiftliği geçince sırasiyle ufak bir han, mütevazi bir birahane ve köy bakkalı ve avukatının evlerine ve birahane sahibinin hiç hoşlanmadığı köy papazının evine, sonra ağaçlar arasındaki köy kilisesine, daha sonra birkaç kulübeye, kümes ve ağıla ve yolun kenarında sık sık derin ve tozlu eski kuyulara raslamışlardı. Bundan sonra etrafı çitlerle çevrilmiş tarlalar geliyor, tekrar köy haricine çıkmış bulunuyorlardı.

O gün; bütün gün yürümüşler, geceyi bir köy kulübesinde geçirmişlerdi. Ertesi sabah yine yola koyulmuşlar; önce yorgun ve bitap bir halde görünmelerine rağmen; açık havada tekrar açılmış ve adımlarını hızlandırmışlardı.

Sık sık durup dinleniyor, sabahtan beri ağızlarına pek az bir şey girmiş olmasına rağmen; kısa bir istirahatten sonra tekrar yürüyüşe geçiyorlardı. Akşam üstü, saat beşe doğru, köylü kulübelerine raslayınca, Nell hangisinde oturup dinlenmek ve biraz süt almak muvafık olacağını kestiremiyerek, her birini ayrı ayrı arzu ve iştiha ile süzdü.

Bu kolay kolay kestirilecek bir şey değildi. Çünkü iyi karşılanmıyacağından çekinip korkuyordu. Kulübenin birinden ağlıyan bir çocuk sesi, diğerinden ağzı kalabalık bir kadın sesi geliyordu. Birinde pek fakir, diğerinde pek kalabalık bir aile bulunuyordu. Nell nihayet masa etrafında toplanan bir ailenin oturduğu kulübenin önünde durdu. Çünkü içeride, ocağın yanında, üstü yastıklı bir sandalyede, ihtiyar bir adam oturuyordu. Nell ihtiyarın dedesinden hoşlanacağını tahmin etmişti.

İçeride ihtiyar ile karısından maada, üç sıhhatli, esmer çocuk bulunuyordu. Rica derhal yerine getirilmiş, en büyükleri süt almaya gitmiş, ortanca kapının önüne iki sandalye sürüklemiş, en küçükleri de annesinin eteğine sarılarak parmaklarının arasından yabancıları süzmüştü.

İhtiyar köylü ince düdük gibi bir sesle:

— Yolunuz açık olsun! uzağa mı gidiyorsunuz? diye sordu.

Nell dedesinin yerine cevap verdi:

— Evet uzağa gidiyoruz.

— Londradan mı geliyorsunuz?

— Evet!

İhtiyar köylü Londra'ya kaç defa gidip gelmişti. Son defa, tam otuz iki sene evvel gitmişti. İşittiğine göre; o zamandan beri bu koca şehirde birçok değişiklikler olmuştu. Kendisi de ne kadar değişmişti. Her ne kadar kendisi kadar sağlam bünyeli olmıyan bazı tanıdıklarının yüz sene

yaşadıklarını görmüşse de; otuz iki sene uzun bir zaman, seksen dört de ilerlemiş bir yaştı.

İhtiyar elindeki bastonu tuğla döşemeye vurarak: "Şu sandalyeye oturun!" dedi ve kendisi de bir sandalyeye oturdu.

— Şu tabakadan piponuzu doldurun! Ben kendim pek kullanmaz oldum. Hem pahalandı, hem de geceleri beni uyandırıyor. Siz bana göre daha çocuk sayılırsınız. Oğlum sağ olsaydı, hemen sizin kadar olacaktı! Lâkin askere yazıldı... Geri döndü ama, bacağının birini kaybetti. Bize çocukken üzerine tırmandığı kum saatinin yanına gömülmek istediğini söylerdi. Arzusunu yerine getirdik; işte siz de görüyorsunuz. Şu çayırı o zamandan beri bakımlı tutuyoruz.

İhtiyar başını salladı ve gözleri yaşaran kızına baktı. Onun müteessir olduğunu görünce, bu bahsi artık kapadığını, sözleriyle hiçbir kimseyi üzmek istemediğini ve eğer bir üzüntüye sebeboldu ise affedilmesini rica etti.

Süt gelince, Nell sepetini açıp içindekilerin en iyi parçalarını dedesine ikram etti. Birlikte iştahlı bir yemek yediler. Odanın mobilyası pek basitti... birkaç âdi sandalye, bir masa, köşede bir dolap içinde kab kacak ve bir sini, mavi güneş şemsiyeli, kırmızı elbiseli bir kadın resmini taşıyan bir tepsi, duvarlarda ve ocağın üzerinde incilden alınmış satırları ihtiva eden yazılar, eski bir ütü, dededen kalma bir saat, bir iki tava ve bir çaydanlık bütün mobilyayı teşkil edivordu. Ama her şey yerli yerinde ve temizdi. Nell etra-

fına bakınca uzun zamandır hasret kaldığı bir rahatlık ve kanaat havası içinde olduğunu hissetti.

— En yakın kasabaya buradan çok uzak mıyız? diye sordu.

— Şöyle böyle beş mil, yavrum! Bu gece kalacak değil misiniz?

Nell'in dedesi telâşla söze karıştı ve torununa işaret etti:

— Evet; evet yolumuza devam edeceğiz; hatta gece yarısına kadar yürüyeeceğiz!...

Nell dedesinin huzursuz telâşına boyun eğerek:

— Yolumuza devam etmek lâzım! Çok teşekkür ederiz. Fakat kalamıyacağız. Ben hazırım dede! dedi.

İhtiyar köylünün karısı, genç kızın küçük ayağının yürümekten şişip nasır bağladığını görünce, bir kadın ve anne şefkatiyle ayağını yıkayıp bir parça merhem koymadan yola çıkmalarına razı olmamıştı. İş ve güçten ellerinin sertleşmiş olmasına rağmen: ihtiyar kadın bu işi o kadar büyük bir şefkatle görmüştü ki, genç kızın şükran hisleriyle taşan kalbi kulübeden hayli uzaklaşıncıya kadar söz söylemesine ve kadına teşekkür etmesine mânı oldu.

Nell başını çevirip geriye bakınca, bütün aile efradının kulübenin önüne çıkıp kendilerine baktıklarını gördü. Ve böylece dede ile torunu el sallamalar, baş eğmeler ve göz yaşları arasında ayrıldılar.

Daha yavaş ve yorgun bir halde, bir mil kadar daha yürüdükten sonra, arkalarından bir tekerlek sesi işitmişler ve başlarını çevirince, boş bir arabanın süratle kendilerine doğru gelmekte olduğunu görmüşlerdi. Arabacı yanlarına gelince atını durdurup samimîyetle Nell'e baktı ve:

— Siz gerideki kulübede durup dinlenmiştiniz değil mi? diye sordu.

Nell:

— Evet! dedi.

— Bana haber verdiler. Ben de o tarafa gidiyorum atlayın içeri!..

Bu büyük bir yardımdı. Çünkü yürümeye mecalleri kalmamıştı. Bu sebepten sarsıntılı araba onlara lüks bir fayton ve bu seyahat pek tatlı bir tenezzüh gibi gelmişti. Nell arabanın köşesindeki saman yığını üzerine oturur oturmaz, o gün ilk defa olarak, uyuya kalmıştı.

Araba bir dar yol ağzında durunca Nell uyandı. Arabacı inip Nell'e yardım etti ve biraz ileride ağaçlıklı bir yere işaret ederek kasabayı gösterdi; kilisenin yanındaki yoldan geçerek yollarına devam etmelerini söyledi. Dede ve torunu arabacının işaret ettiği yere doğru yola koyuldular.

XVI.

Yolun ağzındaki çitin kapısına vardıkları zaman güneş batıyordu. Yağmurun, insaflının da insafsızın da bağına aynı şekilde yağması gibi,

batan güneşin solgun ziyası da ölülerin kabirleri üzerine düşüyor, ertesi sabah yine doğacağını vadederek onlara ümit veriyordu. Eski, kül rengi kilisenin duvar ve kapısının etrafını sarmaşık sarmıştı. Mezarlara yaklaşmıyarak, altında fakir ve mütevazi insanların istirahat ettiği toprakların etrafında onlara hayatlarında ilk defa kazandıkları çelenkler ören sarmaşıklar, mermerlere ve taşlara kazılan çiçeklerden daha ömürlü ve taze çelenkler teşkil ediyor ancak yaslı vasiler ve vârislere malûm olan saklı kalmış faziletlerin destanını naklediyordu.

Papazın atı boğuk ve donuk bir sesle kabirler arasındaki yeşillikte tökezliyerek otlarken, bir pazar evvelki vaızda her vücudun âkıbeti hakkındaki sözleri tasdik ediyor ve kasabanın ölü cemaatinden teselli hissesi çıkarıyordu. Beri tarafta, boş bir ağılda kulaklarını kabartan sıska bir merkep de salâhiyetsiz ve icazetsiz olmasına rağmen, aynı tefsirde bulunuyor ve açgözlerle sofu komşusuna bakıyordu.

İhtiyar dede ile torunu çakıl döşeli yolu terk ederek kabirler arasındaki açıklıkta durdular. Çünkü yumuşak toprak ayaklarına daha rahat geliyordu. Kiliseyi dönünce, sesler işitmişler ve biraz daha ilerleyince bu seslerin sahipleriyle karşı karşıya gelmişlerdi.

Bunlar çayır üzerinde rahatça oturan iki kişi idi. İşleriyle o kadar meşgul görünüyorlardı ki; önce bu müdahalenin farkına bile varmadılar. Kılık ve kıyafetlerinden bunların seyyar kuklacılar

olduğunu anlamak müşkül bir şey değildi. Zira arkalarındaki bir mezar taşının üstüne çıkıp bacaklarını sallandıran sivri çeneli, çengel burunlu bir kukla vardı. İhtimal Punch'ın kalender tavrı şimdiye kadar bu kadar ustalık ve maharetle tecessüm ettirilmemiştir. Çünkü mezar taşının üzerindeki kukla; ayaklarının havada sallanıp durmasına, rahatsız vaziyetine gevşek, zayıf ve şekilsiz vücuduna, incecik bacakları üzerinde muvazenesiz duran koca uzun külâhının onu her an aşağı yuvarlamak tehlikesine rağmen; çehresindeki değişmez tebessümü muhafaza ediyordu.

Dramda rolü olanlardan bir kısmı bu iki kişinin yanında yere serilmiş, bir kısmı da uzunca bir sandığın içine yerleştirilmişti. Kahramanın karısı, çocuğu, oyuncak at, doktor, fikirlerini tek bir kelimeyi üç defa tekrarlamakla ifade eden ecnebi, Nuh deyip peygamber demiyen radikal komşu, cellât, şeytan hep kukla sandığının içinde idi. Kuklacılar, görünüşte, buraya lüzumlu tamiratı yapmak için gelmişlerdi. Çünkü bunlardan biri, bir sehpayı tamir etmeye, diğeri de bir kavga esnasında dayak yiyip takma saçı başından düşen radikal komşunun saçlarını bir çekiç ve küçük çivilerle yeniden takmaya çalışıyordu. İhtiyar dede ile torunu yaklaşınca, gözlerini kaldırmış ve işlerini bırakarak onları tecessüsle süzmüşlerdi. Asıl kuklayı oynatan olduğunda şüphe edilmiyecek olan güleryüzlü, zeki bakışlı, kırmızı burunlu, kısa boylu adam "Punch" ın karakterini ne kadar benimsemiş görünüyordu. Oyunda para toplıyan

diğer zat — vazifesi icabı olacak — pek dikkatli ve tedbirli görünüyordu.

Güleryüzlü adam bir baş işareti ile yabancıları selâmladı ve ihtiyarın gözlerine bakınca onun kuklayı sahne haricinde ilk defa gördüğünü anladı. Asıl "Punch"rolündeki uzun külâhlı adam külâhının ucu ile bir mezar taşının kitabesine işaret ederek kahkahalarla gülmekte idi.

İhtiyar onların yanına oturup büyük bir zevkle kuklalara baktı ve:

— Bunlarla niçin burada uğraşıyorsunuz? diye sordu.

Kısa boylu adam:

— Ha niçin mi? dedi; bu akşam şu ilerideki handa kalacağız. Bizim tamir ile meşgul olduğumuzu görmeleri işimize gelmez.

İhtiyar Nell'e işaret ederek sordu:

— Görseler ne çıkar?

Kısa boylu adam cevap verdi:

— Bu, bütün heves ve alâkayı kırar. Eğer baş savcı, tanıdığımız olsa ve onu perukasız görecek olsanız ehemmiyet verir misiniz? Şüphesiz vermezsiniz, değil mi?

İhtiyar, kuklalardan birine dokunup gevrek bir kahkaha ile elini çekti ve:

— Doğru! dedi. Bu akşam oyun var mı?

Kuklacı:

— Niyetimiz öyle! ve eğer yanılmıyorsam Tommy Codlin bu anda sizin müdaheleniz ile kaç para kaybettiğimizi hesaplıyor!... cevabında bulundu.

Kısa boylu adam bu son kelimelere bir de göz kırpması ilâve ederken dede ile torununun kıymetlerini biçmiş oluyordu.

Ters huylu ve homurdanıcı bir insan olan Codlin; Punch'ı mezar taşının üzerinden kutunun içine atarak:

— Ehemmiyeti yok, lâkin sen çok gamsız bir adamsın. Sen de benim gibi perdenin önünde durup halkın çehresini tetkik etseydin insanları daha iyi anlardın.

Arkadaşı cevap verdi:

— Bu iş seni çok değiştirdi Tommy! Panayırlarda hayalet rolünü oynarken sen ruhtan başka herseye inanırdın. Fakat şimdi hiçbir şeye imanın kalmamış. Senin kadar değişen bir insana ben hayatımda raslamadım.

Codlin halinden memnun olmıyan bir filozof tavrı ile:

— Ziyanı yok! dedi. Ben şimdi her şeyi daha iyi anlıyorum; ve belki de buna pişmanım!...

Kutunun içindeki kuklalaları, onları bilip tanıyan ve hattâ onlardan nefret eden bir insan gibi evirip çevirdikten sonra, Codlin bir tanesini çıkarıp arkadaşına gösterdi:

— Şuna bak! elbiseleri parça parça olmuş; iğne, iplik var mı? diye sordu.

Kısa boylu adam kuklalardan belli başlı bir aktörün bu acıklı haline bakarak başını salladı ve sonra onu tasalı tasalı kasıdı. Nell onların bu müşkül durumunu takdir ederek:

— Sepetimde iğne de var iplik de var. İsterseniz dikivereyim. Zannederim sizden iyi de yaparım, dedi.

Codlin'in bile bu düşünceli teklife bir diyeceği yoktu. Böylece Nell kutunun yanında diz çökerek iğne ipliği eline almış ve işini pek güzel görmüştü.

Nell elindeki işle meşgul olurken, kısa boylu adam onu alâka ile süzmüş ve bu alâkası zavallı ihtiyar dedesine baktığı zaman bir kat daha artmıştı. Nell işini bitirince kuklacı teşekkür edip nereye gittiklerini sordu. Kızağız dedesine bakıp:

— Zannederim bu akşam daha ileri gidecek değiliz! dedi.

— Bu akşam burada kalacaksanız bizim gideceğimiz yerde kalın. İşte şu alçak beyaz bina! Pek de ucuzdur.

Yeni tanıştığı bu adam kalacak olsa, ihtiyar da bütün yorgunluğuna rağmen, geceyi kilisenin avlusunda geçirecekti. Fakat teklifi derhal ve memnuniyetle kabul edince hep birlikte kalkıp yürüdüler. İhtiyar büyük bir alâka ile kukla sandığının yanında yürümekte idi. Kısa boylu, şen adam sandığı bir kayışa bağlıyarak omuzuna atmış, Nell de dedesinin elini tutmuştu.

Codlin yavaş yavaş ve salına salına arkadan geliyor ve etrafına bakınarak oyun için münasip bir yer arıyordu.

Han, yeni misafirleri kabulde tereddüt etmiyen ve Nell'in güzelliğini metheden bir karı koca tarafından işletilmekteydi.

Sofrada iki kuklacıdan başka kimse olmaması Nell'i çok memnun etmişti. Hancı kadın, dede ile torununun Londra'dan yürüyerek geldiğini işitince hayret etmiş; gidecekleri yeri de öğrenmek merakına düşmüştü. Nell kadıncağızın suallerine fazla zorluk çekmeden kaçamak cevaplar bulmuş ve genç kızın üzüldüğünü anlıyan kadın, uzun boylu sual sormaktan vaz geçmişti.

Han sahibi Nell'i salona alarak:

— Bu iki zat akşam yemeği ısmarladılar. Bir saate kadar hazır olur. Siz de birlikte yersiniz. O zamana kadar boğazına bir iki yudum bir şey giderse fena olmaz. Uzun bir yorgunluktan sonra faydası vardır. Hiç dedeni bekleme. Nasıl olsa ona da içecek bir şey buluruz, dedi.

Lâkin Nell dedesi başlamadan hiçbir şeye elini sürmek istemediğinden, kadıncağız önce ihtiyar dedeye hizmet etmek mecburiyetinde kalmıştı. İçkilerini bitirince kendilerine gelen misafirler hep birlikte eski, boş bir ahırda kurulan kukla tezgâhının olduğu yere geçtiler. Tavana bir iple sallandırılan bir çembere geçirilmiş mumlar burasını aydınlatmakta idi. İşte kukla burada oynatılacaktı.

Thomas Codlin bütün nefesiyle avurtlarını şişirip borusunu öttürdükten sonra, kareli bir basma parçası arkasında, asıl kuklayı oynatan adamın yanında, yerini alarak ellerini cebine soktu ve "Punch" ın her fikir ve mütalâasına cevap vermeye hazırlandı. Güya en samimî dostu sıfatiyle her hususta kendisine itimat beslediğine, onun ge-

ce ve gündüzünün hep böyle eğlencee içinde geçtiğine, her yerde ve zamanda tıpkı seyircilerin gördüğü gibi, hep aynı zeki ve alaycı şahıs olduğuna dair sözler söylemeye başladı Codlin bütün bu sözleri işin en kötü tarafını düşünen ve onu tevekkülle karşılıyan bir insan edasiyle söylemiş; gözlerini zarif ve nükteli cevaplardan sonra dinliyenlere çevirerek onlar üzerinde uyandırdığı intibaı müşahedeye dalmış ve hususiyle akşam yemeği için mühim neticeler doğuracak olan bu nüktelerin, han sahibi karı koca üzerindeki tesirini anlamaya çalışmıştı.

Halbuki; bu hususta endişe etmeye hiçbir sebep yoktu. Zira oyun hazır bulunanları ziyadesiyle memnun etmiş ve hararetle alkışlanmıştı. Toplanan parsanın bolluğu, memnuniyetin derecesine ayrı bir delil teşkil ediyor; yükselen kahkahalar arasında en süreklisi ihtiyara ait bulunuyordu. Nell'in hiç sesi işitilmiyordu. Çünkü biçare kızcağızın başı omuzuna düşmüş, uyuya kalmıştı. Hattâ o kadar derin bir uykuya dalmıştı ki, ihtiyarın onu kendi neşesine iştirak ettirmek hususundaki gayretleri boşa çıkmıştı.

Akşam yemeği pek âlâ idi, fakat zavallı Nell'in yiyecek hali yoktu. Yine de dedesi yatağına çekilmeden ondan ayrılmak istemiyordu. İhtiyar dalgın ve hayran bir bakışla oturup yeni ahbaplarını dinlerken, torununun gösterdiği bu şefkat ve alâkaya bahtiyarca bigâne kalmıştı. Ancak kuklacılar esniyerek odalarına çekildikten

sonra, ihtiyar da torununun arkasından yukarıya çıktı.

İstirahate çıktıkları bu oda, ikiye bölünmüş bir çatı arası olmasına rağmen, onu umduklarından daha rahat bulmuşlardı. Lâkin ihtiyar yatağına girince meraklanıp tasalandı ve Nell'in, eskisi gibi, yatağı ucuna gelerek oturmasını rica etti. Nell dedesinin bu arzusunu yerine getirerek o uyuyuncıya kadar yanından ayrılmadı. Kendi tarafında duvarda küçük bir pencere vardı. Dedesinin yanından ayrılıp pencereyi açınca, karşılaştığı sükûnet onu hayran etmişti. Eski kilise ve mezarlığın ay ışığındaki manzarası, kendi aralarında fısıldaşan ağaçlar onu bir kat daha düşünceye sevk etmişti. Pencereyi kapayıp yatağına oturdu. Ve önlerinde açılan hayatı teemmüle koyuldu.

Pek az bir paraları kalmıştı; o da tükenince dilenmekten başka çare kalmıyordu. Kalan para arasında bir de altın sikke bulunuyordu. Lâkin bu para ölüm dirim akçesi idi. Bunu herhalde saklamak, en kara günleri için muhafaza etmek lâzımdı.

Nell kararını verince, parayı elbisesine dikip kalbinde bir teselli kıvılcımı ile yatağına çekildi ve derin bir uykuya daldı.

XVII.

Genç kızı, küçük pencereden giren — kendi gözleri kadar parlak ve samimî — gün ışığı

uyandırmıştı. Nell bu yabancı oda ve alışık olmadığı eşya karşısında helecanla doğruldu. Nasıl olup da kendi muhitinden ayrılıp buraya getirildiğine bir an için hayret etmiş fakat bir ikinci defa etrafına bakınca, son günler zarfında olup bitenleri hatırlıyarak ümit ve itimat ile yatağından sıçrayıp kalkmıştı.

Henüz erken ve ihtiyar da uykuda olduğundan; Nell aşağı inip kilisenin avlusuna çıktı. Genç kız kabirlerin üzerine basmamak için ayakları ile çimenlerin şebnemlerini silerek yürüyordu. Ölülerin mekânları arasında gezinirken garip bir zevk duymakta ve bu iyi insanların — zira burada iyi insanlar az değildi — mezar taşlarındaki kitabelerini okumakta ve birinden diğerine geçerken artan bir ilgi duymakta idi.

Burası — her mezarlık gibi — gayet sessiz ve sakindi. Yalnız ihtiyar ağaçların üzerinde yuva yapan ve yükseklerde uçuşan kargaların sesleri vardı. Önce tavlı bir kuşçağız rüzgârda sallanıp duran yuvasına doğru havalanarak, kendi kendine konuşuyormuş gibi, boğuk bir ses çıkardı. Diğeri cevap verince daha yüksek perdeden mukabele etti. Sonra bir ses, arkasından bir ses daha işitildi. Her defasında ilk sesi çıkaran karganın hırslanarak kendi isteğinde ısrar ettiği anlaşılıyordu. Alçak ve yüksek dallardan, sağdan soldan, ağaçların tepesinden o ana kadar sessiz kalan diğer kuşların sesleri geliyor, telâşla kilisenin kulelerinden ve pencerelerinden uçuşup gelen bu kuşların alçalıp yükselen, tekrar kesilip

başlıyan bu şamataya iştirak ettikleri görülüyordu. Kargalar bu yaygaraları esnasında sürü halinde öteye beriye süzülüp uçuyor, yeniden dallara konuyor, durmadan yer değiştiriyor ve sanki şimdi aşağıda çayırların altında yatan, hayatlarını beyhude gayretlerle sarf eden, insanların huzursuzluklarını sembolize ediyordu.

Başını sık sık kaldırıp bu seslerin geldiği ağaçlara çeviren Nell, sanki bu sesler olmasa mezarlığın sükûnetine halel gelecekmiş hissiyle, kabirden kabire dolaşıp durdu. Kâh yeşil bir tepeciğin kenarında yetişen bir çalıyı itinalı ellerle düzeltip yerleştirmek, kâh kilisenin kafesli alçak pencerelerinden içerideki rahleler üzerindeki kurt yemiş kitapları, mahfellerin kenarındaki çürüyüp rengi kaçan yeşil çuhaları seyretmek için duraklıyordu.

Kilisenin içinde ancak ihtiyar ve fakir insanların oturduğu eski ve sararmış sandalyeler, vaftiz teknesi, önünde diz çökülen mihrap, serin ve gölgeli kiliseye son ziyaretlerini yapanların sikletini taşıyan musalla hep eskiyip aşınmıştı. Hattâ kapının önündeki çan ipi bile kullanıla kullanıla saçak saçak olmuştu.

Elli beş sene önce yirmi üç yaşında ölen genç bir adamın mütevazi taşına bakarken sendeliyerek yaklaşan bir kadının ayak seslerini işitip başını çevirdi. İhtiyarlıktan beli bükülen bu kadın, aynı mezar taşına doğru sarsıla yıkıla ilerleyip kitabeyi okumasını Nell'den rica etti Yazıyı okuyunca kadıncağız Nell'e teşekkür etti ve uzun seneler

aynı yazıyı okuya okuya ezberlediğini fakat artık bu yazıyı seçemediğini ilâve etti.

Nell sordu:

— Siz onun annesi misiniz?

— Hayır yavrum ben onun karısıyım.

Karısı!.. Öyle ya; öleli elli beş sene olmuştu.

İhtiyar kadın başını sallıyarak:

— Hayret ediyorsun değil mi yavrum? Şimdiye kadar senden çok yaşlı insanlar da hep hayret etti. Evet ben onun karısıyım. Ölüm bizi ayıramadı: dedi.

— Buraya sık sık geliyor musunuz?

— Yazın gelip ekseriya burada otururum. Bir zamanlar buraya gelip ağlar, feryat ederdim. Fakat çok şükür artık bunlar geçti. Şimdi gelip burada papatya topluyorum. Hiçbir çiçek buradaki papatyalar kadar beni memnun etmez. Elli beş senedir başka bir çiçek yüzüne bakamadım. Uzun bir zaman değil mi? Artık ben ihtiyar bir kadınım.

Bundan sonra ihtiyar kadının çenesi düşüp kocası ölünce nasıl ağlayıp feryat ettiğini, nasıl Allahtan ölüm beklediğini, buraya ilk defa genç kalbinde keder ve sevgi dolu olduğu halde geldiği zaman nasıl Allahtan kalbinin durmasını dilediğini anlattı. Fakat o zamanlar geçmişti. Her ne kadar bir müddet için buraya her gelişinde müteessir olmuş ise de buna tahammül edebilmiş ve artık bu ziyaretler onun için bir acı olmaktan çıkmış: pek iyi öğrendiği bir vazife ve zevk halini almıştı. Aradan elli beş sene geçince, ihtiyar kadın ölü

adamdan şimdi sanki anne veya nine sıfatiyle bahsediyor, onun gençliğini kendi ihtiyarlığından doğan bir nevi şefkatle dile alıyor, onun gençlik ve güzelliğini kendi takatsiz ve dermansız ihtiyarlığı ile mukayese ederek öğüyordu. Bununla beraber ondan karısı sıfatiyle de bahsediyor, birlikte yaşadıkları günlere dönerek kendi gençliğini ve evlilik hayatlarını iştiyakla anıyor, kocası sanki daha dün ölmüş gibi, bir başka dünyada buluşacaklarını anlatırken, kocası ile beraber ölerek gençliğini kaybeden güzel bir kızın saadetini düşünüyordu.

Nell ihtiyar kadını kabrin üzerinde yetişen çiçekleri toplamaya terk ederek düşünceli düşünceli onun yanından ayrıldı.

İhtiyar dede kalkıp giyinmişti. Codlin, zihni yaşamanın acı hakikatleriyle meşgul bir halde, bir gece evvelki oyundan kalan mum parçalarını bir beze sarıyordu. Arkadaşı bir gece evvelki oyunda kendisini görüp takdir edenlerin komplimanlarını kabul edip kahvaltı sofrasına oturduğu zaman herkes toplanmıştı.

Kısa boylu adam sofrada Nell'e sordu.

— Bugün yolculuk nereye?

Nell cevap verdi:

— Henüz hiçbir karar vermedik. Nereye gideceğimizi pek bilmiyorum.

— Biz yarışlara gidiyoruz. Eğer yolunuz o tarafta ise ve bizim arkadaşlığımızdan memnun kalırsanız birlikte gideriz. Eğer yalnız kalmak is-

tiyorsanız ona sözüm yok. Sizi rahatsız etmek istemeyiz!

Bu arada ihtiyar söze karıştı:

— Biz de beraber gideceğiz değil mi Nell? dedi.

Nell bir lâhza düşündü ve kısa bir zaman sonra dilenmek icabettiği için, yarış sahası gibi, ancak zevk ve eğlence için gelen zengin erkek ve kadınların toplanacağı bir yerden daha elverişlisi pek az bulunacağını tahmin ederek, kuklacılara refakat etmeğe karar verdi. Kısa boylu adama bu teklifi için teşekkür ettikten sonra, ürkek ürkek arkadaşına bakıp bir mahzur olup olmadığını sordu.

Kısa boylu adam arkasına dönerek:

— Mahzur mu? Ne mahzuru olacak! Haydi Tommy bir defalık nezaket göster de sen de onları davet et! dedi.

İnsanlardan nefret edenler ve filozoflar arasında tesadüf edildiği gibi oburcasına atıştırıp ağır ağır lâkırdı eden Codlin:

— Trotters! dedi, sen pek uysal bir insansın!

Diğeri cevap verdi:

— Bir mahzur var mı?

— Belki bir mahzur yok; fakat prensip itibariyle tehlikeli! Sen pek uysalsın dedim ya!

— Bizimle beraber gelsinler mi, gelmesinler mi? Sen onu söyle!

— Gelsinler; gelsinler ama her şeyin bir yolu var!...

Kısa boylu adamın asıl adı Harris idi. Fakat bu isim yavaş yavaş ahengini değiştirip Trotters şeklini almış ve bacaklarının kısalığı yüzünden kendisine "Short" lâkabı verilmişti. Short Trotters uzun bir isim olduğundan ve konuşurken de dile uzun geldiğinden, teklifsiz arkadaşları ona ya Short veya Trotters diye hitabediyorlar; ancak pek müstesna hallerde tam adı ile Short Trotters diyorlardı.

Short — yahut okuyucumuzun arzusuna göre Trotters — arkadaşı Thomas Codlin'in sitem ve hoşnutsuzluğunu giderecek şakacı bir cevap vererek büyük bir zevk ve iştiha ile soğuk et, çay, tereyağ ve ekmeğini yemeye koyuldu ve arkadaşlarına da iştihalar diledi. Codlin'i davete hiç lüzum yoktu; çünkü yiyebileceği kadar yedikten sonra birasını da sessizce içmeye başlamış ve hiç kimseyi de davet etmemişti.

Kahvaltı bittikten sonra, Codlin hesabı istedi ve birayı müşterek hesaba geçirdikten sonra yekûnu ikiye taksim etti, hesabın yarısını kendisiyle arkadaşına ve yarısını da Nell ile dedesine ayırdı. Bu iş de bitip ayrılmaları için her şey ikmal edildikten sonra, han sahibine veda edip yola çıktılar.

Yolda Codlin'in cemiyet içindeki sahte vaziyeti ve bunun kendi yaralı ruhu üzerindeki tesiri pek bariz bir şekilde görülüyordu; çünkü bir gece evvel Punch tarafından "üstad" diye hitabedilmesine ve seyirciler üzerinde bıraktıkları intibaa göre; bu işi sırf kendi zevki için yapar

görünmesine rağmen şimdi kuklanın kahramanı "Punch" ı sıcak bir günde ve tozlu bir yolda omuzları üstünde taşıyordu! "Punch" sonsuz nükteler savurup şaklağını ahbap ve akrabalarına indireceği yerde bütün vasıflarını kaybederek süklüm püklüm bir kutunun içine büzülmüş, bacaklarını boynunun etrafına dolamıştı!...

Codlin zahmetle yürüyüşüne devam ediyor, arada bir Short ile bir iki kelime konuşuyor ve homurdanarak istirahat etmek için mola veriyordu. Short yassı bir kutu, bir bohça içindeki şahsî eşyası ve omuzuna astığı bir boru ile bir tarafında Nell bir tarafında, ihtiyar dedesi önde yürüyor. Codlin arkadan geliyordu.

Bir kasabaya, bir köye, hattâ gösterişli bir eve girdikleri zaman, Codlin kuklacılara hâs, neşeli bir ahenkle borusunu öttürüyor ve bir şarkı söylüyordu.. Halk pencerelere üşüşünce Codlin acele tezgâhı kuruyor ve Short'u perdenin arkasına geçirerek bir hava çalmaya başlıyordu. Sonra mümkün olan süratle oyun başlıyor, toplanacak paranın miktarına göre oyunun uzunluğunu takdir etmek mesuliyeti de Codlin'e ait bulunuyordu. Son metelik toplandıktan sonra, sandık yerleştiriliyor ve tekrar yollarına devam ediyorlardı.

Bazen para ile geçilen yol ve köprülerin karşısında kuklalarını oynatıyorlardı. Hattâ bir defa turnikenin başında, içip sarhoş olan tahsildarın arzusu üzerine, bir oyun oynamışlar ve oyunu tek başına seyreden bu adamdan bir şilin almışlardı. Halbuki küçük fakat zengin bir kasabada

bütün ümitleri boşuna çıkmıştı. Çünkü oyunda kuklalardan birinin yakası etrafındaki dantelâ muhtarın kılığına pek benzediğinden ve tıpkı onun gibi her şeye burnunu sokan cahilin biri olduğundan, kasaba âmirleri bunu bir hakaret telâkki etmişler ve derhal uzaklaştırılmışlardı. Buna rağmen umumiyetle her yerde iyi kabul görmüşlerdi. Ve ayrılırken her zaman arkalarından koşup bağrışan kasaba çocukları eksik olmamıştı.

Bütün bunlara rağmen, o gün bir hayli yol yürümüşler ve ay ışığı etrafı aydınlatırken yine yollarına devam etmişlerdi. Short şarkılar ve soytarılıklar ile vaktin geçmesine yardım etmiş ve her şeyi neşe ile karşılamıştı. Codilin ise kendi şahsına da, dünyanın riyakârlıklarına da lânet ederek sırtındaki yük ile bir kat daha kedere kapılarak apal topal yol yürümüştü.

Bir dörtyol ağzında, yol gösteren levhalardan birinin altında durup dinlendikleri ve Codil'in sahnenin içinde hiçbir kimsenin göremiyeceği bir tarzda oturup bütün insanları hor gördüğü bir sırada, geldikleri yoldan, iki dev gölgesinin kendilerine doğru ilerlediği görülmüştü! Nell önce ağaçların altında dev adımlariyle ilerliyen bu ince, uzun gölgelerden pek korkmuştu. Short korkacak bir şey olmadığını söyliyerek borusunu çalınca neşeli bir ses cevap vermişti.

Short yüksek sesle bağırdı:

— Grinder kumpanyası değil mi?

İki keskin ses işitildi:

— Evet!

— Gelin bakalım; sizi bir görelim. Sizi tanımamak kabil mi?

Grinder kumpanyası bu davet üzerine, artan bir süratle kuklacıların yanına yaklaştı. Grinder'in kumpanyası gayet uzun sıralar üzerinde yürüyen genç bir erkek ve bir kadınla, yürümek için kendi ayaklarını kullanan ve sırtında bir davul taşıyan Grinder'den ibaretti. Gençlerin kıyafeti Highland tarzında idi, fakat gece soğuk ve rutubetli olduğundan, etekliği üzerine topuklarına kadar inen bir pardesü geçirmiş, başına da parlak renkli bir şapka takmıştı. Genç kadın da önü yırtmaçlı bir elbise giymiş başına da bir atkı dolamıştı. Başlarındaki İskoç şapkaları siyah tüylerle süslenmişti. Grinder de davulu taşıyordu.

Grinder nefes nefese yaklaşarak:

— Anlaşıldı; yarış meydanına gidiyorsunuz! dedi. Biz de oraya gidiyoruz. Nasılsın bakalım Short?

İki adam dostça el sıktılar. İki genç bu şekilde selâmlaşma için çok yüksekte bulunduklarından, kendilerine göre selâm verdiler. Genç adam sağ koltuk değneğini kaldırarak Short'u omuzundan okşadı, genç kadın da tefini şakırdattı.

Short değneklere işaret ederek:

— Prova! Öyle mi? dedi.

Grinder:

— Hayır; dedi, bunları ya taşımak lâzım veyahut takıp onlarla yürümek lâzım. Onun için takıp yürümeyi tercih ediyorlar. Görünüşü de

fena değil! Siz hangi taraftan gideceksiniz? Biz kestirmeden gideceğiz.

— Biz uzun yoldan giderek bir iki mil ötede geceyi geçirmek istiyorduk. Lâkin bugün kazanılan üç dört milin yarına faydası vardır. Onun için biz de sizin gibi yapsak fena olmaz.

Grinder sordu:

— Ortağın nerede?

Thomas Codlin başını sahneden çıkararak:

— İşte burada! dedi. Şu bizim ortağı yola çıkmadan diri diri kazana atacağım geliyor.

Short cevap verdi:

— Şu eğlence sahnesinden böyle acı sözler söyleme Tommy! İnsan öfkelense bile arkadaşlarına saygı göstermelidir.

Codlin elini tezgâhın kenarına vurarak:

— Ben acı, tatlı anlamam! dedi: ben bu akşam bir buçuk milden fazla yürüyemem. "Sandboys" pansiyonundan başka bir yerde de kalacak değilim. Eğer gelmek istiyorsan sen de gelirsin. Yok eğer kendi kendine gitmek istiyorsan o başka; ama bakalım bensiz yapabilecek misin?

Codlin bu sözleri söyliyerek kukla perdesinin dışına çıktı ve tezgâhını sırtına yüklenerek dikkate değer bir çeviklikle yola koyuldu.

Bu durumda artık fazla münakaşaya lüzum olmadığından Short; Grinder ile çömezlerinden ayrılıp asık suratlı arkadaşını takibetmek mecburiyetinde kaldı. Böylece yol gösteren levhanın altında bir iki dakika oyalanıp koltuk değnekleri üstünde, ay ışığında uzaklaşan iki gence ve omu-

zunda davulu ile onları takibeden Grinder'e bakıp borusu ile bir veda havası çaldıktan sonra Short telâşla Codlin'i takibe koyuldu.

O gece için yolculukları sona erdiğinden bahisle Nell'e neşe tavsiye ederek elinden tutan ve ihtiyar dedesini de teselliye çalışan Short, şimdi hava kararmaya başlayıp yağmur tehlikesi başgösterdiğinden, bu yolculuktan daha az hoşnut bir tavırla onları hedeflerine doğru sürüklemekte idi.

XVIII

"Jolly Sandboys" yolun karşı tarafındaki bir direk üzerinde sallanıp gıcırdıyan tabelâsında. neşelerine neşe katan, üç keyifli adam ile üç bira kupası ve altın torbası resmini ihtiva eden eski hanlardan biri idi. Codlin yolda tesadüf ettikleri çingene çergilerinin, kumar tezgâh ve eşyası yüklü arabaların, her çeşit seyyar oyuncu ve niyetçinin, her kılık ve kıyafette serseri ve dilencilerin hep aynı yolu tuttuklarını görünce; yer bulamıyacaklarından korkmaya başlamış ve hana yaklaştıkça korkusu daha fazla artmıştı. Bu sebepten adımlarını sıklaştırarak sırtındaki ağır yüke rağmen, hanın eşiğini bulunciya kadar durup dinlenmemişti. Halbuki hana varınca bu korkusunun yersiz olduğunu memnuniyetle görmüştü. Çünkü han sahibi kapının kenarına yaslanmış, tembel tembel, ağır bastıran yağmuru seyrediyordu. İçeriden işitilmesi beklenen çatlak çan sesleri, yay-

garalar ve gürültülü şarkılar duyulmadığı için hanın henüz dolmamış olduğu anlaşılıyordu.

Codlin yükünü indirip alnını silerek sordu.

— Böyle yapayalnız mısın?

Han sahibi başını gökyüzüne dikerek:

Şimdilik öyle dedi; fakat akşama kadar müşterilerin artacağını ümidediyordum. Çocuklar; şu kukla takımını samanlığa götürün! Yağmurda durma Tom! İçeri gir! Hava yağmurlayınca mutfakta ateş yaktırdım. Pek de keyifli yonıyor.

Codlin bu sözleri memnuniyetle dinliyerek mutfağa girince han sahibinin yaptığı hazırlıkları boş yere methetmediğini öğrendi. Ocakta gür bir ateş alev alev yanıyor, tatlı bir çıtırdı bacaya yükseliyor, ocak üzerinde kaynayan bir tencerenin fıkırtıları da buna karışıyordu.

Han sahibi ateşi karıştırıp alevleri canlandırdığı zaman odayı kızıl bir renk sarmış, tencerenin kapağını kaldırınca etrafa güzel bir koku yayılmıştı. Tencerenin fıkırdaması arttıkça yükselen buhar tabakası zevkli bir sis tabakası teşkil ediyordu. Bütün bu manzara karşısında Codlin memnun ve mütebessim ocağın kenarına oturdu.

Ocağın kenarına oturan Codlin keyifli keyifli han sahibine bakmakta idi. Han sahibi tencerenin kapağını kaldırmış, sanki lüzumlu bir iş görüyormuş gibi, elinde tutuyor ve etrafa yayılan yemek kokusunun misafirinin burnunda tütmesine yardım ediyordu. Ocağın kızıl ışığı han sahibinin saçsız, çıplak başına, pırıldıyan gözlerine,

sulanan ağzına, çiçek bozuğu suratına ve tıknaz vücuduna vurmuştu.

Codlin kolunu dudaklarının hizasına kaldırarak mırıltı nevinden bir sesle sordu:

— Ne kaynıyor?

Han sahibi dudaklarını şapırdatarak:

— İşkembe yahnisi! dedi; ve sonra dudaklarını bir kere daha şapırdatarak: "sucuk", tekrar şapırdatarak: "sığır paçası", yine şapırdatarak: "et!" bir dördüncü defa şapırdatarak "bezelye," karnıbahar, patates, hepsi aynı suda kaynıyor, nefis bir taam! mütalâasında bulundu. Han sahibi bu malûmatı verdikten sonra, dudaklarını birkaç kere daha şapırdatıp etrafa yayılan yemek kokusunu iştahlı iştahlı kokladı ve sanki dünyada zahmetli işi kalmamış bir insan edasiyle tencerenin kapağını kapadı.

Codlin hafif bir sesle sordu:

— Yemek ne zaman hazır olacak?

Han sahibi duvardaki tozlu saate bakarak:

— On bire yirmi iki kala! dedi.

Codlin:

— O halde bana şimdi bir sıcak bira ver! Sakın yemek zamanına kadar kimse buraya bir bisküvit bile getirmesin! dedi.

Bu erkekçe kararı bir baş işaretiyle tasvip eden han sahibi, odadan çıkarak hemen birayı getirdi ve baca şeklindeki teneke bir kaba boşaltarak ısıtmak üzere ateşin üzerine koydu. Çünkü bu şekildeki kabı ateşin üzerine istenildiği gibi yerleştirmek mümkündü. Bu iş kolaylıkla görü-

lünce, han sahibi bol köpüklü birayı Codlin'e sundu.

Bu sinir yatıştırıcı içkiyi içip yumuşayan Codlin, arkadaşlarını hatırladı ve otel sahibine nerede ise onların da gelmiş olacaklarını bildirdi. Yağmur pencerelere çarparak sağnak halinde yağmakta olduğundan Codlin çok iyi kalbli bir insan düşüncesiyle, yol arkadaşlarının budalacasına ıslanmak istemiyeceklerini ümidettiğini tekrar tekrar söyledi.

Nihayet geri kalan yolcular, yağmurdan sırsıklam kesilmiş ve perişan bir halde, otele varmışlardı. Her ne kadar Short küçük Nell'i kendi paltosunun altında mümkün mertebe muhafazaya çalışmış ise de, hepsi koşmaktan nefes nefese gelmişlerdi.

Yeni gelenlerin ayak sesleri işitilince basamaklarda onları endişe ve merak içinde bekliyen otel sahibi, hemen mutfağa koşup tencerenin kapağını kaldırdı. Netice bir elektrik tesiri yapmıştı. Zira yağmur damlaları üzerlerinden şıpır şıpır akarak içeri girmelerine rağmen, hepsinin yüzü gülmüş ve Short'un ilk sözü: "Ne nefis bir koku" olmuştu.

Rahat bir odada, ateş başında, dışardaki yağmur ve çamuru unutmak müşkül bir iş değildir. Yeni gelenler; gerek otelin temin edebileceği ve gerek kendi çıkınlarında mevcut terlik ve kuru elbise ile teçhiz edilmiş ve hepsi tıpkı Codlin'in yaptığı gibi ocağın kenarına yerleşerek yolda çektikleri zahmeti unutmuşlar veyahut bunları sırf

ateş başındaki keyiflerini arttırmak için hatırlamışlardı.

Kavuştukları sıcak odanın rahatlığı ve düçar oldukları yorgunluğun tesiriyle, Nell ile ihtiyar dedesi oturur oturmaz uyuyakalmışlardı. Otel sahibi sessizce sordu:

— Kim bunlar?

Short başını sallıyarak kendisi de bilmediğini söyledi. Otel sahibi bu sefer Codlin'e dönerek:

— Sen de bilmiyor musun? diye sordu.

— Hayır bilmiyorum!

— İyi insanlar mı acaba?

Short:

— Hiçbir zararı olmıyan insanlar! dedi; buna emin ol. İhtiyarın pek aklı yerinde değil!

Codlin saate bakarak homurdandı:

— Eğer söyliyecek yeni bir havadisin yoksa, bizi rahat bırak da yemek zamanını bekliyelim.

Arkadaşı cevap verdi:

— Onların bu çeşit hayata alışık olmadıkları besbelli! Sonra bu güzel kızcağızın bizimle beraber bulunduğu son bir iki gün zarfındaki gibi sürtmeye alışık olduğunu hiçbir kimse iddia edemez. Ben insandan anlarım.

Codlin önce saate, sonra tencereye bakarak homurdandı:

— Alışık olduğunu kim söyledi? Bir söylediğini biraz sonra cerhetmekten başka zemine, zamana uygun söyliyecek bir şey bulamıyor musun?

Short cevap verdi:

— Şu yemek hazır olsa da yesek! Başka türlü kimseye rahat vermiyeceğin anlaşılıyor. Sen hiç ihtiyarın daima uzaklaşmak, durmadan dinlenmeden biraz daha uzaklaşmak istediğine dikkat etmedin mi?

— Pekâlâ ne olacak?

— Ne mi olacak? İhtiyar ahbaplarının yanından sıvışmış. Söylediğimi iyi dinle! sıvışmış!.. Bu genç ve narin kızcağızın kendisine olan sevgisinden istifade ederek onu yanına rehber alıp yola çıkmış, fakat garibi şu ki, nereye gittiğini kendi de bilmiyor. İşte buna benim tahammülüm yok!.

Codlin tekrar duvar saatine bakıp, yemeğin gecikmesinden mi, yoksa arkadaşının sözlerine kızdığından mı, iki eliyle saçlarını delicesine çekerek:

— Tahammülün yok ha? dedi. Tam yaşanacak bir dünya!..

Short ağır ağır ve katî bir ifade ile tekrarladı:

— Buna tahammül edemem. Bu kızcağızın kötü ellere düşmesine tahammül edemem! Bir melek hasleti taşıyan bu yavrucağızın uygunsuz insanlarla düşüp kalkmasına razı olamam! Bizden ayrılmak isteyince onları salıvermiyeceğim ve şimdi Londrada belki bir duvara ilân astıran kederli arkadaşlarına kavuşmalarını temin edeceğim.

Bu zamana kadar başını elleri arasına alıp dirseklerini dizine yaslıyarak ayaklarını sabırsızca yere vuran Codlin, başını kaldırıp alâka ile baktı:

— Söylediklerinde büyük bir hakikat gizli olabilir Short! dedi; eğer dediklerin doğru ise ve neticede bir mükâfat varsa hatırında olsun biz her şeyde ortağız!

Arkadaşı bu teklife hafif bir baş işaretiyle cevap verecek vakit bulabildi, çünkü genç kız tam bu sırada uyanmıştı. İki arkadaş birbiriyle fısıltı ile konuşurken başbaşa verdikleri için acele ile ayrılıp beceriksizcesine, gelişigüzel, mûtat tonlariyle konuşmaya çalıştıkları esnada ayak sesleri işitilmiş ve gelenler içeri girmişti.

Bunlar başlarında ihtiyar, çarpık bacaklı, kederli bir köpeği takibederek pıtır pıtır içeri giren diğer dört köpekten ibaretti. İhtiyar köpek, diğerleri de kapıdan içeri girince, etrafına bakınıp arka ayakları üzerine kalktı. Diğerleri de salta durup acıklı bir tavırla dizildiler. Köpeklere kenarları paslanmış pullarla süslenmiş parlak renkli örtüler takılmış, birisinin başına da çenesi altına sıkıca bağlanan bir külâh geçirilmişti. Fakat gevşiyen bağ, külâhını burnunun üzerine düşürmüş ve gözünün biri tamamiyle örtülmüştü. Bu biçare hayvanların renkli örtülerinin yağmur ve çamurdan kirlenip boyalarının aktığı ve kendilerinin de kirli ve pasaklı bir halde olduğunu söyliyecek olursak Sandboys'a gelen bu ziyaretçilerin garip ve komik manzarası hakkında bir fikir edinmek kabil olur.

Halbuki ne Short, ne han sahibi, ne de Thomas Codlin hiçbir hayret eseri göstermemiş sadece bunların Jerry'nin köpekleri olduğunu ve kendisinin de pek arkada kalmamış olacağını söy-

lemişlerdi. Böylece, köpekler gözlerini açıp kapayarak esnemiş durmuşlar, arada bir başlarını kaynamakta olan tencereye çevirip bakmışlar ve ancak Jerry içeri girince, dört ayak üstüne düşüp odanın içinde gezinmeye başlamışlardı. Bu durum da köpeklerin halini fazla ıslah etmemişti; çünkü kendi kuyrukları ile üzerlerine geçirilen örtünün kuyruğu birbirine uymuyordu!

Bu marifetli köpeklerin menejeri Jerry, uzun boylu, kadife elbiseli, favurili bir adamdı. Otel sahibi ile müşterilerini pek iyi tanıdığı için, onları dostça selâmladı. Jerry taşıdığı küçük lâtarnayı bir sandalye üzerine yerleştirdi; fakat marifetli köpekleri terbiye için kullandığı kamçıyı elinden bırakmıyarak ateşin yanında üstünü kurutmaya başladı ve derhal muhavereye girişti.

Short köpeklerin elbiselerine işaret ederek:

— Sizin komediyenler her zaman böyle makyajları ile seyahat etmezler değil mi? Bu pek pahalıya oturur!.. dedi.

Jerry:

— Hayır, dedi; bu âdetimiz değildi. Fakat bugün yolda bir oyun verdik. Yarışlarda başka elbise giyecekleri için yolda elbiselerini çıkarmaya lüzum görmedim. Bas yere Pedro!..

Bu sözler kumpanyaya yeni iştirak ettiği için rolünün ne olduğunu tamamiyle bilmiyen, açık kalan gözünü sahibinden ayırmıyarak hiç lüzum yok iken boyuna saltaya kalkan köpeğe hitabedilmişti.

Jerry elini paltosunun geniş cebine soktu kö-

şesinde küçük bir elma, bir portakal veyahut buna benzer pek küçük bir şey arıyormuş gibi:

— Şuracıkta bir hayvan var Short! dedi. Herhalde ne olduğunu sen bileceksindir.

Short cevap verdi:

— İhtimal; hele bir göreyim!

Jerry cebinden minimini bir köpek çıkararak:

— İşte! dedi. Bu bir zamanlar senin Toby idi!

Punch oyununda, bu kahramanın kendi malı olduğu tahmin edilen. küçük bir köpek vardır ki daima Toby adını taşır. Bu köpek, daha yavru iken, eski sahibinden aşırılıp hile ve dolandırıcılık bilmiyen ve herkesi kendi gibi sanan oyunun kahramanına satılmıştır. Fakat eski sahibine karşı şükran hisleri taşıyan ve başka yeni bir sahip tanımak istemiyen Toby, kuklanın kahramanı, Punch'un emriyle pipo içmek şöyle dursun, eski sahibine karşı olan sadakatini göstermek için kukla kahramanını burnundan yakalayıp ısırır ki, seyirciler bu merbutiyeti hayranlıkla seyrederler.

İşte Jerry'nin köpeği vaktiyle oyunda bu rolü oynamakta olduğundan bunu şimdi de hareketleriyle ispat etmeye hazırdı. Bu sebeple Short'u görür görmez tanımış ve kukla sandığını görünce içindeki mukavva burnu hatırlıyarak o kadar acı acı havlamaya başlamıştı ki, Jerry onu tekrar cebine sokmakla cümlenin hoşnutluğunu kazandı.

Otel sahibi bu sırada sofranın örtüsünü yaymaya koyulmuş, Codlin de kendi çatal ve bıçağını en elverişli bir yere yerleştirip kendisi de arkasına

geçmek suretiyle nazik bir yardımda bulunmuştu. Her şey hazırlanıp otel sahibi son bir defa tencerenin kapağını kaldırınca, o kadar nefis bir taam ümidi doğmuştu ki, tekrar kapağı kapamak veyahut yemeğin zamanını geciktirmek teklifinde bulunsa misafirler onu kendi ocağında kurban edeceklerdi!

Otel sahibi, hiç böyle bir işe girişmiyerek, büyük tencerenin muhteviyatını derin bir tabağa boşaltmak için şişman hizmetçiye yardıma başlamıştı. Burunlarına sıçrıyan sıcak yemek suyunun kokusundan köpekler, bu hazırlığı müthiş bir iştiha ile seyre daldılar. Nihayet tabak sofranın üstüne yerleştirilmiş ve bira kupaları '- daha evvelce dizilmiş olduğundan Nell dua etmiş ve taam başlamıştı.

Bu esnada köpekler hep birlikte saltaya kalkmış olduklarından, Nell her ne kadar kendisi de onlar kadar aç ise de. yemeğe başlamadan evvel onlara birkaç lokma ekmek atmak istemiş, fakat köpeklerin sahibi müdahale ederek:

— Hayır, hayır!.. demişti, onlar benim elimden başka kimseden bir şey yemezler!

Sonra köpeklerin ihtiyar liderine işaret ederek hiddetli bir sesle ilâve etti:

— Şu köpek bugün yarım Peny kaybetti, ona akşam yemeği yok!..

Biçare köpek hemen dört ayağı üzerine düşerek kuyruğunu salladı ve yalvarır bir halle sahibine baktı.

Jerry büyük bir soğukkanlılıkla üzerine lâternayı koyduğu sandalyenin önüne doğru yürüyerek:

— Haydi bakalım azizim; sen bu tarafa! dedi.

Köpek derhal acıklı bir hava öğütmeye başladı! Jerry kamçısını sallıyarak yerine oturdu ve diğerlerine de emir vererek hepsini tıpkı askerler gibi bir sıraya dizdi ve:

— Şimdi baylar! dedi; ismi çağırılan lokmasını yer. Diğerleri sessizce bekler. Carlo!

İsmi çağırılan talihli köpek atılan lokmaya saldırmış, fakat diğerleri kıllarını bile kıpırdatmamıştı. Böylece köpekler sahiplerinin arzusuna göre, karınlarını doyurmuş, fakat kabahatli köpek, bazan yavaş, bazan hızlı, çalgıyı çevirip durmuş ve asla bırakmamıştı. Çatallar ve bıçaklar daha büyük bir iştah tesiriyle fazla takırdamaya ve arkadaşları ellerine iri bir kemik parçası geçirmeye başlayınca, bicare köpek kısa bir havlama ile müziğe refakat etmiş, lâkin sahibi dönüp bakınca kendine gelerek daha büyük bir gayretle eski bir havayı çalmaya koyulmuştu.

XIX

Otele, daha henüz yemek yenip bitmeden, saatlerce yağmur altında yürüyüp sırsıklam kesilen ve diğer müşteriler gibi hep aynı yolun yolcusu olan iki kisi daha gelmişti. Bunlardan birisi dev cüsseli bir adam ile bir kamyon içinden yuvarlanıp çıkan kolsuz, bacaksız bir kadının menajeri; diğeri

de gözüne kurşun bilyalar koyup ağzından çıkarmak suretiyle marifet gösterirken çehresini türlü çirkin hallere sokar. ve kart hileleri yapmak suretiyle hayatını kazanan sessiz bir adamdı. Yeni gelenlerden ilkinin adı Vuffin, diğerinin de ihtimal çirkinliğine kinaye olarak "güzel William" idi.

Otel sahibi onlara mümkün olan istirahati temin için hamaratça işe koyulmuş ve kısa bir zaman zarfında her ikisi de rahatlarını bulmuştu.

Hepsi ocak başına oturup sigaralarını içerlerken Short:

— Bizim dev nasıl diye sordu.

Vuffin cevap verdi:

— Bacakları zayıfladı, dizleri de pek kuvvetli değil.

— Bu pek hoşa gidecek bir şey değil.

Vuffin içini çekerek ateşe baktı:

— Tabiî değil! dedi; bir defa dev diye gösterilen bir adamın dizleri titremeye başladı mı, halk artık ona bir lâhana sapı kadar ehemmiyet vermez!..

Short kısa bir düşünceden sonra ona doğru dönüp sordu:

— İhtiyarlıyan devlerin âkıbeti ne olur?

— Ekseriya cücelere hizmet ederler!

Short şüpheli bir bakışla arkadaşını süzerek:

— Artık teşhir edilecek halleri kalmayınca, devleri beslemek pek pahalıya oturur; mülâhazasında bulundu.

Vuffin cevap verdi:

Belediyelerin sırtına yük etmek veyahut sokak hizmeti gördürmekten çok daha iyi!.. Bir defa devlere âdi hizmetler gördürmeye başladıktan sonra, artık onların kıymeti kalmaz. Şu tahta ayaklıları bir düşün!.. Lâkin dünyada bir tek tahta ayaklı adam olsaydı ne kadar para ederdi!

Short ve otel sahibi her ikisi birden bu fikri tasdik ederek:

— Çok doğru! dediler.

Vuffin devam etti:

— Eğer Shakespeare'in piyesleri hep tahta bacaklı insanlar tarafından oynansa altı metelik bile kazanılmaz!

Short ve otel sahibi bir ağızdan tasdik ettiler:

— Hiç zannetmem!..

Vuffin elindeki piposunu münakaşacı bir insan tavrı ile sallıyarak:

— Bu da gösteriyor ki, dedi; ihtiyarlıyan devleri yaşadıkları müddetçe yedirip içirip barakalarda tutmak doğru bir siyasettir. Umumiyetle onlar da bundan memnundur. Birkaç sene evvel zenci bir dev barakasını terk edip Londra sokaklarında kendisini bir çöpçü derecesine indirdi ve ilâncılığa başladı. Sonunda ölüp gitti.

Vuffin temkin ile etrafına bakarak ilâve etti:

— Hiç kimseye sözüm yok. Zenci ticaretimizi bozdu ve âkıbet öldü gitti.

Otel sahibi derin bir nefes alıp başını sallıyan ve soğuk bir sesle bunu hatırladığını söyliyen köpeklerin menajerine baktı.

Vuffin pek ehemmiyetli bir şey söylüyormuş gibi cevap verdi:

— Elbette hatırlarsın Jerry! Herkes: "Pekâlâ olmuş!" demişti. Ben ihtiyar Maunders'in Spa Fields'deki kulübesinde, kışın, sezon sonunda, sekiz erkek ve sekiz kadın cücenin hep birlikte sofraya oturduklarını bilirim. Bu cücelere yeşil ceketli, kırmızı pantolonlu, mavi çoraplı ve yarım çizmeli sekiz ihtiyar dev hizmet ederdi. Hattâ cücelerden biri pek ihtiyarlamış ve huysuzlanmış olduğundan kendisine hizmet eden dev, onu memnun etmiyecek olursa — daha yükseğe yetişmediği için — bacağına iğne batırmış. Bunu bana Maunders kendisi söyledi.

Otel sahibi sordu:

— Pekâlâ; cüceler ihtiyarlayınca ne olur?

Vuffin cevap verdi:

— Cüceler ihtiyarladıkça kıymetleri artar! Ak saçlı, buruşuk suratlı bir cüce her türlü şüpheden uzaktır. Halbuki dizlerinin bağı gevşemiş bir devi bir barakaya kapayıp kimseye göstermemekten başka çare yoktur!

Vuffin ile arkadaşlar pipolarını içip bu gibi musahabelerle vakitlerini geçirirken sessiz misafir de sıcak bir köşede oturmuş, egzersiz yapıyor; birbir arkasına on iki yarım peni yutuyor; burnunun üzerindeki bir tüyü muvazenede tutuyor; ve diğerlerine hiç kulak asmıyarak buna benzer hokkabazlıkları prova ediyordu. Nihayet pek yorgun düşen Nell, dedesini ikna ederek onunla beraber çıkıp yatağına çekilmiş; diğerleri ise hâlâ ateşin

etrafını bırakmamış, köpekler de derin bir uykuya dalmıştı.

Nell dedesine hayırlı geceler diledikten sonra, kendi zavallı odasına çekilmişti, fakat daha henüz kapısını kapamadan, hafifçe kapısının vurulduğunu işitince, dönüp açmış ve aşağıda, görünüşe göre, derin bir uykuya dalmış bıraktığı Thomas Codlin ile karşı karşıya gelince hayli sarsılmıştı.

Genç kız:

— Ne var? diye sordu!

Ziyaretçi cevap verdi:

— Hiçbir şey yok yavrum! Belki sen farkında değilsin ama ben senin dostunum. O değil; ben senin dostunum!

— Dostum olmıyan kim?

— Kim olacak, Short! Onun hoşa gider görünür bir tarafı varsa da; senin için asıl, hakiki ve açık kalbli dost benim. İhtimal böyle görünmüyorum, ama, buna hiç şüphen olmasın.

Nell; Codlin'in böyle kendisini methetmesi biranın başına vurmuş olmasından ileri geldiğine hükmederek ürkmeye başladı.

Codlin devam etti:

— Short fena bir insan değil, iyi kalbli görünüyor, lâkin gösterişe bakıyor, halbuki ben hiçbir zaman işin fazlasına kaçmam!...

Hiç şüphesiz Codlin'in hal ve tavrındaki kusur etrafındakilere çok değil, az şefkat göstermesinde idi. Fakat genç kız şaşırmış, ne söyliyeceğini bilmiyordu.

Codlin:

— Sana nasihatım olsun! dedi; niçin olduğunu sorma! Birlikte yolculuk ettiğimiz müddetçe benim yanımdan ayrılma. Sakın bir başka yere gitmek de aklından geçmesin! Daima bana inan ve beni bir arkadaş bil! Her zaman ve her yerde benim sana dost olduğumu söyle!

Nell mahzun bir tavırla:

— Bunu nerede ve ne zaman söyliyeceğim? diye sordu.

Bu soruya biraz şaşıran Codlin cevap verdi:

— Muayyen bir yerde demek istemiyorum. Sadece beni dost bilmeni istiyorum. Benim sana karşı ne büyük bir alâka beslediğimi tahmin edemezsin. Lâkin sen bana daha ihtiyar zat ile kendi hikâyeni henüz anlatmadın. Benden iyi yol gösteren bulunmaz. Benim sana gösterdiğim alâkayı Short asla gösteremez. Galiba aşağıda dağılmaya başladılar. Bu konuşmamızdan Short'a bahsetmeye hiç hacet yok. Allah rahatlık versin, unutma! Senin dostun Short değil Codlindir. Short, ancak bir dereceye kadar dost olabilir; fakat senin hakiki dostun Codlin'dir.

Thomas Codlin bu sözleri himayekâr ve hayırsever bakışlarla hararetli hararetli söyledikten sonra. ayaklarının ucuna basarak ayrılırken, genç kızı hayretler içinde bırakmıştı. Nell bu garip tavrın mânasını düşünüp dururken aşağıda, merdivenin altı, yataklarına çekilen yolcuların ayak sesleriyle gıcırdamaya başlamış; hepsi çekilip gittikten ve ayak sesleri kaybolduktan sonra; içle-

rinden birisi geri dönmüş ve sanki hangi kapıyı vuracağını pek kestiremiyormuş gibi, sofada biraz tereddüt ve hışırtıdan sonra genç kızın kapısını vurmuştu.

Nell içerden:

— Kim o? diye seslendi.

Kapı deliğinden bir ses cevap verdi.

— Ben... Short!.. Sana yarın sabah erkenden yola çıkacağımızı söylemeye geldim. Çünkü köpeklerin sahibinden ve hokkabazdan evvel yola çıkmazsak metelik kazanamayız. Onun için yarın erken davran. Ben sana haber veririm.

Short ertesi sabah erkenden vaadini yerine getirerek yavaşça Nell'in kapısını vurdu ve köpeklerin sahibi henüz horlamakta olduğundan, eğer acele edecek olurlarsa uykusunda sayıklıyan ve işitilene göre, rüyasında bir merkebi müvazenede tutmaya çalışan hokkabazdan da çok daha önce yola çıkabileceklerini söyledi. Nell derhal yatağından sıçrıyarak dedesini uyandırdı ve her ikisi de çarçabuk giyinerek Short ile aynı zamanda hazır oldular. Short buna çok memnun olmuş ve ferahlamıştı. Başlıca pastırma, ekmek ve biranın teşkil ettiği bir kahvaltıyı telâşla ve çalıp almaca yedikten sonra, otel sahibine veda ederek Jolly Sandboys otelinin kapısından çıktılar. İyi ve ılık bir sabahtı. Yağmurun tesiriyle yerler henüz serindi. Çitler daha neşeli ve yemyeşil, hava açık ve her şey taptaze idi. Kafile etrafın bu hoş tesiri altında memnuniyetle yoluna devam etti.

Nell henüz pek uzaklaşmadan daha evvelki yürüyüşlerde kendi başına sokakta yürüyen Thomas Codlin'in bu sefer yanından ayrılmadığını görerek ve arkadaşının kendisini görmediği anlardan istifade ile baş işaretleri ve çehresindeki bazı ifadelerle Short'a itimat etmiyerek kendisine emniyet göstermesini tembih edişinden ve tavrındaki değişiklikten bir kat daha şüphelenmeye başlamıştı. Codlin bu jest ve mimiklerle de iktifa etmiyerek yanında yürüyen Nell ile dedesine muhtelif mevzularda mûtat neşesiyle lâkırdı yetiştiren Short'u kıskandığı için genç kızın arkasından yürüyüp ikide bir kukla tezgâhının ayakları ile arkadaşının topuğunu hoyratça inciterek onu ikaza çalışıyordu.

Bütün bunlar pek tabiî olarak genç kızı daha fazla şüphe ve meraka düşürmüştü. Nell bir köy birahanesinin önünde, veyahut buna benzer başka bir yerde, bir oyun verdikleri zaman Codlin'in bir taraftan oyuna devam ederken diğer taraftan gözlerini asla dedesinden ve kendisinden ayırmadığına veyahut dedesini yanına çağırarak dostça koluna yaslanmasına müsaade ettiğine ve oyun bitinciye kadar onu sıkı sıkı tutarak yanından ayırmadığına dikkat etmişti. Short bile bu hususta değişmiş görünüyor, uysal ve şakacı tabiatına dede ve torununun emniyeti arzusu da karışmış bulunuyordu. Bu da ayrıca zavallı kızın üzüntülerinin artmasına vesile oluyordu.

Bununla beraber; ertesi gün yarışların başlıyacağı şehre yaklaşmakta idiler. Zira, arasıra dar kasaba yollarından ve patikalardan caddeye

çıkan çingene grupları ve serseriler güruhuna, üzeri kapalı arabalar yanında yürüyen kafileler, atlı veya merkepliler veyahut sırtlarında ağır yüklerle eziyetli yürüyüşlerine devam eden aynı yolun yolcusu bir sürü insan karışmıştı. Daha şehre yaklaşmadan, yolda tesadüf ettikleri boş ve gürültüsüz birahaneler yerine şimdi her meyhaneden bağrışmalar ve bulut halinde sigara dumanları yükseliyor; pencerelerden ablak, kırmızı suratlı insanlar aşağıya bakıyorlardı. Her boş yer ve arsada niyetçiler gürültü ile tezgâhlarını sürüklüyor ve gelip geçenlere avaz avaz bağırıp onlara şanslarını denemelerini tavsiye ediyorlardı. Tezgâhlardaki tarçın ekmekleri toz içinde kalıyor ve ekseriya süratle geçen dört atlı bir araba kaldırdığı toz bulutu ile her şeyi toza bürüyor ve bizim yolcularımızı sersem ve şaşkın geride bırakıyordu.

Şehre girmeden gün kararmış ve son birkaç millik yol pek uzamıştı. Etrafta bir karışıklık, bir gürültüdür gidiyordu. Caddeler, bakınışlarından yabancı oldukları anlaşılan bir sürü halk ile dolmuştu. Kilise çanları çan çan çalıyor, evlerin tepesinde ve pencerelerde bayraklar sallanıyordu. Otel ve han salonlarında garsonlar fıldır fıldır etrafta dolaşırken birbirine çarpıyor; atlar kaba taşlar üzerinde takırdayıp duruyor, araba basamakları patır patır indiriliyor; ağır, yağlı, sıcak yemek kokuları mideye bunaltı veriyordu. Daha küçük birahanelerde; çalgılar, sendeliyen ayaklara son perdeden dans havaları yetiştiriyor; ne söylediğini bilmiyen sarhoşlar mânasızca havlıyor,

bütün bu gürültü ve şamata kilise çanlarını bastırıyor, sarhoşluklarını arttırıyor, kapıların önünde serseriler toplanarak içeride rakseden bir kadını seyrediyor ve attıkları yaygaralar davulun kulakları sağır eden güm gümlerine ve flütün keskin sesine karışıyordu.

Bu çılgın sahne ortasında genç kız korkmuş ve bütün gördüklerinden tiksinmiş bir halde, hayran emanetini sürüklerken ona sokuluyor ve kalabalık içinde ondan ayrı düşüp yolunu kendi başına bulmak korkusu ile yanından ayrılmıyordu. Bu gürültü ve kargaşadan kurtulmak için adımlarını sıklaştırarak şehrin içinden geçtiler ve bir tepecik üstündeki yeşillikte kurulan yarış sahasının yolunu tuttular.

Her ne kadar burada da en iyi tabakaya mensup olmıyan, kılıksız bir sürü insan harıl harıl çadırlar kuruyor, kazıklar kakıyor, tozlu ayaklarıyle telâşlı telâşlı etrafa seğirtip dururken küfürler savuruyorsa da; her ne kadar araba üstünde iki tekerlek arasındaki saman yığınlarına yatırılan küçük çocuklar ağlaya ağlaya uyuya kalıyor, başıboş bırakılan atlarla merkepler kadın ve erkeklerin ayakları arasında otlayıp duruyorsa da; her ne kadar kablar kacaklar, yarı yakılmış ateşler, alev alev yanan mumlar etrafı dolduruyorsa da — bütün bunlara rağmen — genç kız şehirden çıktığına memnun olarak geniş bir nefes oldı. Ertesi sabahın kahvaltısı için yanlarında ancak birkaç metelik bırakan hafif bir akşam yemeğinin hesabını gördükten sonra, Nell ile dedesi çadırın

bir köşesine büzülüp yatmışlar ve bütün gece, etrafındaki hummalı hazırlıklara rağmen, uyuya kalmışlardı.

Artık yiyecekleri ekmek için dilenmek zamanı gelmişti. Bu sebeple güneş doğduktan az bir zaman sonra, Nell sessizce çadırdan çıkarak araba ile geçen bayanlara vermek üzere civardaki tarlalarda çiçek toplamaya gitmişti. Bu işle meşgul olurken bile zihninde bir şeyler tasarlamaktaydı. Geri dönünce çadırın bir köşesinde ihtiyar dedesinin yanına oturup çiçeklerden demetler yapmaya koyulduğu esnada, kuklacılar çadırın diğer köşesinde uyuklamakta olduklarından dedesinin yavaşça kolunu çekip hafif bir sesle:

— Dedeciğim! dedi; sen şu adamlara bakma, sade söyliyeceklerimi dinle! Biz evden ayrılmadan evvel sen ne demiştin? Eğer ne yapacağımızı söyliyecek olursak seni deli zannederek bizi birbirimizden ayırırlar, demiştin; değil mi?

İhtiyar torununa doğru dönerek ona dehşetle baktı, fakat Nell onu bir bakışla yatıştırarak ve çiçekleri bağlamak için demetleri tutmasını rica ederek dudaklarını onun kulağına yaklaştırdı:

— Bana ne söylediğini biliyorum; dedi. Senin tekrarlamana hacet yok dedeciğim. Pek iyi hatırlıyorum. Unutmama imkân yoktur, dedeciğim; o adamlar bizim gizlice eş ve dostumuzdan ayrıldığımızı zannediyorlar. Bizi bir zatın yanına götürerek himaye edilmemizi istiyorlar. Lâkin sen böyle titrer durursan, onlardan asla kurtula-

mayız; fakat sükûnetini muhafaza edersen işimiz kolaylaşır.

İhtiyar:

— Nasıl, bu nasıl olur sevgili Nell! Beni soğuk ve karanlık taş bir odaya kapayıp zincire vuracaklar ve kamçı ile dövecekler, bir daha seni görmeme de müsaade etmiyecekler! diye mırıldandı.

Nell:

— Dede yine titriyorsun! dedi. Hiç yanımdan ayrılma, sen onlara değil, bana bak. Ben kaçıp kurtulacak zaman bulurum. O zaman sakın durup tek bir kelime söyliyeyim deme! Arkamdan gel. Sus!.. şimdilik bu kadar.

Codlin başını kaldırıp esniyerek:

— Yine ne iş peşindesin Nell? diye sordu. Sonra arkadaşının derin bir uykuda olduğunu müşahede ederek fısıldadı: "Hatırından çıkarma senin arkadaşın Short değil, benim!.."

Genç kız cevap verdi:

— Buketler yapıyorum. Yarışların devam edeceği üç gün içinde bunları satmaya çalışacağım. Bir tane siz almazmısınız? Hediye demek istiyorum!

Codlin kalkıp alacaktı, fakat genç kız hemen yerinden fırlayıp çiçekleri verdi. Codlin tarife sığmaz bir tatlılıkla çiçekleri göğsüne yerleştirdikten sonra, memnun ve mahzuz, kendinden geçip uyuyan arkadaşına göz ucu ile baktı ve tekrar yerine otururken: "Elbette Codlin dosttur!" diye mırıldandı.

Sabah olunca; çadırlar daha neşeli ve cazip bir manzara almış, arabalar biribiri arkasına yumuşak çayırların üzerinden akın etmeye başlamıştı. Geceyi önlükler ve tozluklariyle orada burada, gelişigüzel geçirenler sabahleyin ya ipek gömlekler ve tüylü şapkaları ile hokkabaz ve cambaz olarak, ya zarif elbiseleriyle tatlı dilli kumarhane garsonları şeklinde, veyahut zinde muhafız elbisesiyle memnu oyunların tuzakçısı sıfatiyle meydana çıkmışlardı. Parlak renkli yemenilerini başlarına dolıyan kara gözlü çingene kızları fala bakmak için etrafta dolaşıyor, solgun benizli zayıf kadınlar hokkabazların ve vantrolokların peşinden yürüyor, her biri daha kazanılmadan elde edilecek paraların miktarını hesaplıyordu. Ele avuca sığabilen çocuklardan bir kısmı atlar, arabalar, merkepler arasında dolaşıyor; atların ayakları altından incinmeden çıkabiliyordu. Dans eden köpekler, uzun koltuk değnekleriyle yürüyen kısa boylu kadın ile uzun boylu adam ve daha nice bandolu, müzikli, sayısız, hesapsız oyuncular geceyi içinde geçirdikleri deliklerden, kovuklardan çıkmış, güneş altında boylarını gösteriyorlardı.

Short henüz açılmıyan yarış sahasından borusunu çalarak Punch'un sesini neşe ile taklidederek geçiyor, arkasından yürüyerek her zamanki gibi kukla tezgâhını taşıyan Codlin ise, geride kalan dede ile torunundan gözlerini ayırmıyordu. Genç kız kolundaki küçük bir sepette çiçekleri taşıyor ve arasıra mahçup ve terbiyeli nazarlarla süslü

bir arabaya bakıyordu. Lâkin pek yüzsüz dilenciler, kocalar vadeden falcı çingeneler, daha nice sanatının ehli serseriler az olmadığından, her ne kadar gülümsiyerek başını sallıyan ve yanlarındaki baylara: "Aman ne güzel kız!" diye seslenen zengin bayanlar olmuşsa da; arabanın içindekiler bu güzel kızın yorgun veya aç olduğunu düşünmeden geçip gitmişlerdi.

Kızcağızın halini anlamış görünen bir bayan zarif bir arabanın içinde oturmakta idi. Aynı arabanın içinden çıkan iki şık genç onu unutmuş görünerek biraz ötede yüksek sesle konuşup gülüştüler. Etrafta birçok hali vakti yerinde bayanlar dolaşmakta; fakat her biri arkasını çevirip geçmekte, veyahut alâka ile iki şık gence bakmakta idiler. Arabanın içindeki bayan fal bakmak üzere yanına yaklaşan bir çingene karısına falına çok evvel bakıldığını söyliyerek onu yanından uzaklaştırmış ve genç kıza işaret edip aldığı çiçeklerin parasını titriyen eline bırakırken Allah rızası için buralardan uzaklaşıp evinde oturmasını rica etmişti.

Atlardan ve yarıştan maada her şeyi görerek bu araba dizilerinin arasından kaç defa gelip geçmişler ve kampana çalınıp yarış sahası açıldıktan sonra, atların ve arabaların arasında istirahate çekilmişler, öğle sıcağı geçinciye kadar yerlerinden ayrılmamışlardı. Kaç defa (Punch) bütün nüktesiyle temsil edilmiş ve bu esnada Thomas Codlin gözlerini dede ile torunundan ayırmamıştı.

Akşama doğru Codlin kukla tezgâhını münasip bir yere kurarak etrafına hayli seyirci topladığı bir sırada, Nell dedesi ile arkada oturmakta idi. Genç kız bu kadar asîl bir hayvan olan atların nasıl olup da etrafına toplanan insanları serserileştirdiğini düşünürken, günün hâdiseleriyle ilgili bir nükte savuran Short'un celbettiği bir kahkahanın tesiriyle düşüncesini unutarak etrafına bakmıştı.

Tam sıvışıp kaçacak zamandı. Short kukla çomaklarını sallayıp duruyor; kuklaları sahnenin kenarına çalıyor; halk mütebessim çehrelerle seyrediyor; Codlin de fıldır fıldır dönen gözleriyle halkın yelek ceplerinden para çıkardıklarını sevimsiz bir sırıtma ile takibediyordu. Eğer görünmeden kaçmak istiyorlarsa; dede ile torun için bundan daha elverişli bir zaman bulunamazdı. Onlar da bu fırsattan istifade edip kaçtılar.

Tezgâhların ve arabaların arasından sıvışarak kendilerine yol açmışlar ve bir kere olsun arkalarına dönüp bakmamışlardı.

Kampana çalıp yarış sahası boşaltılırken sahanın içinden geçtikleri için, arkalarından bağırışıp söylenen halkın dil uzatmasına aldırış etmiyerek, tepeyi tırmanıp kırlığa çıkmışlardı.

XX.

Günlerden beri iş peşinde koşan Kit, evine dönerken başını kaldırıp genç kıza bulunmasını tembih ettiği odanın penceresine bakıyor ve onun

mevcudiyetine delâlet edecek bir emare arıyordu. Kendi samimî arzusu. Quilp'den aldığı teminatla birleşince, genç kızın teklif ettiği mütevazi sığınağa döneceği kanaati kökleşiyor ve her gün kırılan ümidi ertesi gün yeniden tazeleniyordu.

Kit şapkasını çıkarıp asarken içini çekti ve yorgun bir tavırla:

— Artık yarın herhalde gelirler; değil mi anne? Gideli bir hafta oldu. Daha fazla kalamazlar! dedi.

Anası başını sallıyarak kaç defa böyle ümidinin kırıldığını söyledi.

— Anne; her zaman olduğu gibi doğru söylüyorsun ama, onlar için bir haftadan fazla dolaşmak pek zordur; öyle değil mi?

— Evet öyle Kit! Öyle ama, yine de gelmiyebilirler!..

Kit annesinin kendisini bu suretle cerhetmesine — dede ile torununun avdetini pek fazla umduğu ve bunun ne kadar yerinde bir şey olduğunu bildiği için — biraz üzülüp sıkılır gibi olmuştu. Fakat bu öfke pek az sürmüş ve odanın karşı tarafına geçince. yüzünde tatlı bir bakış hâsıl olmuştu.

— O halde onlara ne oldu acaba anne? Sakın denizcilere karışmış olmasınlar?

Annesi cevap verdi:

— Hayır onlar denizci olamazlar; fakat bana öyle geliyor ki onlar bir ecnebi memlekete gittiler!

Kit tatlı bir çehre ile:

— Böyle lâkırdı etme anne! dedi.

Annesi:

— Doğrusu böyle oğlum! dedi; komşuların hepsi bunu söylüyor; hattâ onların hangi vapura bindiğini ve nereye gittiğini bilenler bile var; ben bu kadarını bilmiyorum.

— Bir kelimesine bile inanmam! çenesi düşük gevezeler; nereden biliyorlarmış sanki!

— Hataya düşmüş olabilirler, fakat ben kendi hesabıma hiç sanmıyorum. Çünkü, söylediklerine göre, ihtiyar centilmen hiç kimsenin, hattâ ne idi o çirkin suratlı herifin adı? Quilp!.. İşte onun bile bilmediği bir yere bir miktar para yatırmış. Miss Nell ile ihtiyar dedesi bu parayla kimsenin karışmıyacağı, kimsenin rahatsız edemiyeceği bir yere gitmişler. Bu lâkırdılar yabana atılacak gibi değil!..

Kit, istemiye istemiye, bu hakikati kabul ederek kederli kederli başını kaşıdıktan sonra, merdivene tırmandı ve çiviye asılı kafesi indirip temizlemeye ve kuşu beslemeye koyuldu. Bu işle meşgul iken aklı ona bir şilin veren ihtiyar centilmene gitti ve birdenbire bu zatın tam o gün ve saatte Noterin kapısı önünde bekliyeceğini söylediğini hatırladı. Bunu hatırlar hatırlamaz kafesi acele yerine asıp annesine işini anlattı ve süratle tâyin edilen yere gitti.

Evinden hayli uzak olan bu noktaya muayyen saatten iki dakika sonra erişen Kit, bir talih eseri ihtiyar zatın henüz gelmemiş olduğunu gördü. Midillinin çektiği araba görünürde olmadığından bu zatın iki dakika içinde gelip gitmiş olması da

ihtimal dahilinde değld. Fazla gecikmiş olmadığını görerek ferahlıyan Kit, bir lüks lâmbası direğine yaslanarak derin bir nefes aldı ve araba ile içindekilerin gelmesini bekledi.

Hakikaten midilli bütün inatçılığı ile ve rahvan bir yürüyüş ile köşeyi dönerken sanki basacak en temiz yeri kolluyor ve hiç telâş etmiyerek ayaklarını kirletmek istemiyordu. Midillinin arkasında kısa boylu ihtiyar zat ve onun yanında da evvelce getirdiği çiçek demetinin aynını getiren yaşlı bayan oturuyordu.

İhtiyar zat, ihtiyar bayan, midilli ve araba caddeye güzelce çıktılar, fakat noterin kapısına kısa bir mesafede, midilli bir terzinin kapısındaki bronz levhaya aldanarak durdu; ve hiç kıpırdamıyarak istedikleri yerin burası olduğunda ısrar etti.

İhtiyar zat:

— Sayın bay! İstediğimiz yer burası değil; lûtfen biraz daha ilerler misiniz? dedi.

Gözü bir yangın musluğuna dalan midilli, her şeyi unutmuş görünüyordu.

Yaşlı bayan:

— Aman ne yaramaz şey! dedi; ne güzel çekiyordu. Şimdi ne oldu sanki? Bilmem bu yaramazla ne yapacağız?

Midilli yangın musluğunun şeklini, şemailini tetkik ettikten sonra, başını havaya kaldırıp eski düşmanları sineklere baktı ve tam bu sırada düşmanlarından biri kulağını gıdıklamakta olduğundan başını silkip kuyruğunu salladı. İhtiyar zat

bütün ikna kabiliyetini kullanıp yorulduktan sonra, midilliyi yedeklemek için arabadan indi. Bunun üzerine midilli, ya bunu kâfi bir uzlaşma sebebi telâkki ettiğinden, ya biraz ilerdeki diğer bir bronz levhaya gözü iliştiğinden, veyahut garezkârlığından arabayı içindeki yaşlı bayanla beraber dolu dizgin çekerek istedikleri kapının önünde durdu.

İhtiyar zat nefes nefese arkadan koşup yetişti. Bu sırada Kit midillinin yanına yaklaşarak simasında bir tebessümle şapkasının kenarını tuttu.

İhtiyar zat:

— Çok şey! Bizim delikanlı burada imiş!.. dedi.

Kit midillinin boynunu okşıyarak:

— Burada bu saatte bekliyeceğimi söylemiştim efendim! Ümit ederim rahat geldiniz. Ne güzel bir midilliniz var! dedi.

İhtiyar zat:

— Bu ender raslanır iyi bir çocuk! dedi!

— Pek iyi çocuk ve herhalde pek iyi bir evlât!

Kit bu iltifatlara mahçubiyetle mukabele ederek tekrar elini şapkasına kaldırdı.

İhtiyar zat Kit'e takdirkâr bir bakışla bakarak yaşlı bayana elini uzatıp inmesine yardım etti ve sonra her ikisi de, Kit'in pek güzel hissettiği gibi, onu konuşarak içeri girdiler. Çok geçmeden Mr. Witherden derin bir nefesle çiçekleri koklıyarak pencereden Kit'e baktı: onun arkasından Abel, onun arkasından ihtiyar zat ile yaşlı bayan birer birer ve biraz sonra hepsi birden Kit'e baktılar.

Gösterilen bu alâka karşısında utanıp sıkılan Kit, onları görmemezliğe gelerek durmadan midilliyi okşamaya koyuldu. Midilli de bu okşanmadan pek memnun görünüyordu.

Pencereden bakanlar çekildikten pek kısa bir zaman sonra, Chuckster üniforması ve başında iğreti duran şapkasiyle dışarı çıkarak Kit'in içeriden çağırıldığını ve o içeride iken arabaya kendisi bakacağını söyliyerek onu içeri gönderdi. Bu emri tebliğ eden Chuckster onun pek mi sâf, yoksa pek mi kurnaz olduğunu kestiremediğini mırıldandıktan sonra, şüpheli bir baş sallamasiyle ikinci kategoriye dahil olması ihtimalinin kuvvetli olduğunu ima etti.

Yabancı kadın ve erkekler arasına girmeye alışık olmıyan Kit, mahçup ve ürkek, içeri girdi. Gözüne çarpan teneke kutular ve kâğıt tomarları da onun için ayrıca saygı telkin eden şeylerdi. Diğer taraftan Mr. Witherden yüksek perdeden, çabuk çabuk konuşan telâşlı bir insan olduğu gibi, hepsinin gözleri de onun eski elbisesine çevrilmişti.

Mr. Witherden:

— Sen yeniden bir şilin kazanmaya değil geçen hafta aldığın şilinin hesabını kapatmaya geldin değil mi yavrum? diye sordu.

Kit başını kaldırmak cesaretini göstererek:

— Yeniden bir şilin almak aklımdan bile geçmedi! cevabında bulundu.

— Baban sağ mı?

— Ölü efendim!

— Annen?

— Sağ efendim!

— Tekrar evlenmedi mi?

Kit biraz öfkelenerek annesinin üç çocuklu bir dul kadın olduğunu ve eğer Mr. Witherden annesini tanımış olsa böyle bir şeyi aklından geçirmiyeceğini söyledi. Bu cevap üzerine Mr. Withherden tekrar burnunu çiçek demetine gömerek ihtiyar zata fısıltı ile çocuğun pek namuslu olduğunu söyledi.

Mr. Garland birkaç şey daha sorduktan sonra:

— Şimdi sana bir şey verecek değilim! dedi.

Kit bu sözler kendisini dâva vekilinin ima ettiği şüpheden kurtardığı için ciddiyetle:

— Teşekkür ederim! dedi.

İhtiyar zat:

— Fakat; dedi, ihtimal senin hakkında biraz daha malûmat almak istiyeceğim! Bana nerede oturduğunuzu söyle de defterime yazayım.

Kit adresi söyledi, ihtiyar zat da kurşunkalemi ile defterine kaydetti. İhtiyar zat daha elinden kalemi bırakmadan kapının önünde bir gürültü işitilince, yaşlı bayan pencereye koşup midillinin arabayı sürükleyip götürdüğünü haber verdi. Kit hemen fırlayıp imdada koştu ve diğerleri de onu takibe koyuldu.

Anlaşıldığına göre; Ckuckster elleri cebinde lâkayd bir tavırla midilliye bakmış ve arasıra "rahat dur!" "huysuzlanma!" huyyy!" tarzında genç bir midillinin tahammül edemiyeceği hakaretleri savurmuştu. Vazife veya itaat hisleriyle

menedilmiyen ve önünde korkulacak bir insan bulunmıyan midilli de nihayet arabayı çekip sürüklemiş ve tam bu sırada takır takır caddeyi tutmuştu. Chuckster şapkası düşmüş, kulağının arkasında bir kalem, arabanın arkasına asılmış arabayı durdurmak için seyircilerin kahkahası arasında beyhude gayretler sarf ediyordu. Midillinin arabayı kapıp kaçırmasında bile bir huysuzluk vardı. Çünkü pek uzaklaşmadan birdenbire durmuş ve hemen aynı süratle arabayı geri çekmişti. Bu suretle Chuckster eve kadar itilip sürüklenmiş ve pek rahatsız ve yorgun bir hale düşmüştü.

Nihayet yaşlı bayan arabaya binmiş Abel de yerini almıştı. İhtiyar zat midilliye bu hareketin uygunsuzluğunu anlatıp Chuckster'e özür dilediktten sonra, o da yerini almış, noter ile kâtibe el sallamış ve arkadan seyreden Kit'e de şefkatle başlarını sallayıp gitmişlerdi.

XXI.

Kit arabadan ayrılınca arabayı da, midilliyi de ihtiyar zatı da, genç adamı da unutup eski efendisi ihtiyar dede ile sevimli torununun ne olduklarını düşünmeye başladı. Şimdiye kadar geri gelmediklerine mâkul sebepler bularak ve yakında dönmelerine inanarak, vâdini hatırlayınca yarı bıraktığı işi bitirmek üzere, evinin yolunu tuttu. Sonra tekrar sokağa çıkıp rızkını arıyacaktı.

Kit evinin köşesini dönüp midilliyi tekrar karşısında görünce hayret etmişti. Evet, midilli

her zamankinden daha inatçı bir tavırla orada idi... Arabada yalnız başına oturarak midillinin her hareketini gözetliyen Mr. Abell tesadüfen dönüp Kit'in geçtiğini görünce başı ile işaret etti.

Kit midilliyi kendi evlerinin bu kadar yakınında görünce şaşırmış, arabanın ne maksatla buraya geldiğini anlıyamamış, ihtiyar zat ile yaşlı bayanın nereye gittiklerini kestirememişti. Kapının mandalını kaldırıp içeri girince, onların oturup annesiyle konuştuklarını gördü. Hiç beklemediği bu sahne karşısında şapkasını çıkarıp şaşkın şaşkın başını eğdi.

Mr. Garland gülümsiyerek:

— Gördün mü? yine biz senden önce geldik? dedi.

Kit bu ziyaretin sebebini anlamak istiyen bir çehre ile annesinin yüzüne bakarak:

— Evet öyle; dedi.

Annesi oğlunun sessiz sorusuna cevap verdi:

— Bu centilmen senin bir yerde olup olmadığını, eğer bir yerde isen yerinden memnun olup olmadığını sordu. Ben de belli başlı bir işin olmadığını söyleyince...

İhtiyar zat ile yaşlı bayan her ikisi birden annenin bu sözlerini tamamladılar.

— Bize iyi huylu bir delikanlı lâzım! Eğer her şey umduğumuz şekilde ise bir düşünelim diyorduk!..

Bu düşünce açıkça Kit'i tutmak demek olduğundan Kit annesinin heyecanından fazla telâşa düşmüştü; çünkü ihtiyar bay ve bayan çok ted-

birli, ihtiyatlı insanlardı. Kit onların birbiri arkasına sordukları sorularla muvaffakıyet kaydetmeye başlamıştı.

Bayan Garland, Kit'in annesine:

— Aziz bayan, dedi; bu gibi işlerde pek dikkatli ve tedbirli olmak lâzımdır. Biz muntazam bir hayat süren. üç kişilik bir aileyiz. Eğer bir hataya düşüp umduğumuzu bulamazsak üzülürüz.

Kit'in annesi bu fikrin pek doğru, pek yerinde olduğunu ve çok şükür ki ne kendisinin ve ne de oğlunun karakteri hakkında sorulacak herhangi bir sorudan kaçınmaya hacet olmadığını; kendi oğlu olduğu için methetmek kendisine düşmezse de, Kit'in pek iyi bir çocuk olduğunu; oğlunun tıpkı kendi annesine karşı çok iyi hareket eden ve çok iyi bir baba olan merhum kocasına benzediğini söyledikten sonra Kit'in, hattâ Jacop ve en küçük oğlunun bile, akılları erse, bunu tasdik edeceklerini; yaşları büyük olsa babalarının ölümünün ne büyük bir kayıp olduğunu takdir edecekleri için ihtimal küçük olmalarının bir nimet olduğunu anlatıp uzun hikâyeyi kısa kesti ve beşiği sallıyarak bütün alâkasiyle yabancı misafirlerden gözünü ayırmıyan küçük Jacob'un başını okşıyarak önlüğünün ucu ile gözünü sildi.

Kit'in annesi sözlerini bitirince, yaşlı bayan onun hörmete lâyık, doğru bir insan olduğunu, yoksa bu şekilde konuşmıyacağını, çocukların bakımı ve evin temizliği de lehinde şahadet ettiğini bildirdi. Kit'in annesi teselli bularak başını eğdi.

Sonra Kit'in doğumundan o güne kadar olan hayatını uzun uzun anlatmaya başladı. Daha pek küçük iken pencereden nasıl düştüğünü, kızamığa yakalandığı zaman, ne büyük bir ıstırap çektiğini, nasıl gece gündüz: "Ekmek, su!" diye inlediğini, "Ağlama anneciğim, yakında iyi olacağım!" diye kendisini teselliye çalıştığını, birer birer hikâye etti. Bütün bunlara köşede peynircinin yanında oturan bayan Green, İngiltere ve Gal memleketinde oturan daha nice bay ve bayanlar, o zamanlar Doğu Hindistanında çavuş olduğu söylenen ve şüphesiz aramakla kolaylıkla bulunacak olan bay Brown dahi şahitti!.. Bu hikâye de sona erince; Mr. Garland, Kit'e ehliyet ve bilgisi hakkında bazı sorular sorarken bayan Garland da Kit'in annesinin evlâtlarının doğumuna dair anlattığı hâdiseleri dinledikten sonra, kendi oğlu Abell'in doğumu ile ilgili hâdiseleri nakletti. Bu hikâyelerden her iki bayanın da aynı halde bulunan kadınlardan çok daha fazla tehlike ve korku atlattıkları anlaşılıyordu. Nihayet Kit'in elbise ve çamaşırlarının cins ve miktarı sorulmuş, teçhizat için bir miktar avans verildikten sonra, Finchley'de Abell Cottage'de oturan bay ve bayan Garland, Kit'i — yiyip içeceği hariç — senede 6 sterline yanlarına almaya karar vermişlerdi.

Bu anlaşmada hangi tarafın daha fazla memnun olduğunu söylemek müşkül ise de, her iki tarafda neticeyi gülümsiyen tatlı ve neşeli bir sima ile karşılamıştı.

Kit'in işe başlaması ertesi günü sabahına bı-

rakıldıktan sonra, ihtiyar bay ve bayan, Jacob ile küçük kardeşinin avuçlarına birer çil gümüş iki buçuk şilinlik sıkıştırıp ayrıldılar. Yeni uşakları onları kapıya kadar geçirdi, inatçı midillinin başını tuttu ve neşe içinde ayrıldıklarını seyretti.

Kit heyecanla içeri girip:

— Anne! benim artık kısmetim açıldı; dedi.

Annesi cevap verdi:

— Öyle değil mi yavrum! düşün bir kere senede 6 sterlin!

Kit böyle mühim bir meblâğın ilka ettiği ciddiyeti muhafazaya çalışarak ve yine de sevincinden sırıtarak:

— Bu bir servet! dedi.

Sonra derin bir nefes alarak; sanki ceplerinin her birinde hiç olmazsa bir senelik kazancı varmış gibi; ellerini cebine daldırıp annesine baktı. Gözlerinin önünde yığın yığın altınların hayali belirmişti.

— Anneciğim; pazar günleri için yeni bir kat elbisem olacak, Jacob okuyup âlim olacak, küçük kardeşim yetişip büyüyecek, yukardaki odayı döşeyip dayıyacağız. Düşün bir kere, senede 6 sterlin!

Tam bu sırada yabancı bir sesin homurtusu işitildi:

— Hımmmm! Senede 6 sterlin! Neler oluyor? Bu senede 6 sterlin ne demek?

Bu soruyu soran Daniel Quilp arkasından gelen Richard Swiveller ile birlikte içeri girdi.

Quilp seri bir bakışla etrafı süzerek sordu:

— Ona senede 6 sterlini kim verecek? Bunu söyliyen Nell mi idi, yoksa ihtiyar dedesi mi? Bunu ne diye verecekler? Kendileri nerede?

Biçare kadın tanımadığı bu çirkin herifin ansızın ortaya çıkması ile o kadar ürkmüştü ki, hemen bebeği beşiğinden kucağına alıp odanın en uzak köşesine kaçtı. Elleri dizinde iskemlesinde oturan küçük Jacob. cüceye garip bir cazibe ile bakarak yüksek perdeden ağlamaya başlamış: Richard Swiveller, Quilp'in başının üstünden aile efradını rahatça süzmüş; Quilp de. elleri cebinde, aile üzerinde uyandırdığı telâş ve heyecandan memnun. sırıtıp durmuştu.

Cüce bir lâhza sükûttan sonra:

— Bayan: telâsa hacet yok! dedi; oğlunuz beni tanır; ben bebekleri ne yerim, ne de severim! Fakat şu yaygaracı çocuğu sustursanız fena olmaz. Belki kızar da bir fenalık yaparım! Sus bakalım sayın bay!

Küçük Jacob göz yaşlarını zaptetti ve korkup oturdu.

— Sakın tekrar yaygaraya başlayayım deme! Seni korkutup da tekrar susturmasını da bilirim. Sen ne diye vâdini yerine getirip beni görmeye gelmedin delikanlı?

Kit cevap verdi:

— Ne diye geleyim? Ne senin benimle. ne de benim seninle bir işimiz var!

Quilp bu sefer Kit'in annesine dönerek:

— Bayan! Bu çocuğun eski efendisi buraya ne zaman geldi veyahut ne vakit haber yolladı?

Şimdi burada mı, eğer değilse, nerede? diye sordu.

Buraya hiç uğramadılar. Keşki nereye gittiklerini bilseydik Bu beni de, oğlumu da müsterih ederdi. Bay Quilp siz iseniz, bunu sizin daha iyi bilmeniz lâzım. Bu sabah oğluma da öyle söyledim.

Kadının söylediklerinin doğru olduğuna üzülen Quilp:

— Hımm! dedi. Demek bu centilmene de söyliyeceğiniz bu?

— Eğer bu centilmen de soracak olsa vereceğim cevap aynıdır. Keşki verecek başka cevabımız olsaydı.

Quilp kapının eşiğinde tesadüf ettiği Richard Swiveller'in de ortadan kaybolan dede ile torunu hakkında malûmat almak üzere geldiğini tahmin ederek ondan ziyaretinin sebebini sordu.

Dick:

— Evet, ziyaretimin sebebi bu idi; dedi. Belki bir haber almak mümkün olur sanıyordum.

— Demek ümidin boşa çıktı ha?

— Şaşılacak şey!.. Sonu kârlı olacağını tahmin ettiğim bir işe giriştim. Fakat sonu çıkmadı.

Cüce, Richard'ı kinayeli bir tebessümle süzdü. Fakat bir arkadaşı ile oldukça mufassal bir öğle yemeği yemiş olan Richard, meyus ve ümitsiz bakışlarla talihine küserek cüceyi unuttu. Bu ziyaretin ve bu ümitsizliğin meçhul bir sebebi olduğunu idrak eden Quilp, işin içinde bir oyun

olduğunu sanarak onu anlamaya çalıştı. Bu kararı verir vermez, çehresinin ifade edebileceği müstakim bir insan tavrı takındı ve bay Swiveller'i teselli etti:

— Ben de inkisara uğradım. Benimki tabiî sırf bir arkadaşlık hissi; fakat sizin hayal kırıklığınıza sebep herhalde hususi bazı şeyler olacaktır ki, benimkinden ehemmiyetlidir.

Dick tersçe:

— Elbette! cevabında bulundu.

Quilp; Dick'i kolundan çekip gözlerinin ucu ile şeytanca bakarak:

— Cidden çok üzüldüm! dedi. Benim de canım sıkıldı. Üzüntü ortağı olduğumuzdan, unutmak için birbirimizle dost olalım! Eğer seni başka bir tarafa sevk edecek mühim bir işin yoksa, nehir kenarındaki bir meyhanede — söz aramızda kaçak olduğu söylenen— en iyi Schiedan cininin satıldığı yere gidelim. Meyhaneci beni tanır. Nehire karşı küçük bir terası var. Gidip orada bu nefîs içkiden birer bardak içer, birer de pipo yakarız. Rahatça keyfimize bakarız. Ne dersin bay Swiveller?

Quilp bu sözleri söylerken Dick'in çehresini bir tebessüm kapladı ve kaşları indi. Cüce sözlerini bitirince Dick, tıpkı onun aşağıdan yukarı baktığı gibi, kendisi de yukardan aşağı kurnazca ona baktı. Başkaca yapılacak bir şey kalmadığından, adı geçen meyhanenin yolunu tuttular. Onlar arkalarını dönüp çıkınca, küçük Jacob fırsat bulup yaygarayı bastı.

Quilp'in bahsettiği meyhane, nehrin çamurları içine yuvarlanmaya müheyya, çürümüş, ahşap bir baraka idi. Bu baraka farelerin kemirip oyduğu payandalarla yıkılmasının önüne geçilmiş, harap meyhanenin bir kısmını teşkil ediyordu. Uzun zamandan beri binanın ağırlığını taşıyan payandalar çürüyüp kamburlaşmış olduğundan, rüzgârlı gecelerde çatırdayıp gıcırdar ve yıkılma tehlikeleri atlatırdı. Fabrika bacalarından çıkan dumanlarla sararıp rengi kaçan bina ıssız bir arsa üzerinde duruyor; demir tekerlekler ve sahili yıkayan suların sesini aksettiriyordu. Binanın içi de dışı gibi idi. Odalar alçak ve rutubetli, duvarlar delik deşik, döşeme çökmüş, kalaslar yerinden oynamıştı.

İşte cüce, Richard'ı bu lâtif yere davet etmiş, yoldan geçerken etrafın güzelliğini seyretmesini rica etmiş ve barakaya girer girmez masanın üzerine medih ve senasını ettiği, içi içki dolu, küçük bir fıçı gelmişti. Tecrübeli bir el ile küçük fıçıdan iki bardak cin dolduran cüce onu üçte bir miktar su ile karıştırdı. Bardağın birini Richard'a uzattı ve piposunu eğri büğrü bir fenerden yakarak bir sandalyeye oturdu ve dumanları savurmaya koyuldu.

Richard'ın dudaklarını şapırdattığını gören cüce:

— Nasıl barut gibi, değil mi? dedi. İnsanın gözlerini sulandırıyor, nefesini kesiyor!..

Dick bardağından bir miktarını boşaltıp su ile doldurduktan sonra:

— Ne söylüyorsun azizim, bu barutu sen nasıl içiyorsun? dedi.

— Nasıl mı içiyorum? İşte böyle!...

Daniel Quilp üç bardak katışıksız ispirtodan sonra korkunç bir çehre ile piposunu içmeye başladı. Dumanı yutarak burnundan çıkardı. Bütün bu marifetleri yaptıktan sonra, toparlanıp oturdu ve kahkahayı bastı.

Yumruk ve dirseği ile masa üzerinde trampete çalan Quilp:

— Bir güzellik şerefine içelim! Haydi adını söyle!.. dedi.

— Eğer ad istiyorsan; adı, Sophy Wackles!..

Cüce:

Miss Sophy Wackles!... yani müstakbel bayan Richard Swiveller değil mi? Ha.. Ha.. diye güldü.

— Bunu bir hafta önce söyleseydin doğru olurdu; fakat şimdi Miss Sophy kendisini Cheggs'e kurban ediyor!.

Bu sözlere Quilp şu ilâvede bulundu.

— Cheggs'in kulaklarını kesmeli, onu zehirlemeli!.. Ben Cheggs'in adını işitmek istemiyorum. Genç ve güzel bayanın adı Swiveller'den başkası olamaz! Onun bütün kardeşleri, anası, babası, akrabası, velhâsıl bütün Wackles ailesi şerefine içiyorum!.. Bardağını kaldır. Son damlasına kadar Wackles'ler şerefine!...

Richard ellerini kollarını etrafa savurup duran cüceye hayretle bakarak kadehini kaldırdı ve elinde tutarak bir an bekledi.

— Sen hakikaten pek keyifli bir insansın! Fakat gördüğüm bütün keyifli insanlar arasında senin kadar acayip, senin kadar tuhafına rasgelmedim.

Bu samimî sözler cücenin eksantrik hareketlerinin eksilmesine değil, artmasına vesile olmuş, Richard da onun tuhaflıklarını seyrederek içkide ondan aşağı kalmamış ve cücenin himmetiyle gitgide açılmaya başlamıştı. Cüce için onu tasarladığı bu samimiyet havası içine soktuktan sonra, boş bir zamanında ağzından istediği malûmatı almak kolaylaşmıştı. Çok geçmeden uysal Dick ile kurnaz arkadaşı arasında kurulan plânın bütün teferruatını öğrendi.

— Kâfi; kâfi! dedi. Mükemmel bir plân, bunun tahakkukuna çalışmalıyız. Ben de elimden gelen muaveneti esirgemem. Bu dakikadan itibaren ben senin arkadaşınım!

Dick cesaretlenerek:

— Sahi, hâlâ bir ümit var mı? diye sordu.

Quilp:

— Ümit mi? dedi; bundan kat'î bir şey olamaz. Sophy Wackles, ister bayan Cheggs olsun ister kim olursa olsun, fakat bayan Swiveller olamaz! Çok talihin varmış. İhtiyar dede yaşıyan yahudilerin bile hepsinden zengindir. Ben sana şimdiden Nell'in kocası nazarı ile bakıyorum. Altın içinde yuvarlanacaksın! Sen benim sözümü dinle, bu iş olacak!...

Dick sordu:

— Fakat nasıl olacak?

— Daha vakit var! fakat bu herhalde olacak. Oturur, uzun uzadıya konuşuruz. Ben şimdi gelirim. Sen bardağını doldur, keyfine bak!

Bu sözleri söyliyen Daniel Quilp, meyhanenin arkasındaki oyun sahasına çıkarak kendini yerlere attı ve sevincinden yuvarlanıp bağırmaya başladı.

— İşte bana bir eğlence!.. dedi. Hazırlanmış, önüme konmuş bir eğlence! Keyfini sürmek bana düşüyor. Şu mankafa geçen gün benim kafamı şişirdi. Arkadaşı Trent de bir defa bayan Quilp'e göz edip yılışmıştı. İki üç sene uğraşıp kurdukları plânın sonunda ancak meteliksiz bir insanla karşılaşacaklar! Evet Dick, sözüm ona zengin Nell ile evlenecek. Ben de şahit olacağım! Ha ha ha!... Her şey olup bittikten sonra onlara ne kazandıklarını ve benim neye yardım ettiğimi anlatacağım. Bütün eski hesapları göreceğiz. Zengin vâris ile evlenmesine niçin gayret ettiğimi anlıyacaklar! Ha ha ha!..

Bu coşkun meserret ve memnuniyeti arasında Quilp az kalsın hiç hoşlanmıyacağı bir hâdise ile karşılaşacaktı; çünkü yuvarlanıp dururken kırık bir köpek kulübesinin yanına gelmiş ve içeriden — zinciri pek kısa olmasa — fırlayıp onu pek tatsız bir şekilde selâmlıyacak olan iri ve azgın bir köpekle yüzyüze gelmiş olacaktı. Köpeğin bağlı olmasından istifade eden cüce, sırt üstü yatmış yüzünün türlü korkunç mimikleri ile hayvanı kızdırmaya başlamış, aralarında pek az bir mesa-

fe bulunmasına rağmen, köpeği azarlamaktan geri kalmamıştı. Quilp hayvanı kızdırıp deli eden ıslıklar ve tis tislerle meydan okuyordu.

— Haydi gel de ısır bakalım! gel de parçala! seni korkak seni! Cesaretin yok değil mi?

Köpek zincirini zorlıyarak, gözlerini açmış acı acı uluyor, fakat cüce parmaklarını şaklatarak meydan okuyordu. Keyfini yerine getirdikten sonra doğrulup kalktı. Ellerini kalçasına koyarak kulübenin etrafında kaçıkça dans edip hayvanı büsbütün kudurttuktan sonra, kendini toparladı ve hiçbir şeyden şüphelenmiyen arkadaşının yanına gitti. Dick büyük bir ciddiyetle suların akışına bakıyor ve cücenin bahsettiği altın ve gümüşleri düşünüyordu.

XXII.

Kit'in hazırlık ve ayrılışını, sanki Afrikanın tâ içlerine sefer ediyormuş, veyahut devri âlem seyahatine çıkıyormuş gibi; büyütüp mühimsiyen Nubbles ailesi için günün mütebaki kısmı ve ertesi gün hummalı bir faaliyetle geçmişti. Yirmi dört saat içinde Kit'in lüzumlu eşyasını ihtiva eden dolap kadar hiçbir kutu açılıp kapanmamış; dolabın içindeki üç gömlek ve bir o kadar çorap ve mendil küçük Jacob'un gözünde büyüdüğü kadar hiçbir çeyiz alâka uyandırmamıştır. Nihayet bavul nakliyat ambarına teslim edilmişti. Kit bavulunu Finchley'de alacaktı. Bavul ambara verilince düşünülecek iki nokta kalıyordu. Acaba ambar ba-

vulu kaybetmeden, yahut böyle olduğunu bahane etmeden teslim edecek miydi? Sonra Kit gidince annesi yalnız başına kendi kendini idare edebilecek miydi?

Bayan Nubbles ilk noktaya temas ederek endişe ile:

— Bavulun kendi kendine kaybolacağını zannetmem. Lâkin bu emanetçiler bahane bulmasını bilirler; dedi.

Kit ciddiyetle cevap verdi:

— Sahi öyle anne! keşki bavulu emniyet etmeseydik. En doğrusu bavulla beraber birisinin gitmesi olurdu.

— Şimdi faydası yok! Fakat budalaca hareket ettik. İnsanlara hiç fazla emniyet etmeye gelmez!

Bundan böyle emanetçilere ancak boş bavul emanet etmeye karar veren Kit'in zihni, ikinci nokta ile meşguldü.

— Anne; sakın gidiyorum diye neşeni kaybetme! Herhalde şehre indikçe eve de uğrarım. Üç ay sonra mezuniyet almak zamanı da gelir, o zaman Jacob'u alır oyunlara götürürüz.

Annesi:

— Bilmem oyunlara gitmek günah mı? Günah olmasından korkarım! dedi.

Oğlu esefle cevap verdi:

— Bu fikri senin aklına koyan yine küçük Bethel olacak. Kuzum anne oraya sık sık gitme! Evin içine neşe veren yüzünün purtardığını, kü-

çük kardeşimin suratını astığını ve Jacob'un da tasalandığını görecek olursam gidip askere yazılır, ilk atılan kurşuna kendimi siper ederim.

— Kit böyle lâkırdılar etme!

— Anne ben dediğimi yaparım! Eğer beni üzüp rahatsız etmek istemezsen geçen hafta sökmek istediğin şapkanın fiyongosunu çıkarma! Mütevazı hayatımızın müsaade ettiği nispette neşeli ve memnun görünmemizde hiçbir mahzur yok; ha, ha, ha... Bu yürümek kadar tabiî ve sıhhî bir şeydir. Ha, ha, ha!.. Bu kuzuların melemesi, domuzların homurdaması, atların kişnemesi, kuşların ötmesi kadar tabiîdir. Ha, ha, ha!.. öyle değil mi?

Kit'in kahkahaları annesine de sirayet etmişti. Gayet ağır ve temkinli duran annesi, önce tebessüm etmiş; sonra o da keyifli keyifli gülmeye başlayınca, Kit bunun ne kadar tabiî bir şey olduğunu söylemeye bir kere daha fırsat bulmuştu. Yüksek perdeden kahkahaları basan Kit ve annesinin gürültüsü bebeği de uyandırmış, annesinin kucağına sokulur sokulmaz ortada pek hoşa gidecek bir şey olduğunu hissederek o da bacaklarını etrafa savurup gülmeye başlamıştı. İddiasının bir kere daha bu şekilde ispat edildiğini gören Kit, o kadar memnun olmuştu ki, bebeğe işaret edip arkasına yaslandı ve kasıklarını tutarak makaraları koyuverdi. Bu şekilde iki üç defa kahkahalarını tazeleyip tekrar kendine geldikten sonra, gözlerinin yaşını silip dua etti. Bunun üzerine hep birlik-

te mütevazı yemeklerini neşe ile yemeye başladılar.

Kit kileri tıklım tıklım dolu evlerini terk edip yola çıkan birçok gençlerin ihtimal vereceğinden daha bol öpüşmeler. kucaklaşmalar ve göz yaşlarından sonra, ertesi sabah erkenden yola çıkarak Finchley'nin yolunu tuttu.

Onun ne giydiğini merak edenlere kısaca işaret edelim ki üniforma yerine kar yağdılı bir ceket altına sarı bir yelek geçirmiş, sırtına gri bir gömlek giymiş, bütün bu ihtişamdan maada ayağına bir çift yeni kundura, başına da parmakla vurulunca davul gibi çalan sert bir kasket geçirmişti. Bu muhteşem kılığı ile pek az alâka çektiğine hayret eden Kit, bu alâkasızlığı sabahleyin erken kalkanların duygusuzluğuna vererek Abel Cottage'in yolunu tuttu.

Tıpkı kendi eski kılık ve kıyafetinde, başında kenarsız bir şapka ile yolda tesadüf ettiği bir çocuğa cebindeki altı peninin yarısını hediye etmekten başka zikre değer bir hâdise ile karşılaşmıyan Kit, ârızasız ve olduğu gibi gelen bavulunu emanetçiden alıp omuzuna yükledi ve bu namuslu adamın karısının tarifi üzerine. bay Garland'ın evini aramaya koyuldu.

Burası damları saz kaplı küçük ve şirin bir kasaba idi. Pencerelerinden bazıları küçük, renkli camlarla süslenmişti. Evin bir tarafında tam midilliye göre küçük bir ahır ve ahırın üzerinde tam Kit'e göre, küçük bir oda vardı. Beyaz perdeler pencerelerde sallanıyor, altın gibi parlıdıyan ka-

feslerde kuşlar ötüyordu. Evin her iki tarafına fidanlar dikilmiş, sarmaşıklar kapıyı kaplamıştı. Bahçe, açılmış çiçeklerle bezenmiş ve yüze gülüyor, etrafa güzel kokular yayılıyordu. Her tarafta bir çeki düzen göze çarpıyor, bahçede tek bir yabanî ota raslanmıyordu. Ortada duran bahçıvan aletleri, sepet ve eldivenlerden ihtiyar zatın sabahleyin bahçede meşgul olduğu anlaşılıyordu.

Kit daha kapıyı çalmadan, etrafına hayret ve takdirle bakınıp durdu. Halbuki etrafı seyredecek bol zamanı olacaktı. Kapıyı iki üç defa çalıp kimse açmayınca, bavulun üstüne oturup bekledi.

Zili birkaç defa daha çaldığı halde henüz açan olmamıştı. Nihayet tekrar bavulunun üzerine oturup devlerin şatolarını, saçlarından çivilere bağlanan prensleri, şatoların kapısından fırlayıp çıkan ejderleri ve daha buna benzer halkın masal kitaplarında okudukları hâdiseleri zihninde canlandırıp dururken yavaşça kapı açılmış temiz ve mütevazı olduğu kadar şirin simalı küçük bir hizmetçi kız kapıya çıkmıştı.

Hizmetçi kız sordu:

— Galiba sizin adınız Christopher olacak!

Kit bavulun üzerinden kalkarak: "Evet" dedi.

— İhtimal birkaç defa kapıyı çaldınız! Midilliyi yakalamaya çalışıyorduk. İşitmedik!

Kit bunun ne demek olduğunu pek iyi kestirememekle beraber. kapının ağzında durup soru sormaktansa, bavulunu sırtlayıp hizmetçi kızı ta-

kibetti. Hole girdiği zaman arkaya açılan kapılardan birinde bay Garland'ın midilliyi bahçeye doğru çektiğini görmüştü. Sonradan öğrendiğine göre, Whisker bütün aileyi bahçenin arkasındaki kırlıkta iki saat koşturduktan sonra yakayı ele vermişti!

Gerek ihtiyar zat, gerekse ayakkabılarını paspasta sıkı sıkı sildiği için, evvelce hakkında beslediği iyi fikirleri bir kat daha kuvvet bulan ihtiyar bayan, Kit'i pek iyi karşılamışlardı. Kit yeni elbisesi muayene edilmek üzere oturma odasına alınmış; elbisesi inceden inceye tetkik edilmiş; oradan ahıra götürülmüş ve midilli tarafından memnunlukla karşılanmıştı. Daha sonra, kendisinin de önceden gözüne ilişen, küçük fakat temiz ve rahat odaya çıkarılmış, oradan da bahçeye sevk edilmisti. İhtiyar zat Kit'e bahçede ne gibi işler yapmasını öğreteceğini ve eğer hak kazanırsa, istirahat ve saadeti için neler düşündüğünü söyledi. Bütün bu nezakete karşı Kit teşekkürlerde bulunmuş ve elini o kadar çok şapkasına kaldırıp indirmişti ki, yeni şapkası âdeta aşınmıştı.

İhtiyar zat nasihat ve vaad yolunda, Kit de teminat ve teşekkür makamında söyliyeceklerini söyledikten sonra. Kit ihtiyar bayanın yanına götürülmüş o da adı Barbara olan küçük hizmetçi kızı çağırarak Kit'e aşağıda yiyecek, içecek vermesini tembih etmişti.

Kit aşağıda, merdivenlerin altında, ancak oyuncak dükkânlarının vitrinlerinde tesadüf edilen tertemiz ve pırıl pırıl duran mutfağa girmişti.

Mutfakta her şey tıpkı Barbara gibi çekidüzenli idi. Tertemiz bir masaya oturarak soğuk etini yedi ve birasını içti. Yanında kendisine bakan bir yabancı bulunduğu için çatal ve bıçağını her zamankinden daha beceriksizce kullanıyordu.

Halbuki çok sessiz bir hayat geçirdiği için Kit kadar mahçup ve sıkılgan olan, ne söyleyip ne edeceğini kestiremiyen Barbara'dan çekinmeye hacet olmadığı anlaşılıyordu. Bir müddet sessizce oturdu. Saatin temkinli tik taklarını dinledikten sonra, başını çevirip raftaki kab kacağa bakarken gözü, içinde yumaklar, iplikler, bir dua kitabı ve İncil bulunan Barbara'nın dikiş kutusuna ilişti. Barbara'nın aynası pencerenin yanında, aydınlıkta, şapkası da kapının arkasında asılı duruyordu. Hizmetçi kızın mevcudiyetine delâlet eden bu emareler tesiriyle Kit bu sefer başını çevirip bezelye ayıklıyan Barbara'ya baktı. Bütün sadelik ve saffetiyle tam onun yüzüne bakıp gözünün rengini görmek istediği bir anda, Barbara da tesadüfen ona bakınca, her ikisi de başlarını indirmiş, göz göze gelmenin verdiği şaşkınlıkla biri bezelyelerine diğeri de tabağına eğilmişti.

XXIII.

Quilp'in en hoşlandığı halvet yerlerinden biri olan ve pek yerinde olarak "Beyâban" adını taşıyan meyhaneden zikzaklar çevirerek, sallana sendeliye, evinin yolunu tutan Richard Swiveller, birdenbire durup şaşkın şaşkın etrafına baktı.

Sonra yine birkaç adım ilerleyip durduktan sonra, başını sallıyarak, sarsak sarsak ve iradesizce yürümeye başladı. Kötü fikirli insanlarca akıllılık yerine sarhoşluk alâmeti olarak vasıflandırılan bu hal içinde yoluna devam etmekte olan Swiveller, sırrını lüzumsuz yere cüceye açtığından şüphelenmeye ve ihtimal onun böyle nazik bir meseleyi itimada lâyık bir insan olmadığını düşünmeye koyuldu.

Sarhoşluğun nedamet faslı diye vasıflandırılan bu pişman hale düşen Swiveller, şapkasını yere atıp, pek talihsiz bir yetim olduğunu ve eğer böyle bahtsız bir insan olmasa, işin buraya varmıyacağını feryat ve figan içinde anlatmak istiyordu.

Bu kötü talihine küsüp uyuklar bir halde etrafına bakarken, sesinin perdesini yükselten Swiveller:

— Ben, daha körpe bir yaşta iken, anasından babasından yetim kalan ve kurnaz bir cücenin merhametine bırakılan bir biçareyim! Sefil bir öksüzüm! diyordu.

Yanında bir ses:

— O halde ben senin baban olayım! dedi.

Swiveller müvazenesini bulmak için sağa sola sallanıp gözünü bürüyen bulutlar arasından bakarken, bir ağızla bir burnun üstünde pırıldıyan iki gözü seçebildi. Gözlerini aşağıya doğru indirerek daha dikkatli bakınca, bu simanın bir bedene merbut olduğuna ve bu şahsın da Quilp olduğuna kanaat getirdi. Cüce onun yanından ayrılmamış,

fakat Swiveller müphem bir fikirle onu millerce mesafe geride bıraktığını sanmıştı.

Swiveller ciddiyetle:

— Sen bir yetimi aldattın! dedi.

Quilp:

— Ben mi? Ben senin ikinci bir babanım! cevabını verdi.

— Sen! Sen benim babam ha? Ben kendime malikim; beni yalnız bırak. Hemen şimdi!..

— Sen ne garip bir insansın!

Bir direğe dayanıp ellerini sallıyan Dick:

— Haydi git, sana git diyorum! İhtimal bir gün olur da zevk ve sefa uykusundan uyanır; metrük kalan yetimlerin kederini anlarsın. Haydi işine git! diye mırıldandı.

Cüce bu niyaza aldırış etmeyince, Swiveller ona müstahak olduğu cezayı vermek maksadiyle üzerine yürüdü; lâkin daha yanına gelmeden, ya maksadını unuttuğundan, veya fikrini değiştirdiğinden, elinden tutup hoşa gider bir samimiyetle, dış görünüşlerinden maada, her şeyde ebedî kardeşlik ilân etti. Sonra sırrını, Miss Wackles'e karşı duyduğu teessürle birlikte, bir kere daha anlattı ve ifadesindeki insicamsızlığın şarap ve içki tesiriyle olmayıp ancak derin muhabbetine delâlet ettiğine işaret etti. Bundan sonra cüce ile kol kola girip dostça yollarına devam ettiler.

Quilp ayrılırken:

— Ben bir sansar kadar zekâlı ve bir gelincik kadar kurnazım. Sen Trent'i bana getir. Niçin

bilmem, o pek itimat etmez ama, ben onun da bir dostuyum. Siz ikiniz de ileride büyük bir servete konacaksınız; dedi.

Dick cevap verdi:

— İşin kötü tarafı, bu uzak servetler bir türlü elde edilemez!

Cüce, Dick'in kolunu sıkarak:

— Uzak oldukları için bu gibi servetleri küçümsememeli, bu servete yaklaşmadıkça onun kıymetini lâyıki ile takdir edemezsin, dedi.

Dick sordu:

— Demek sen böyle düşünüyorsun?

— Tabiî değil mi ya? Ben ne söylediğimi biliyorum. Sen Trent'i bana getir. Ona her ikinizin de dostu olduğumu söylemeyi unutma. Ne diye dost olmayım?

— Öyle ya; ne diye olmıyasın! Gerçi dost olman için birçok sebepler vardır, ama dost olmaman için hiçbir sebep görmüyorum. Kaldı ki; iyi ruha sahip bir insan olsan, benimle dost olmanda garip görülecek bir şey olmaması lâzım. Gel gelelim, sen iyi bir ruh taşımıyorsun!

— Ben iyi bir ruh taşımıyor muyum?

Olsa, olsa şeytan ruhu! Senin şekil ve şemailindeki bir insan, iyi bir ruh taşıyamaz. Eğer sende bir ruh varsa, herhalde kötü bir ruh olmalı.

Dick elini göğsüne vurarak devam etti:

— İyi ruh taşıyan insanlar, bambaşka insanlardır. Buna hiç şüphen olmasın.

Quilp açık sözlü arkadaşını yüzünde hilekârlık ve hoşnutsuzlukla karışık bir ifade ile sü-

zerek, onun orijinal bir karakter sahibi olduğunu ve kendisine karşı takdir hisleri beslediğini söyled. Bu sözleri müteakip Swiveller ayık uyanabilmek için evinin yolunu bulmak, Quilp de elde ettiği sır üzerinde düşünüp kendisine açılan büyük eğlence ve öc alma kapısı ile keyiflenmek üzere birbirinden ayrıldılar.

Swiveller ertesi sabah meşhur Schiedam içkisinin tesiriyle, başı sersem bir halde, gönülsüz ve müterreddit, eski ve izbe bir hanın çatı altı odasında oturan arkadaşı Trent'in ziyaretine gitti ve bir gün evvel Quilp ile arasında geçenleri sükûnetle ve birer birer anlattı. Trent bu hikâyeyi Quilp'in muhtemel maksatlarını düşünerek, büyük bir hayretle dinleyip arkadaşının boşboğazlığı hakkında acı sözler sarf etti.

Richard Swiveller yaptıklarına pişman olarak:

— Kendimi müdafaaya çalışmıyorum, Fred; dedi. Lâkin şu herif o kadar acayip, o kadar kurnaz bir insan ki; ben daha söyliyeyim mi söylemiyeyim mi diye düşünürken, ağzımdan kapıp aldı. Sen de benim gibi onun nasıl baca gibi duman savurup içki içtiğini görsen, bir şey saklıyamazdın. Herif sanki semender!

Frederick Trent, semenderlerin sır faş edilecek mahlûklar; ateş geçmez insanların da behemehal itimada lâyık insanlar olup olmadıklarını sormaya hacet görmeden, bir sandalyeye çöktü ve başını elleri arasına gömüp Quilp'i arkadaşı Swiveller'in mahremiyetine girmeye sevk eden

sebepleri düşünüp tartmaya koyuldu. Zira açığa vurulan sırrın Dick tarafından istiyerek yapılmadığı, cücenin onu kandırıp ayarttığı gün gibi aşikârdı.

Cüce, firariler hakkında malûmat almaya çalıştığı sırada, onunla iki defa yüzyüze gelmişti. Dick'in tedbirsizce hareketi yüzünden meraka düşebileceği bir tarafa bırakılsa bile; dede ile torunu hakkında evvelce bir endişeye düşmediğine göre, bu tesadüfün bir şüphe uyandırması kâfi gelebilirdi; fakat bir kere plânlarını öğrendikten sonra, acaba cüce ne diye yardım etmek istiyordu? Bu, halli müşkül bir mesele idi. Lâkin hilekârlar kendi desiselerini başkalarına yüklemekle çoğu defa yine kendilerini aldattıklarından, cüce ile ihtiyar dede arasında ihtimal onun birdenbire ortadan kaybolması ile neticelenen, gizli birtakım işlerden husule gelen bir dargınlık yüzünden Quilp, ihtiyarın yegâne sevgi ve endişesini teşkil eden torununu, dedesinin korkup nefret ettiğini bildiği bir rabıtaya sürüklemekle ondan öc almak istiyordu. Hemşiresini hiç düşünmeden, kazanç ümidinden sonra kalbinde en çok bu emeli besliyen red Trent için Quilp'in hareket tarzına sebep bu görünüyordu. Cücenin böyle bir kanaatle hareket ettiğini kabul ettikten sonra, bu meselede onun samimiyetine inanmak kolaydı. Onun kendileri için kuvvetli ve faydalı bir yardımcı olması da şüphe götürmiyeceği için, Trent daveti kabul ederek o gece cücenin evine gitmeye karar verdi. Cücenin kavli ve fiili kendisini teyid edecek ma-

hiyette ise, plânlarının tahakkuku için gerekli olan emek ve zahmeti ona yükliyecek; fakat onu kâra ortak tutmıyacaktı.

Fred zihninde bunları tasarlayıp bu neticeye vardıktan sonra — Swiveller'in daha azı ile kanaat edecek olmasına rağmen— ona tasavvurunun münasip gördüğü miktarını anlattı ve günün mütebaki kısmını kendine gelmesi için bağışladıktan sonra, onunla birlikte Quilp'in evinin yolunu tuttu.

Quilp onları gördüğüne çok memnun veyahut öyle görünüyor. bayan Quilp ve kayın anası bayan Jiniwin'e karşı çok terbiyeli hareket ediyor, genç Trent'in karısı üzerinde husule getirdiği tesiri anlamak için karısını keskin gözleriyle süzüyordu. Bayan Quilp genç adam karşısında annesi kadar, acı veya tatlı, herhangi bir heyecandan uzak bulunuyor; fakat kocasının bakışları onu mahçup edip şaşırttığından ne yapmak lâzım geldiğini ve kocasının ne istediğini kestiremiyordu. Quilp karısının bu halini zihninde tasarladığı sebebe isnat ederken bu keşfine için için gülüyor, bir taraftan da kıskançlıktan kuduruyordu.

Buna rağmen Quilp hislerini açığa vurmıyarak pek yumuşak ve pek tatlı davranmış, olağanüstü bir samimiyetle rum şişesinden ikramlarda bulunmuştu.

— İlk görüştüğümüzden beri galiba iki sene kadar oldu.

Trent tashih etti:

— Üç seneye yaklaşıyor!

Quilp:

— Üç seneye yaklaşıyor ha! Zaman ne çabuk geçiyor dedi. Sana da bu kadar uzun geliyor mu; bayan Quilp? diye sordu.

Bedbaht kadın:

— Tam üç sene oluyor; cevabını verdi.

Quilp kendi kendine: "Ya; öyle mi madam? Demek onu özledin ha! Pekâlâ madam, görüşürüz!" mülâhazasında bulunduktan sonra:

— Bana da sen Mary Anne ile Demerara'ya gideli daha dün gibi geliyor! Ben biraz azgınlıktan, hovardalıktan hoşlanırım. Ben de bir zamanlar uçar, kaçardım; dedi.

Cüce bu itirafını eski avarelik ve hovardalığına delâlet eden öyle sevimsiz bir göz kırpması ile söylemişti ki, bayan Jiniwin öfkelenerek hafif bir sesle bu itirafı karısının gıyabında yapması muvafık olacağını söylemekten kendini alamadı. Quilp kaynanasının bu cüretkâr mütalâasına onu ekşi bir suratla süzmekle mukabele ettikten sonra, merasimle onun sıhhatine içti.

Cüce kadehini masanın üstüne bırakırken:

— Ben senin derhal geri geleceğini biliyordum, Trent; dedi. Ne kadar pişman olduğunu ve sana temin edilen mevkiin seni ne kadar mesut ettiğini bildiren bir mektup yerine Mary Anne seni getirince, ne kadar hoşlanıp keyiflenmiştim. Ha ha ha!

Genç adam seçilen mevzuun kendisini eğlendirecek en münasip şey olmamasına rağmen; gülümsedi. Quilp devam etti:

— Zengin bir akraba kendi eline bakan iki kişiden — kız ve erkek iki kardeşten — yalnız birisine bağlı olur. diğerini başından atarsa, yanlış hareket etmiş olur.

Fred sabırsızlığa delâlet eden bir kıpırdamada bulundu; fakat Quilp hazır bulunanlardan hiçbirisini şahsen alâkadar etmiyen mücerret bir mevzudan bahsediyormuş gibi; sükûnetle sözlerine devam etti:

— Deden tekerrür eden hoşgörmeler, nankörlükler, isyanlar ve taşkınlıklardan bahsedince ona bu gibi şeylerin her yerde görülegelen kusurlar olduğunu söyledim. Deden bana: "Fakat Fred ıslah olmaz haylâzın biri!" dedi. Ona — tabiî sırf söz olsun diye — bunu kabul etsek bile nice genç asilzadelerin ıslah olmaz haylâzlar olduklarını söyledimse de, bir türlü kanaat getirmedi.

Genç adam istihza yollu:

— Hayret edilecek şey! dedi

— Ben de o zaman hayretlere düşmüştüm; fakat deden daima inatçı bir insandı. O; bir bakıma; benim arkadaşımdı. Gel gelelim inatçı ve yanlış fikirlere sahip bir insandı. Küçük Nell iyi, hoş, genç bir kız... Fakat sen onun kardeşisin, Fred! Son defa dedene söylediğin gibi: o, bu hakikati değiştiremez.

Fred sabırsızlıkla:

— Elinden gelse buna da çalışırdı! Onun şefkati de, iyiliği de yok olsun! dedi. Şimdi bu sözlerin hiç faydası kalmadı; onun için bu bahsi kapıyalım.

Quilp:

— Pekâlâ; pekâlâ! dedi. Bundan ne diye bahsediyorum? Daima senin bir dostun olduğumu anlatmak istedim de onun için... Sen dostunu, düşmanını pek fark edemiyordun. Şimdi kimin dost, kimin düşman olduğunu takdir ediyor musun? Sen benim dostluğuma inanmadığın için bana karşı soğuk davranıyordun. Bu soğuk hareket senin tarafından geliyordu. Şimdi tekrar el sıkıp dost olalım, Fred.

Cüce; başı omuzlarına gömülü, yüzünde sevimsiz bir sırıtma ile kalkıp kısa kolunu masanın üstünden uzattı. Biraz tereddütten sonra genç adam da elini cüceye uzattı. Quilp elini sımsıkı sıkıp bir an için parmaklarında kanın dolaşmasını durdurdu. Diğer elini dudağına götürdü, hiçbir şeyden şüphelenmiyen Richard'a kaşlarını çattı, sonra elini çekip oturdu.

Trent, Richard Swiveller'in daima emellerine ancak bir alet ve plânlarının açıklanmasını münasip gördüğü kısmından haberi olduğunu bildiğinden, cücenin her ikisinin de durumunu pekâlâ anladığını ve arkadaşının huyunu da pek güzel kavradığını hissetti. Bu, hilekârlık bile olsa, takdir edilecek bir şeydi. Kendi üstün kabiliyetlerine karşı cücenin gösterdiği bu sessiz hürmet ve riayet, çabuk kavrayışının ilka ettiği kuvvet ve iktidar, genç adamı cüceye cezbetmiş ve onun yardımından faydalanmak kararını kuvvetlendirmişti.

Swiveller'in kadınların işitmesi münasip olmıyan şeyleri ihtiyatsızca ifşa etmesinden korkan

cüce; gerekli bir süratle mevzuu değiştirdi ve dört kol iskambil oynamak teklifinde bulundu. Partnerler seçilmiş; bayan Quilp, Frederick Trent'e; Dick de cüceye düşmüştü. Bayan Jiniwin kart oyununa pek düşkün olduğu için, damadı tarafından oyun harici tutulmuş; ona arasıra şişeden kadehleri doldurmak vazifesi verilmişti. Cüce bu andan itibaren kart oyunu kadar içkiyi de seven kaynanasının içkinin tadına bakmasının önüne geçmek ve bu suretle onu pek kurnazca iki katlı bir azaba sokmak için, gözünün birini ondan ayırmadı.

Quilp'in dikkati — daha birçok şeyler uyanıklığını gerektirdiğinden — yalnız bayan Jiniwin'e inhisar etmiyordu. Çeşitli eksantrik âdetleri dikkatle takibetmek ve sayıp yazarken elçabukluğuna getirmekle kalmıyor; kartların sayılma sürati ve sayıların yazılma hızından şaşkına dönen ve bu hayret ve şüphesini saklamıyan Swiveller'i bakışları, kaş çatmaları ve masanın altından savurduğu tekmelerle ikaza çalışıyordu. Karısı ile Trent'in birbirine her bakışı, her sarfettikleri kelime ve her oynadıkları kart için de cüce göz ve kulak kesilmişti. Sadece masanın üstünde olup bitenlerle kalmıyor, masanın altında yapılabilecek işaretleri de türlü tuzaklarla keşfe çalışıyor, bununla da yetsinmiyerek, bakalım bağıracak mı, yoksa sesini çıkarmıyacak mı diye, karısının ayağına basıyordu. Karısı sesini çıkarmıyacak olursa, Trent'in daha önce onun ayağına bastığı anlaşılmış olacaktı. Bütün bu zihin meşguliyeti ara-

sında cücenin bir gözü kaynanasından ayrılmıyor, ihtiyar kadın — birkaç kere tecrübe ettiği gibi — şöyle bir tadına bakmak için çay kaşığını yanındaki bir kadehe yaklaştıracak olsa, tam bu muvaffakiyet ânında, Quilp kadının kolunu dürtüyor, müstehzi bir sesle kaynanasının sıhhatini korumasını rica ediyordu. Bütün bu çeşitli ihtimam ve teyakkuzlarında Quilp asla yumuşayıp gevşememişti.

Birkaç parti oyun oynayıp bir hayli içki içtikten sonra, Quilp karısını istirahate yolladı. İtaatli kadın emre inkiyat edip öfkeli annesi de onu takibedince, Swiveller de uyuklamaya başladı. Cüce, arkadaşını odanın öbür köşesine çekip fısıltı ile onunla müzakereye girişti.

Quilp uyuklıyan Swiveller'e doğru bakıp yüzünü buruşturdu ve:

— Değerli dostumuzun yanında fazla konuşmak doğru olmaz; dedi. Bu, ikimizin arasında bir pazarlık, öyle değil mi Fred? Arkadaşın, küçük ve sevimli Nell ile evlenecek mi?

— Herhalde senin de bu işte bir alâkan olmalı!

Quilp asıl alâkasının ne olduğunun farkında olmıyan Fred'e sırıtarak baktı:

— Elbette alâkam var Fred; dedi. Bu belki bir misilleme, belki de bir kapris... Fakat ben nüfuz sahibiyim. Bu nüfuzu istersem yardım, istersem engel olmak için kullanabilirim. Ne şekilde olmasını istersin? Ağırlık terazinin hangi kefesine gitsin?

— Benim tarafıma!

Quilp yumduğu elini uzatıp sanki içinden bir ağırlık bırakıyormuş gibi:

— İşte oldu, Fred; dedi. Bu dakikadan itibaren ağırlık senin tarafında! Bunu aklından çıkarma!..

Trent sordu:

— Nereye gitmişler, acaba?

Quilp başını sallayıp bilmediğini; fakat kolaylıkla öğrenebileceğini söyledi. Gittikleri yeri öğrendikten sonra plânlarını tatbike başlıyabilirlerdi. Kendisi yahut Swiveller ihtiyarı ziyaret edip onun namına sahte, derin bir alâka göstererek şerefi ile mütenasip bir evde yerleşmesini rica edebilir ve bu suretle genç kız üzerinde şükran ve iyi teveccüh uyandırabilirdi. Nell'de bu hissi uyandırdıktan sonra, onu bir iki sene içinde kazanmak kolaylaşırdı. Çünkü; birçok cimrilerin yaptığı gibi, kendisini fakir göstermek ihtiyarın kıskançlıkla takibettiği bir siyasetti. Kaldı ki; Nell de buna inanıyordu.

Trent:

— Bana karşı da son zamanlarda hep böyle davranırdı, dedi.

Quilp cevap verdi:

— Bana da aynı şekilde davrandı. Onun ne kadar zengin olduğunu bildiğim için bunu pek garip buldum.

— Herhalde bilmen lâzım!

Cüce: "Evet; öyle!.." cevabında bulundu ve hiç olmazsa bunda yalan söylememişti.

Fısıltı ile konuşulan birkaç kelimeden sonra tekrar masanın başına döndüler. Genç adam Swiveller'i sarsarak gitmek için onun uyanmasını beklediğini bildirdi. Bu müjdeyi alan Swiveller derhal kalktı; plânları hakkında birkaç kelime daha sarf ettikten sonra sırıtkan cüceye rahatlık dileyip ayrıldılar. Onlar sokağa çıkınca cüce de pencereye koştu. Trent cücenin karısı hakkında methiyeler söylüyor ve her ikisi de onun böyle biçimsiz bir mendebur ile hangi sihir tesiri altında evlenmeye vardığına hayret ediyordu... Quilp onların uzaklaşan gölgelerini o âna kadar çehresinde görülmiyen bir sırıtma ile takibettikten sonra, karanlıkta sessizce yatağına çekildi.

Kurdukları bu plânda ne Trent, ne de Quilp zavallı ve mâsum Nell'in elem veya saadetini hiç hesaba katmamışlardı. Diğer taraftan her ikisinin de oyuncağı olan ve bu gibi düşüncelerle zihnini hiç yormıyan haylaz ve sefih Swiveller de kendi kıymet ve meziyeti ile övünerek bu plânı hoş görüyordu. Fakat sadece kendi zevk ve iştahını tatminden başka bir şey düşünmiyen akılsız ve haylaz adam — karısını dövüp öldürmek istemediğinden — her şeye rağmen tahammül edilebilir vasat bir koca olacağı düşüncesiyle müsterih olabilirdi.

XXIV.

Artık yarış sahasından kaçtıkları sürate devam edemeyip tamamiyle bitkin bir hale gelen ihtiyar ile genç kız, mola vermek cesaretini gös-

termiş ve küçük bir ormanlığın kenarında oturup dinlenebilmişlerdi. Yarış sahası artık gözlerinin önünden kaybolmasına rağmen. kulaklarına hâlâ uzaktan uzağa, bağrışmalar, konuşmalar ve davul sesleri geliyordu. Bir tepeciğe tırmanan Nell, uzakta sallanan bayrakları ve barakaların beyaz çatılarını seçebiliyordu. Fakat görünürde onlara doğru yaklaşan hiçbir kimse yoktu. İstirahat ettikleri yer; ıssız ve sessizdi.

Endişeden titriyen ihtiyarı temin ve teskin etmek için Nell epeyce uğraşmıştı. İhtiyar; perişan zihni ile dalların arkasında, saklandıkları hendeklerin içinden ve her hışırdıyan ağacın dibinden gözetleyip onlara doğru sokulan birtakım insanlar tecessüm ettirmekte; Nell'in onu ancak kafes ve parmaklıklar arkasından gelip görebileceği, ıssız ve karanlık bir yere sürüklenip, zincirlere bağlandığını ve orada kırbaçla döğüldüğünü tahayyül ederek korkular geçirmekteydi. Onun bu korkusu genç kıza da sirayet ediyordu. Dedesinden ayrılmak onun en ziyade korktuğu bir şeydi. Her nereye gitseler ergeç bulunacaklarını, ancak saklanmakla emniyette olacaklarını düşünerek yüreğini korku sardı ve cesaretini kaybetti.

Son zamanlarda hiç alışık olmadığı sahneler içinde dolaşan bu kadar genç bir kızın neşe ve enerjisini kaybetmesi hayret edilecek bir şey değildi. Çok şükür ki; tabiat ekseriya zayıf bünyelere — daha ziyade zayıf cinse — asîl ve yiğit bir kalb bahşeder. Küçük Nell, yaşlı gözlerini ihtiyara çevirip onun ne kadar takatsiz olduğunu ve eğer

onun ümidini kıracak olursa, ne kadar biçare ve muhtaç bir hale düşeceğini hatırlıyarak yüreği hopladı ve ona yeni bir kuvvet ve metanet telkin etti.

— Biz şimdi tamamiyle emniyetteyiz. Korkacak hiçbir şey yok, dedeciğim: dedi.

Dedesi:

— Korkacak bir şey yok mu? dedi. Seni benden, bizi birbirimizden, ayıracak olsalar, yine korkacak bir şey yok mu? Hiç kimse bana sadık değil, hattâ Nell bile!

— Böyle söylcme dede! Sadık ve samimî bir insan varsa o da ben'im. Herhalde sen de bunu biliyorsun.

İhtiyar korka korka etrafına bakınarak:

— Öyle ise nasıl oluyor da beni her tarafta arayıp dururlarken ve şimdi şuracıkta konuşurken bile buraya kadar gelmeleri ihtimali de varken bizi emniyette sanıyorsun? diye sordu.

— Çünkü eminim ki, bizi takibeden olmadı. Sen de etrafına bir bak. Ne kadar sessiz ve sakin. Tamamiyle yalnızız ve istediğimiz tarafa gidebiliriz. Seni bir tehlikeye mâruz görecek olursam hiç rahat edebilir miyim?

İhtiyar, torununun elini sıkıştırarak ve endişe ile etrafına bakınarak:

— Doğru söylüyorsun Nell; dedi. Ama şu gürültü de nereden geliyor?

— Bir kuş dedeciğim. Ormana doğru uçup bize takibedeceğimiz yolu gösteren bir kuş... Ormanlarda ve kırlarda yürüyeceğimizi, nehir kenar-

larında dolaşacağımızı ve ne kadar mesut olacağımızı konuştuğumuz hatırına geliyor mu? Halbuki güneş parlayıp dururken, her şey neşeli ve bahtiyarken biz küsüp oturuyor ve boş yere vakit kaybediyoruz. Bak ne güzel bir yol! İşte aynı kuş bir başka ağaca uçuyor ve ötmeye hazırlanıyor. Biz de yolumuza devam edelim.

Oturdukları yerden kalkıp ormanın içinden geçen gölgelikli yolu takibederlerken Nell hoplıya, sıçrıya önde gidiyor, minimini ayaklarının yosunlarda bıraktığı iz — aynaların nefesi çevirmesi gibi — bu hafif basınç altında elâstikiyetle düzelip doğruluyordu. Böylece genç kız ihtiyar adama başını çevirip geriye bakarak ve neşeli işaretler paparak, kâh yollarının üstüne sarkan bir ağacın dalına konup öten eşsiz bir kuşu sessizce parmaklariyle göstererek, kâh bu mesut sükûneti ihlâl eden bir kuşun şarkısını durup dinliyerek, kâh yaprakların arasında titreşen yahut etrafını sarmaşıklar kaplıyan ihtiyar ağaçların arasından sızarak aydınlık yollar açan güneş ışığını seyrederek ona rehberlik etti. Yolların üzerine sarkan dal ve fundaları açarak yollarına devam ederlerken genç kızın önce takındığı rahat ve âsude tavır şimdi kalbini sarmıştı. İhtiyar adam da artık korku ile arkasına bakmıyor, sakin ve mesrur görünüyordu. Çünkü koyu yeşil gölgeliğin içine nüfuz ettikçe orada Tanrının ruh sükûnetini daha fazla hissederek kalb istirahati kazanmışlardı.

Nihayet yol daha düzelip doğrularak açıldı ve onları ormanın nihayetine ve ana yola çıkardı.

Bir müddet bu yolda yürüdükten sonra, her iki tarafı agaçlıklı ve dalları ile yolun üzerinde bir kemer teşkil eden bir koruya vardılar. Yol kenarındaki bir işaret köye üç mil olduğunu gösteriyordu. Adımlarını o tarafa çevirdiler.

Burası küçük bir köyceğizdi. Çocuklar ve yetişkinler çayırlıkta kriket oynuyorlar, diğerleri de seyrediyordu. Dede ile torunu nerede mütevazı bir oda bulacaklarını düşünerek aşağı yukarı dolaşıp durdular. Kulübesi önündeki bahçede ayakta duran ihtiyar bir zat vardı. Fakat ona yaklaşmaya cesaret edemediler; çünkü bu bir öğretmen ve pencerenin üstündeki beyaz bir levhada siyah harfler ile "Okul" kelimesi yazılı idi. Öğretmen solgun benizli, basit görünüşlü, sade ve babayani kılıklı bir insandı. Çiçekler ve kovanlar arasında. kapısının önünde oturup çubuğunu yakmıştı.

İhtiyar dede bir fısıltı ile:

— Konuş bakalım Nell; dedi.

Genç kız ürkek ve mahçup:

— Onu rahatsız etmekten korkuyorum; bizi görmedi. Biraz bekliyelim. Belki bu tarafa bakar; dedi.

Durmuş bekliyorlardı; fakat öğretmen sakin ve düşünceli, kapının önünde sessizce oturuyor: onların bulunduğu tarafa bakmıyordu. Müşfik bir siması vardı. Eski, siyah, düz elbisesi içinde pek solgun ve zayıf görünüyordu. Öğretmen de. evi de garip ve bikes görünüyordu. Belki de bunun sebebi diğer köylülerin çayırda neşeli bir

topluluk teşkil etmeleri ve onun bütün köyde yalnız başına kalmış olması idi.

Pek yorgun oldukları için genç kız hattâ bir öğretmene bile hitabedecek cesareti gösterebilirdi: fakat öğretmenin halinde bir huzursuzluk ve sıkıntı vardı. Ona yakın bir yerde, tereddüt içinde durup beklerken; zihni meşgul bir insan tavrı ile ancak birkaç dakika oturup piposunu bir tarafa bıraktığına, sonra bahçede gezindiğine, bahçe kapısına doğru yürüyüp çayırlığa baktığına, bir iç çekmesiyle piposunu tekrar eline aldığına ve sonra eskisi gibi düşünceli bir tavırla yerine oturduğuna dikkat ettiler.

Yakına gelen hiçbir kimse olmadığından ve çok geçmeden hava kararacağından Nell cesaretini toparladı; yaşlı öğretmen sandalyesine oturup piposunu eline alınca dedesinin elinden tutup ona yaklaştı. Bahçe kapısının mandalını kaldırınca husule gelen hafif tıkırtı öğretmenin dikkatini çekmişti. Dönüp onlara şefkatle karışık kırık bir hayalle baktı ve başını salladı.

Nell başını eğip fakir yolcular olduklarını, geceyi geçirecek bir yer aradıklarını, keselerinin müsaade ettiği nispette parasını da vermeye hazır olduklarını söyledi. Genç kız konuşurken yaşlı öğretmen ona ciddiyetle baktı ve sonra piposunu bir tarafa bırakarak doğrulup kalktı.

— Bize bir yer sağlık verirseniz çok memnun oluruz, efendim.

— Uzaktan mı geliyorsunuz; kızım?

— Evet.

Öğretmen elini Nell'in başı üzerine koyarak:

— Pek genç bir yolcusun, yavrum; dedi. Sizin torununuz galiba?

İhtiyar dede:

— Evet efendim; dedi. Hayatımın desteği ve tesellisi.

— İçeri girin!

Öğretmen daha fazla sorgu, sual etmeden onları hem salon, hem de mutfak olan sınıfa aldı ve geceyi çatısı altında geçirmelerine müsaade etti. Sonra onların teşekkür etmelerine fırsat vermeden, masanın üstüne kaba, beyaz bir örtü yayarak tabak ve bıçakları yerleştirdi. Ekmek, soğuk et ve bira getirerek yiyip içmelerini rica etti.

Nell otururken etrafına baktı. Birkaç sıra, herhalde öğretmenin oturduğu dört ayaklı, çentilmiş, kesilmiş, mürekkep bulaşığı, çam bir masa; yüksek bir rafta sahifeleri bükülmüş birkaç kitap, askı çengelleri,, toplar, uçurtmalar, oltalar, zıpzıplar, yarısı yenmiş elmalar, yaramaz öğrencilerden müsadere edilen çeşitli bir koleksiyon göze çarpıyordu. Falaka ve cetvel tahtası bütün dehşetiyle duvardaki çengellerde asılı duruyor, yine küçük bir rafta eski gazete kâğıtları ile yapılan ve parlak renkli kâğıtlarla süslenmiş, tembel çocukların başına giydirilen külâh bulunuyordu. Fakat duvarların asıl ziynetini iyi bir yazı ile kopya edilen ahlâki vecizeler, yine aynı elden çıkan doğru olarak halledilmiş basit toplama ve çarpma işlemleri teşkil ediyordu. Bu vecize ve işlemler — anlaşılan — bir taraftan okulun mükemmeli-

yetine delâlet ederken diğer taraftan da öğrenciler arasında rekabet hissi uyandırmak gibi iki maksada hizmet ediyordu.

Nell'in dikkatinin bunlar üzerinde toplandığını gören öğretmen:

— Evet; güzel bir el yazısı, kızım; dedi.

Çok güzel bir yazı, siz mi yazdınız?

Öğretmen pek hoşlandığı bu başarıyı sanki daha iyi görmek istiyormuş gibi gözlüğünü taktı ve:

— Ben mi? dedi; ben şimdi bu kadar güzel yazamam! Bunları küçük, seninkinden daha küçük, fakat pek maharetli bir el yazdı, kızım.

Bu sözleri söyliyen öğretmen levhalardan birinin üstüne mürekkep damlamış olduğunu görerek cebinden bir çakı çıkardı, duvara doğru yürüdü ve itina ile lekeyi kazıdı. Bu işi de bitirince — sanki pek güzel bir tablo seyrediyormuş gibi — geri geri yürüyerek, hayran hayran baktı ve takdirkâr sözler sarf etti.

Fakat sesinde ve halinde — sebebini bilmemesine rağmen — Nell'in kalbine pek dokunan bir hüzün vardı.

Pek küçük bir el! Okuma ve sporda arkadaşlarını fersah fersah geçen bir yavrucak. Bilmem nasıl oldu da bana bu kadar bağlandı? Benim onu sevmem pek tabiî bir şey; fakat nasıl oldu da o beni bu kadar sevebildi!

Öğretmen burada sanki gözlüğü buğulanmış gibi çıkarıp sildi.

Nell üzüntü ile:

— İnşallah endişe edilecek bir şey yoktur, dedi.

— Hayır fazla endişe edilecek bir şey yok. Onu bu akşam çayırda göreceğimi sanıyordum. Oyun ve sporu herkesten fazla severdi. Herhalde yarın çayırlığa çıkacaktır.

Genç kız çabuk duygulanan bir çocuk alâkasiyle:

— Hasta mı? diye sordu.

— Tehlikeli değil. Yavrucağın dün sayıkladığını söylediler. Bir gün evvel de yine aynı şeyi söylemişlerdi. Fakat bu hastalığın seyri böyledir. Fena bir emare sayılmaz.

Nell sükût etti. Öğretmen kapıya doğru yürüyüp dalgın dalgın dışarıya baktı. Akşam karanlığı çökmeye başlamış ve her taraf sessizdi. Tekrar içeri girdi.

— Birinin koluna tutunabilse, biliyorum ki bana gelirdi. Akşamları bahçeye gelir ve bana hayırlı geceler dilerdi. Belki henüz iyiliğe yüz tuttuğu, vakit de çok geç olduğu için gelememiştir. Hava da pek rutubetli, bu akşam gelmemesi daha iyi olur.

Öğretmen bir kandil yakıp pencere panjurlarını çekti ve kapıyı kapadı. Fakat bu işleri görüp kısa bir müddet oturduktan sonra şapkasını aldı ve eğer Nell oturup beklerse gidip meraktan kurtulmak üzere küçük öğrenciyi ziyaret edeceğini söyledi. Nell seve seve kabul edince, yaşlı öğretmen çıkıp gitti.

Genç kız yarım saatten fazla oturup beklemiş, kendisini pek yalnız hissedip köyü garipsemişti. Çünkü dedesini yatmaya göndermişti. Şimdi eski bir saatin tiktaklarından ve ağaçların hışırtısından başka bir şey işitilmiyordu. Öğretmen dönünce ocağın yanındaki yerini aldı; fakat uzun zaman sesini çıkarmadı. Nihayet Nell'e doğru dönerek hasta çocuk için dua etmesini istedi.

Yaşlı öğretmen yakmayı unuttuğu piposunu içerek ve kederli kederli duvara bakarak:

— En sevdiğim talebem; dedi. Küçücük elleriyle bütün bunları yapan yavrucak acaba bu hastalıktan kurtulacak mı? Ne kadar küçük, minimini eller...

XXV.

Damı saz kaplı, çatı altı odasında rahat bir gece geçiren Nell, ertesi sabah, erkenden uyanıp kalkmıştı. Yattığı oda senelerce küçük kilise hademesinin barındığı oda idi. Fakat evlenip kendi kulübesine geçtikten sonra boş kalmıştı. Genç kız bir gece evvel akşam yemeğini yediği odaya inince, öğretmenin daha önce kalkıp dışarı çıktığını anladı. Odayı derleyip toparlamaya koyulan Nell, tam bu işi bitirdiği sırada, iyi kalbli ev sahibi de dönüp geldi.

Öğretmen, genç kıza teşekkürlerde bulundu ve umumiyetle evin temizliğini yapan yaşlı bir kadıncağızın bahsettiği çocuğa hastabakıcılık et-

mekte olduğunu söyledi. Nell de küçük öğrencinin sıhhatini sorup iyi temennilerde bulundu.

Öğretmen kederli kederli başını sallıyarak:

— Maalesef hiç iyi değil; hattâ daha da rahatsız olduğunu söylüyorlar; dedi.

— Vah, vah! Çok üzüldüm.

Nell'in bu samimî hislerine memnun olan öğretmen, bir taraftan kendisi de endişeye düşerek acele ilâve etti:

— Üzüntülü insanlar ekseriya dertlerini büyütürler. Ben kendi hesabıma hastalığı o kadar ciddî sanmıyorum. İnşallah değildir de!

Genç kız müsaade isteyip kahvaltıyı hazırladı. Dedesi inince, beraberce sofraya oturdular. Kahvaltı ederken ev sahibi, dedenin çok yorgun göründüğünü ve istirahate ihtiyacı olduğunu söyledi.

— Dostum; şayet yolunuz uzun ve vaktiniz de müsait ise bir gece daha kalınız. Kalırsanız çok memnun olurum.

Öğretmen; ihtiyar dedenin kabul edip etmemekte müteredditbir halde Nell'e baktığını görünce, şu ilâvede bulundu:

— Torununuzun bir gün daha burada kalmasını isterdim. Yalnız bir insana bir lûtufta bulunmak ve siz de istirahat etmek isterseniz hiç çekinmeyin! Lâkin behemahal yolunuza devam etmek icabediyorsa. iyi yolculuklar diler ve derse başlamadan önce sizinle biraz yürürüm.

İhtiyar dede:

— Ne yapalım Nell? Sen cevap ver yavrum; dedi. Teklifi kabul edip bir gece daha kalmaları hususunda Nell'i daha fazla iknaa lüzum kalmamıştı. Genç kız; iyi kalbli öğretmene minnettarlığını göstermek için küçük kulübenin icabettirdiği ev işlerini görmeye koyuldu. Bu işleri bitirince, sepetinden el işini çıkarıp bir iskemle çekti ve ince dallarla kafesin etrafını sarıp odanın içini lâtif bir kokuya bürüyen hanımelinin yanına oturdu. Dedesi, dışarı çıkmış güneşliyor, çiçeklerin güzel kokuları ile ciğerlerini dolduruyor, hafif yaz rüzgârı ile süzülen bulutları tembel tembel seyrediyordu.

Öğretmen sıraları düzeltip ders için gerekli tertibatı aldıktan sonra masası başına oturunca; Nell de rahatsız etmekten çekinerek yukardaki ufak yatak odasına çekilmek teklifinde bulundu. Öğretmen buna razı olmamıştı. Nell öğretmenin kendisini orada görmekten hoşlandığını anlıyarak oturup işi ile meşgul oldu.

— Talebeniz çok mu efendim?

Zavallı öğretmen başını sallıyarak ancak iki sırayı dolduracak kadar talebesi olduğunu söyledi.

Genç kız duvardaki başarı hâtıralarına bakarak:

— Diğerleri de böyle hünerli mi? diye sordu.

— Hepsi de iyi çocuklar; yavrum. Fakat hiçbirisi bu hüneri gösteremez!

Öğretmen konuşurken güneşten yanmış, beyaz saçlı küçük bir çocuk kapıda görünmüştü. Durup köylüce başını eğdi ve içeri girip sıralar-

dan birindeki yerini aldı. Sonra yaprakları hayret edilecek derecede kıvrılıp bükülmüş kitabını dizleri üstüne koydu ve ellerini cebine daldırıp zihnini, gözlerini sapladığı kitabından tamamiyle ayırarak zıpzıplarını saymaya koyuldu. Biraz sonra beyaz saçlı bir çocuk daha salınarak gelmiş, onu beyaz saçlı iki çocuk, sarı saçlı bir çocuk daha takibetmiş ve sıralar griden gayri her renk saçlı bir düzüne kadar çocukla dolmuştu. Yaşları dört ile on dört arasında değişen bu çocukların en küçüğünün ayakları, oturunca, döşemeden bir hayli yüksekte kalıyor; iri kıyımlı, iyi huylu, sâf bir çocuk olan en büyüklerinin boyu öğretmeninkinden bir baş yüksek duruyordu.

Sınıfın şeref mevkii olan ön sıranın baş tarafı — sahibi hasta olduğu için — serbes bırakılmış, öğrencilerin şapka ve kasketlerini astıkları çengellerden biri de yine boş kalmıştı. Hiçbirisi sıradaki yerinin ve askısının kutsiyetini ihlâl etmiyor, fakat çoğu boş yerlerden öğretmene bakarken elini siper edip yanındaki tembel arkadaşı ile fısıltı ile konuşuyordu.

Çocuklar arı kovanını andıran bir vızıltı ile derslerini ezberlemeye başlamışlar, fısıltı halinde şakalar, gizliden gizliye oyunlar, okullara has gürültü ve yayvan konuşmalar sınıfı doldurmuştu. Bütün bu gürültü arasında sadelik ve tevazu nümunesi olan zavallı öğretmen de zihnini günün vazifelerine vermek için boş gayretler sarf ederek küçük dostunu unutmaya çalışıyordu. Halbuki vazifesinin verdiği usanç ona çalışkan ve zeki,

küçük dostunu daha fazla hatırlatıyor. aşikâr bir şekilde zihni öğrencilerden dağılıyordu.

Bunu, hiçbir kimse ceza masuniyeti ile daha cesaretlenip daha yüksek perdeden konuşmaya, öğretmenin gözü önünde tek mi, çift mi oynamaya. hiçbir azar işitmeden elma yemeye, hiç sakınmadan ve masanın ayağına ismini kazımaya cüret eden tembel öğrenciler kadar takdir edemezdi. Öğretmenin masasının yanında durup dersini şaşıran öğrenci, unuttuğu kelimeler için artık tavana bakmıyor, yaklaşıp öğretmenin kolunun dibinden açıkça kürsünün üstündeki kitaba gözlerini dikiyor, sınıfın en yaramazı yüzüne kitap tutmaya hacet görmeden sınıfın en küçüğüne şaşı bakıyor, yahut yüzünü buruşturuyor, buna keyiflenen çocukların neşesine payan olmuyordu. Öğretmen toparlanıp olan bitene alâka gösterecek olsa, gürültü bir an için kesiliyor, onun gözlerine ancak çalışkan ve mütevazı bir sima ile bakabiliyorlardı. Lâkin bir kere alâkasını gevşetti mi, gürültü on misli fazlasiyle yeniden başlıyordu.

Bu tembel çocuklardan bazıları dışarı çıkmayı can ve gönülden arzu ediyor, sanki çılgınca atılıp çıkmak istiyorlarmış gibi açık pencereye ve kapıya bakıyor, ormanlığa dalıp vahşileşmek istiyorlardı. Kitabı ile yüzünü serinletmeye çalışan, gömleğinin yakası açık, sağlam yapılı ve sıhhatli bir çocuk serin nehir ve dalları suya giren söğüt ağaçları altında. gölgelikli bir yerde banyo etmek düşüncesiyle coşuyor. öğrenci olmaktan

ise, bir balina, bir hamsi, bir sinek veya herhangi başka bir şey olmayı ne kadar arzu ediyordu.

Hava sıcaktı. Bunu — yeri kapıya en yakın olduğu için — bahçeye sıvışıp kuyunun kovasına başını geçirerek çayırlar üzerinde yuvarlanmak suretiyle arkadaşlarını çileden çıkarmak fırsatını bulan çocuğa sormalı idi. Bakalım arıların, çiçeklerin ta içlerine dalarak sanki emekliye ayrılıp artık bal yapmaya boykot ettikleri bugünden daha sıcak bir gün tasavvur edilebilir miydi? Sırtüstü yeşil çayırlara bakıp tembelce vakit geçirilecek, gökyüzünü seyre dalıp, fazla ışık tesiriyle, gözlerini kapayıp uykuya dalacak bir gündü bu. İnsan böyle bir günde güneşin ihmal ettiği loş bir odada, küflü bir kitabın üstüne başını gömer mi idi? Olacak şey değil!

Nell pencerenin kenarında oturmuş işi ile meşgul olurken, olup bitenlere dikkat ediyor, gürültücü çocuklardan utanıyordu. Okuma dersi bitince, yazı dersi başlamıştı. Fakat yalnız bir masa mevcut, o da öğretmene mahsus olduğundan, her çocuk sıra ile kargacık burgacık yazısını kürsünün üstünde tecrübe ediyor, öğretmen de etrafta dolaşıyordu. Bu, nispeten daha sessiz bir zamandı. Çünkü öğretmen gelip yazı yazan öğrencinin omuzları üstünden bakarak şu veya bu harfin duvardaki kopyada nasıl yazıldığına dikkat etmesini tatlılıkla söylüyor, şu veya bu yukarı kıvrılış veya aşağı bükülüşü tavsiye ediyor, duvardaki yazıyı model gösteriyordu. Öğretmen bundan sonra bir gece evvel hasta arkadaşlarının ne söylediğini, tekrar

arkadaşlarına kavuşmayı ne kadar arzu ettiğini anlattı. O kadar iyi huylu ve yumuşak bir insandı ki, çocuklar onu fazla üzdüklerine pişman göründüler. Elma yemek, isimlerini kazımak, çimdik atmak, yüzlerine türlü mimikler vermekten koca iki dakika vazgeçerek sessizce oturdular.

Saat on ikiyi çalınca öğretmen:

— Size öğleden sonra tatil veriyorum; dedi.

Bu müjde uzun boylu arkadaşlarının elebaşılığı ile bütün çocukların yüksek sesle bağırışmalarına vesile olmuştu. Bu şamata ortasında konuştuğu görülen öğretmenin sesi işitilmiyordu. Fakat sakin olmalarını arzu ettiğine işaret olarak elini kaldırdığı zaman en fazla nefeslilerinin nefesi kesildiğinden şamatayı kesmek saygısını gösterdiler.

Bunun üzerine öğretmen şu sözleri ilâve etti:

— Önce bana gürültü etmiyeceğinize, yahut hiç olmazsa gürültü edecekseniz, köyden çıkıp ormanlığa gideceğinize söz verin bakayım! Hasta arkadaşınızı rahatsız etmek istemezsiniz değil mi?

Umumi bir mırıltı — belki de samimî olarak, çünkü ne de olsa çocuktular — rahatsız etmiyeceklerini temin etti. Uzun boylu çocuk da herhangi diğer biri kadar samimî olarak, yanındakileri şahit gösterip ancak fısıltı ile bağırdığını söyledi!

— O halde söylediklerimi unutmayın yavrularım. Benim hatırım için gürültü etmeyin! İstediğiniz kadar eğlenin! Sıhhatte olduğunuzu da unutmayın, haydi güle güle!..

Çeşitli seslerle birçok "teşekkür ederiz!" ve "Allaha ısmarladık!" tan sonra çocuklar yavaşça ve sessizce çekilip gittiler. Fakat güneş parlıyor ve kuşlar ötüşüyordu. Ağaçlar, serbes kalan çocuklara tırmanıp bol yapraklı dallarında tünemelerini işaret ediyor; saman yığınları, gelip samanları temiz havaya savurmalarını rica ediyor; yeşil başaklar, nehir ve ormanın yolunu gösteriyor; gölge ve ışıklar içinde pek yumuşak görünen çayırlık, koşup atlamaya ve uzun yürüyüşlere davet ediyordu. Bu; çocukların tahammül edeceklerinden fazlası idi. Neşeli bir çığlıkla tabanları kaldırıp etrafa yayıldılar. Bağırıp kahkahalar atmaya başladılar.

Onların arkasından bakan zavallı öğretmen:

— Ne kadar tabiî bir şey! dedi. Bana aldırış etmediklerine memnun oldum.

Mamafih; hepimizin pekâlâ bildiğimiz gibi; herkesi memnun etmek pek güç bir iştir. Öğleden sonra birçok analar. teyzeler, halalar okula gelip öğretmenin bu hareketinden hiç memnun olmadıklarını bildirdiler. İçlerinden bazıları — kinaye yollu — takvimde ne tatili veya bayramı yazılı olduğunu sordu. Bazıları (bunlar koyu köy politikacıları idi). Kıralın doğum gününden gayrı hallerde tatil vermek, tahtı hiçe saymak, kilise ve devlete meydan okumak olduğunu ileri sürdüler. Fakat ekseriyet hoşnutsuzluklarını açıkça hususi sebeplere istinat ettirdi. Çocuklara verilen bu tatilin tahsillerine karşı irtikâp edilen bir hırsızlık ve hilekârlık olduğunu iddia etti. Yaşlı bir

kadın da sessiz ve sakin öğretmeni konuşmakla kızdırıp öfkelendiremiyeceğini kestirerek evinden fırlayıp pencerenin dibinde bir başka kadınla konuşmaya başladı ve öğretmenin bu yarı günlük tatil ücretinden kesmesi icabettiğini, aksi takdirde, aleyhine yürüyecek bir cereyandan kaçınamıyacağını ve köyde tembellerin yeri olmadığını söyledikten sonra, sesini yükseltip hocalık edemiyecek kadar tembel olanların yerlerine başkalarının geçirileceğini unutmamak lâzım geldiğini, bu itibarla adımlarını ona göre atmaları gerektiğini ilâve etti. Fakat bütün bu alay ve öfkelendirici sözler Nell'in yanında oturan yumuşak huylu öğretmenin tek bir kelime sarf etmesine medar olamadı. O; belki biraz daha üzgün, fakat sessiz ve sakin oturuyordu.

Geceye doğru, yaşlı bir kadın yıkıla, sendeliye bütün hızı ile bahçeye doğru gelerek kapıda öğretmenle karşılaştı ve derhal Dame West'in evine, hiç beklemeden, koşarak gitmesini söyledi. Öğretmen, genç kızla bir gezintiye çıkmak üzere olduğundan, Nell'in elini bırakmıyarak ve haberciyi istediği gibi takibederek acele ortadan kayboldu.

Öğretmen kulübenin önünde durup yavaşça tokmağı çalınca, kapı hemen açıldı. Küçük bir kadın grupunun toplandığı odanın ortasında hepsinden daha yaşlı bir kadın acı göz yaşları döküp ellerini uğuşturuyor ve sağa sola sallanıp duruyordu.

Öğretmen ona doğru yaklaşarak:

— Vah, vah! Bu kadar ciddî mi? diye sordu.

— Torunum gidiyor, hızla gidiyor! Siz sebep oldunuz. O kadar ısrar etmeseydi sizi çağırtmazdım. İşte okuyup yazmanın sonu! Aman Allahım; sen acı!..

— Bayan; bana kusur bulmayın. Çok kederli olduğunuz için ne söylediğinizi bilmiyorsunuz. Eminim ki, söylediğinizi muradetmiyorsunuz.

— Ben ne söylediğimi biliyorum. Sizden korkup başını kitabının üzerinden ayırmamazlık etmeseydi; şimdi neşe ve sevinç içinde olurdu. Evet: herhalde sıhhatte olurdu.

Öğretmen sanki lehine ve gönül alıcı birkaç kelime söylerler diye hazır bulunan kadınlara baktı; fakat onlar başlarını sallayıp birbirlerine okumanın pek de iyi bir şey olmadığını söylediler. Öğretmen tek bir kelime ile cevap vermeden ve onlara hiçbir sitemde bulunmadan, kendisine işaret eden ihtiyar kadını diğer bir odaya takibetti. Hasta çocuk; yarı giyinmiş, yatağının üstüne serilmiş yatıyordu.

Bu küçük bir yavrucaktı. Saçları bukleler halinde yüzüne düşmüş ve gözleri pırıl pırıldı; fakat bu pırıltı dünyanın değil, ahiretin parlaklığı idi. Öğretmen onun yanına oturarak yastığın üzerine eğildi ve adını fısıldadı. Hasta çocuk derhal doğrulup eliyle öğretmenin yüzünü okşadı. Zayıf kollarını boynuna dolıyarak hocasının en iyi dostu olduğunu söyledi.

Zavallı öğretmen:

— Allah şahit; her zaman senin dostun olmak isterim, dedi.

Hasta çocuk Nell'i görerek:

— Bu kim? diye sordu. Onu hasta etmekten korktuğum için öpmek istemem. Ama söyleyin de elimi sıksın; dedi.

Nell sıçrıyarak yaklaştı ve hastanın küçük, dermansız elini eline aldı. Hasta çocuk biraz sonra elini yavaşça çekip yatağının üstüne koydu.

Hastaya bir ağırlık geldiğini hisseden öğretmen onu gayrete getirmek için fısıltı ile sordu:

— Bahçeyi hatırlıyorsun değil mi; Harry? Akşamları ne kadar güzel oluyordu. Elini çabuk tut da ziyarete gel! Çiçekler de seni özlüyor; ne kadar sessiz ve neşesiz görünüyorlar. Çabuk geleceksin, değil mi yavrum?

Hasta çocuk hafif, belirsiz bir tebessümde bulundu ve elini dostunun gri saçlı başına koydu. Dudaklarını da oynatmıştı; fakat ağzından bir ses, tek bir ses çıkmadı.

Uzaktaki, vızıltı halindeki sesler, akşam rüzgârı ile pencereden süzülürken odaya bir sessizlik çökmüştü.

Hasta gözlerini açarak:

— Bu ses nerden geliyor? diye sordu.

— Çayırda oynıyan çocukların sesi!

Hasta yavrucak, yastığının altından bir mendil alarak, başının üstünde sallamaya çalıştı; fakat mecalsiz kolu yatağının üstüne düştü.

Öğretmen:

— Senin için onu ben yapayım; dedi.

Hastadan hafif bir cevap yükseldi:

— Lûtfen pencereden sallayın! Daha iyisi, kafese bağlayın. Oradan görürler; belki de beni düşünüp bu tarafa bakarlar.

Hasta çocuk başını kaldırıp rüzgârda sallanan mendile baktıktan sonra, gözleri, bir masa üstündeki taş tahta, kitap, kalem gibi çocuk eşyası ile bir arada âtıl duran, kriket sopasına daldı. Başını yastığa koydu ve görmediği için, genç kızın orada olup olmadığını sordu.

Nell yorganın üstünde hareketsiz duran minimini eli sıktı. Yaşlı bir adamla bir çocuk olmalarına rağmen; iki, eski dost — öğretmen ile öğrenci — birbirine sarıldılar. Sonra küçük öğrenci başını duvara çevirip uykuya daldı. Öğretmen aynı yerde oturarak küçük ve soğuk eli elinde tutup oğdu. Bu; ölü bir çocuğun eli idi. Öğretmen bunu hissetmiş; fakat hâlâ küçücük eli oğuyor ve elinden bırakmıyordu.

XXVI.

Nell büyük bir keder içinde, yatağın kenarından çekilerek öğretmenle birlikte kulübeye döndü. Genç kız; göz yaşları ve keder içinde olmasına rağmen; yaşlı öğretmenden bunun asıl sebebini saklamaya dikkat etmişti. Çünkü; ölen çocuk bir torundu ve geride onun vakitsiz ölümüne matem tutacak, ancak tek bir akraba bırakıyordu.

Bu sebeple mümkün olan süratle yatağına çekildi ve yalnız başına kalınca, kalbini taşıran kedere serbes bir cereyan verdi. Halbuki; şahidi olduğu hazin sahne, teselli ve şükran dersleri ihtiva etmekten hali kalmıyordu. Teselli; çünkü kader ona sıhhat ve hürriyet bahşetmiş, şükran; çünkü Allah onu sevdiği tek bir akraba ve dosta bağışlamış, kendi kadar genç ve ümitle dolu bir çok genç mahlûklar göçüp mezara girerlerken o, bu güzel dünyada yaşayıp hareket etmekte muhtar kalmıştı. Son zamanlarda içinde dolaştığı şu eski mezarlıktaki tümseklerden nicesi küçük çocukların kabirleri üzerinde yeşermişti. Kendisi de bir çocuk gibi düşünmesine ve genç yaşta ölenlerin ne parlak ve bahtiyar bir hayata kavuştuklarını, ölümle etrafındakilerin ölümünü görmek acısından kurtulmuş olduklarını, kalblerindeki muhabbetten bir kısmını da mezara götürdüklerini — bu sebeple ihtiyarların uzun ömürlerinde birkaç defa ölüdüklerini — lâyikiyle takdir edememesine rağmen; yine o gece gördüklerinden basit ve kolay bir moral çıkaracak kadar akıllıca düşünüp bu düşüncesini zihnine nakşetmişti.

Rüyasında; küçük öğrenciyi kefenlenmiş ve tabutlu olarak değil; fakat mesutça gülümsiyerek melâikeler arasında gördü. Sabahleyin neşeli ışıklarını odaya saçan güneş, genç kızı uyandırdığı zaman, zavallı öğretmenden müsaade isteyip ayrılmak ve avare yürüyüşlerine devam etmekten başka bir şey kalmamıştı.

Ayrılmak üzere hazırlıklarını bitirdikleri sırada, okulda ders başlamıştı. Loş odada bir gün evvelki uğultu — belki biraz daha temkinli ve yumuşak — devam etmekteydi. Öğretmen, kürsüsünden kalkıp, onlarla beraber bahçe kapısına kadar yürüdü.

Genç kız titrek ve isteksiz bir elle, bir bayanın at yarışlarında, çiçekleri için verdiği parayı öğretmene uzatırken nasıl teşekkür edeceğini şaşırmış, paranın azlığından kızarıp utanmıştı. Fakat öğretmen ona parasını cebine koymasını söyledi ve yanaklarından öpmek için eğildikten sonra, kulübesine döndü. Dede ile torun daha adım atmadan tekrar kapıda göründü İhtiyar dede geri dönüp el sıktı, Nell de dedesine uydu.

— Bahtınız açık olsun! Ben şimdi tamamiyle bikes bir insanım. Yolunuz bu tarafa düşerse, küçük köy okulunu unutmazsınız.

Nell öğretmene cevap verdi:

— Hayır, asla unutmıyacağız. Bize gösterdiğiniz nezakete de daima minnettar kalacağız.

Köy öğretmeni düşünceli düşünceli gülümseyip başını salladı ve:

— Ben çocukların ağzından bu kelimeleri çok işitmişimdir; dedi. Fakat hepsi de çok çabuk unuttu. Pek körpe olduğu için herkesten iyi bir dost olan bu çocuğa bütün kalbimle bağlanmıştım; fakat o da yaşamadı. Haydi Allaha emanet olun!

Dede ile torur tekrar tekrar Allaha ısmarladık dedikten sonra; artık onu göremedikleri bir

ana kadar dönüp sık sık arkalarına bakarak, yavaş yavaş yola koyuldular. Nihayet köyü hayli arkada bırakmışlar ve hattâ ağaçların arasından yükselen dumanı bile göremez olmuşlardı. Şimdi daha hızlı ve zahmetli bir yürüyüşle yollarına devam ediyorlar ve ana yol nereye çıkarsa oraya gitmeyi tasarlıyorlardı.

Şu kadar var ki, ana caddeler uzun yollara gider. Durmadan geçtikleri iki, üç ehemmiyetsiz köy kulübesi kümesi ve biraz ekmek, peynir satın aldıkları yol üzerindeki han müstesna; bu yol onları öğleye kadar hiçbir yere getirmemişti. Bütün gün yürüdükleri bu yorucu ve sıkıcı yol, aynı şekilde kıvrıla, büküle ta uzaklara gidiyordu. İleri gitmekten başka yapacakları bir şey olmadığından, bitkin ve yorgun, daha yavaş adımlarla yollarına devam ettiler.

Yolun keskin bir köşe teşkil edip çayırlıktan geçtiği yere geldikleri zaman; gün, güzel bir akşama münkalip olmuştu. Bu çayırlığın kenarında ve onu sürülmüş tarlalardan ayıran çite yakın bir yerde — durumu itibariyle isteseler de kaçınamıyacakları — üstü kapalı, büyük bir araba ile birdenbire karşı karşıya geldiler.

Bu, eski kılıksız, tozlu, paslı bir araba değil; tekerlekler üstünde küçük, sevimli bir evdi. Pencerelerinde kruvaze beyaz dimi perdeler vardı. Aynalıkları parlak kırmızı olan yeşil panjurların teşkil ettiği cazip bir renk kontrastı içinde bu muazzam araba pırıl pırıl duruyordu. Bu araba bir tek merkep veya sıska at tarafından çekilen

zavallı bir araba da değildi; çünkü oklardan çıkarılan bir çift bakımlı at, bakımsız çayırlarda otluyordu. Bu; çingene çergesi de değildi. Zira parlak, bronz tokmaklı, açık kapısında tıknaz ve halinden memnun hıristiyan bir bayan oturmaktaydı. Başında fiyangoları rüzgârda titreşen geniş bir bone vardı. Arabanın her şeyi yerinde ve tamam olduğu anlaşılıyordu; çünkü bu bayan çay içmekteydi. Şüphe davet eden bir şişeyi ihtiva eden çay takımı ve bir parça jambon, üstü beyaz bir örtü ile örtülü bir davulun üstüne yerleştirilmiş ve bu tasasız bayan — sanki dünyadaki en rahat masanın başında imiş gibi — çayını içip keyfine bakıyordu.

Tam bu sırada araba sahibi bayan fincanı — etrafındaki her şeyin rahat ve sağlam olmasına dikkat ettiği için bu, büyük bir kahvaltı fincanı idi. — ağzına götürmüş ve çayın tamamiyle zevkına varmak için de gözlerini gökyüzüne dikmiş ve belki de şüphe davet eden şişeden — tarihî bir hakikat olmasa da tahminen — bir miktar içmiş ve bu suretle pek zevkli bir şekilde meşgul bulunmuş olduğundan, yolcuları önce görmemişti. Fincanı masaya koyup muhteviyatını mideye indirmenin tevlit ettiği zahmetle derin bir nefes aldıktan sonra, ihtiyar bir adamla genç bir kızın arabanın yanından ağır ağır geçmekte olduklarını ve alçak bir gönül, fakat açgözlerle kendisini hayranlıkla süzdüklerini fark etti.

Araba sahibi bayan, eteğindeki kırıntıları elini kepçe haline getirip topladıktan ve dudak-

larını silmeden önce ağzına attıktan sonra:

— Hey; kızım! dedi. Arap saçı yarış kupasını kim kazandı?

Nell sordu:

— Kim; neyi kazandı; madam?

— Yarışın ikinci günündeki kupayı kim kazandı?

— İkinci günü mü; madam?

Tıknaz bayan sabırsızlıkla tekrarladı:

— Evet; ikinci günü! Nezaketle sorulunca; kupayı kimin kazandığını söyliyemez misin?

— Bilmiyorum ki madam!

— Bilmiyor musun? Sen de orada idin. Gözlerimle gördüm.

Nell; tıknaz bayanın Short ve Codlin kumpanyasını yakından tanıdığını farz ederek endişeye düşmüştü. Fakat takibeden konuşma ona emniyet verdi.

— Seni, insanın istihkarla bakacağı, düşük. bayağı heriflerle — şu kuklacılarla — beraber gördüğüme doğrusu çok üzülmüştüm.

— İstiyerek onların arasına girmedim; madam, yolumuzu bilmiyorduk. Bu iki adam bizimle beraber yolculuk ederek bize yolumuzu gösterdiler. Siz, onları tanıyor musunuz; madam?

Arabalı kadın bir çığlıkla:

— Onları biliyor muyum? dedi. Sen genç ve tecrübesiz bir insansın. Yoksa böyle bir soru sormazdın. Ben onları tanıyan bir insana benziyor muyum? Bu araba onları tanımışa benziyor mu?

Nell kötü bir hata işlediğinden korkarak:

— Hayır; madam, hayır! dedi. Affedersiniz.

Bu küçük düşürücü faraziye ile gücenip sinirlenmiş görünmesine rağmen; arabalı kadın Nell'i derhal affetti. Bunun üzerine Nell, yarış sahasından ilk günü ayrıldıklarını ve geceyi civar bir kasabada geçirmek üzere yollarına devam ettiklerini anlattı. Kadının yüzü gülümsediğinden, genç kız kasabanın daha ne kadar uzakta olduğunu sordu. Kadıncağız; tek atlı hafif bir araba ile yarışın ilk gününde; kâr ve iş için değil; sırf zevk ve eğlencesi için oraya gittiğini enine boyuna anlattıktan sonra; kasabanın sekiz mil ileride olduğunu söyledi.

Bu cesaret kırıcı malûmat genç kızı hayli üzdü ve kararmaya başlıyan yola baktığı zaman, gözlerindeki bir damla yaşı zaptedemedi. Dedesi de şikâyet etmeden bastonuna yaslanıp derin derin içini çekti ve tozlu yolun ne kadar çekeceğini tasarlamaya koyuldu.

Arabalı kadın sofrayı toplamaya, çay takımlarını kaldırmaya başlamıştı; fakat genç kızın endişeli halinin farkına vararak tereddüde düşüp duraksadı. Genç kız başını eğip verilen malûmata teşekkür ettikten sonra, elini dedesine verip elli yarda kadar yürümüştü ki arabalı kadın onlara seslenip geri dönmelerini istedi ve Nell'e işaret edip basamakları çıkmasını diledi.

— Yakın, daha yakın gel kızım; karnın aç mı?

— Hayır; pek aç değil ama... yorgunuz ve yolumuz uzun...

Yeni ahbapları:

— Aç olsanız da, olmasanız da, bir fincan çay için; dedi. Herhalde şu yaşlı zatın da buna bir diyeceği yoktur.

İhtiyar dede tevazu ile şapkasını çıkarıp teşekkür etti. Arabalı kadın ona da basamakları çıkmasını söyledi. Fakat bir davul iki kişi için elverişsiz bir masa olduğundan; tekrar aşağı inip çayırların üzerine oturdular. Kadıncağız bir fırsatını bulup cebine koyduğu şişeden maada, bir çay tepsisi içinde; ekmek, tereyağ, jambon, hulâsa kendi yediği her şeyden onlara da verdi ve yerleşmelerine arabadan nezaret ederek:

— Arka tekerleklerin yanına götür, kızım; dedi. En iyi yer orası... Çaydanlığı uzat da biraz sıcak su ve bir tutam çay daha vereyim. Sizden istediğim hiç çekinmeden istediğiniz kadar yiyip içmenizdir.

Yeni ahbapları hiçbir şey söylemese de; yahut daha az cömert davransa da; ihtimal onun arzusunu yine yerine getireceklerdi. Fakat bu talimat onları sıkılganlıktan kurtardığı için, büyük bir iştah ve zevkle yemeklerini yediler.

Onlar yemeklerini yerlerken, arabalı kadın da çayıra inerek ellerini arkasına aldı ve rüzgârda titreşen geniş çenesi ile, pek vakur ve ölçülü adımlarla bir aşağı bir yukarı dolaşarak arasıra büyük bir hızla arabasına bakıp kırmızı aydınlıklarla bronz tokmaktan hususi bir zevk aldı. Bir müddet

bu şekilde bir aşağı bir yukarı dolaştıktan sonra; basamaklara oturdu. "George!" diye seslenince; arabacı ceketi giymiş, görünmeden her şeyi görüp işiten bir adam, kendisini gizliyen çalıları aralayıp meydana çıktı. Arabacının dizlerinin üstünde bir tabak ve bir şişe; sağ elinde bıçak, sol elinde de bir çatal bulunuyordu.

— Buyurun madam!

— Börek nasıl?

— Enfes madam!

Arabalı kadın daha alâkalı bir tavırla sorgularına devam etti:

— Bira da içilecek gibi mi George?

— Biraz yatkın ama: hiç de fena değil madam!

Arabacı; hanımına itimat telkin etmek için şişeden yarım litreye yakın bir miktarını bir yudumda dikip dudaklarını şapırdattı; sonra gözlerini kırpıp başını salladı. Yine aynı candan arzu ile ve biranın iştahı üzerinde kötü bir tesir bırakmadığını temin maksadiyle, hemen çatal ve bıçağını tekrar eline aldı.

Arabalı kadın ona bir müddet tasvipkâr nazarlarla baktıktan sonra:

— Galiba yemeğini bitirdin George! dedi.

— Hemen hemen, madam.

Arabacı tabağını bıçağı ile sıyırıp leziz lokmaları ağzına attıktan ve şişenin muhteviyatından derin yudumlar çektikten sonra; başını yavaş yavaş, hissedilecek derecede geriye kaydırdı ve hemen hemen sırt üstü denilecek kadar yere

yattıktan sonra, yemeğini bitirdiğini söyliyerek bulunduğu yerden çekilip çıktı.

Arabacının bu son halinden pek mahzuz olan madam:

— Seni telâşa sokmadım ya; George? diye sordu.

Arabacı, akıllıca, ilerideki fırsat ve imkânları düşünerek:

— Telâşa girdimse gelecek sefer telâfi ederiz; dedi.

— Yükümüz pek ağır değil, değil mi George?

Arabacı sanki bu gaddarca mütalâa karşısında yüce tabiata sığınıyormuş gibi, çepeçevre, ta uzaklara kadar etrafına bakarak:

— Kadınlar her zaman böyle söylerler; dedi. bir kadın araba sürüyorsa kamçıyı elinden bırakmaz. Atlar hiçbir zaman onlar için kâfi derecede süratli değildir. Hayvanlara çekebileceği yükü yüklettikten sonra bile, bir kadını atların daha fazlasını çekemiyeceğine inandıramazsınız. Buna ne dersiniz madam?

Araba sahibi, arabacının bu filozofik sorusuna cevap vermeden, yaya olarak yollarına devam etmeye hazırlanan Nell ile dedesine işaret etti ve:

— Şu yolcuları da beraber alacak olursak atların yükü pek fazla fark eder mi? diye sordu.

Arabacı bildiğinden şaşmaz bir tavırla:

— Etmez olur mu? dedi.

— Fazla ağır değiller, atların yükü pek fazla fark etmez.

George, dede ile torunu gramına kadar tartıyormuş gibi, süzdükten sonra:

— Her ikisinin ağırlığı Cromwell'in ağırlığından biraz daha eksiktir; dedi.

Nell; kitaplarda okuduğuna göre; kendilerinden uzun zaman evvel yaşıyan bu tarihî simanın ağırlığı hakkında arabacının bu kadar sıhhatli bir bilgi sahibi olduğuna hayret etti; fakat araba ile yolculuk edeceklerini duyunca sevincinden bu meseleyi unuttu ve çevikçe etraftaki kab kacağın kaldırılmasına yardım etti. Atlar bu esnada koşulmuş olduğundan arabaya girdi; dedesi de memnuniyetle onu takibetti. Araba sahibi de açık pencerenin dibinde, davulun yanına kuruldu. George basamakları çekip çıkardı ve arabanın altına yerleştirdi. Böylece tıngır, mıngır, sarsıla, sallana yola koyuldular. Hiç kimsenin o zamana kadar çalmadığı parlak, bronz tokmak da bu sarsıntılı yolculukta, kendiliğinden ve daimî bir surette çifte vuruşlarını eksik etmedi.

XXVII.

Ağır ağır, kısa bir mesafe aldıktan sonra, Nell gizlice arabayı daha ince tetkike koyuldu. Araba sahibinin rahatça oturduğu kısım halı ile döşenmişti. Bu kısım, tıpkı vapur kamaraları gibi, küçük pencereleri beyaz perdelerle gölgelenmiş, oldukça rahat bir yatak odasına ayrılıyordu. Bu-

nunla beraber; araba sahibi kadının ne türlü bir jimnastik egzersizi ile yatağına girdiği kolay kolay halledilir sırlardan değildi. Arabanın diğer yarısı mutfak hizmetini görüyordu ve borusu arabanın üstünden çıkan bir sobayı, bir kileri, birkaç sandığı, büyük bir su testisini ve kab kacağı ihtiva ediyordu. Mutfak levazımatı duvarlara asılmıştı. Araba sahibinin bulunduğu kısımda ise, duvarlar; tefler ve çalgılarla süslenmişti.

Kadın bir köşede, pencerenin yanında, müzik aletlerinin verdiği gurur ve ince hisler arasında, Nell ile dedesi de mutfak takımlarının mahviyetli havası içinde, diğer köşede otururlarken araba, sarsıntılı ilerleyişiyle bu kasvetli manzarayı ağır ağır değiştiriyordu. Yolcular önce pek az ve fısıltı halinde konuştular; fakat bulundukları muhite alışınca, artan bir serbestlikle; geçtikleri kasabadan, gördükleri çeşitli şeylerden bahsettiler ve ihtiyar dede uykuya dalınca, bunu gören araba sahibi Nell'i yanına çağırdı.

— Bu çeşit yolculuktan hoşlanıyor musun kızım?

Nell bu yolculuğun pek hoş olduğunu söyleyince, araba sahibi keyfi yerinde olanlar için bunun doğru olduğunu kabul etti. Halbuki kendisi can sıkıntısı içinde olduğu için, gam dağıtan bir münebbihe daimî surette ihtiyacı olduğunu ilâve etti; fakat bu münebbihin evvelce bahsi geçen şüpheli şişeden mi, yoksa başka kaynaklardan mı temin edildiğini açıklamadı.

— Gençler bu bakımdan çok bahtiyardır. Siz; can sıkıntısı nedir, bilmezsiniz. İştahınız da her zaman yerindedir. Bu da büyük bir nimettir.

Nell kendi iştahını bazan; pek münasip bir surette; unutabileceğini ve araba sahibi kadının hal ve vaziyetinden yiyecek ve içecekten kesildiği neticesine varılacak bir alâmet görülmediğini düşünmekle beraber; sükûnetle kadının söylediklerini — sanki bir vazife icabı — kabul edip sözü ona bıraktı.

Kadın sözlerine devam edecek yerde; uzun müddet sessizce oturup genç kıza baktı; sonra ayağa kalkıp bir köşeden bir metre genişliğinde bir bez getirdi ve ayağı ile baştan başa döşeme üzerine serdi.

— Oku bakalım, kızım!

Nell bezin kenarından yürüyüp gayet iri, siyah harflerle yazılmış yazıyı yüksek sesle okudu: "Jarley mumya işleri."

Araba sahibi memnun ve mahzuz:

— Tekrar oku, kızım! dedi.

Nell; "Jarley mumya işleri" diye tekrarladı.

— Bayan Jarley, ben'im!

Genç kıza cesaret verici bir nazarla bakan araba sahibi, her ne kadar meşhur Jarley'in ta kendisi ile karşı karşıya bulunuyorsa da; onun büyük bir hayrete düşüp tamamiyle kendini küçük görmesinin önüne geçmek maksadiyle üzerinde "Tabiî cesamette yüz insan modeli" yazılı tomar halindeki bir bezi yuvarlayıp açtı. Sonra üzerinde "Dünyada yegâne büyük mumya işleri koleksi-

yonu" yazılı bir başka tomar, daha sonra üzerinde "İçeride teşhir ediliyor", "Yegâne ve hakiki Jarley", "Rakipsiz Jarley koleksiyonu", "Jarley'den herkes hoşlanır", "Kıral, Jarley koleksiyonunu himayesine almıştır", gibi yazılar yazılı daha nice ufak tomarlar açtı. Bu koca, umumi ilânları hayretlere düşen genç kıza gösterdikten sonra, bayan Jarley daha küçük el ilânları nümunelerine geçti. Bunlardan bazıları "İnan bana Jarley mumya müzesi her yerde bulunmaz", "Gençlikte görmüştüm onu", "Denizden Jarley koleksiyonuna" tarzında popüler şarkılara mizahi nazirelerdi. Bununla beraber her zevki okşamak için daha lâtifeli ve daha hafif nazireler de yapılmıştı. Meselâ: "Bir merkebim olsaydı", diye başlıyan, pek sevilen bir şarkıya da şöyle bir nazire düzülmüştü:

Bir merkebim olsaydı,
Gitmem diye direnseydi,
Jarley mumyalarını görmeye;
Aldırış mı ederdim ben ona!
Koş, gidelim Jarley mumyalarına!

Bundan maada Çin imparatoru ile bir istiridye arasında, yahut Canterbury başpapazı ile başka bir tarikate ayrılmış bir insan arasında, kilise aidatı hakkında diyalog nevinden daha nice kompozisyonlar vardı ki, hepsi de okuyucunun acele Jarley mumyalarını görmesini tavsiye ediyor, çocuklar ve hizmetçilerden yarı bilet parası alındığını açıklıyordu. Bayan Jarley cemiyet içindeki mühim mevkiine şahadet eden bütün bu ilânları

genç yoldaşına gösterdikten sonra, onları itina ile katlayıp kaldırdı ve oturup muzaffer bir eda ile genç kıza baktı.

— Bundan sonra bir daha bayağı kuklacıların yanına gitme! dedi.

Nell:

— Ben hiç mumya müzesi görmedim, madam. Kukladan daha eğlenceli mi? diye sordu.

Bayan Jarley keskin bir sesle:

— Daha eğlenceli mi? Hiç de eğlenceli değil: dedi.

Genç kız büyük bir memnuniyetle:

— Yaa! dedi.

— Asla komik değil! Pek sessiz ve gürültüsüz. Pek — ne diyorlar — kritik; hayır, hayır. Klâsik... evet; gürültüsüz ve klâsik. Şu âdi kukla oyunlarındaki kötekler, şakşaklar, itip kakmalar, lâtifeler ve cırlak bağırışmalardan eser yok. Daima aynı kalan ve hiç değişmiyen, serin kanlı, kibar bir hava... O kadar hayatın tıpkısı ve aynı ki; şayet bir mumya konuşup yürüyecek olsa, arada hiçbir fark göremezsin. Tabiattakinin tıpkısı mumya gördüm diyemezsem bile, hiç şüphesiz tıpkı mumyaya benziyen, hayatta insan gördüğümü söyliyebilirim.

Bu tarifle merakı büsbütün artan Nell sordu:

— Mumyalar burada mı madam?

— Neler burada mı; kızım?

— Mumyalar; madam?

— Hay sen çok yaşa, kızım! Sen ne sanıyorsun! Böyle bir koleksiyonun burada olmasına

imkân ve ihtimal var mı? Burada ancak bir dolapla birkaç sandıktan başka bir şey yok ki! Onları başka arabalarla sergiye gönderdim. Öbür gün açacağız. Siz de aynı kasabaya gittiğinize göre, herhalde gelip görürsün. Senin bunları görmek istemen kadar tabiî bir şey olamaz. Hiç şüphesiz görmek istersin. Zaten ne kadar çalışsan da, görmemezlik edemezsin.

— Biz galiba kasabada kalmıyacağız, madam.

Bayan Jarley yüksek sesle:

— Kalmıyacak mısınız? Öyle ise nereye gideceksiniz? diye bağırdı.

— Katî olarak bilmiyorum, madam!

Araba sahibi bayan sordu:

— Nereye gittiğinizi bilmeden mi dolaşıyorsunuz! Bu ne tuhaf şey! Siz ne iş görüyorsunuz? kızım: sen at yarışlarında bir tesadüf eseri orada bulunmuş ve sudan çıkmış balığa benzer görünmüştün.

Nell ansızın karşılaştığı bu soru yağmurundan şaşırarak:

— Evet; biz bir tesadüf eseri olarak yarış sahasına düştük; dedi. Biz fakir insanlarız. Oradan oraya dolaşıp duruyoruz. Yapacak bir işimiz de yok. Keşke olsaydı.

Bayan Jarley tıpkı kendi mumyaları gibi bir müddet sessiz kaldıktan sonra sordu:

— Sen beni hayretlere düşürüyorsun, kızım. Peki ama siz nesiniz? Dilenci değilsiniz ya!

— Bilmem bize başka ne denir, madam!

— Olur şey değil! Hiç böylesini de işitmemiştim. Kimin hatırına gelir ki!..

Bayan Jarley bu sözlerden sonra o kadar uzun zaman sesini çıkarmadı ki Nell bu derece fakir bir insana ibzal edilen himaye ve lûtufların arabalı kadının şeref ve vekarını tamir edilemiyecek bir surette kırdığından korktu. Genç kızın bu kanaati kadının sükûtu bozup tekrar konuşmaya başladığı zaman kullandığı tonla tahakkuk etmişe benziyordu.

— Bununla beraber pekâlâ okuyorsun, ve herhalde yazıyorsun da!

Nell bu itirafı ile kadını daha fazla gücendirmekten çekinerek:

— Evet; madam, dedi.

— Akıl erecek şey değil bu!

Genç kız öyle bir tonla "doğrusu!" dedi ki, bundan hem aristokrat tabakanın zevkı ve kıraat ailesinin eğlencesi olan hakiki ve yegâne Jarley'in okuma ve yazma bilmediğini anlamakla hakiki bir hayrete düştüğü, hem de bu kadar namlı, şöhretli bir kadının bu gibi alelâde hüner ve marifetlere ihtiyacı olmadığı mânası çıkabilirdi. Her ne mânaya gelse de; bayan Jarley daha fazla sorgu, sual edip fikir beyan etmeden; düşünceli bir sükûta daldı ve o kadar uzun zaman bu halde kaldı ki, Nell o esnada uyanan dedesinin yanına, pencerenin dibine çekildi.

Nihayet bayan Jarley içinde bulunduğu murakabe halinden sıyrılıp arabacıyı oturduğu pencerenin yanına çağırdı ve sanki onunla pek mühim

bir mesele konuşuyormuş gibi, alçak sesle, uzun bir müzakereye girişti. Bu müzakere sona erince, başını içeri çekti ve Nell'e yaklaşmasını işaret etti.

— Deden de gelsin. Onunla da konuşmak istiyorum. Torununa bir iş versem ne dersin, efendi?

— Onu bırakamam. Biz birbirimizden ayrılamayız. Ondan ayrılacak olursam benim halim ne olur?

Bayan Jarley sert sert:

— Niyetiniz varsa, kendi kendinizi idare edecek kadar yaşlı olduğunuzu sanıyorum: cevabında bulundu.

Genç kız içten gelen bir fısıltı ile:

— İdare edemez ve artık edeceğini de sanmıyorum; dedi. Rica ederim; onunla böyle sert konuşmayınız. Size çok müteşekkiriz.

Bu sözleri söyliyen Nell daha yüksek bir sesle ilâve etti:

— Dünyanın bütün serveti aramızda taksim edilecek olsa, biz birbirimizden ayrılamayız.

Bayan Jarley teklifinin bu suretle karşılanmasına sinirlenmiş göründü ve Nell'in elini eline alıp onu rikkatle tutan ihtiyarı, sanki genç kızın ona hiç ihtiyacı yokmuş ve onsuz da pekâlâ yapabilecekmiş gibi, inceden inceye süzdü. Tatsız bir sükûttan sonra, tekrar başını pencereden çıkarıp arabacı ile ikinci bir müzakereye girişti: fakat bu sefer ilk müzakerelerindeki çabuk anlaşmadan uzak görünüyorlardı. Nihayet bir anlaşmaya varınca, kadıncağız tekrar ihtiyar dedeye hitabetti:

— Eğer çalışmak istiyorsanız: mumyaların tozunu almak, para toplamak kabilinden size de birçok işlerimiz olacaktır. Torununuzu halka mumyaları gezdirmek için istiyorum. Bunları öğrenmek müşkül bir iş değildir, benden sonra gelmesine rağmen; genç kızın halkın hoşuna gidecek bir tarafı var. Ben ziyaretçileri gezdirmeye alışığım. Yine de işime devam edeceğim. Fakat sıhhatim biraz rahatlığa ihtiyaç gösteriyor!

Mumya müzesi sahibi ziyaretçilere hitabederken alışık olduğu ton ve tavrı alarak sözlerine devam etti:

— Şunu da düşünün ki, bu alelâde bir teklif değildir. Hatırınızda olsun; bu Jarley mumya müzesidir. İş hafif ve kibar; ziyaretçiler de seçkin insanlardır. Modellerimizi belediye binalarında; otel ve müzayede salonlarında teşhir ediyoruz. Jarley müzesinde açık hava serseriliğinden eser yoktur. Bunu da unutmayın. Bizde katranlı muşamba ve testere talaşı yoktur. El ilânlarındaki bütün vaadler harfi harfine yerine getirilmektedir. duhuliye altı peni'den ibarettir. Şu da hatırınızda olsun ki, bu her zaman ele geçmiyen bir fırsattır.

Hitabetin bu yüksek zirvesine eriştikten sonra, bayan Jarley günlük hayatın teferruatına girdi ve ücret meselesinde Nell'in kabiliyetini, vazifesini nasıl başardığını görmeden, bir şey diyemiyeceğini bildirdi. Mamafih hem onun için, hem de dedesi için yiyecek ve yatacak yer temin edeceğini; yiyeceğin de daima bol ve iyi cinsten olduğunu tekeffül etti.

Nell ile dedesi başbaşa verip görüşürken, bayan Jarley, tıpkı çayını içtikten sonra yapmış olduğu gibi, büyük bir vekar ve gurur içinde, elleri arkasında, dolaşıp durdu. Arabanın daimî surette sarsılıp sallandığını hatırlatacak olursak, bu sarsıntıya ancak kerliferli, tavırlarına hâkim bir insanın sendelemeden karşı koyabileceği kendiliğinden tezahür eder.

Genç kız ona doğru dönünce bayan Jarley:

— Neye karar verdiniz, kızım? diye sordu.

— Size minnettarız madam. Teklifinizi teşekkürle kabul ediyoruz.

— Hiç pişman olmazsınız, buna eminim. Mademki bu iş de halledildi; şimdi bir lokma bir şey yiyelim.

Bu esnada araba, sanki fazla alkollü bira içip keyiflenmiş gibi, sendeliyerek yoluna devam ediyordu. Araba nihayet, kaldırım taşı döşeli kasaba caddesine çıktığı zaman; gelen, geçen kesilmiş ve etraf sessizlik içinde idi. Çünkü gece yarısı olmuş ve kasaba halkı yataklarına çekilmişti. Teşhir salonuna gitmek için vakit çok geç olduğundan, kasaba kapısının bulunduğu tarafta bir arsaya çekilerek geceyi geçirmek üzere diğer bir arabanın yanında mola verdiler. Bu arabanın aynalık tahtasında Jarley adı bulunmasına ve memleketin medarı iftiharı olan mumyaları bir kasabadan diğerine taşımasına rağmen; damga idaresi tarafından "Umumi istasyon taşıtı" olarak damgalanmış ve sanki kıymetli yükü un veya

kömürden ibaretmiş gibi; yedi bin yüz numarası verilmişti.

Hor kullanılan bu araba yükünü teşhir salonuna boşaltmış ve lüzumu oluncaya kadar metrûk bırakılmış olduğundan, geceyi geçirmek üzere ihtiyar dedeye tahsis edildi. Nell de elde mevcut eşya ile arabanın tahta bölmeleri arasında dedesi için mümkün olan en iyi yatağı yaptı. Kendisi de bayan Jarley'in hususi bir lûtuf ve itimadı neticesi. onun seyahat arabasında yatacaktı.

Nell dedesinin yanından ayrılıp kendi yatacağı arabaya döndüğü sırada, gecenin lâtif serinliğine kapılarak açık havada biraz dolaşmak hevesine düştü. Ay ışığı kasaba kapısının üstüne vurmuş, alçak kemer koyu ve karanlık kalmıştı. Merak ve korku karışık bir hisle, yavaş yavaş kemere doğru yaklaştı. Durup etrafına baktı. Kemer ne kadar karanlık, ıssız, eski ve soğuk duruyordu.

Düşen, veya yüzlerce sene önce yerinden çekilip çıkarılan, bir İstatüye ait boş bir hücre vardı. Nell bu istatü yerinde iken kimbilir ne garip insanlara yukardan asağı bakmış; ne türlü mücadele ve cinayetlere şahit olmuştur diye düşünüp dururken, kemerin karanlık tarafından birdenbire bir insan peyda olmuştu. Genç kız onu görür görmez tanıdı. Çirkin ve biçimsiz Quilp'i nasıl tanımazlık edebilirdi!

İlerideki yol o kadar dar ve yolun bir tarafındaki gölgeler o kadar koyu idi ki, cüce sanki yerden bitmişti. Her nereden çıksa da, Quilp orada idi! Genç kız karanlık bir köşeye çekildi

ve onun kendisinin yanından geçtiğini gördü. Cücenin elinde bir baston vardı. Kemerin altından geçince, bastonuna yaslandı ve sanki genç kızın bulunduğu yere doğru bakıp işaret etti.

Bu işaret; çok şükür ki, Nell'e yapılmış değildi. Zira genç kız büyük bir korku içinde. Quilp daha fazla yaklaşmadan, imdat için bağırmak veya saklandığı yerden uçup kaçmak arasında tereddüt ederken, kemerin altından, sırtında bir bavul taşıyan bir çocuk peyda oldu.

Quilp eski kemere baktı ve sanki ay ışığında. düşüp kurtulduğu nişe göz atan bir canavar heykeli gibi:

— Daha çabuk yumurcak, daha çabuk! diye seslendi.

Çocuk özür diledi:

— Çok ağır bir yük. Yine de çabuk geldim.

— Evet; yine de çok çabuk geldin! Süründüğü yeri ölçen bir solucan gibi yürüyorsun. Bak; saat gece yarısından sonra çeyreği vuruyor.

Cüce durup saatin çalmasını dinledikten sonra; çocuğun yüreğini hoplatan âni bir canavar saldırışı ile Londra postasının köşeyi ne zaman geçtiğini sordu. Çocuk saat birde geçtiğini bildirdi.

— Haydi çabuk öyle ise... daha çabuk! İşitiyor musun? daha çabuk! Yoksa geç kalacağım.

Çocuk mümkün olan süratle yürümeye başladı. Quilp önde yürüyor. dönüp arkasına bakıyor, çocuğu tehdit ediyor, onu daha fazla süratle

yürümeye zorluyordu. Nell onlar gözden ve işitme sahasından uzaklaşıncıya kadar yerinden kımıldamaya cesaret edemedi; sonra sanki cücenin bu kadar yakından geçmesi dedesini korkutup dehşete salacağını hissederek, onu bıraktığı yere döndü. Halbuki dedesi derin bir uykuya dalmıştı. Genç kız sessizce çekildi.

Nell kendi yatağına giderken şahidi olduğu bu maceradan kimseye bahsetmemeyi aklına koymuştu. Quilp'in her ne sebep ile olursa olsun — korktuğu gibi kendilerini aramak için de olsa — Londra postasını sormasından evine gittiği anlaşılıyordu ve oradan geçip gittiğine göre, onun sorup soruşturmasından, bulundukları yerde, her yerden daha emin olduklarını tahmin etmek akla yatıyordu. Bununla beraber bu düşünceler onun korkusunu silkip atamamıştı; çünkü çabuk çabuk kendisine gelemiyecek kadar ürküp korkmuştu. Sanki Quilp'in soy ve cinsinden bir ordu tarafından istilâ edilmiş ve sanki hava bile onlarla istilâya uğramıştı!

Halkın ve asîllerin büyük zevki ve kıral ailesinin koruduğu mumya müzesi sahibi — kendince malûm olan bir küçülme sayesinde — arabadaki yatağına çekilmiş, rahat rahat horluyordu. Davulun üstüne itina ile yerleştirdiği geniş bonesi tavana asılı bir kandilin loş ışığında ihtişamlar saçıyordu. Genç kızın yatağı, döşeme üstüne serilmişti. İçeri girer girmez merdivenin çekilmiş olduğunu görünce yüreğine su serpildi; çünkü bronz tokmakla dışarıda bulunanlar arasındaki

kolay irtibatın bu suretle önüne geçilmiş bulunuyordu. Diğer taraftan arabanın altından arasıra yükselen bir hırıltı ve aynı istikametten gelen saman hışırtısından arabacının arabanın altında yattığı anlaşılıyordu. Bu da Nell'e ayrıca bir emniyet hissi verdi.

Bütün bu korunmaya rağmen, genç kız bütün gece ancak intizamsız bir şekilde ve kesik bir uyku yüzü görebilmişti. Çünkü rahatsız rüyalarından eksik olmıyan Quilp'in mumyalarla, mumyanın kendisi ile, yahut hem bayan Jarley, hem mumya, hem de bir latarna ile münasebeti olduğunu sanıyor, fakat yine de hiçbirisine benzetemiyordu!.. Nihayet sabaha karşı yorgunluk ve endişeden bitap düşüp derin ve tatlı bir uykuya daldı.

XXVIII.

Nell sabahleyin o kadar geç kalkmıştı ki, uyandığı zaman bayan Jarley geniş bonesini giymiş, harıl harıl kahvaltı hazırlıyordu. Mumya müzesi sahibi, geç kalan genç kızın mazeretini çok iyi karşıladı ve öğleye kadar uyusa bile, onu uyandıramıyacağını söyledi.

— İnsanın yorulunca uyuyabildiği kadar uyumasının ve yorgunluğunu çıkarmasının çok faydası vardır. Siz gençler bu hususta bahtiyarsınızdır. Derin bir uykuya dalabilirsiniz.

— Siz kötü bir gece mi geçirdiniz; madam?

Bayan Jarley bir çilekeş edasiyle:

— Ben pek ender iyi bir gece geçiririm, kızım; dedi. Bilmem buna nasıl tahammül edebiliyorum.

Mumya işleri sahibinin geceyi geçirdiği bölmeden gelen horultuları hatırlıyan Nell, kadının uyanık yatma rüyası gördüğünü düşündü. Bununla beraber; kadının bu bedbaht sıhhati hakkında teessürlerini bildirdi ve kısa bir zaman sonra dedesi ve bayan Jarley ile birlikte kahvaltıya oturdu. Genç kız kahvaltı bitince, fincan ve tabakların yıkanıp yerli yerine yerleştirilmesine yardım etti. Bu işler de görülünce, bayan Jarley kasabanın sokaklarından geçmek üzere omuzuna pek gösterişli ve parlak bir şal taktı.

— Sandıkları araba getirecek, sen de araba ile gelirsin, kızım; dedi. Ben; arzum hilâfına; yürümek mecburiyetindeyim. Ne yapalım, halk benden bunu bekler. Bu gibi hallerde tanınmış şahsiyetler istedikleri gibi hareket edemezler. Nasıl görünüyorum, kızım?

Nell tatminkâr bir cevap verince, bayan Jarley bedeninin muhtelif kısımlarına iğneler saplayıp arkasını görmek için başarısız teşebbüslerde bulunduktan sonra; kılık ve kıyafetinden memnun olarak, haşmetle yola koyuldu.

Araba yakından takibediyordu. Sarsıla, sallana caddelerden geçerken Nell, ne çeşit bir yerde olduklarını görmek hevesine düşerek, pencereden göz ucu ile bakıyor; fakat Quilp'in korkunç çehresiyle yüzyüze gelmekten korkuyordu. Acık meydanından ağır ağır geçmekte oldukları kasaba,

oldukça büyüktü. Meydanın ortasında bir saat kulesi ve rüzgâr fırıldağını da ihtiva eden belediye binası bulunuyordu. Taş evler, kırmızı tuğla evler, sarı tuğla evler, bağdadi evler; çoğu pek eski. direklerinde yukarıdan aşağı caddeye sabit nazarlarla bakan, aşınmış oyma başlar bulunan ahşap evler vardı. Pencereleri pek küçük, kapıları da pek alçak ve kemerli olan bu evlerin bazıları, dar sokaklarda kaldırımların üzerini kaplıyordu. Sokaklar pek temiz, pek güneşli, bomboş ve pek sönüktü. Birkaç tembel adam iki meyhane etrafında, sessiz ve tenha çarşıda ve bodrum kapılarının önünde aylakça dolaşıyor; birkaç ihtiyar düşkünler evinin duvarı kenarındaki sandalyelerde uyukluyor, fakat bir maksat ve gaye uğrunda bir tarafa giden tek bir insana raslanmıyordu. Tesadüf eseri yoldan biri geçecek olsa; ayak sesleri, o geçtikten sonra dakikalarca sıcak ve parlak kaldırım taşlarından aksediyordu.

Saatlerden başka hiçbir şeyde hareket yok gibiydi. Bunlar da o kadar uyku basmış kadranlı, o kadar tembel ve ağır yelkovanlı, o kadar çatlak sesli idiler ki, herhalde pek geri kalıyorlardı. Köpeklerin hepsi de uyukluyordu. Bakkal dükkânında rutubetli şekerle sarhoş olan sinekler, kanadlarını ve hareketlerini unutup, vitrinin tozlu köşelerinde, güneşten kavrulup ölmeye azmetmiş görünüyorlardı.

Kasabanın alışık olmadığı bir gürültü ile gümbür gümbür ilerliyen araba, teşhir mahalline gelince durdu ve Nell kendisini merak ve takdirle

seyreden, dedesini de mumyaların en marifetli bir nümunesi sanan bir çocuk grupu arasında arabadan indi. Sandıklar: içeride bekliyen bayan Jarley, arabacı George, kısa kadife pantolonlu ve şapkası biletlerle süslenmiş bir adam tarafından açılmak üzere; münasip bir süratle çıkarılmıştı. Sandıklarda kırmızı kordon ve diğer dekoratif eşya bulunuyordu ki, salon bunlarla süslenecekti.

Hiç vakit kaybetmeden hep birden, harıl harıl çalışmaya koyuldular. Muazzam mumya koleksiyonu, figürlerin tenine tozdan bir zarar gelmemesi için hâlâ bezlerle sarılı olduğundan, Nell odanın süslenmesine yardım etti. Dedesi de hizmetten çekinmedi. İki adam alışık ve tecrübe sahibi olduklarından az zamanda çok iş gördüler. Bayan Jarley vergi tahsildarlarının keselerine benziyen bir keseden raptiyeler dağıtılarak yardımcılarını yeni bir gayretle çalışmaya sevk etti.

Onlar böyle çalışıp dururlarken, uzunca boylu, kanca burunlu, siyah saçlı, sırtına bir zamanlar şerit ve düğmeleri tamam olan, fakat şimdi eskiyip havı dökülmüş, pek dar ve kısa kollu bir asker kaputu geçiren, bacaklarına pek sıkı oturan eski gri bir pantalon takan, ayaklarında gençliğini çoktan geçirmiş, hafif kunduralar bulunan bir adam kapının ağzından bakıp tatlı tatlı gülümsedi. Bayan Jarley sırtını dönmüş olduğundan, asker kılıklı adam yardımcıların haber vermemesini tenbih makamında şahadet parmağını oynatarak ilerledi, bayan Jarley'in tam arkasında

gelince, sırtına dokunup alaycı bir tavırla: "Bom!" dedi

— Neeee! Bay Slum! Seni burada göreceğimi aklımdan bile geçirmemiştim.

— Başım ve şerefim hakkı için: bu çok doğru bir söz. Başım ve şerefim hakkı için; bu çok akıllı bir söz! Evet; kimin hatırına gelirdi ki! George nasılsın?

George bu istifsarı asık suratlı bir lâkaytlıkla karşılayıp, çekici can ve gönülden savururken, keyfi yerinde olduğunu bildirdi.

Asker kılıklı adam, bayan Jarley'e dönerek:

— Ben buraya... başım ve şerefim hakkı için; niçin geldiğimi bilmiyorum! Olsa olsa biraz ilham, biraz başımı dinlemek, bir iki lâkırdı etmek için geldim; dedi. Sonra etrafına bakınıp kendini toparladı ve ilâve etti: "Bu; ne kadar klâsik bir iş! Başım ve şerefim hakkı için, Minerva zekâsı...

Bayan Jarley cevap verdi:

— Bitince çok iyi görünecektir.

Bay Slum:

— Herhalde çok güzel; dedi. Kalemimi bu cazibeli mevzu üzerinde yürüttüğümü düşününce, şiir yazmanın hayatımın en büyük zevkını teşkil ettiğini söyliyecek olursam; bana inanın. Sırası gelmişken sorayım; bir siparişiniz yahut sizin için yapabileceğim bir şey var mı?

— Pek pahalıya mal oluyor. Pek fazla faydası da olmuyor.

Bay Slum elini kaldırarak:

— Yook; böyle söylemeyin! dedi. Bunu işitmek bile istemem. Faydası olmaz olur mu? Ben bu işten daha iyi anlarım.

Bayan Jarley cevap verdi:

— Ben de faydası olduğunu pek sanmıyorum!

— Ha. ha, ha! Yumuşuyorsunuz. Lâvantacılara sorun. Boyacılara sorun, piyangoculara sorun! Bakalım benim şiirlerimin ne faydası olmuş! Sözüme itimadedin. Hepsi Slum adını hayırla anıyor. Bunlar arasında dürüst olanların başlarını gökyüzüne kaldırıp Slum adına hayır dua etmesi lâzım. Buna emin olun, siz Westminster kilisesini bilirsiniz değil mi; bayan Jarley?

— Elbette bilirim, bilmez olur muyum?

Slum elini hafif hafif ve mânidar bir şekilde başına vurarak ve başında bir miktar aklı bulunduğunu kastederek:

— O halde; başım ve şerefim hakkı için madam; o sevimsiz taş yığınının bir tarafında "Şairler Köşesi" denilen mahalde, Slum adından çok daha ehemmiyetsiz nice isimler mevcuttur; dedi. Sonra kâğıt parçalariyle dolu olan şapkasını çıkarıp ilâve etti: "Burada bir şeyler var. Bir ilham anında karaladım. Tam burası için yazılmış bir şey. Bir Akrostiş... Mısraların ilk harfinin teşkil ettiği isim şimdilik Warren... fakat değiştirilebilir. Jarley için biçilmiş kaftan. Bu Akrostişi alın."

— Herhalde pek pahalı olmalı!

Bay Slum kalemini kürdan yerine kullanırken:

— Nesirden daha ucuz; beş şilin! dedi.

— Üç şilinden fazla vermem.

— Altı peni daha verin. Üç şilin, altı peni...

Bayan Jarley şairin ibramlarına dayanamadı ve bay Slum küçük defterine üç şilin altı penilik bir sipariş kaydetti. Sonra Akrostişi değiştirmek üzere hâmisinden pek muhabbetli bir tarzda müsaade istedi ve matbaacı için hazırlıyacağı temiz kopyayı elinden geldiği kadar çabuk yetiştireceğini vadederek ayrıldı.

Şairin huzuru, yapılan hazırlıkları aksatmadığından, dekorasyon hayli ilerlemiş ve o ayrıldıktan kısa bir müddet sonra, hitama ermişti. Bütün askı ve festonlar zevkle asıldıktan sonra, muazzam koleksiyon açılmış ve salonun çepçevre etrafında, iki ayak yüksekliğinde bir Platform üzerine dizilmişti. Göğüs yüksekliğinde kırmızı bir kordon ile kaba halktan korunan, tanınmış birtakım şahsiyetlerin pek canlı modelleri, teker teker veya grup halinde, muhtelif zaman ve mekânlara ait göz kamaştırıcı elbiselerle, ayakları üzerinde az çok emniyetsiz duruyor; gözleri faltaşı gibi açık, burun delikleri pek kabarmış, kol ve bacak adaleleri pek fazla inkişaf etmiş ve hepsinin çehresinde büyük bir hayret okunuyordu. Hepsinin göğüsleri kabarık ve sakalları maviye çalıyordu. Bütün kadın mumyalar da mucize kabilindendi. Kadın olsun, erkek olsun; bütün

mumyalar büyük bir ciddiyetle ve boş nazarlarla hiçbir yere bakmıyordu.

Nell bu ihtişamlı manzara karşısındaki ilk şaşkınlık halini geçirdikten sonra; bayan Jarley genç kızdan başka herkesin odayı terk etmesini emretti. Kendisi de odanın ortasında bir koltuğa kurularak pek resmî bir tavırla uzun zamandır mumyalara işaret etmek için kullandığı bir söğüt çubuğunu eline aldı ve Nell'e vazifesini öğretmek için büyük zahmetlere girdi.

Nell platformun başındaki bir mumyaya dokununca bayan Jarley teşhir esnasında kullandığı bir tonla: "Bu; kıraliçe Elizabet zamanında mübarek pazar günü çalıştığı için iğne batmak suretiyle ölen bedbaht bir nedimedir. Parmağından sızan kana ve iş işlediği — zamanın modası — altın baş iğneye dikkat ediniz", şeklinde bir hitabede bulundu.

Genç kız bütün bu sözleri, tam zamanında, iğne ve parmağa işaret ederek, iki, üç defa tekrarladıktan sonra, ikinci mumyaya geçti.

Bayan Jarley devam etti: "Baylar, bayanlar: şu gördüğünüz: on dört kadına kur yapıp onlarla evlendikten sonra hepsini de ismet ve mâsumiyet yatağında uyurlarken tabanlarını gıdıklamak suretiyle ölümlerine sebebiyet veren gaddar Jaspar Packlemerton'dur. Darağacına getirilip yaptıklarına, pişman olup olmadığı sorulduğu zaman; onları böyle kolay bir ölümle ahirete gönderdiğine nâdim olduğunu ve bütün Hıristiyan kocaların kendisinin bu cürmünü affedeceklerini umduğunu

söylemiştir. Bu; bütün bayanlara seçecekleri eşin karakteri hususunda bir ders olmalıdır! Packlemerton'un gıdıklamaya hazır olan kıvrılmış parmağına ve bu barbarca cinayeti işlerken gözünü kırpmasına dikkat ediniz!"

Nell: Packlemerton hakkında söylenecekleri öğrendikten ve kekelemeden anlattıktan sonra; bayan Jarley sırasiyle pek şişman adama, pek zayıf adama, uzun adama, kısa adama, yüz otuz iki yaşında dans edip ölen ihtiyar kadına, ormanlarda yaşıyan vahşi çocuğa, on dört aileyi ceviz turşusu ile zehirliyen kadına ve daha nice nice tarihî şahıslarla, enteresan fakat, yanlış yola sapmış insanlara geçti. Genç kız mumya müzesi sahibinin söylediklerinden o kadar istifade etmiş ve onları hatırında tutmak hususunda o kadar büyük bir kabiliyet göstermişti ki, beraber kaldıkları iki saat zarfında müessesenin bütün tarihçesini öğrenmiş ve ziyaretçileri tenvir edecek bir ehliyet kazanmıştı.

Bu mesut netice karşısında bayan Jarley takdirlerini ifade etmekte gecikmemiş, genç arkadaşı ve talebesine diğer hazırlıkları da göstermeye kalkmıştı. Koridor; yeşil çuha üzerine bay Slum'ın marifeti olan, daha önce gördüğü yazılarla süslenerek, yemyeşil bir koru haline konmuş, öbür uca bayan Jarley'in majeste kıral George III., muhasip bay Grimaldi, İskoçya kıraliçesi Mary Quaker tarikatında adsız bir centilmen ve pencere vergisi kanun tasarısının sahih bir modelini elinde tutan bay Pitt refakatinde oturmasına ve para

toplamasına mahsus, pek süslü bir masa yerleştirilmişti. Kapı dışındaki hazırlıklar da ihmal edilmemişti. Zira kapının üstündeki Portikte pek cazibeli bir rahibe tesbih çekiyor; simsiyah saçlı, bembeyaz tenli bir haydut da bu esnada araba içinde, elinde bir kadın minyatürü ile kasaba içinde dolaşıyordu.

Geriye bay Slum'ın komposizyonlarının tedbir ve dirayetle dağıtılması, müessir ve coşkun yazıların evlere ve esnafa duyurulması, "Bir merkebim olsaydı!" ile başlıyan mizahî şiirin meyhanelere, avukat kâtiplerine ve kasabanın güzide sınıfına ulaştırılması kalıyordu. Bütün bunlar da ikmal edilip bayan Jarley, mumya müzesinin dimağı inkişaf ettirdiğini, zevkleri incelttiğini, anlayış ve kavrayış sahasını genişlettiğini bildiren, hususi surette bastırılmış el ilânları ile bizzat yatılı okullara gittikten sonra; yorulmak bilmez kadın akşam yemeğine oturup şüphe uyandıran şişeden revaç bulan teşebbüsü şerefine içti.

XXIX.

Hiç şüphesiz bayan Jarley ibda hususunda deha sahibi bir insandı. Sergiye ziyaretçileri cezbetmek için küçük Nell'i de ihmal etmiş değildi. Parlak renkli bayrak ve flâmalarla tezyin edilen hafif, iki tekerlekli bir arabada her zamanki gibi sevgilisinin minyatürüne bakarak dolaşan haydudun yanında Nell'e suni çiçeklerle süslenen bir yer ayrılmış, genç kız bu debdebe ve seremoni

içinde her sabah davul ve borazan sesleri arasında, bir sepetten el ilânları dağıtarak, kasaba içinde seyran etmeye başlamıştı. Genç kız; güzelliği, nazik ve mahçup tavriyle küçük kasabada bir sansasyon yaratmıştı. Bu sebeple kasabanın caddelerinde başlıbaşına bir alâka kaynağı teşkil eden haydut ikinci plâna düşmüş, Nell'in cazibe merkezini teşkil ettiği bu reklâmda, dolayısiyle ehemmiyeti olan bir duruma inmişti. Yetişkinler; pırıl pırıl gözlü, genç kıza karşı alâka duymaya başladıkları gibi, yirmiye yakın delikanlı da sevdaya kapılarak müzenin kapısında ona birkaç satır ile paketler içinde elma, fındık bırakmaya varmışlardı.

Bayan Jarley, Nell'in yarattığı bu iyi intıbaa bigâne kalmıyarak ve onun kıymetten düşmesinden korkarak, haydudu araba içinde yalnız olarak göndermek ve genç kızı teşhir salonundan dışarı çıkarmamak dirayetini gösterdi. Nell de her yarım saatte bir, takdirkâr ziyaretçilere mumyaları tarif etmeye devam etti. Üst tabakaya mensup olan yatılı kız okulu talebesini de ihtiva eden ziyaretçileri memnun etmek hususunda zahmetlere giren bayan Jarley, muhasip bay Grimaldi'nin çehre ve elbisesini değiştirerek onu İngilizce gramerini yazmakla meşgul bir vaziyette bay Lindley Murray, meşhur kaatil bir kadını da bayan Hanna More kılık ve kıyafetine sokmuştu. Her ikisinin aslına olan büyük müşabeheti, sekiz seçkin genç kızla hususi bir ziyarette bulunmak tenezzülünü gösteren kasabanın kız okulu müdürü Miss Mon-

flathers tarafından hayret edilecek derecede olduğu bildirilmişti. Bay Pitt'e takke ve gecelik entarisi giydirilip kunduraları çıkarılmış ve şair Cowper'in mükemmel bir modeli haline konmuş, İskoçya kıraliçesi Mary'ye koyu bir peruka ve beyaz yaka takılıp erkek elbisesi giydirilmiş ve Lord Byron'a o kadar benzetilmişti ki, genç bayanlar onu görür görmez takdirlerini saklıyamamışlardı. Maamafih Miss Monflathers bu şevk ve heyecanı hoş görmiyerek bayan Jarley'e sitemlerde bulunmak fırsatını kaçırmamış ve sayın Lordun mumya müzesi şeref ve ananesi ile telif edilmiyecek serbes fikirlere sahip bulunduğunu bildirdikten sonra; bir papaz ve papazlar meclisi hakkında mumya müzesi sahibinin anlıyamadığı bir şeyler ilâve etmişti.

Her ne kadar gördüğü iş hayli yorgunluklu ise de; Nell mumya müzesi sahibini sadece kendi rahatına meraklı bir insan değil, aynı zamanda etrafında bulunanları da rahat ettirmekten zevk alan bir kadın olarak tanımıştı. Seyahat arabalarından çok daha iyi yerlerde yaşıyan şahıslarda ender tesadüf edilen bu zevkın, yaşadığı hayatın bir neticesi olmadığını da teslim etmek lâzımdır. Nell, patronunun giriş ücreti almadığı ziyaretçilerden, tatlı huyu sayesinde, küçük bahşişler elde ettiğinden, dedesi de iyi muamele görüp faydalı olmaya çalıştığından, mumya müzesinden korkup çekinecek bir sebep kalmıyor; ancak Quilp'i hatırlayıp onun günün birinde karşılarına çıkacağından endişe ediyordu.

Gerçekten Quilp, genç kız için daimî bir kâbus teşkil ediyor, onun çirkin suratı ve bodur boyu aklından çıkmıyordu. Mumyaların emniyet altında bulunmaları için onların teşhir edildiği salonda uyuyor, yatağına çekilirken — elinde olmıyarak — modellerin ölü benizli çehrelerinde Quilp'in bir benzerini tahayyül ediyor, onun modellerden birini yerinden kaldırıp elbisesinin içine girdiğine inanmaya kadar varıyordu. Sayısı kabarık olan cam gözlü mumyalar, sıra sıra yatağının etrafına dizilmiş olduğundan, canlı mahlûklar gibi görünüyor. sevimsiz sükûnet ve sessizlikleriyle insana benzemeseler bile, yine onlardan onlar adına bir nevi korku duyuyor; bir mum yakıp kalkmaya mecbur oluncıya kadar, mumyaların karanlıktaki şekillerini yatağında seyre dalıyor; sonra açık pencerenin yanında oturup parıldıyan yıldızlardan arkadaşlık umuyordu. Bu esnada eski evini ve köşesinde yalnız başına oturduğu pencereyi hatırlıyor; zavallı Kit'i ve onun iyiliklerini düşünüyor; hem ağlıyor, hem de gülüyordu.

Genç kız bu sessiz saatte ekseriya endişe ve merakla dedesini düşünür, onun evvelki hayatlarını ne dereceye kadar hatırladığını, yaşama şartlarındaki değişikliğin ve içinde bulundukları çaresizlik ve zarureti ciddiye alıp almadığını aklından geçirirdi. Avarece oradan oraya dolaşırken bunları pek ender düşünmüştü. Fakat şimdi dedesi hastalanacak olursa; yahut kendisi takatten düşecek olursa, hallerinin ne olacağını zihninde kurmaktan vareste kalamıyordu. İhtiyar adam

pek sabırlı ve herhangi bir işi yapmaya hazır ve bir işe yaradığından memnun görünüyor; fakat hâlâ aynı huzursuz halde bulunuyor; hiçbir düzelme eseri göstermiyor; ancak bir çocuk, zavallı, düşüncesiz, işsiz, gücsüz bir mahlûk, torununa karşı rakik bir sevgi ve ilgi besliyen zararsız bir insan vasfını taşıyordu. Nell dedesini bu halde görmekle hüzün duyuyor, onun bazan yanında tembelce oturup başını salladığını ve gülümsediğini görmek yahut küçük bir çocuğu okşayıp oradan oraya gezdirirken sorduğu basit sorularla şaşırmış olmasına rağmen, takatsizliğini sabırla ve tevekkül ile karşıladığını, hattâ bunun kendisi de farkında olduğunu, pek küçük bir çocuğun zekâsı karşısında müşkül bir duruma düştüğünü fark etmekle o kadar mahzun oluyordu ki, göz yaşlarını zaptedemiyerek gizli bir yere çekilip dizleri üstüne çöküyor ve dedesinin iyileşmesine dua ediyordu

Genç kızın kederinin acı tarafı sadece dedesini bu halde gördüğünden ileri gelmiyordu. Çünkü hiç olmazsa ihtiyar memnun ve sakin görünüyordu. Genç bir kalb için acı bir tecrübe olmasına rağmen, değişen hayat şartları hakkındaki kaygıları da dertlerinin en kötü tarafını teşkil etmiyordu. Daha derin ve daha ağır kederlere sebebolacak hâdiseler de mukadder bulunuyordu.

Bir akşam dede ile torunu tatil yaparak birlikte gezmeye çıktılar. Birkaç gündür kapalı kaldıkları için ve hava da sıcak olduğundan uzun bir yürüyüş yaptılar. Kasabanın haricine çıkınca; ayrıldıkları yola çıkacağını tahmin ettikleri ve

geri dönmelerini sağlıyacak olan yola varacaklarını tasarladıkları lâtif tarlalar arasından geçen bir patikaya saptılar. Fakat patika sandıklarından daha geniş bir kavis çevirdiğinden, yolu uzattılar ve dolaşmak istedikleri yola ancak güneş batarken vardılar ve durup dinlendiler.

Hava gittikçe kapanmış ve şimdi bulutlar kararıp alçalmıştı. Ancak; batan güneş gökyüzünde altın sarısı ve kızıl bulut kümeleri teşkil etmiş ve kara bulutlar arasından yer yer sızan solgun kırmızı ışıklar yeryüzüne vurmuştu. Gün ışığını başka yerlere taşıyan güneş batarken; rüzgâr, derinden derine uğuldamaya başlamış ve kara bulutlarla karşılaşınca gök gürültüsü ve şimşek tehlikesi başgöstermişti. Çok geçmeden iri yağmur taneleri düşmeye başlamış, fırtına bulutları etrafı kaplamıştı. Uzaktan uzağa gök gürültüsü işitilmiş, şimşekler çakmış, bir anda etrafı karanlık basmıştı.

Bir ağaç altında veya çit kenarında barınmaktan korkan dede ile torunu, ana yoldan hızlı hızlı yürüyerek şimdi büsbütün azıtan fırtınadan korunacak bir ev bulacaklarını ümidediyorlardı. Sağnak halinde yağan yağmurdan sırsıklam kesilmiş, kulakları sağır eden gök gürültüsünden ve çatal çatal çakan şimşeklerden şaşkın bir halde bulunan dede ile torunu, bir kapıda durup avaz avaz bağırarak onları çağıran bir adamla karşılaşmasalardı, civardaki bir evin mevcudiyetinden bile habersiz, geçip gideceklerdi.

Tekrar şimşek çakarken, adam kapıdan çekilip elleriyle gözlerini örterek:

— Gözlerinizin kör olmasını istemezseniz, kulaklarınızın herkesten iyi işitmesi lâzım! dedi.

Sonra kapıyı kapayıp onları koridordan geçirerek arka odaya alırken sordu:

— Ne diye geçip gidiyordunuz?

Nell cevap verdi:

— Siz çağırıncıya kadar, binanın farkına bile varmadık!

— Bu şimşekler insanın gözünde çakıp dururken hiç de hayret edilecek bir şey değil. Siz daha iyisi şu ateşin yanına gelin de elbiselerinizi kurutun. Bir şey istiyecek olursanız; çağırırsınız. Bir şey istemiyorsanız; ısmarlamak mecburiyetinde değilsiniz. Bundan hiç korkunuz olmasın. Burası bir otel — birahanedir. "Valiant Soldier" bu taraflarda pek meşhurdur.

— Buraya Valiant Soldier mi diyorlar?

Birahane sahibi:

— Ben de bunu herkes biliyor, sanıyordum; dedi. Siz Valiant Soldier'i bilmiyorsanız, nereden geliyorsunuz? Burası James Groves idaresinde, Valiant Soldier birahanesidir. Jim Groves namuslu, kusursuz, karakter sahibi bir insandır. Bir de "Dokuz Kuka" oyunu sahamız var. Jim Groves aleyhinde söz söyliyecek insan varsa, gelsin de onu Jim Groves'e söylesin! Herhangi bir müşteriye dörde karşı kırk üzerinden bahse girerim.

Bu sözleri söyliyen adam, elini göğsüne vurarak bu kadar meth ve senası edilen şahsın kendisi olduğunu anlatmak istedi; sonra şöminenin

üzerindeki siyah bir çerçeve içinde muştalar savuran sahte bir Jim Groves'a yumruklarını gösterdi ve yarısı boşalmış olan bir içki bardağını dudaklarına kaldırarak Jim Groves şerefine içti.

Hava sıcak olduğundan şöminenin hararetinin yayılmasına mâni olmak üzere odanın içine bir paravana konmuştu. Anlaşılan; paravananın arkasındaki bir şahıs, bay Groves'un yiğitliğinden şüpheye düşülecek sözler sarf etmiş, o da bu egoist ifadede bulunmuştu. Zira Jim Groves bu meydan okuyuştan sonra parmak kemikleriyle paravanaya vurup cevap bekledi. Hiçbir cevap alamayınca:

— Jim Groves'a kendi çatısı altında karşı koymaya cüret edecek insan yoktur; dedi. Buna cesaret edecek bir tek insan biliyorum; o da buradan pek uzakta değil. Fakat o bir düzüne adama bedeldir. Bu sebeple onun benim hakkımda ne isterse söylemesine müsaade ediyorum. O da bunu pekâlâ biliyor.

Bu sitayişlere cevaben boğuk ve kısık bir ses bay Groves'a sesini kesip bir mum yakmasını emretti. Yine aynı ses, herkes onun ne mal olduğunu bildiği için, boş yere nefes tüketmemesini tavsiye etti.

Birdenbire ilgilenen ihtiyar dede fısıltı ile:

— Nell; Nell! dedi. Kart oynuyorlar, işitiyor musun?

İçerdeki ses:

— Şu lâmbayı çabuk getir. Kartların ne rengini, ne de işaretlerini göremez oldum. Ke-

penkleri de kapa. Şu bira da herhalde gök gürültüsünden tadını, lezzetini kaybetmiştir. Oyun!.. Bana yedi şilin alt: peni borçlusun İsaac! Ver bakalım parayı!.. diyordu.

Para masanın üzerinde şıngırdayınca ihtiyar dede artan bir ciddiyet ve arzu ile:

— İşitiyor musun Nell; işitiyor musun? diye sordu.

İçeriden gelen pek sevimsiz, çatlak ve keskin bir ses, müthiş bir gök gürlemesi sona erince:

— Ben; şu bizim Luke Withers on bir defa üst üste kazandığı geceden beri böyle deli bir fırtına görmedim; dedi. Tam şeytanın seyran edip kol gezeceği bir gece olduğundan, hepimiz onda şeytan şansı var; demiştik.

Boğuk ses:

— Ben geçen yıllarda her zaman kazanan Withers'in pek şanssız ve bahtsız zamanını da hatırlarım. Eline h r kart veya zar çanağını aldıkça kaybetti, aldatıldı, yolundu, sonunda tamamiyle ıskartaya çıktı.

İhtiyar dede tekrar:

— Nell; ne söylediğini işitiyor musun? diye sordu.

Genç kız hayret ve dehşet içinde dedesinin halindeki büyük değişikliğe dikkat etti. Çehresinde bir heyecan ve büyük arzu okunuyordu. Gözlerini dikmiş, dişlerini sıkmıştı. Kısa kısa derinden nefes alıyor, Nell'in kolu üzerine koyduğu eli o kadar şiddetle titriyordu ki, genç kız bu elin kabzasından korktu.

İhtiyar, yukarı doğru bakarak:

— Her zaman söylerdim, biliyorum; rüyasında da görüyor ve bir hakikat olduğuna inanıyorum. Ne kadar paramız var Nell? Haydi, haydi! Dün sende para gördüm. Ne kadar paramız varsa bana ver!..

Korkuya kapılan genç kız:

— Hayır; hayır dedeciğim; bırak o parayı saklayım, dedi. Hem buradan gidelim. Yağmurun ehemmiyeti yok. Yalvarırım sana; buradan gidelim.

İhtiyar hararetli hararetli:

— Ver onu bana! dedi. Sus ağlama Nell! Sert konuştumsa, istiyerek yapmadım. Senin iyiliğin için Nell. Ben sana karşı iyi hareket etmedim. Fakat yaptığım hatayı tamir edeceğim. Evet, edeceğim. Para nerede?

— Bu paraya dokunma dede; yalvarırım sana. her ikimizin hatırı için bu parayı saklıyalım. Onu şimdi sana vermektense bırak da atayım. Gidelim; buradan gidelim!

İhtiyar cevap verdi:

— Ver o parayı bana Nell! O para bana lâzım. Haydi yavrum. Ver onu bana! Senin hakkını ödiyeceğim. Hatamı düzelteceğim, hiç korkma!

Nell cebinden küçük bir kese çıkardı. İhtiyar dede konuşurken gösterdiği sabırsızlık ve telâş içinde, keseyi kavrayıp paravanın öbür tarafına geçti. Onu durdurmanın imkânı kalmamıştı. Korkudan titriyen genç kız dedesini takibetti.

Otel - Birahane sahibi masanın üstüne bir lâmba yerleştirmiş ve o esnada perdeyi çekmekle meşguldü. Seslerini duydukları iki adamın arasında bir deste kart, bir miktar gümüş para vardı. Sayılar da paravanaya tebeşirle kaydedilmişti. Kaba sesli adam orta yaşlı, iriyarı bir insandı. Geniş, siyah favorileri, ablak bir çehresi, kaba, geniş bir ağzı vardı. Kırmızı bir atkı ile örttüğü kalın ensesi, yakası açık olduğu için tamamiyle meydandaydı. Başında kirli sarı bir şapka, yanında kalın, iri kabzalı bir baston vardı. Arkadaşının İsaac diye hitabettiği diğer şahıs daha çelimsiz, geniş omuzları çökük, sevimsiz suratlı, uğursuz ve çirkin bir halde yan yan bakan bir adamdı.

İsaac:

— Bayım; dedi. İkimizden birini tanıyor musunuz? Paravananın bu tarafı hususidir!

İhtiyar:

— Ümidederim bir kabahat işlemedim; cevabında bulundu.

İsaac onun sözünü keserek:

— İki centilmen hususi bir şekilde meşgul olurken onların arasına girmek kabahat değil de, nedir? nedi.

İhtiyar istekli istekli kartlara bakarak:

— Sizi gücendirmek niyetinde değildim; dedi. Öyle sanıyorum ki...

— Hiçbir şey sanmaya hakkınız yok. Sizin yaşınızda bir insan ne sanacak ki!..

Tıknaz adam ilk defa gözlerini kartlardan kaldırarak:

— Amma zorbasın ha! dedi. Bırak da adamcağız ne sandığını söylesin.

Tıknaz adamın hangi tarafı iltizam edeceğini öğreninciye kadar bitaraf kalmaya azmettiği anlaşılan birahane sahibi gevrek sesiyle:

— Öyle ya İsaac; dedi. Ne diye adamcağıza fırsat bırakmıyorsun? Bırak da söyliyeceğini söylesin.

İsaac alay ederek ve birahane sahibinin sesinin tonunu kendi keskin sesiyle mümkün mertebe taklidetmeye çalışarak:

— Öyle ya; ne diye adamcağıza fırsat bırakmıyorsun İsaac? dedi.

Birahane sahibi cevap verdi:

— O halde bırak da söylesin.

List'in yan bakışı meşum bir hal almış, bu münakaşayı uzatmak tehdidi başgöstermişti. Bu sırada ihtiyara keskin ve hilekâr bir nazarla bakan arkadaşı münakaşay. zamanında keserek:

— Kim bilir; dedi. Belki de bu yaşlı zat bizimle bir el oyun çevirmek istiyordu.

İhtiyar dede sesini yükselterek cevap verdi:

— İstediğim bu idi. Şimdi de bunu istiyorum!

— Ben de öyle tahmin etmiştim. Şu halde yaşlı zat eğlenmek için oyun oynıyanlardan olmadığımızı düşünerek para ile oynamak istiyordur.

İhtiyar dede elindeki keseyi sallayıp masanın üstüne attıktan sonra, tıpkı bir cimrinin altına sa-

rılması gibi, kartları kavramak suretiyle cevap vermiş oldu.

İsaac:

— Evet; para kesesi, dedi. Centilmenin maksadı oyun oynamak ise affını dilerim. Bu kese centilmenin kesesi mi? Küçük, zarif bir kese...

İsaac keseyi havaya atıp ustalıkla yakaladıktan sonra, ilâve etti:

— Oldukça hafif bir kese! Fakat bir centilmeni yarım saat kadar eğlendirmeye kâfi gelir!..

Şişman adam lâfa karıştı:

— Dört kol yapalım. Groves de oynasın. Gel Jimmy.

Birahane sahibi bu gibi partilere alışık bir insan tavriyle hareket ederek masaya yaklaştı ve yerini aldı. Genç kız azap içinde dedesini bir kenara çekerek tekrar çekilip gitmelerini rica etti.

— Haydi gidelim, dede! Daha mesut oluruz; dedi.

İhtiyar dede telâş ve sabırsızlıkla:

— Biz mesut olacağız, bırak oynıyayım. Saadetin anahtarı kart ve zarlardır; dedi. Küçük kazançlardan sonra büyüklerine de sıra gelecektir. Burada fazla bir şey kazanamayız. Fakat daha çoğunun da zamanı gelecek. Ben sadece kaybettiğimi kazanacağım. Hepsi senin için!

Genç kız:

— Allah yardımcımız olsun. bizi buraya hangi kötü talih sevk etti! diyebildi.

İhtiyar elini torununun ağzına kapıyarak:

— Sus Nell, sus! dedi. Talihi azarlamaya gelmez. Yoksa yanımıza uğramaz. Ben bunu çok kere tecrübe ettim.

Şişman adam:

— Bayım; dedi. Oynamıyacaksanız kartları bize bırakın!

Nell'in dedesi:

— Geliyorum; dedi. Otur seyret Nell! Hiç üzülme. Her penisi senin için, fakat senin şansına oynadığımı söyliyecek değilim. Belki bundan çekinirler. Bir onlara bak, bir de kendine bak! Elbette biz kazanmalıyız.

İsaac masadan kalkar gibi yaparak:

— Galiba centilmen düşünüp, taşınıp oynamamaya karar verdi; dedi. Yılıp korktuğuna esef ederim. Korkak bezirgân ne kâr eder, ne zarar! demişler. Ama yine centilmen kendi bilir.

İhtiyar dede:

— Ben hazırım. İçinizde benden isteklisi yok! dedi.

İhtiyar bu sözleri söylerken masaya yaklaştı; diğerleri de aynı zamanda masanın başına geçtiklerinden oyun başladı.

Nell bir kenara oturup endişe ile oyunun cereyanını seyre daldı. Şansa ehemmiyet vermeyip kâr ve zararı beraber tutan genz kız, ancak dedesini saran korkunç hırsı düşünüyordu. Ufak bir kazançtan aşırı bir sevinç duyan, ufak bir kayıptan bütün neşesini kaybeden ihtiyar; o kadar meraklı ve huzursuz, o kadar şiddet ve hararetle hevesli, küçük kazançlara karşı okadar açgözlü

bir hal almıştı ki, Nell onu bu halde görmektense hemen hemen onun öldüğünü görmeyi tercih edecekti. Halbuki: genç kız bütün bu azap ve işkencenin mâsum sebep ve saikini teşkil ediyor, en doymak bilmez kumarbazın hissettiği çılgın kazanç arzusundan daha büyük bir hırsla kumar oynıyan ihtiyar dede, egoist bir düşünce ile hareket etmiyordu. Aksine olarak; işleri, güçleri hilekârlık ve kumarbazlıktan başka bir şey olmıyan üç adam, oyunu dikkatle takibetmelerine rağmen; sanki bütün faziletleri nefislerinde toplamışlar gibi; serin kanlı ve sakin görünüyorlardı. Bazan içlerinden biri başını kaldırıp diğerine gülümsüyor, mumun fitilini düzeltiyor, sanki sallanan perde ve açık pencereden hemen içeri girmiş gibi çakan şimşeklere bakıyor, zihnini karıştırmış gibi bir lâhza derinden gelen bir gök gürültüsünü geçici bir sabırsızlıkla dinliyor, hepsi de kartlarından başka her şeye karşı sakin bir alâkasızlıkla oturuyor, birer filozof gibi, ve sanki taştan yapılmış gibi, hiçbir hırs ve heyecan eseri göstermiyordu.

Fırtına, durmadan tam üç saat sürmüş, şimşek daha hafifleyip seyrekleşmiş, başlarında patlıyormuş gibi kükriyen gök gürültüsü yavaş yavaş uzaklaşıp durulmuş; fakat oyun hâlâ devam etmiş, korku ve endişe içinde kalan genç kız tamamiyle unutulmuştu.

XXX.

Nihayet oyun sona erdiği zaman, İsaac oyunun yegâne kârlısı olarak masadan kalktı. Bira-

hane sahibi ile arkadaşı, zararlarını profesyonel bir metanetle karşıladılar. İsaac bütün oyun boyunca kazanmayı aklına koymuş bir adam tavriyle — ne memnun, ne de meyus — kârını cebine indirdi.

Nell'in küçük kesesinin muhteviyatı tükenmişti. Fakat ihtiyar dede kesenin boş olmasına ve diğer oyuncuların masa başından kalkmış olmasına rağmen; kâğıtların üzerinde derin bir düşünceye dalmış, onları dağıtmış ve şayet oyun devam etmiş olsaydı, herkese ne düşeceğini görmek üzere, kâğıtları birer birer açmaya başlamıştı. Nell bu şekilde pek meşgul görünen dedesinin yanına yaklaştı ve omuzuna dokundu, hemen hemen gece yarısı olduğunu söyledi.

İhtiyar masanın üzerine yaydığı kartlara işaret ederek:

— Şu fakirliğin seyyiesini görüyor musun? dedi. Biraz daha oyuna devam edebilseydim, talih benim tarafıma geçecekti! Bu; kâğıtların üzerindeki işaretler kadar aşikâr! Şuraya bak; buraya bak; şuraya bak!..

Genç kız:

— Bırak şunları dede! dedi. Onları unutmaya çalış.

İhtiyar, solgun benizli yüzünü torununa çevirerek ve onun söylediklerine inanmıyan bir insan bakışı ile:

— Unutmak mı? dedi. Unutacak olursam, nasıl zengin olacağız?

Nell ancak başını iki tarafa sallamakla mukabele etti.

İhtiyar; genç kızın yanağını okşıyarak:

— Hayır, hayır; Nell! dedi. Unutmamalıyız. Zararımızı nümkün mertebe çabuk çıkarmaya bakmalıyız. Sabret, sabret yavrum. Senin hakkını yerine getireceğim. Bugün kaybeden, yarın kazanır. Hiçbir şey üzülmeden sıkılmadan elde edilmez. Hiçbir şey... haydi gidelim. Ben hazırım.

Arkadaşları ile birlikte sigara içmekte olan Groves:

— Saatin kaç olduğunu biliyor musunuz? dedi. On ikiyi geçiyor.

Tıknaz adam ilâve etti:

— Hem de yağmurlu bir gece!

James Groves idaresinde Valiant Soldier otel - birahanesinde temiz yatak, ucuz yiyecek! dedi. Saat da yarım!..

Üzgün bir halde olan genç kız:

— Pek geç oldu; dedi. Keşki bu kadar kalmasaydık. Bize ne derler? Dönünciye kadar saat ikiyi bulur! Geceyi burada geçirecek olursak bize kaça mal olur, efendım?

Valiant Soldier sahibi cevap verdi:

— İki temiz yatak, bir şilin altı peni; akşam yemeği ve bira, bir şilin; hepsi iki şilin altı peni.

Nell'in elbisesine diktiği altın hâlâ duruyordu. Gecenin ilerlediğini ve bayan Jarley'in uykuculuğunu düşünüp gece yarısından sonra kapıyı çalmakla kadıncağızın düşeceği korkuyu tahayyül eden genç kız; geceyi otel - birahanede geçirip

o uyanmadan, sabahleyin erkenden kalkıp gidecek olurlarsa, fırtınaya kapıldıklarını ileri sürmenin geceyi dışarıda geçirmek hususunda iyi bir mazeret teşkil edeceğini düşünerek, uzun bir tereddütten sonra, otelde kalmaya karar verdi. Bu sebeple dedesini bir kenara çekerek otele verecek kadar paraları olduğunu bildirdi ve otelde kalmak teklifinde bulundu.

İhtiyar:

— Birkaç dakika evvel bunu bilseydim; birkaç dakika önce bu para elimde olsaydı! diye mırıldandı.

Genç kız acele otel sahibine dönerek:

— Kalmaya karar verdik; dedi.

— Çok akıllıca bir hareket. Yemeğinizi hemen hazırlarım.

Böylece bay Groves piposunu içip bitirdikten sonra, külünü, piponun ağzını baş aşağı edip itina ile şöminenin kenarına silkti; bira, ekmek, peynir getirip kaliteleri hakkında meth ve senalarda bulundu ve misafirlere yiyip, içip, rahatlarına bakmalarını söyledi. Dede ile torunu, her ikisi de, kendi düşüncelerine gömülmüs olduklarından yemeklerini iştahsızca yediler. Bünyelerine göre birayı pek yavaş ve hafif bulan diğerleri de, içki ve tütünde teselli buldular.

Otelden sabahleyin erken ayrılacakları için Nell, yatmadan, yatak ve yiyecek bedelini ödemek istiyordu. Fakat küçük tasarrufunu dedesinden saklamak lüzumunu hissettiğinden, gizlice parayı sakladığı yerden çıkardı ve otel sahibinin

odadan çıkmasından istifade ederek onu takibetti. Küçük içki tezgâhında ona parayı verdi.

— Lûtfen paranın hesabını burada verir misiniz?

Aşikâr olarak bay James Groves hayretlere düşmüştü. Önce paraya baktı. sonra tezgâhın üstüne atıp sesini dinledi. Parayı nereden eline geçirdiğini sormak isiyormuş gibi, önce genç kıza, sonra tekrar paraya baktı. Bununla beraber; para kalp olmadığından ve kendi otelinde bozdurulmuş olduğundan: akıllıca hareket ederek; sorgusual etmedi. Paranın mütebakisini sayıp verdi. Genç kız bulundukları odaya dönerken kapıdan, birinin sessizce içeri süzülüp girdiğini görür gibi oldu. Bu kapı ile parayı bozdurduğu yer arasında uzun ve karanlık bir koridor vardı. Orada iken hiçbir kimsenin girip çıktığını işitmediğinden emin olduğu için, aklından gözetlenmiş olduğu fikri geçti.

Fakat kim gözetlemişti? Odadan içeri girdiği zaman herkesi yerli yerinde buldu. Tıknaz adam başını eline dayıyarak iki sandalye üzerine uzanmış, yan yan bakan adam da buna benzer bir vaziyette masanın öbür tarafında istirahate çekilmişti. İkisinin ortasında oturan dedesi, oyunun galibine — insan üstü bir mahlûkmuş gibi — dikkatli dikkatli ve açgözlü bir hayranlıkla bakıyordu. Genç kız bir lâhza şaşırarak başka bir kimse olup olmadığını görmek için etrafına bakındı. Hayır; başka hiçbir kimse yoktu. Dönüp dedesine yaklaştı ve fısıltı ile kendisi dışarda iken

odadan birinin dışarı çıkıp çıkmadığını sordu. Dedesi: "Hayır; hiç kimse çıkmadı!" dedi.

O halde kuruntuya düşmüş olmalıydı. Fakat her ne de olsa böyle bir şeyi önce zihninden geçirmemiş olduğuna göre; bu kadar açık ve aşikâr bir şekilde bir insan gördüğünü tahayyül etmiş olması, cidden çok garipti. Zihni hâlâ bu düşünce ile meşgul iken, onu elinde bir mumla yatak odasına çıkaracak olan hizmetçi kız çıkageldi.

İhtiyar dede hazır bulunanlardan müsaade alıp torunu ile birlikte yukarı çıktı. Burası büyük ve dolaşık bir bina idi. Alev alev yanan mumların daha kasvetli bir hale koyduğu koridorlar ve geniş merdivenler kapkaranlıktı. Nell dedesini odasına bırakarak rehberini koridorun nihayetinde birkaç çatlak basamakla girilen diğer bir odaya takibetti. Oda hazırlanmıştı. Ona yol gösteren hizmetçi kız, bir müddet oyalanarak dertlerini döktü. Bulunduğu yerden memnun değildi. Aldığı ücret pek az, iş de ağırdı. İki haftaya kadar ayrılacaktı. Acaba Nell ona başka bir yer tavsiye edebilir miydi? Bir yeri terk ettikten sonra bir başkasını bulmak zor bir iştı. Çünkü burasının şöhreti pek makbul değildi. Pek fazla oyun oynanıyordu. Gelen müşterilerin de pek namuslu insanlar olduklarını sanmak bir hata olurdu. Fakat bu herkese söylenecek bir sır değildi. Bundan sonra askere yazılacağını tehdit makamında bildiren yüz verilmemiş bir sevgilinin hikâyesi ve sabahleyin erkenden kapıyı vurmak vaadi ve hayırlı geceler temennisi konuşmayı sona erdirdi.

Nell yalnız başına kalınca kalbinde bir rahatlık hissetmedi. Gördüğünü sandığı şahsın aşağıdaki koridordan geçip tekrar meydana çıkabileceğini düşündüğü gibi, hizmetçi kızın söyledikleri de ona emniyet telkin etmemişti. Çünkü gördüğü adamların yüzünde iyilik okunmuyordu. Kim bilir, belki de işleri güçleri yolcuları soyup öldürmekten ibaretti!

Bu gibi düşünceleri aklından geçiren Nell, bir lâhza için bunları unutsa bile, gecenin sebebolduğu maceralar endişeden hali değildi. Dedesinde yine eski hırs uyanmıştı. Bunun nereye varacağını Allah bilirdi. Zaten âni bir şekilde kayboluşları kim bilir ne korkular uyandırmıştı. Belki de aranmaktaydılar. Ertesi sabah affedilecekler miydi, yoksa yine avarelik başlıyacak mıydı? Ne diye bu acayip yerde kalmışlardı. Her ne olursa olsun yollarına devam etmeli idiler.

Genç kızı nihayet uyku bastırdı. Kesik kesik ve intizamsız uykusunda yüksek kulelerden düştüğünü dehşet içinde görerek sarsılıp uyandı. Bunu daha derin bir uyku takibetti. Ve sonra... neeee! aynı hayalet kendi odasında idi!

Evet hayalet orada idi. Gün ağardığı zaman odaya ışık girmesi için perdeyi açık bırakmıştı. Hayalet; yatağın ayak ucu ile karanlık pencere arasında, elleriyle sessizce etrafı yoklıyarak, çömelmiş ve sinmiş bir halde, yatağın etrafında dolaşıyordu. Genç kızın imdat istiyecek sesi çıkmadığı gibi, kımıldıyacak kudreti de yoktu. Sessiz ve hareketsiz yatıp gözetledi.

Hayalet, kedi gibi sessizce yatağın başucuna geldi. Nell, yastığın üstüne kadar yaklaşan nefesten kaçınmak için başını yastığa gömdü. Etrafı kollıyan ellerin yüzüne değmesinden korkmuştu. Hayalet tekrar pencereye doğru çekildi ve sonra yüzünü ona çevirdi.

Bu karaltı odanın daha hafif karanlığı içinde bir leke gibi görünüyordu. Hayaletin başını çevirdiğini fark etti. Gözlerinin nasıl baktığını, kulaklarının nasıl dinlediğini hissetti. Orada; kendisi gibi, hissiz ve hareketsiz duruyordu. Nihayet hayalet yüzünü hâlâ kendisine çevirmiş bir vaziyette, ellerine bir şey aldı ve Nell para şıkırtısı işitti!

Hayalet; sessiz, sedasız, tekrar yaklaştı ve yatağın kenarından aldığı elbiseleri yerine koyduktan sonra, elleri ve dizleri üzerine çökerek, sürünmeye başladı. Şimdi görmiyerek fakat işittiğine göre; döşeme üzerinde ne kadar yavaş hareket eder görünüyordu. Nihayet kapıya varınca ayakları üzerine doğruldu. Sessiz adımlarının altında basamaklar gıcırdadı ve ortadan kayboldu.

Genç kızın ilk tepkisi bu odada yalnız başına kalmak korkusundan sıyrılmaktı. Yanında birisinin bulunmasını istiyordu. O zaman konuşma kudreti geri gelecekti. Farkında olmadan kapıya yaklaştı.

Korkunç karaltı basamakların nihayetinde durmuştu.

Karaltıyı geçemedi. Karanlıkta yakalanmadan belki bunu yapabilirdi. Fakat cesaret edemedi. Hayalet sessiz sakin duruyordu. Kendisi

de cesaret eseri değil, ister istemez durdu. Çünkü odaya dönmek, ileri gitmek kadar dehşetli idi.

Dışarıda yağmur bütün hızı ile yağıyor ve şakır şakır saçaklardan boşanıyordu. Bir yaz böceği içerde kalmış, duvarlara ve tavana çarparak öteye, beriye uçuyor ve odayı vızıltıya boğuyordu. Hayalet tekrar harekete geçti. Genç kız iradesizce onu takibetti. Bir kere dedesinin odasını bulsa, emniyette olacaktı! Hayalet koridordan geçerek kendisinin can attığı odanın kapısına erişti. Bu kadar yakın bulunmanın heyecanı içinde nerede ise, fırlayıp atılacağı sırada, karaltı yine durdu.

Birdenbire aklında bir fikir şimşek gibi çaktı. Ya hayalet odaya girecek ve dedesine kıyacak olursa! Bir baygınlık geçirdi. Hayalet içeri girmiştil İçerde ışık vardı. Sessiz ve dilsiz, hemen hemen hissiz, durakaldı.

Kapı yarı açıktı. Ne yaptığını bilmiyerek, fakat dedesini korumak veyahut ölmek pahasına, ileriye doğru sendeledi ve içeri baktı. Gözlerinin önünde ne vardı!

Yatağa yatılmamıştı. Dümdüz ve bomboş duruyordu. Masanın başında yalnız başına oturup çaldığı parayı sayarken gözleri hırstan parlıyan ihtiyarın yüzü, sanki uzayıp sivrilmiş görünüyordu.

XXXI.

Genç kız kendisini dedesinin odasına yaklaştıran adımlardan daha sarsak ve titrek adımlarla kapıdan ayrıldı ve el yordamı ile etrafı kol-

hyarak kendi odasına çekildi. Şimdi kendisini saran dehşet daha önce hissettiği korku ile kıyas kabul etmiyecek bir derecede idi. Hiçbir yabancı hırsız, misafirlerin soyulmasına göz yuman, yahut onlar uyurken, öldürmek kastiyle odalarına giren hiçbir ev sahibi, genç kızın kalbinde bu sessiz ziyaretçinin uyandırdığı dehşeti uyandıramazdı. Bir hayalet gibi odasına girerek kendisini derin bir uykuda sandığı bir esnada hırsızlık eden, sonra da şahit olduğu iğrenç bir sürur içinde çaldığı para ile keyiflenen gri saçlı ihtiyar: en korkunç bir kuruntunun canlandıracağı dehşetten çok daha korkunçtu. Geride bir miktar para daha kaldığını sanarak, ihtiyarın kilitsiz ve sürgüsüz kapısından tekrar içeri girmesi ve kedi gibi sessizce yürüyerek, onun ayağının ucunda temastan kaçınmak için büzülüp sinerken, yüzünü boş yatağa çevirmesi fikri, genç kızda tahammül edemiyeceği belirsiz bir korku ve dehşet uyandırmıştı. Oturup dinledi. Merdivende bir ses işitildi ve kapı yavaş yavaş açıldı. Bu; bir hayal mahsulü idi. Fakat bu hayal bütün bir hakikatten daha müthişti. Çünkü hakikat olsa, çekilip giderdi; halbuki hayal kuruntuya saplanıyor ve gitmiyordu.

Nell müphem ve anlaşılmaz bir korku içinde idi. Kendisine karşı beslediği sevgi uğruna duçar olduğu bu perişan hal içinde aziz ve ihtiyar dedesinden korkusu yoktu. Lâkin gece gizlice odasına girip sönük mum ışığında para sayan adam, dedesinin kılık ve kıyafetinde, pek acayip şekilde çarpılıp bükülmüş bir başka mahlûk, tıpkı dedesi

gibi ona yakın durduğu ve ona benzediği için daha fazla korkulacak bir hayalet görünüyordu. Kendisine karşı sevgi besliyen dedesi ile ona o kadar benziyen, fakat yine de hiç benzemiyen bu ihtiyar adam arasında bir münasebet göremiyordu. Dedesini sessiz ve neşesiz görmekle göz yaşları dökmüştü. Şimdi daha acı göz yaşları dökmek için daha büyük bir sebep vardı.

Bunları düşünen genç kız; zihnindeki hayalet dehşet ve kasvetini artırıp dedesinin sesini işitmek, uyuyorsa hiç olmazsa onu görmek ve onun hayaletinin etrafında toplanan korkuları dağıtmak bir ferahlık vereceğini hissedinciye kadar, oturup etrafı gözetledi. Basamakları inip koridoru geçti. Kapı hâlâ bıraktığı gibi aralıktı ve mum yanıyordu. Kendi mumu elinde idi. Dedesi uyanıksa sıkılıp uyuyamadığını, onun mumunun yanıp yanmadığını görmeye geldiğini söyliyecekti. Odanın içine bakınca, dedesinin sakin sakin yatağında yattığını gördü ve cesaretini toparlıyarak içeri girdi.

Dedesi derin bir uykuya dalmıştı. Yüzünde hiçbir heyecan, hiçbir hırs, hiçbir endişe veya taşkın arzu okunmuyordu. Pek halim, pek sakin, pek rahat görünüyordu. Bu; bir kumarbaz, yahut odasında gördüğü karaltı değildi; hattâ sabahın alaca ışığında çok kereler yüzüne baktığı yorgun ve bezgin ihtiyar adam da değildi. Bu; onun azız, ihtiyar dostu, zararsız yoldaşı, iyi kalbli ve müşfik dedesi idi.

Onun uyuyan halinde korkulacak bir şey yoktu; fakat genç kız derin bir teessüre kapılarak göz yaşlarında teselli buldu. Sakin sakin yatan ihtiyarın yanağından öpmek üzere eğilirken: "Allah onu korusun" dedi. "Şimdi pekâlâ anlıyorum. Ona ancak ben yardım edebilirim. Allah her ikimizin de muini olsun!"

Mumunu yakarak geldiği gibi sessiz, sedasız çekildi, ve kendi odasına varınca, bu uzun ve bedbaht gecenin mütebaki kısmını oturduğu yerde uyanık geçirdi.

Gün ağarınca, mum ışığı büsbütün solmuş ve derin bir uykuya dalmıştı. Geceleyin odasını gösteren hizmetçi kız çok geçmeden onu uyandırdı. Giyinir giyinmez aşağıya, dedesinin yanına gitmeye hazırlandı. Önce cebini yokladı. Cebindeki bütün para çalınmıştı.

Dedesi de hazırlanmıştı. Birkaç dakika sonra yola koyuldular. Genç kız dedesinin göz göze gelmekten çekindiğini, kendisinin parasını kaybettiğini söyliyeceğini umuyor sandı. Bunu söylemesi de lâzımdı. Yoksa dedesi hakikati sakladığını düşünebilirdi.

Bir mil kadar sessizce yürüdükten sonra; Nell titrek bir sesle:

— Dede! dedi; oteldeki insanlar namuslu insanlar mıydı?

İhtiyar bir ürperti ile cevap verdi:

— Evet; hilesiz bir oyun oynadılar.

— Bunu niçin sorduğumu söyliyeyim: gece yatak odamda paramı kaybettim. Belki şaka ola-

rak almışlardır. Bunu bilsem kahkahalarla güleceğim.

İhtiyar telâşla:

— Kim şaka diye para alır! dedi. Para alanlar onu şaka için değil, muhafaza etmek için alırlar!

Bu cevap tarzı ile son ümidini de kaybeden Nell:

— Dedeciğim; öyle ise paramı çalmışlar! dedi.

— Hepsini mi almışlar Nell? Başka hiç paran kalmadı mı? Hiçbir şey, bir kuruş olsun bırakmamışlar mı?

— Hayır; hiçbir şey bırakmamışlar!

— Daha para elde etmeliyiz Nell. Daha para kazanmalıyız. Nasıl olursa olsun, para biriktirip toplamalıyız. Bu kayıba üzülme, kimseye de bir şey söyleme; belki tekrar ele geçiririz. Nasıl olduğunu sorma; tekrar fazlası ile ele geçirebiliriz. Fakat kimseye bir şey söyleme; yoksa başımızı derde sokarız.

İhtiyar o âna kadar kullandığı esrarlı ve kurnaz tonu bırakarak şefkatli ve merhametli bir sesle:

— Demek sen gece yatağında uyurken gelip almışlar! Zavallı Nell; zavallı Nell! dedi.

Biçare kız başını eğip göz yaşları döktü. İhtiyarın konuştuğu merhametli tonun samimî olduğuna şüphesi yoktu. Kendisi için gösterilen bu merhamet de kederinin küçümsenecek bir kısmı değildi.

İhtiyar:

— Benden başka hiçbir kimseye tek bir kelime söyleme; hattâ bana bile söyleme! dedi. Sonra acele acele ilâve etti: "Çünkü hiçbir faydası yok. Uğradığımız bütün kayıplar senin göz yaşlarına değmez; sevgili Nell! Nasıl değsin ki, onları tekrar elimize geçireceğiz."

Genç kız başını kaldırarak:

— Varsın gitsin! dedi. Hepsi de büsbütün gitsin. Her peni, bin lira bile olsaydı yine göz yaşı dökmezdim.

İhtiyar, dudaklarına kadar yükselen heyecanlı bir cevabı yenerek kendi kendine: "Bilmiyor, bilmiyor" dedi, "Buna şükür etmeliyim."

Nell:

— Fakat beni dinle dede! dedi. Dinliyor musun?

İhtiyar hâlâ ona bakmıyarak:

— Dinliyorum; dedi.

Sonra kendi kendine: "Ne sevimli bir ses. Bana her zaman tatlı gelen bir ses. Annesinin zavallı yavrusu iken de böyle idi." mülâhazasında bulundu.

— O halde bir daha kazanç, kayıp diye bir şey düşünme; kendi kader ve talihimizden başka talih deneme!

İhtiyar dede hâlâ başka tarafa bakarak ve kendi kendine zihnen meşgul görünerek: "Biz bu hedefi beraberce takibediyoruz. Oyunu kim telkin ediyor?" düşüncesine daldı.

Nell sözlerine devam etti:

— Bu meraktan kurtulduğundan ve beraberce yollara düştüğümüzden beri daha mı fakır ve bedbaht yaşadık? Başımızı sokacak bir evden mahrum kaldığımızdan beri merak ve endişe içinde yaşadığımız şu uğursuz evdekinden daha mesut ve zengin değil miyiz?

İhtiyar kendi kendine: "Doğru söylüyor, hiç şüphesiz doğru söylüyor, bu iptilâdan kurtulmalı." diye mırıldandı.

— O bol güneşli sabah sırtımızı kapıya son defa çevirdiğimizden beri yaşadığımız hayatı düşün. Bütün üzüntü ve kederlerden kurtulduğumuzu ne âsude günler ve sakin geceler, ne hoş zamanlar geçirdiğimizi, ne kadar mesut olduğumuzu düşün. Yorulup aç kalsak, çok geçmeden dinlenip karnımızı doyurduk. Geceyi daha iyi uyuduk. Ne güzel şeyler gördük. Halimizden ne kadar memnun olduk. Şimdi bu değişiklik nereden geliyor?

İhtiyar, elinin bir hareketiyle genç kızın sözünü kesti. Zihni çok meşgul olduğu için susmasını istedi. Bir müddet sonra hâlâ susmasını işaret ederek eğilip onu yanağından öptü. Uzaklara bakarak kırışık alnı ile — sanki ıstırap içinde zihnini toplamaya çalışıyormuş gibi — yere bakarak yoluna devam etti. Nell dedesinin gözlerinin yaşardığına dikkat etti. İhtiyar, son defaki cebir ve heyecandan uzak bir halde, evvelce alışık olduğu gibi, genç kızın elini tuttu ve hissedilmiyecek derecede yavaş bir tarzda eski haline rücu ederek

torunu nereye sevk ederse oraya gitmeye hazır bir hale geldi.

Muazzam mumya koleksiyonuna vardıkları zaman bayan Jarley, Nell'in umduğu gibi, yatağından kalkmamıştı. Mumya müzesi sahibi her ne kadar geceleyin onlar hesabına meraka düşmüş ve on birden sonraya kadar oturup beklemişse de; evden uzakça bir yerde fırtınaya tutulup barındıklarına ve sabah olmadan dönmiyeceklerine kanaat getirerek yatağına çekilmişti. Nell, büyük bir gayretle odanın tertip ve tanzimine koyuldu ve kıral ailesinin dostu, sayın bayanın kahvaltıya inmesinden önce, işini bitirip tertemiz giyindiğine çok memnun oldu.

Kahvaltıdan sonra bayan Jarley:

— Burada bulunduğumuzdan beri Miss Monflathers'in talebesinden ancak sekizi koleksiyonu ziyaret etti. Halbuki ahçı ile konuşup onu da bedava listesine kaydettiğim zaman öğrendiğime göre; yirmi altı talebe varmış. Onları da el ilânlariyle kazanmaya çalışmalıyız. Bir götür bakalım ne tesiri olacak yavrum; dedi.

Teklif edilen bu yolculuk hayli ehemmiyetli olduğundan, bayan Jarley Nell'in bonesini kendi eliyle düzeltip cidden pek sevimli göründüğünü ve müesseseye itibar kazandırdığını bildirdikten sonra, birtakım tavsiyelerde bulundu. Sağ taraftaki sokağa sapıp soldaki sokağa uğramaması hakkında lüzumlu birtakım talimat verdi ve sonra genç kızı yola çıkardı. Bu şekilde talimat alan

Nell, Miss Monflathers'in gündüzlü ve yatılı okulunu bulmakta güçlük çekmedi.

Bu; yüksek duvarlı, üzerinde bronz bir tabelâ bulunan geniş kapılı bir bina idi. Kapıda Miss Monflathers'in hizmetçisinin, içeri almadan önce, her ziyaretçiyi kontrol ettiği ızgara şeklinde bir kafes vardı. Çünkü; hattâ sütçü bile olsa; erkek kılığında hiçbir kimsenin hususî müsaade almadan içeri girmesi caiz değildi. Hattâ gözlüklü ve geniş şapkalı, tıknaz vergi memuru bile, vergiyi kafesten alırdı. Çelikten daha sert ve inatçı olan okulun kapısı, sanki bütün insanlara karşı kaşlarını çatmıştı. Kasap bile bu esrarlı kapıya karşı saygı gösterir, kapıyı çalarken ıslığı keserdi.

Nell bu heybetli kapıya varıp kapı menteşeler üzerinde gıcırdıyarak açıldığı zaman, ikişer ikişer dizilen kızlar, ellerinde kitaplariyle ve bazılarında güneş şemsiyesi olduğu halde, ilerideki bir korudan geçmekte idiler. Elinde eflâtun, ipek bir şemsiye bulunan Miss Monflathers, birbirini pek kıskanan ve kendisine karşı pek sadık olan iki öğretmen refakatinde, bu sevimli taburun arkasından geliyordu.

Miss Monflathers genç kızların arkasını alıp yaklaşıncıya kadar Nell, onların bakış ve fısıltılarından şaşırıp utanarak gözlerini yere indirdi ve durup bekledi. Nell'in selâmlıyarak uzattığı küçük paketi alan okul müdürü, yürüyüş ve tabur halindeki talebenin durmasını emretti.

— Sen şu mumya müzesinde çalışan kızsın, değil mi?

Nell: genç kızlar etrafını sardığı ve gözlerini eğip kendisine baktıkları için kulaklarına kadar kızararak:

— Evet: madam! dedi.

Acayip huylu bir kadın olan Miss Monflathers, genç kızların körpe dimağlarına moral hakikatler nakşetmek fırsatını kaçırmıyarak:

— Mumya müzesinde çalışmanın ne kötü, ne bayağı bir şey olduğunu düşünmüyor musun? diye sordu.

Zavallı Nell mevkiini asla bu şekilde düşünmediğinden ve ne söyliyeceğini kestiremediğinden daha fazla kızararak sesini çıkaramadı.

— Bunun ne kadar fena, ne kadar kadınlara yakışmıyacak bir şey olduğunu, bize Allahın lûtuf ve keremi ile ihsan edilen ve ilmü irfan ile geliştirilecek olan kabiliyetlerin kötüye kullanılması demek olduğunu bilmiyor musun?

Kalbe işliyen bu sözleri hürmetkâr bir şekilde hafif bir mırıltı ile tasvip eden iki öğretmen, okul müdürünün tam hedefe isabet kaydeden sözler sarf ettiğini söylemek istiyorlarmış gibi, önce Nell'e sonra gülümsiyerek okul müdürüne baktı ve göz göze gelince, her biri kendisini okul müdürünün gülümseme memuru telâkki ederek birbirini süzdü ve diğerinin gülümsemeye hiç hakkı yokmuş, güleryüz göstermek bir arsızlık ve yüzsüzlükmüş gibi davrandı.

Miss Monflathers sözlerine devam etti:

— Elinden geldiği kadar ve sinnine göre memleketin sanayiine yardım etmek, buhar ma-

kinesini daimî surette seyretmek, rahat ve müstakil bir geçinme yolu temin ederek haftada iki, üç şilin kazanmak suretiyle iftihar hissi duymak varken, mumya müzesinde çalışmaktan sıkılıyor musun? Ne kadar çok çalışırsan o kadar mesut olacağını bilmiyor musun?

Doctor Watts'dan iktibasta bulunan öğretmenlerden biri söze karışıp:

— Küçük, çalışkan arılar... diyecek oldu.

Okul müdürü çalımla olduğu yerde dönerek:

— Kim söyledi bunu? diye sordu.

Söze karışmıyan öğretmen diğer öğretmene işaret edince Miss Monflathers ona kaşlarını çatıp sükût etmesini rica etti ve bu suretle söze karışmıyan öğretmeni meserretlere gark etti.

Okul müdürü doğrularak: "Kücük, çalışkan arılar ancak kibar çocuklarına uygun düşer. Onlar için şu tavsiyede bulunabiliriz:

Kitap, çalışma ve faydalı oyunlar...

Çalışma da; kadife üzerine resim, el işi ve nakış demektir; dedi. Sonra şemsiyesi ile Nell'e işaret ederek: "Bu gibi hallerde ve bütün fakir çocukları için manzumeyi şu şekilde okumalıyız." dedi.

Bana çalışmak, yine çalışmak gerek;
İlk senelerim daima,
Geçsin böyle çalışmakla;
Vereyim sonunda hesabını.
Geçen her günümün.

Sadece iki öğretmenden değil, Miss Monflathers'in böyle parlak bir üslûp ile irticalen şiir söylediğini duymakla hayretlere düşen bütün talebeden derin ve boğuk bir alkış yükseldi. Çünkü uzun zamandır bir politikacı olarak tanılan okul müdürünün orijinal bir şair olduğunu bilen yoktu. Tam bu sırada, içlerinden biri Nell'in ağladığını gördü ve bütün gözler tekrar ona doğru çevrildi.

Hakikaten Nell'in gözleri yaşlı idi ve göz yaşlarını silmek için çıkardığı mendilini düşürmüştü. Eğilip almaya vakit kalmadan, sanki diğerlerinin arasında makbul bir mevkii yokmuş gibi, onlardan ayrı duran on dört, on beş yaşlarında genç bir kız ilerleyip mendili Nell'in eline verdi. Mahçup mahçup geri çekilirken idare memuru kadın onun yolunu kesti.

Miss Monflathers ittiham edici bir tonla:

— Bunu yapan herhalde Miss Edwards olacak! dedi

Evet, mendili veren Miss Edwards'dı. Herkes de Miss Edwards olduğunu söyleyince Miss Edwards suçunu itiraf etti.

Suçluyu daha ciddî bir tavırla karşılamak için şemsiyesini yere saplıyan Miss Monflathers:

— Seni daima yanlarına çeken aşağı tabaka halka karşı gösterdiğin bu alâka, dikkate değer bir hal Miss Edwards! dedi. Ne yazık ki; ilk hayat şartlarının sende uyandırdığı temayüllerin ne yapsam, ne söylesem önüne geçmek mümkün olmuyor. Bu; çok bayağı bir hareket!..

Pek tatlı bir ses:

— Kötü bir harekette bulunmak istemedim, mudam. Bu; ani bir tepki idi, dedi.

Miss Monflathers istihfafla:

— Ani bir tepki!.. dedi. Bir de bana âni tepkiden bahsetmeye cesaret ediyorsun! Hayret edilecek şey! (Her iki öğretmen de hayret ediyordu.) demek, yoluna çıkan her zelil ve hakir insana yakınlık göstermeye âni bir tepki diyorsun! (Her iki öğretmen de aynı fikirde idi.)

Okul müdürü daha ciddî bir tonla sözlerine devam etti:

— Şunu hatırında tut ki Miss Edwards; bu müessesede edep, terbiye ve etiketi muhafaza etmek kaygısı ile. senin büyük ve üstlerine karşı böyle kaba bir şekilde harekette bulunmana müsaade edilemez ve edilmiyecektir. Şayet mumya müzesi hizmetçileri karşısında sana yakışan bir vekar ve gurur hissetmiyorsan, burada bulunan genç arkadaşlarına karşı hürmet göstermeli veyahut mektebi terk etmelisin!

Anadan ve babadan mahrum olan bu genç kız, mektebe burslu olarak kaydedilmiş, öğrendiklerini diğerlerine ücretsiz öğretmiş; yiyeceği, içeceği de bedava olduğundan okuldaki bütün diğer insanlar tarafından hiçe sayılmıştı. Hattâ daha iyi muamele görüp, girip çıkmakta da serbes olan hizmetçi kızlar bile, onu hor ve hakir görüyor; daha ziyade saygı ve sevgiye mazhar oluyorlardı. Öğretmenler ise kıyas edilmiyecek derecede üstün bir mevki sahibi idiler; çünkü vaktiyle tahsil ve terbiyeleri için ücret vermiş, şimdi de ücret

alıyorlardı. Öğrenciler de ev dedikoduları bilmiyen, araba ile gelip idare memuru tarafından büyük bir tevazu ile şarap ve pasta ile karşılaşan arkadaşları olmıyan, tatil için kendisini saygı ve tevazu ile aile ocağına götürecek olan hizmetçisi bulunmıyan, gösterişten anlamıyan ve kibarca konuşacak bir mevzu tanımıyan bir arkadaşa ehemmiyet vermiyorlardı. Fakat Miss Monflathers ne diye her zaman bu parasız öğrenciye karşı öfkelenip kızıyordu, bunun sebebi ne idi?

Miss Monflathers'ın en fazla gurur duyduğu ve okula en fazla şeref veren bir Baronun kızı idi ki, tabiat kanunlarının garip bir cilvesi olarak, sadece çehre fukarası değil, aynı zamanda zekâsı da kıt bir insandı. Halbuki, fakir ve kimsesiz kızcağızın hem keskin bir zekâsı, hem de pek sevimli bir yüzü ve endamı vardı. Bu; inanılacak şey değildi. Küçük ve ehemmiyetsiz bursu uzun zaman evvel sarf eden Miss Edwards, okulun bütün ekstra ders ve kurslarını alıp yarı senelik okul ücreti herhangi diğer bir talebenin iki misli olan baronun kızı tahsil hayatında parlak ve itibarlı bir durumdan uzak bulunurken; onu zekâ ve kavrayışı ile kat kat geçiyordu. Bu itibarla; okul müdürü bir taraftan da ücretsiz tahsil gören Miss Edwards'dan hoşlanırken, ona karşı garezkârlık ediyordu. İşte küçük Nell'e karşı şefkat gösterdiği zaman da yukarda gördüğümüz gibi onu sözleriyle incitip kötü muamele etmişti.

— Bugün dışarı çıkmıyacaksın Miss Edwards! Odana git ve müsaade almadan çıkma!

Zavallı kız acele oradan ayrılırken, okul müdürü tarafından hafif bir çığlıkla — denizcilik tâbiriyle — istop ettirildi

Okul idare memuru gözlerini havaya dikerek:

— Bana selâm vermeden geçti! dedi. Burada olup olmadığıma hiç ehemmiyet vermeden önümden geçti!

Biçare kız dönüp dizlerini kırarak selâm verdi. Nell; genç kızın siyah gözlerini idare memuruna diktiğini, gözlerinde ve tavrında düçar olduğu sert muameleye karşı sessiz ve dokunaklı bir niyaz bulunduğunu gördü. Miss Monflathers sadece başını savurmakla iktifa etti ve koca kapı kırılan bir kalb üzerine kapandı.

Okul müdürü Nell'e dönerek:

— Sana gelince küçük yaramaz! dedi; gidip patronuna söyle; bana böyle ilânlar gönderecek olursa, adlî makamlara müracaat edip ceza görmesini, tomruğa vurulup beyaz çarşafa bürünmesini istiyeceğim. Sen de bir daha buraya gelecek olursan, seni değirmene bağlatıp su çektiririm! Şimdi yolunuza devam edin bayanlar!..

Genç kızlar ikişer, ikişer, ellerinde kitapları ve şemsiyeleriyle yürüyüşe geçtiler. Okul müdürü bu sırada tebessümde bulunan iki öğretmeni taburun arkasına almak ve beraberce yürümek mecburiyetinde kaldıkları için birbirinden biraz daha nefret etmek üzere, geride bıraktı ve baronun kızını kabaran hissiyatını okşamak üzere yanına çağırıp, onunla birlikte yürüdü.

XXXII

Bayan Jarley'in tomruğa vurulmak ve beyaz çarşafa sokulmak hakaretiyle tehdit edildiğini ilk işittiği andaki gazabı, her türlü tarifin dışında idi. Yegâne ve hakiki Jarley'in halkın hakaretine mâruz bırakılıp çocuklar tarafından alay edilmesi ve kavasların eğlencesi olması akla gelir miydi? Asîl tabakanın zevkı, mumya müzesi sahibi, bir vali karısının gıptasına lâyık olan bonesi başından çıkarılarak bir çile ve mahviyet tablosu halinde teşhir edilebilir miydi? Sonra muhayyilesinin en karanlık ve uzak bir köşesindee bile olsa; bu haysiyet kırıcı tabloyu çizmeye cüret eden küstah mahlûk, Miss Monflathers'dil

Öfkesinden köpüren Jarley elinde olmıyarak:

— Bunu düşündükçe dinsiz olacağım geliyor, dedi.

Fakat daha soğukkanlı düşününce, bu şekilde öc almaktan vazgeçerek, şüphe uyandıran şişeyı çıkardı ve pek hoşlandığı davulun etrafına bardakları dizip bir sandalyeye gömüldü; peyklerini yanına çağırarak mâruz kaldığı hakareti kelimesi kelimesine, tekrar tekrar nakletti ve sonra, bir nevi derin yeis içinde, hepsine içmelerini rica etti. Bayan Jarley gülüp ağladıktan sonra, kendisi de bir küçük yudum içki içti. Tekrar gülüp ağladıktan sonra, bir miktar daha içti ve bu minval üzere yavaş yavaş kahkahayı artırıp göz yaşını eksilterek, Miss Monflathers'in müthiş bir öfke kaynağı olmaktan çıkıp büsbütün bir alay mevzuu teşkil

ettiği ve artık ona daha fazla kahkaha atamıyacağı bir âna kadar devam etti.

— Hangimiz daha zenginiz; o mu, ben mi? Onunki sadece kuru lâkırdı. O, benim hakkımda cezadan, mücazattan, tomruğa vurulmaktan bahsederse, ben de onun tomruğa vurulmasından dem vurabilirim. Bu da herhalde daha gülünç bir şey olur. Kuru lâkırdı olduktan sonra ne ehemmiyeti var!

Filozof bir tab'a malik olan arabacı George'un kısa ve nida şeklindeki sözlerinin yardımı ile, bu rahat düşünüş tarzına varan bayan Jarley, Nell'i birtakım gönül alıcı sözlerle teselli ettikten sonra, Miss Monflathers'i hatırladıkça bütün hayatı boyunca gülmesini, hususi bir lûtuf olarak rica etti.

Böylece, gün batmadan çok önce, bayan Jarley'in öfkesi yatıştı. Halbuki Nell'in üzüntüleri daha derindi ve neşesi üzerinde yaptığı tesir de kolaylıkla izale edilebilecek gibi değildi.

O gece, korktuğu gibi, dedesi sıvışıp gitmiş ve geç vakitlere kadar dönmemişti. Genç kız, ruhen ve bedenen yorgun ve bezgin; dedesi meteliksiz, neşesiz ve perişan; fakat iptilâsına karşı haris bir halde eve dönünciye kadar oturup dakikaları saymıştı.

Yataklarına çekilmeden ihtiyar dede çılgınca:

— Bana para lâzım, Nell; dedi Bana para bul! Bir gün cömert faizi ile birlikte sana ödiyeceğim. Senin eline geçen bütün para benim ol-

malı! Kendim için değil, hep senin için. Unutma Nell; hep senin için!...

Biçare Nell, acı tecrübesine istinaden, dedesinin velinimetlerini soymaya kalkmasından korkarak, eline geçen her peniyi vermekten başka ne yapabilirdi? Eğer hakikati söyliyecek olsa, dedesine deli diyecekler; eline geçen parayı vermiyecek olsa, dedesi eline para geçirmesini bilecekti! Diğer taraftan, para verecek olsa, onun hırsını belki tamir kabul etmiyecek bir şekilde körüklemiş olacaktı. Bu gibi kaygularla zihni meşgul olan, kendisini kemiren üzüntüleri söylemeye de cesaret edemiyen, ihtiyar ortadan kayboldukça, türlü türlü endişelerle azaba giren, dedesinin ortadan kaybolmasından da, geri dönmesinden de aynı şekilde ürken genç kızın yüzünde renk kalmamış; gözlerinin parlaklığı kaybolmuş; yüreği taşıp kabarmıştı. Bütün eski kederleri yepyeni korkular ve şüphelerle tekrar geri gelmişti. Gündüzün kurtulamadığı bu endişeler, sanki yastığının etrafında dolaşıyormuş gibi, rüyasından da eksik olmuyordu.

Bu kederleri arasında yüzüne pek kısa bir müddet bakabildiği, fakat küçük ve ehemmiyetsiz bir hareketiyle gösterdiği şefkat sayesinde, hâtırasında senelerce göremediği bir nezaket halinde yaşıyacak olan, sevimli genç kızın bulunması pek tabiî idi. Dertlerini dökecek bir arkadaşı olsa, kalbi ne kadar rahat edeceğini; onun sesini işitecek olsa, ne kadar bahtiyar olacağını düşünüyor: daha iyi bir durumda olmasını, bu kadar fakır

ve mütevazı bulunmamasını, soğuk karşılanmadan ona hitabedebilmek cesaretini göstermesini arzu ediyor; sonra aralarında ne kadar uzak bir mesafe bulunduğunu hissediyor; genç kızın, kendisini artık hatırladığından bile ümidini kesiyordu.

Mekteplerin tatil zamanı gelmiş; genç kızlar evlerine dönmüş, Miss Monflathers'in Londra'da sükseler kazanıp orta yaşlı zatların yüreğini hoplattığı duyulmuş; fakat hiçbir kimse Miss Edwards'ın hâlâ okulda kalıp kalmadığı, evi olup olmadığı, varsa gidip gitmediği hakkında bir şey söylememişti. Bir akşam Nell yalnız başına çıktığı bir gezintiden dönerken, şehirler arası arabalarının durduğu hanın önüne bir arabanın geldiğini gördü. Çok iyi hatırladığı genç ve güzel kızın, arabadan inmesine yardım edilen küçük bir çocuğu kucaklamak üzere, ilerlediğine şahit oldu.

Bu; genç kızın Nell'den çok daha küçük olan hemşiresi idi. Sonradan anlaşıldığına göre; küçük hemşiresini beş senedir görmiyen Miss Edwards, onu oraya getirtebilmek için harçlığından tasarruf etmişti. İki kızkardeşin buluştuğunu gören Nell'ın kalbine bir rikkat geldi. Arabanın etrafına toplanan kalabalıktan sıyrılıp biraz ötede birbirinin boynuna sarılmış, sevinçten hıçkırıp göz yaşları dökmüşlerdi. Basit ve sade elbiseleri, küçük kardeşin yalnız başına geldiği uzun mesafe, meserret ve heyecanları, döktükleri göz yaşları onların hikâyesini anlatmaya kâfi geliyordu.

Kısa bir zaman sonra, hasretleri yatışan hemşireler elele olmaktan ziyade, birbirlerine sarılmış

bir vaziyette, uzaklaştılar. Nell'in bulunduğu yerden geçerlerken küçük hemşire sordu:

— Mesut musun abla?

— Şimdi çok mesudum.

— Fakat her zaman mesut değil misin? Niçin başını çeviriyorsun?

Nell birkaç adım onları takibetmekten kendini alamadı. İki kardeş, büyük hemşirenin küçük kardeşi için bir oda tuttuğu yaşlı bir kadının evine gitmekte idiler.

— Her sabah gelip seni görürüm. Günümüzü beraber geçiririz.

— Niçin geceleri de beraber olmıyalım abla? Bunun için sana kızarlar mı?

Niçin Nell'in gözleri o gece iki hemşireninki gibi yaşlı idi? Niçin onların buluştuklarını görmekle memnun ve ayrılacaklarını düşünmekle acı duymuştu? Bu sempatiyi uyandıran; şuur altı bile olsa; kendi acı tecrübelerinin ilka ettiği egoist bir zevk değildi. Çok şükür ki, diğerlerinin mâsum sevinçleri bizi derin bir rikkate getirebilir ve ne kadar katılaşmış bile olsak. Tanrının mükâfatlandırdığı sâf bir heyecan kaynağına sahip bulunuyoruz.

Nell sabahın neşeli ışıklarında, fakat daha ziyade akşamın tatlı aydınlığında, iki hemşirenin kısa ve mesut buluşmalarına saygı göstererek, büyük arzusuna rağmen; minnet ve teşekkürlerini bildirecek bir kelime sarf etmekten kaçınarak, onlar gezip dolaşırken yakın bir mesafeden takibediyor; onlar durunca, o da duruyor; oturunca

oturuyor; kalkınca kalkıyor; ve onlara yakın bulunmaktan bir arkadaşlık hissi ve zevk duyuyordu. Akşam gezintilerini nehir kenarında yapıyorlardı. Nell de her akşam onlar tarafından görülmeden, düşünülüp ehemmiyet verilmeden, fakat onları birer arkadaş telâkki ederek, sanki birbirlerine karşı itimat ve emniyetleri varmış; sanki kendi kederi dağılıyormuş gibi, sanki birer dert ortağı ve birbirinden teselli buluyorlarmış gibi nehir kenarına gidiyordu. Belki bu bir hayal, kimsesiz bir genç kızın çocukça hayali idi. Fakat nice akşamlar iki kızkardeş nehir kenarında, aynı yerde gezip dolaşmış, Nell de yumuşak ve sakin bir kalble onları takibetmişti.

Neil bir akşam eve dönünce, bayan Jarley ın muazzam mumya koleksiyonunun orada ancak bir gün daha açık kalacağını bildiren bir ilân hazırlanmasını emrettiğini anlamakla pek sarsılmıştı. Bu tehdit icabı olarak (Halkın eğlencesi ile ilgili ilânların değişmez ve katî olduğu malûmdur) muazzam mumya müzesi ertesi gün kapalı kaldı.

— Yarın hemen buradan ayrılıyor muyuz; madam?

Bayan Jarley bir başka ilân uzatarak:

— Oku bakalım kızım; dedi. Bu sana hakikati öğretir.

Bu ilânda müze kapısında yapılan mükerrer müracaatların bir neticesi olarak ve birçok müşterilerin müzeyi ziyaretten mahrum kaldıkları gözönünde tutularak; müzenin bir gün kapalı kaldık-

tan sonra, bir hafta daha açık bulundurulacağı bildiriliyordu.

Bayan Jarley:

— Okullar tatil olup muntazam müsteriler de suyunu çekince, şimdi halka sıra geldi. Onlar da böyle teşvik bekler; dedi.

Ertesi sabah bayan Jarley pek süslü bir masanın başına geçip önce bahsettiğimiz mümtaz şahsiyetlerin modelleri yanında oturdu, münevver ve anlayışlı halkın kabulü için kapıların açılmasını emretti. Fakat ilk gün başarılı geçmedi. Çünkü; her ne kadar halk bayan Jarley ve onun yanında bedava seyredilecek olan şahısların pek canlı modellerine karşı neşeli bir alâka göstermişlerse de; altı peni verip müzeyi ziyaret etmeye varamamışlardı. Kalabalık bir halk kütlesinin antre ve antrede teşhir edilen modelleri koca bir saat, latarnayı dinleyip el ilânlarını okuyarak azim ve sebatla seyretmelerine, arkadaşlarını da müzeyi aynı şekilde seyretmeye teşvik edeceklerine dair söz verip müzenin kapısı kasabanın yarı nüfusu ile dolmuş olmasına ve onlar ayrılınca, diğer yarı nüfusun antreyi doldurmasına rağmen, kasaya para girmemiş ve girmesi ümidi de pek zayıflamıştı.

Bu isteksiz durum karşısında, bayan Jarley halkın zevkını okşamaya ve merakını uyandırmaya gayret etti. Kapı üstündeki rahibenin bedenindeki makineler temizlenip harekete geçirildi. Rahibenin bütün gün, ispazmoza tutulmuş gibi, başını salladığını görüp pek hoşlanan karşıdaki sarhoş, protestan berber, bu baş hareketinin Roma kili-

sesinde raslanan ve insan dimağı üzerinde haysiyet kırıcı bir tesiri olan âyinlere benzediğini söyleyip bu mevzu üzerinde büyük bir belâgatle ahlâki bir nutuk çekti.

İki arabacı da türlü kılıklara girerek mütemadiyen teşhir salonuna girip çıktı. Müzenin ömürlerinde gördükleri her şeyden daha iyi olup para vermeye değdiğini yüksek sesle ilân etti ve seyircileri böyle bir zevkten mahrum kalmamaları için göz yaşları ile teşvik etti. Bayan Jarley kasa başında oturup sabahtan akşama kadar gümüş paraları şıngırdattı. Duhuliyenin ancak altı peniden ibaret olduğunu kalabalık halk kütlesine bildiren mumya müzesi sahibi, koleksiyonun bir hafta sonra Avrupa'nın taçlı kıralarına teşhir edilmek üzere, kısa bir tura çıkacağını ilân ediyor, bu hitabelerini şu sözlerle bitiriyordu:

— Vakit kaybetmeyiniz; vakit kaybetmeyiniz! Müzemizde yüzden fazla model teşhir ediliyor. Bu; dünyanın yegâne, hakiki mumya müzesidir. Diğerleri hep taklit ve hokkabazlıktır. Vakit kaybetmeyiniz; vakit kaybetmeyiniz!..

XXXIII.

Bu hikâyenin inkişafı, bay Sampson Brass'ın ev vaziyeti hakkında biraz tafsilâta ihtiyaç göstermediğinden ve ihtimal bu maksat için daha elverişli bir yer de bulunmıyacağından, hikâyeci aziz okuyucuyu elinden tutarak ve onunla birlikte havaya sıçrayıp Don Cleophas Leandro Perez Zambullo

ve arkadaşının bu lâtif vasıtada kazandığı süratten daha fazla bir süratle havayı yararak ilerleyip Bevis Marks'da yere iner.

Korkusuz havacılar bir zamanlar bay Sampson Brass'ın ikametgâhı olan küçük, karanlık bir evin önüne inmişlerdir.

Yaya kaldırımına pek bitişik olan ve bu itibarla duvarın kenarından geçen bir yolcunun dirseğiyle tozunu silmek suretiyle bir hizmette bulunduğu oturma odası penceresinde, ev Brass tarafından işgal edildiği sırada, güneşten rengi atmış, gevşek ve çarpık, kullanıla kullanıla yıpranmış yeşil bir perde vardı ki, küçük ve loş odayı güneşten muhafaza etmek şöyle dursun, dışarıdan içeriyi daha iyi görmeye yarıyordu. İçeride, bakılıp görülecek fazla bir şey yoktu. Cepte fazla taşınmaktan kıvrılıp sararmış kâğıt tomarlarının gösterişli bir şekilde teşhir edildiği sarsak bir masa, bu kırık, dökük mobilya parçasının her iki tarafında karşılıklı olarak yerleştirilmiş iki iskemle, kenarlarının birçok müşterileri kucaklayıp onların soyulmasına yardım eden şömine kenarındaki solmuş bir koltuk, içinde beyanname, arzuhal ve ilâm kabilinden kanuni vesikalar bulunan müstamel bir takma saç kutusu, iki, üç hukuk kitabı, bir hokka mürekkep, bir rıhdanlık, küt ve bodur bir çalı süpürgesi; çiğnene, basıla, lime lime olmuş, fakat hâlâ son bir gayretle sıkı sıkı keçe çivilerine tutunan zavallı bir halı, sarı badanalı duvarlar, dumandan rengi değişmiş bir tavan, toz ve örümcek ağı bay Sampson Brass'ın yazı-

hanesinin bütün mobilya ve dekorasyonunu teşkil ediyordu. Fakat bütün bunlar kapının üstündeki (dâva vekili Brass) tabelâsı ve tokmak üzerine bağlanan (birinci kat yalnız bir bay için kiralıktır) ilânı kadar cansız ve ehemmiyetsiz şeylerdir. Halbuki yazıhanede bulunan iki canlı mahlûk, hedef ve gayemize daha uygun olduğu için hikâyemiz onlarla daha kuvvetli bir şekilde alâkalı ve hususi surette ilgili bulunuyor.

Bunlardan Brass'ın bu sahifelerde daha önce adı geçmiştir. Diğeri; onun kâtibi, evinin işlerini gören, entrikalı işlerinin ortağı, müşaviri, masraf pusulalarını yükselten yardımcısı, hukuk işlerinin bir Amazonu olan Miss Sally Brass idi ki, onun hakkında bir bilgi vermek arzuya şayandır.

Miss Sally Brass otuz beş yaşlarında, zayıf, kuru, iradeli, yumuşak sevgi hislerini söndürüp takdirkârlarını uzakta tutan, yakın bulunmak saadetine nail olanların da kalbinde haşyet uyandıran genç bir kadındı. Siması itibariyle kardeşi Sampson'a o kadar benziyordu ki, kadınlık gururu ve mahçubiyetini bir tarafa bırakıp şaka ve eğlence diye kardeşinin elbisesini giyip onun yanında oturacak olsa, hususiyle üst dudağında kırmızımsı bir leke taşıdığından, giydiği erkek elbisesinin yardımiyle bıyık sanılması mümkün olduğu için ailenin en yakın dostu tarafından kimin kim, hangisinin hangisi olduğunu söylemek müşkül bir iş olurdu. Bu leke, belki de yanlış yere konmuş kaşlardı. Çünkü Miss Brass'ın gözleri bu gibi tabiî münasebetsizliklerden azade

bulunuyordu! Soluk — tâbiri caizse — kirli sarı bir benze sahibolan Miss Brass'ın gülümsiyen burnunun ucundaki sıhhatli bir kızıllık, tenine bir revnak veriyordu. Derin ve tok sesi bir defa işitilince asla unutulmıyacak kadar müessirdi. Umumiyetle giydiği yeşil rob yazıhane perdesinin renginden pek farksız olmayıp bedenine pek sıkı oturuyor, ta boğazına kadar yükseliyor ve orada pek iri masif bir düğme ile iliklenmiş bulunuyordu. Miss Brass herhalde basitlik ve sadeliğin, zerafetin esasını teşkil ettiğini kabul etmiş olmalı ki, yaka ve atkı takmıyor; sadece başını — hiç değişmez bir surette — tıpkı vampir kanadına benziyen ve herhangi bir şekilde, gelişigüzel bağlandığı zaman, kolay ve cazip bir baş örtüsü teşkil eden tül bir eşarpla örtüyordu.

Şahsen: Miss Brass böyle bir kadındı. Fikren: ta çocukluğundan beri kendini az tesadüf edilir bir gayretle hukukun ender raslanan kartal uçuşlu yüksekliklerinde heder etmeyip umumiyetle pratikte cari olan kaypak ve yılankavi işlerinin izinde yürümeye vakfettiğinden, hayli cevval bulunuyordu. Miss Brass; birçok mütefekkirler gibi kendini nazariyata vermemiş; pratik faydanın başladığı yerde de kalmıyarak — yapabildiği kadar — temize çekmek, formüleleri tam ve doğru olarak doldurmak, parşömen kâğıtlar üzerine kabartma damgalar basmak, hattâ bir kalemi tamir etmek gibi yazıhane işlerinin türlüsüne girişmişti. Bu gibi çeşitli meziyetleri olan Miss Brass'ın nasıl olup da hâlâ bekâr kaldığını anlamak müşküldür.

Fakat ister kalbini erkeklere karşı çelik bir levha ile muhafaza etmiş olsun; ister kanunu parmağının ucunda çevirdiğinden, kendisine talip olabilecekler nişanı bozma dâvası açacağından ürküp çekilmiş olsunlar; Miss Brass hâlâ evlenmemişti ve hâlâ kardeşi Sampson'un iskemlesi karşısındaki iskemlede, günlük işleriyle meşguldü. Bu iki iskemle arasında halka ne oyunlar oynamamıştı.

Bir sabah bay Sampson Brass iskemlesinde oturup kalemini müfsitçe — sanki karşı taratın kalbine batıyormuş gibi — kâğıda saplıyarak bir dâva lâyihası yazarken Miss Brass da pek sevdiği işle meşgul oluyor; bir hesap pusulası çıkarmaya hazırlanıyordu. Bu sebeple bir müddet sessizce oturduktan sonra Miss Brass sükûtu ihlâl ederek:

— Bitirdin mi Sammy? diye sordu.

Çünkü onun yumuşak ve kadın dudaklarında her şey yumuşuyor ve Sampson adı Sammy halini alıyordu.

— Hayır; bitmedi. Yardım etseydin şimdiye kadar biterdi.

— Bir de benden yardım istiyorsun! Kâtip tutacak sen değil misin?

Sampson kalemi ağzına alıp garazkâr bir halde hemşiresine sırıtarak:

— Kendi arzum ve keyfim için mi kâtip kullanacağım? Alay edip beni öfkelendirme müzevir! dedi.

Bay Sampson'un bir bayana müzevvir demesinin hayret ve taaccüple karşılanmaması için, hemen şunu da hatırlatalım ki, Brass kızkardeşini

yanında daima bir erkek sıfatiyle bulundurmaya o kadar alışmıştı ki, gitgide ona sanki hakikaten bir erkek imiş gibi hitabetmeye varmıştı. Diğer taraftan bu his o kadar karşılıklı idi ki, Sampson hemşiresine sadece müzevir demekle kalmıyor, bazan bu kelimenin başına bir de sıfat ilâve ediyor, Miss Brass da buna tabiî bir şey olarak bakıyor ve sanki başka bir kadının "melek" diye hitabedilmekten duyduğu hisle mütehassis bulunuyordu.

Sampson; sanki bir asîlzadenin sorgucundaki tüymüş gibi; kalemi ağzında tutup sırıtkan bir çehre ile ilâve etti:

— Dün akşamki üç saatlik konuşmadan sonra, kâtip tutacağım diye benimle niçin alay ediyorsun? Bu benim kabahatim mi?

Miss Sally erkek kardeşini öfkelendirmekten hoşlandığı kadar hiçbir şeyden zevk almadığı için, ince bir istihza ile:

— Benim bildiğim şu ki, müşterilerden her biri, biz istesek de istemesek de, bizi bir kâtip tutmaya icbar edecek olursa, sen daha iyisi listeden adını çıkarıp, işini gücünü terk et ve git kendini as!

— Ona benzer bir başka müşterimiz daha var mı? Sen buna cevap ver!

— Onun suratına benzer bir müşteri mi?

Sampson Brass hesap defterine uzanıp yaprakları acele acele çevirerek:

— Ona benziyen müşteri! diye sırıttıktan sonra: "Şuraya bak; bay Daniel Quilp; şuraya

bak, Quilp; yine Quilp; hep o... Onun "İşte sana lâzım olan bir kâtip!" diye tavsiye ettiği adamı almayıp da her şeyi kayıp mı edeyim?

Miss Sally cevap vermek tenezzülünde bulunmıyarak gülümsedi ve işiyle meşgul oldu.

Kısa bir sükûttan sonra Sampson sözüne devam etti:

— Ben senin endişeni biliyorum. Bundan sonra işlere istediğin gibi parmağını sokamıyacağından korkuyorsun. Beni bunu anlamıyor mu sanıyorsun?

Miss Sally hiç istifini bozmadan:

— İşlerin bensiz pek düzende olacağını sanmıyorum. Budalalık edip beni öfkelendirme Sammy! Sen kendi işine bak!.. dedi.

Kızkardeşinden korkan Sampson asık suratla yazısına devam ederken bir taraftan da onu dinliyordu.

— Ben kâtibin gelmemesine karar verecek olursam, hiç şüphesiz gelmesine müsaade edemem. Sen de bunu pekâlâ biliyorsun. Onun için mânasız sözler söyleme!

Brass bu sözlere alçak bir sesle ve uysallıkla bu çeşit şakadan hoşlanmadığını, Miss Sally onu kızdırmaktan sakınırsa daha memnun olacağını söylemekle mukabelede bulundu. Fakat Miss Sally şakadan hoşlandığını ve bu zevkten mahrum kalmak niyetinde olmadığını bildirdi. Bunun üzerine Brass sözü daha fazla uzatmak istemediğinden, her ikisi de kalemlerine sarılarak artan bir süratle

işlerine koyuldular. Konuşma da burada sona erdi.

Onlar bu suretle meşgul olurlarken pencere — sanki arkasında birisi varmış gibi — birdenbire karardı. Başlarını kaldırıp bakınca, pencerenin üst kanadı dışarıdan açıldı ve Quilp başını içeri uzattı.

Pencerenin kenarında ayak parmaklarının ucuna yükselip odaya bakan Quilp:

— Evde kimse var mı? Şeytanla alış verişiniz yok ya! Brass'ın borsası bugün yüksek mi? diye sordu.

Avukat sahte bir vecd haliyle gülerek:

— Pek iyi, pek iyi! dedi. Ne eksantrik, ne alaycı bir insan!

Cüce gözlerini süzüp Miss Sally'ye baktı ve kurbağa sesini andıran bir sesle:

— Adalet timsali elinden kılıç ve teraziyi bırakıp gözlerinin bağını çözmüş! İşte kanunun her tarafa yetişen kolu, Bevis'in müstesna bakiresi burada! dedi.

Brass söze karıştı:

— Ne hayret edilecek bir espri tufanı!

Quilp:

— Kapıyı aç, beraber geldik; dedi. Eşsiz bir kâtip. Bir mükâfat. Koz ası! Çabuk ol; kapıyı aç Brass! Yoksa pencereden başını çıkarıp bu tarafa bakan komşu avukatlardan biri gözünün önünde onu senin elinden alır!

Kâtiplerin en mükemmeli rakip bir avukata gidecek olsa, Brass'ın ihtimal kılı bile oynamı-

yacaktı. Fakat câli bir telâşla yerinden kalkıp müşterisini karşılamak üzere kapıya gitti. Cüce; Richard Swiveller'i elinden tutmuş olduğu halde içeri girdi.

Quilp kapının ağzında durup Miss Brass'ın bulunduğu tarafa baktı ve kaşlarını oynatarak:

— İşte benim vaktiyle evlenmiş olmak istiyeceğim kadın; işte güzel Sarah! İşte kadınlığın bütün füsun ve cazibesini nefsinde toplayıp zaafiyetinden hiçbir eser taşımıyan Sarah! dedi.

Bu âşikane hitaba Miss Brass kısaca:

— Saçma! cevabında bulundu.

Quilp ilâve etti:

— Tıpkı adının ifade ettiği maden kadar katı yürekli! Bilmem ne diye bu adı değiştirmiyor, bronzu eritip daha yumuşak bir ad almıyor!

Miss Brass sevimsiz bir tebessümle:

— Bir yabancı yanında bu şekilde konuşmaktan utanıp sıkılmıyor musun bay Quilp? Bırak şu saçmaları!.. dedi.

Quilp; Dick Swiveller'i öne sürerek:

— Bu genç, kendisi de aynı hislerle mütehassis olduğu için beni çok iyi anlar. Yakın bir dostum, iyi bir aileye mensup, istikbali parlak bir genç! Bay Richard Swiveller!.. Gençlik saikasiyle giriştiği düşüncesiz bazı hareketlerden dolayı şimdilik mütevazı bir kâtip olmaya razı... mütevazı; fakat bu lâtif hava içinde gıpta edilecek bir şey!..

Eğer Quilp mecazi bir mâna kullanmış ve Miss Brass'ın teneffüs ettiği havanın tatlılaşıp ietafet kazanmış olduğunu muradetmişse, herhalde

bunun sebebi olmalıdır; fakat eğer lâfzi mâna kullanıp Brass'ın yazıhanesinin zevkli atmosferinden bahsetmek istemiş ise, hiç şüphesiz pek garip bir zevke sahip bir insan olması lâzımdı. Çünkü; yazıhane havasız ve toprak kokulu, bit pazarında satılan kullanılmış elbise kokusu sinmiş, fare yuvası ve küflü bir yerdi. Bu sâf ve katışıksız zevk hakkında ihtimal şüpheye düşen Swiveller kesik kesik, bir iki koklamadan sonra, sırıtıp duran cüceye itimatsızlıkla baktı.

Cüce sözüne devam etti:

— Miss Brass; bay Swiveller gençliğinde uçup kaçmasını bildiği için koyunun bulunmadığı yerde keçiye Abdurrahman Çelebi demesini bilenlerdendir. Emin tarafta bulunmanın hikmetini de kavradığı için, biraderinizin teklifini kabul ediyor, bay Brass; bay Richard Swiveller emrinizdedir!

— Çok memnun oldum. Bay Swiveller sizin dostluğunuza nail olduğu için herhalde çok bahtlı bir insan. Bu dostlukla ne kadar iftihar etse yeridir.

Swiveller arkadaşlar ve şişe hakkında bir şeyler mırıldandıktan sonra pek sevdiği, tüyleri hiç dökülmiyen dostluk kanadından dem vurdu. Fakat zihnen, boş ve acıklı nazarlarla baktığı Miss Brass ile meşgul görünüyordu. Cüce buna ziyadesiyle memnun olmuştu. Lâtif mahlûk Miss Brass a gelince; iş adamlarının yaptığı gibi, kalemi kulağının arkasında, ellerini uğuşturup yazıhanede bir aşağı bir yukarı dolaşmaktaydı.

Quilp hukukçu arkadaşına dönerek:

— Herhalde bay Swiveller derhal işe başlıyacaktır. Bugün pazartesi, dedi.

— Evet, derhal işe başlarsa memnun olurum.

Cüce ilâve etti:

— Miss Sally ona pek zevkli bir ilim olan hukuku öğretecektir. Ona rehberlik, arkadaşlık ve dostluk edip "Genç Hukukçuların El Kitabı" olacaktır.

Brass karşı binaların damlarına bakıp derin bir düşünceye dalmış bir insan tavriyle:

— Bu ne belâgat; bu ne fesahat, cidden çok güzel, çok güzel! dedi.

Cüce sözlerine devam etti:

— Miss Sally ve hukukun tatlı hikâyesiyle günleri bir dakika imiş gibi geçirecektir. Şairin tatlı ilhamları şeklinde John Doe ve Richard Roe onu da alâkadar etmeye başlayınca dimağı inkışaf edecek, kalbi rahatlıyacaktır!

Brass:

— Neee güzel, neee güzel! Onu işitmek bir ziyafet! diye bağırdı.

Quilp etrafına bakınarak sordu:

— Bay Swiveller nerede oturacak?

— Bir iskemle daha satın alacağız. Siz teklif edinciye kadar, yazıhanemizde bir centilmen daha bulunacağını aklımızdan geçirmiyorduk. Yerimiz de pek geniş değil; fakat kullanılmış bir iskemle tedarikine çalışırız. Ben öğleden evvel dışarıda olacağım. Bay Swiveller ben gelinciye kadar be-

nim iskemlemi alıp şu dâva lâyihasını temize çekerse memnun olurum.

— Beraber çıkalım. Vaktin varsa sana söyliyecek bir çift sözüm var.

Avukat şapkasını giyerek cevap verdi:

— Vaktim varsa! Benimle lâtife ediyorsunuz, ben hazırım. Her zaman sizinle beraber yürümek için vaktim vardır. Bay Quilp'in sohbetinden istifade etmek fırsatı herkese düşmez bir nimettir.

Cüce istihza ile yüzsüz arkadaşına baktıktan sonra, hafif, kesik bir öksürükle tabanı üzerinde dönerek Miss Sally'ye veda etti. Cücenin pek nazik vedaına karşı Brass'ın kızkardeşi soğuk ve teklifli bir mukabelede bulunduktan sonra, Quilp, Swiveller'e başını salladı ve dâva vekili ile birlikte çıkıp gitti.

Dick Swiveller tam bir şaşkınlık içinde güzel Sally'ye, sanki bir benzeri daha yaşamamış olan garip bir hayvana bakıyormuş gibi, gözünü açıp hayretle baktı. Cüce sokağa çıktıktan sonra, pencerenin kenarına gelip, sırıtkan bir suratla yazıhanenin içini, bir kafese bakıyormuş gibi süzdü. Dick başını kaldırıp sessizce ona bakmış ve o çekilip gittikten uzun zaman sonraya kadar, başka hiçbir şey düşünmeden ve hiçbir şey görmeden, olduğu yerde mıhlanmış gibi, gözünü dikip Miss Sally'ye bakmıştı.

Bu sırada hesap pusulaları ile meşgul olan Miss Brass, Swiveller'e hiç ehemmiyet vermeden, cızırtılı bir kalemle ve pek aşikâr bir zevkle, bir

buhar makinesi gibi çalışarak, yazısına devam etmekteydi. Dick budalaca bir şaşkınlık içinde yeşil roba. kahverengi şapkaya, onun yüzüne, süratle işliyen kaleme bakarak nasıl olup da bu acayip mahlûkun yanına düştüğüne. bir rüya görüp görmediğine şaşarak olduğu yerde kaldı. Nihayet derin bir nefes alarak paltosunu çıkardı.

Dick paltosunu çıkarıp itina ile katladıktan sonra, bir taraftan Miss Sally'yi süzerek sırtına, vaktiyle denizde kullanmak için ısmarladığı fakat yazıhanede kullanmak üzere getirdiği, kruvaze lâcivert bir ceket giyip Brass'ın iskemlesine oturdu. Eski uyuşukluğu üzerine çökmüştü. Çenesini eline yaslayıp gözlerini sanki bir daha kapanmıyacak kadar açtı.

Artık hiçbir şey göremiyecek kadar uzun bir zaman baktıktan sonra, gözlerini kendisini hayretlere düşüren güzel hedeften ayırarak müsveddenın yapraklarını çevirdi. Kalemini hokkaya batırdı ve yavaş yavaş yazmaya koyuldu. Birkaç kelime yazıp kalemini tekrar hokkaya batıracağı sırada gözlerini kaldırdı. Gözleri sevimsiz kahverengi şapka, yeşil rob ve bütün cazibesiyle oturan Miss Sally'ye takıldı. Bu o kadar çok tekerrür etti ki, Dick'e, Miss Sally'yi yok etmek, başındaki şapkayı savurup şapkasız nasıl duracağını görmek için garip bir his geldi. Masanın üzerinde büyük, siyah, parlak bir cetvel tahtası duruyordu. Onu eline alıp burnunu kaşıdı.

Burnunu kaşıyıp cetveli elinde tutan Swiveller, onu bir balta gibi sallamaya başladı. Bu

savurmalar esnasında cetvel bir defasında Miss Sally'nin şapkasının ta kenarından geçti. Şapkanın kenarı rüzgârından sallandı. Cedvel bir inç daha yaklaşsa, şapka da yuvarlanacaktı. Lâkin Miss Sally hiç aldırış etmeden ve gözlerini kaldırıp bakmadan işine devam etti.

Sebat ve ısrarla, hafakanlar basıncaya kadar, yazıya devam ederken cetvel tahtasını eline alıp isterse şapkayı Miss Sall'nin başından devirebileceğini düşünmek, ona bir rahatlık ve ferahlık veriyordu. Miss Sally bakacak olursa, cetvelle burnunu kaşımak; bakmıyorsa, cetveli savurmak büyük bir eğlence idi. Bu suretle hissiyatını yatıştıran Dick, cetveli daha az eline alıp birbiri arkasına altı satır yazmaya muvaffak oldu. Bu, onun için büyük bir muvaffakıyet sayılırdı.

XXXIV.

Miss Brass iki saat kadar harıl harıl çalıştıktan sonra, işini bitirip kalemini yeşil robuna sildi ve sonra her zaman cebinde taşıdığı küçük, yuvarlak bir teneke kutudan bir tutam enfiye çekti. Bu mâsum ve mutedil zevkten sonra, iskemlesinden kalkıp kâğıtları paket yaptı ve kırmızı bir şeritle bağlayıp koltuğunun altına aldı, yazıhaneden çıktı.

Swiveller daha iskemlesinden kalkıp çılgın bir dansa başlamaya vakit bulmadan ve yalnız kalmanın zevkını sürmeden, kapı açıldı ve Miss Brass başını uzatıp:

— Ben dışarı çıkıyorum; dedi.

Dick:

— Pekâlâ madam; dedikten sonra kendi kendine: "Benim için hiç acele edip bir an önce geri dönmeye çalışmayın madam!" mülâhazasında bulundu.

— Bir iş için gelen olursa, not alın. Dâva vekilinin öğleden sonra geleceğini söylersiniz.

— Pek güzel madam.

— Ben dışarıda çok kalacak değilim.

Miss Sally kapıyı kaparken Dick kendi kendine: "Buna çok üzüldüm doğrusu. madam! İnşallah hiç umulmadık bir iş çıkar da gecikirsiniz. Hafif bir kaza atlatacak olursanız, hiç de fena olmaz madam!" mütalâasında bulundu.

Swiveller büyük bir ciddiyetle bu iyi niyetli kelimeleri söyledikten sonra, müşteri sandalyesine oturup düşünceye daldı. Biraz sonra bir aşağı, bir yukarı odanın içinde dolaşıp tekrar sandalyeye oturdu.

— Demek ben Brass'ın kâtibiyim ha! dedi. Brass'ın ve hemşiresi, dişi ejderin kâtibi! ne âlâ, ne âlâ! Bilmem daha neler göreceğim. Üniforması üzerine numarası itina ile işlenmiş, fötr şapka ve gri elbiseli, bacağındaki diz bağı nişanının topuğunu dağlamaması için ayağına beyaz benekli mavi bir mendil sarılmış bir kürek mahkûmu olmadığım kaldı! Yoksa bu pek kibarca bir iş mi olur? Hiç şüphesiz insan istediği şeyi, istediği şekilde yapmalı!

Swiveller tamamiyle yalnız olduğundan bu sözleri — kendilerini nahoş vaziyetlerde bulan

kahramanların yaptığı gibi — kader ve talihine hitabetmişti. Tiyatro sahnesinde aktörlerin avizelere hitabetmesi kabilinden Swiveller de bu sözleri kader ve talihin meskeni olduğu tahmin edilen tavana bakarak söylemişti.

Dick düşünceli bir sükûttan sonra. içinde bulunduğu durumu parmağı ile sayarak:

— Quilp temin edeceğinden emin olduğu bu yeri bana teklif ediyor; böyle bir şeyi aklından bile geçirmiyeceğine yemin edebileceğim Fred. beni hayretlere düşürerek Quilp'i destekliyor ve burada çalışmaya teşvik ediyor; bir numaralı oyun bozan! Taşradaki halam da yardımlarını kesip yazdığı pek sevimli mektupta beni yeni vasiyetnamesinden çıkardığını bildiriyor! İki numaralı oyun bozan! Birdenbire ciddileşen Fred: para. kredi ve yardımı kesiveriyor. Bunlar da yetişmiyormuş gibi oturduğum pansiyonun sahibi odamdan çıkmam için ısrar ediyor. Üç numaralı. beş numaralı. altı numaralı oyun bozanlar arar mısınız! Bütün bu oyun bozanlar arasında hiçbir kimse iradesine sahibolabilir mi? Ama hiçbir kimse kendini yere vurmaz. Kader insanı bir kere yere çalınca. yine kaldırmasını bilmeli! Ama kaderin bana bu oyunları oynadığına memnunum. Ona nispet hiç aldırış etmeden keyfime bakacağım!..

Mânalı bir baş silkınesi ile gözünü tavandan ayıran Dick. ilâve etti:

— Haydi bakalım kör talih; sen mi yorulursun. ben mi?

Ahlâk felsefesinde yeri bulunan ve hiç şüphesiz pek derin olan bu düşünce tarzı ile talihine meydan okuyan Swiveller, yeisten sıyrılıp sorumsuz ve neşeli bir kâtip rahatlığı takındı.

Bu sükût ve huzur içinde, o zamana kadar vakit bulup da inceden inceye tetkik edemediği yazıhaneyi muayeneye koyuldu. Takma saç kutusuna, kitaplara, mürekkep şişesine baktı. Bütün evrakı birer birer gözden geçirip Brass'ın keskin çakısı ile masaya marifetli şekiller kazıdı ve kömür kovasının içine adını yazdı. Bu meşguliyetleriyle sanki resmen kâtiplik mesleğine girmiş olan Swiveller, pencereyi açıp kayıtsızca dışarı sarktı ve bir biracı çocuk geçerken tepsisini yere koyup bir duble bira vermesini emretti. Hemen oracıkta birasını içip, ilerideki kredilere yüzü olması için, derhal parasını ödedi ve hiç vakit kaybetmeden ilerideki krediler hakkında bir anlaşmaya vardı. Biraz sonra, Brass kategorisinden, birkaç dâva vekilinin bazı hukukî işler için gönderdiği üç, dört çocuğu tam mesleğe yakışır bir tavır ve bir orta oyununda bir palyaçonun buna benzer hallerde göstereceği doğru ve geniş bir anlayış ve kavrayış havası içinde, kabul edip geri gönderdi. Bu işler de görülünce, iskemlesine oturdu, bir taraftan ıslık çalarken bir taraftan da yazı kalemi ile Miss Brass'ın karikatürünü yapmaya çalıştı.

Tam bu eğlenceli işle meşgul olurken kapının önünde bir araba durdu ve çok geçmeden tokmak iki defa hızlı hızlı çalındı. Sokak kapısını çalan şahıs, yazıhane zilini de çalmadığı için Swi-

veller hiç aldırış etmeden, huzur içinde, evde başka bir kimse olmadığını tahmin etmesine rağmen; eğlencesine devam etti.

Fakat bu tahmininde yanılmıştı: çünkü tokmak gittikçe artan bir sabırsızlıkla tekrar çalındıktan sonra kapı açılmış ve pek sıkı basan birisi yukardaki odaya çıkmıştı. Swiveller bunun, dişi ejder diye vasıflandırdığı Miss Brass'ın ikiz kızkardeşi olması ihtimalini düşünürken yazıhane kapısı vurulunca:

— Giriniz! diye seslenmiş: etikete ne hacet var, arkadan birtakım müşteriler daha gelecek olursa, ış çok karışır, giriniz! demişti.

Kapı ağzında pek hafif bir ses:

— Lûtfen gelip daireyi gösterir misiniz? ricasında bulundu.

Dick masanın üzerine eğilince, kirli, pasaklı, sanki bir keman kılıfına bürünmüş gibi, giydiği önlükten yalnız yüzü ile ayakları görünen, küçük bir kızcağız gördü.

— Sen kimsin? diye sordu.

Dick bu soruya ancak şu cevabı aldı:

— Lûtfen gelip daireyi gösterir misiniz?

Kılığı, kıyafeti itibariyle böyle bir kız görülmüş şey değildi. Sanki beşikten beri çalışıyordu. Onun Dick'den çekindiği kadar Dick de ona şaşa kalmıştı.

— Benim boş daire ile alıp vereceğim yok, söyle; başka bir zaman gelsinler.

— Lûtfen gelip gösterir misiniz? Kirası haftada on sekiz şilin; tabak ve çarşaf dahil. Kun-

dura boyası ve çamaşır kiracıya ait. Kışın kömür için günde sekiz peni...

— Ne diye sen kendin göstermiyorsun? Her şeyi pekâlâ biliyorsun.

— Ben gösteremem. Miss Sally çok küçük olduğumu görünce müşterilerin daha önceden hizmetimden memnun olmıyacaklarını söyledi.

— İyi ama sonradan senin ne kadar küçük olduğunu görmiyecekler mi?

Küçük kız gözlerinde keskin bir bakışla:

— Fakat daireyi hiç olmazsa on beş günlük için tutacaklardır; dedi. Bir kere bir yere yerleştikten sonra da halk kolay kolay yer değiştirmek istemez!

Dick doğrulup kalkarken:

— Bu, çok garip bir iş! diye mırıldandı. Sen nesin? Aşçı mı?

— Ben hafif tertip şeyler pişiririm. Ev hizmeti de görürüm. Evin her işini ben yaparım.

Dick kendi kendine: "Brass, dişi ejder ve ben de galiba en kirli işleri görüyoruz!" mülâhazasında bulundu. Pek müteredditt ve şüpheli bir halde olduğu için aklından daha pek çok şeyler geçirebilirdi; fakat küçük kız ricasını tekrarladığı sırada merdivenden gelen çarpma ve patırdılar da yalnız bayın sabırsızlığını gösteriyordu. Bu sebeple Richard Swiveller işinin ehemmiyetinin ve işine olan bağlılığının bir nişanesi olarak, her iki kulağının arkasına birer ve ağzına da bir kalem daha alarak müşteriyi karşılamak üzere acele dışarı çıktı.

Çarpma ve patırdıların merdivenin ikı genişliğinde ve pek ağır olan yalnız baya ait sandığın arabacının da müşterek gayretiyle ite kaka, dik merdivenden yukarı çıkarılmasından ileri geldiğini görmekle biraz şaşaladı. Bekâr adamla arabacı birbirini sıkıştırıp bütün kuvvetleriyle itip çekerek ve her türlü müşkül köşelere saplıyarak sandığı yukarı çıkarmaya çalışıyorlardı. Onların önüne geçmek imkânsız olduğundan Dick, sandığın her basamağı aşmasında bay Sampson Brass'ın evinin bu şekilde cebren istilâya uğramasını protesto ederek yavaş yavaş arkadan takibetti.

Bu sitemlere hiç aldırış etmiyen bekâr adam, nihayet sandık yatak odasına çıkarılınca, üzerine oturup açık başını ve yüzünü mendil ile sildi. Çok yorulup terlemişti; çünkü sandığı yukarı çıkarmak zahmetinden maada, termometrenin bütün gün gölgede 81 derece fahrenhayti göstermesine rağmen, kışlık elbiselere bürünmüştü.

Dick kalemi ağzından çıkarıp:

— Bu daireyi görmek istediğiniz anlaşılıyor, dedi. Pek güzel bir dairedir. Manzarası pek güzeldir, sokağa bakıyor! Köşeden de bir iki dakıkalık mesafede. Yakınımızda pek hafif bir bira satılıyor. Daha birçok avantajları da mevcut! dedi.

— Kirası nedir?

Dick kirayı yükselterek:

— Haftada bir sterlin, dedi.

— Pekâlâ; tutuyorum.

— Çamaşır ve kundura boyası dahil değildir. Kışın kömür için...

— Pekâlâ, pekâlâ, kabul.

— İki haftalık peşin istiyoruz.

Bekâr adam boğuk bir sesle:

— İki hafta mı? dedi. Ben burada iki sene kalacağım. On sterlin peşin. Kontratımız tamam.

Dick:

— Benim adım Brass değil, onun için...

— Size Brass diyen kim? Benim adım da Brass değil!

— Fakat ev sahibinin adı Brass'dır.

Bekâr adam:

— Memnun oldum, dedi. Bir avukat için pek güzel bir isim. Arabacı; sen gidebilirsin. Sizin de işiniz kalmadı bayım!

Swiveller bekâr adamın bu derece dürüst muamelesi karşısında o kadar şaşalamıştı ki, ona hemen hemen Miss Sally'ye baktığı gibi sert nazarlarla baktı. Bekâr adam hiç ehemmiyet vermeden, soğukkanlılıkla boynunun etrafına dolamış olduğu şalı çözüp kunduralarını çıkarmakla meşgul oldu. Bu ağırlıklardan kurtulduktan sonra, elbiselerini çıkarıp güzelce katladı ve sandığın üstüne yerleştirdi. Daha sonra güneşlik ve perdeyi çekti, saatini kurup sükûnetle ve temkinle yatağa girdi.

Perdeyi çekerken son sözü:

— Parayı alın, ben zili çalmadan kimsenin rahatsız etmesine müsaade etmeyin! olmuştu.

Bu sözleriyle perdeyi çekip sanki derhal horlamaya başlamıştı.

Elinde para ile yazıhaneye dönen Dick kendi kendine:

— Burası pek garip, pek acayip, pek olağanüstü bir yer! mülâhazasında bulundu. Dişi ejderler profesyonel erkekler gibi iş görüyor; üç ayak boyunda aşçılar sanki yerden bitiyor; yabancılar da müsaade almadan içeri girip gün ortasında yatağa giriyor; eğer bu adam mucize nevinden raslanan bazı insanlar gibi iki sene uyuyacak olursa, ayıkla pirincin taşını! Bu da benim kaderim. İnşallah Brass'ın hoşuna gider. Gitmezse üzülürüm. Neme lâzım benim. Beni alâkadar etmez!

XXXV.

Bay Brass eve dönünce, kâtibinin verdiği havadisi memnuniyet ve hoşnutlukla karşılayıp on sterlini sordu ve muayene neticesinde, İngiltere Bankasının hakiki ve meşru banknotu olduğu tahakkuk edince, keyfi büsbütün arttı. Dâva vekili sehavet ve ihsan hisleriyle coşup taşarak umumiyetle "bir gün" diye adlandırılan pek uzak ve belirsiz bir günde Swiveller'i punç içmeye davet edip daha ilk gününde gösterdiği iş kabiliyetini bol bol övdü.

Brass meth ve senalarda bulunma itiyadının insanın dilini yağlı tuttuğu neticesine varmış ve bu faydalı uzvun, hususiyle bir dâva vekili için

paslanıp menteşeleri üzerinde gıcırdıyacak yerde, daima hazır ve emre âmade bulunması icabettiğini kavramış bulunuyordu. Bu itibarla; güzel sözler söylemek ve iltifatkâr ifadeler sarf etmek fırsatını pek ender kaçıranlardandı. Bu; onda, öyle kuvvetli bir itiyat halinde yerleşmişti ki, dili parmağının ucunda denmese bile, yüzünden başka her yerde idi! Çünkü; yüzü, evvelce kaydettiğimiz gibi, sert ve sevimsiz olduğundan, kolay kolay yağlanacak gibi değildi ve sanki tabiatın bir feneri halinde, dünyanın sığ ve kayalıklı sahillerinde yelken açanlara yahut Hukuk boğazından geçenlere, daha az tehlikeli limanlar bulup kısmetlerini orada, aramalarını ihtar ediyordu.

Brass kâtibini komplimanlara boğup on sterlinlik banknotu muayene ederken, Miss Sally pek az heyecan göstermişti. Bu heyecan da pek tatlı ve zevkli cinsinden değildi; çünkü, hukukî temayülleri küçük kazanç ve avantalara ehemmiyet verip zekâsı da bu yolda kullanılmaya inhisar ettiğinden, bekâr adamın pek ehven şartlarla daireyi tuttuğuna memnun olmamıştı. Madem ki daireyi tutmak hususunda bu kadar ısrar etmişti; hiç olmazsa iki, üc misli kira vermesi icabederdi. Swiveller, bekâr adam üzerine düşüp ısrar ettikçe, fiyatı yükseltecekti! Fakat ne bay Brass'ın iyi kanaati, ne de Miss Sally'nin hoşnutsuzluğu bu ve bundan sonra kendisi tarafından yapılacak işlerin mesuliyetini bahtsızlığına yükliyen Swiveller üzerinde hiçbir tesir icra etmemiş, rahat ve mütevekkil bir halde, daha kötüsüne tamamiyle ha-

zır ve daha iyisine de filozofik bir tavırla lâkayt kalmıştı.

Swiveller'in kâtipliğe başladığının ikinci gününde Brass:

— Günaydın Mr. Richard; dedi. Sally sizin için Whitechapel'de kullanılmış bir iskemle bulmuş. Pazarlıktan anlıyan biri varsa, o da Sally'dir. Herhalde iskemleyi çok kullanışlı ve rahat bulacaksınız.

Dick:

— Görünüşe bakılırsa, pek zavallı bir şey! mütalâasında bulundu.

— Fakat üzerine oturması rahattır. Buna emin olun. Hastahanenin karşısındaki sokaktan alınmıştır. Sokakta bir, iki ay kalıp tozlanmış ve biraz da güneş yemiş, yoksa başka hiçbir kusuru yok!

Dick, hoşnutsuzlukla, Brass ile mâsum Sally arasında oturarak:

— İnşallah ateşi ve hastalığı yoktur! dedi. Ayaklarından biri de diğerlerinden uzun!

— Biraz tahta buluruz. Ha ha ha! Hemşirem pazarlık etmesini pek iyi bilir.

Bu kelimelerin mevzuunu teşkil eden güzel mahlûk, başını önündeki kâğıtlardan kaldırarak:

— Sükût eder misin? Sen böyle gevezelik edecek olursan ben nasıl çalışırım; dedi.

— Ne garip bir insansın! Bazan susmasını bilmez, çene çalarsın. Çalışınca da başını işten kaldırmazsın! İnsan senin ne istediğini kestiremiyor.

— Şimdi çalışmak istiyorum. Onun için beni rahatsız etme!

Bu sözleri söyliyen Miss Sally, kaleminin tüyü ile Swiveller'i işaret ederek:

— Onu da işinden alıkoyma! dedi. Zaten pek de hevesli değil!

Brass öfkeli bir cevap vermek temayülü hissetti, fakat belki tedbirli davrandığından, belki de çekinerek, bir şey söylemedi. Sadece; sanki aklına gelen birtakım mücerret fikirlerle meşgulmüş gibi, kızdırmak ve avarelik hakkında bir şeyler mırıldandı. Bundan sonra her ikisi de sükûnet içinde bir müddet yazılarına devam ettiler. Öyle bir sükûnet hâsıl olmuştu ki, heyecandan hoşlanan Swiveller birkaç defa uyuklar gibi oldu ve gözleri kapalı olduğu halde görülmemiş birtakım yazılarla acayip bazı kelimeler yazdı! Nihayet yazıhanenin sükûnetini kıran Miss Sally küçük teneke kutuyu çıkarıp, gürültü ile bir tutam enfiye çekti ve Mr. Richard Swiveller'in "yapacağını yaptığını" söyledi.

— Ne yaptım, madam?

— Bekâr zat henüz meydanda yok! Dün öğleden sonra yattığından beri onu ne gören, ne de işiten olmuş!

— Arzu ediyorsa, sulh ve sükûn içinde, istediği kadar uyuyup on sterlinin acısını çıkarabilir!

— Ya hiç uyanmıyacak olursa?..

Brass da elinden kalemini bırakarak:

— Bu, fevkalâde garip bir hâdise Mr. Richard; bu zat kendini karyolanın demirine asacak,

veyahut buna benzer nahoş bir hâdise çıkacak olursa Mr. Richard; bu zatın size iki senelik kıra karşılığı on lira avans verdiğini unutmazsınız değil mi? Bunu hatırınızda tutun Mr. Richard! İfadenize müracaat edilecek olursa bunu unutmayın. Daha iyisi not alın.

Swiveller geniş bir tabaka kâğıt alarak büyük bir ciddiyetle kâğıdın bir köşesine not etmeye koyuldu.

Brass:

— Tedbiri elden bırakmamak lâzım: dedi. Dünyada ne kötülükler işleniyor. Bekâr zat size... Fakat şimdi bunun sırası değil. Siz şu notu bitirin!

Swiveller muhtırayı bitirince onu iskemlesinden kalkıp yazıhanede dolaşmaya başlıyan Brass'a verdi.

Brass yazıya göz gezdirerek:

— Muhtıranız değil mi? dedi. Pek güzel Mr. Richard; bekâr zat size başka bir şey söylemedi mi?

Sally:

— Bırak şu saçma lâkırdıları, budalalık etme! dedi.

Dick önce ona, sonra Brass'a, tekrar ona baktıktan sonra:

— Hayır! dedi.

Brass yumuşayıp gülümsiyerek:

— Allah selâmet versin Mr. Richard; ne kadar sâfsınız! dedi. Bekâr zat eşyası hakkında bir şey söylemedi mi? Haydi böyle sorayım.

Miss Sally kardeşine başını sallıyarak:

— Böyle sormak daha iyi olur, mütalâasında bulundu.

Brass rahat ve sevimli bir tonla ilâve etti:

— Meselâ; behemahal sordu demiyorum; fakat meselâ Londranın yabancısı olduğu, referans vermek durum ve itiyadında olmadığı, bizim bunu istemek bir hakkımız olduğu ve eğer herhangi bir zaman kendisine bir hal olacak olursa, bina dahilinde bulunan eşyanın, mâruz kalacağım zahmet ve üzüntü karşılığı benim uhdeme geçeciği hakkında bir şey söylemedi mi?

Sonra daha serin ve rahat bir tonla sözlerini şu suretle bitirdi:

— Kendisini benim adıma, bu şartlarla mı kiracı olarak kabul ettiniz?

— Hayır asla.

Brass ona hakir ve sitemli bir nazarla bakıp:

— Siz mesleğinizi yanlış tutuyorsunuz Mr. Richard; sizden asla bir hukukçu çıkmaz: dedi.

Miss Sally ilâve etti:

— Hattâ bin sene yaşasanız bile!

Bunun üzerine erkek ve kızkardeş küçük teneke kutudan gürültü ile birer tutam enfiye çekip karamsar bir düşünceye daldılar.

Swivellerin yemek zamanı olan ve ona haftalar kadar uzun gelen, saat üçe kadar, başkaca bir hâdise zuhur etmedi. Saat üçü çalmaya başlar başlamaz yeni kâtip ortadan kayboldu ve beşi vururken yazıhaneye girdi. Yazıhane sanki bir sihir tesiriyle cin ve limon kabuğu kokuyordu.

Brass sordu:

— Mr. Richard; bekâr zat henüz kalkmadı. Hiçbir şeyin onu yatağından kaldıramıyacağı anlaşılıyor, ne yapacağız?

— Varsın uykusuzluğunu çıkarsın!

— Varsın uyusun mu? Yirmi altı saattir uyuyor! Tepesinde çekmeceli dolaplar sürükledik, sokak kapısını hızlı hızlı vurduk, hizmetçi kızı birkaç defa merdivenden düşürttük (hafıf olduğu için kendisi pek incinmedi) fakat uyandırmanın imkânı yok!

Dick:

— Bir merdiven alıp birinci kat penceresinden girelim; teklifinde bulundu.

— Fakat arada yine kapı var. Sonra mahalle halkı ayağa kalkar.

— Öyle ise dama çıkıp bacadan içeri girmeli!

Brass alâka ile Richard'a bakarak:

— Birisi dostça, cömertçe, mertçe hareket edip üzerine alacak olsa; bu, pek mükemmel bir plân. Herhalde tahmin edildiği kadar da nahoş bir iş olmasa gerek; dedi.

Dick bu teklifi Miss Sally'nin üzerine alacağını düşünerek yapmıştı. Fazla bir şey ilâve etmediğinden ve hiç oralı olmadığından, Brass hep beraber yukarı çıkıp uyuyan zatı daha az şiddetli bir vasıta ile uyandırma teklifinde bulundu. Şayet bu son tecrübe de muvaffak olmıyacak olursa; o zaman daha sert bir tedbire başvuracaklardı. Swiveller muvafakat edince, iskemle ve cetvel tahtası ile mücehhez olduğu halde, hâdise

mahalline şitabettiler. Sally daha önce çıkmış ve bütün kuvveti ile bir el çanı çalıyordu. Fakat bunun da esrarlı kiracı üzerinde hiçbir tesiri olmadı.

Brass:

— Kunduraları dışarıda duruyor, Mr. Richard; dedi.

— Hem de pek dik kafalı şeyler!

Hakikaten kunduralar sağlam ve dayanıklı şeylerdi ve sanki sahibinin ayakları da kunduraların içinde imiş gibi yere pek sıkı sıkı saplanmış, geniş taban ve küt burunları ile bulundukları yeri cebren işgal etmiş görünüyordu.

Brass anahtar deliğine gözünü uydurarak:

— Karyola perdesinden başka bir şey göremiyorum; dedi. Bu zat güçlü kuvvetli bir insan mı Mr. Richard?

— Pek!

— Birdenbire fırlayıp çıkacak olursa pek hoş olmaz. Merdiven başını açık tutun. Ondan korkacak değilim; fakat ben ev sahibiyim. Misafirperverlik kaidesine hürmet ve riayet edilmelidir. Halo, halo!..

Brass gözlerini kırpıştırıp anahtar deliğinden bakarak bekâr zatın dikkatini çekmek için bu kelimeleri sarf ederken, Sally çan çalıyor, Dick de iskemleyi kapının yanına, duvarın kenarına kovup üstüne çıkmış dimdik duruyordu. Bekâr zat fırlayıp çıkacak olursa, o şiddetle, kendisini geçip gidecek olan Swiveller cetvel tahtası ile kapının üst kanadında davul çalmaya başladı. Kendi ma-

rifetinden memnun ve bulunduğu yerin selâbetinden emin olan Richard; tıpkı kalabalık gecelerde tiyatrolarda parter kapısını açan yiğit insanlar gibi; öyle bir gümbürtüye başlamıştı ki, çanın sesi boğulmuş ve merdivenin aşağısında dolaşan ve bir anda ortadan kaybolmaya hazır bulunan küçük hizmetçi kız, bütün hayatı boyunca sağır kalmamak için, kulağını tıkamak mecburiyetinde kalmıştı.

Birdenbire kapının kilidi içerden şiddetle açıldı. Küçük hizmetçi kız kömürlüğe kaçtı, Miss Sally kendi yatak odasına çekildi, pek tabansız olan Brass da sokağa fırlayıp kendisini bir silâhla takibeden bir insan görmeyince, ellerini cebine sokup ıslık çalarak yavaş yavaş yürümeye başladı.

Diğer taraftan; iskemlenin üstünde duran Swiveller, duvara yapışarak kapıda söylenip lânetler savuran ve elinde tuttuğu kunduraları fırlatmak üzere bulunan bekâr adama endişe ile baktı. Kunduraları merdivenden aşağı fırlatıp atmaktan vazgeçerek tekrar söylene, homurdana, odasına girmek üzere bulunan bekâr adamın gözleri, Dick'in müteyakkız gözlerine ilişti.

— Bu iğrenç gürültüyü yapan sen mi idin?

Dick gözlerini adamdan ayırmıyarak ve bir elinde de, şayet cebir ve şiddete müracaat edecek olursa, öfkeli zatın ne bekliyeceğine bir işaret olmak üzere, cetveli hafifçe sallıyarak:

— Ben de yardım ettim; cevabında bulundu.

— Buna nasıl cesaret ettiniz?

Dick bu soruya bir yatışta yirmi altı saat

uyumanın bir centilmen tavır ve hareketine uygun olup olmadığını, sevimli ve faziletli bir ailenin huzur ve sükûnunu hiçe saymanın doğru olup olmadığını sormakla mukabelede bulundu.

— Benim huzurumun hiçbir kıymeti yok mu?

— Onların huzura hakkı yok mu? Tehdittebulunmak istemem — çünkü kanun tehdide cevaz vermez ve tehdit kanunen bir suçtur — fakat bir daha böyle yapacak olursanız, uyanmadan gömülmüş olmamaya dikkat ediniz. Sizin ölmüş olduğunuzdan korkup şaşırdık.

Dick ıskemleden yavaşça inerek ilâve etti:

— Uzun lâfın kısası şu ki, biz yalnız bir zatın bu müesseseye gelip munzam bir ücret vermeden iki kişi kadar uyumasına müsaade edemeyiz!

— Yaa öyle mi?

Dick kaderine teslimiyetle aklına geleni söyliyerek:

— Tek bir yatakta, bir defasında, bu kadar uzun uyku işitilmiş şey değildir. Eğer bu şekilde uyuyacak olursanız çift yatak ücreti vermelisiniz! Mütalâasından bulundu.

Bekâr zat bu mütalâa karşısında daha büyük bir öfkeye kapılacak yerde, gözlerinde bir parıltı ve geniş bir tebessümle Dick'e baktı. Güneşten yanmış esmer bir insandı. Başına geçirdiği beyaz gecelik takke ile daha da esmer görünüyordu. Bazı hususlarda asabi bir insan olduğu aşikâr olan

esmer zatın bu iyi mizacına memnun olan Swiveller de onu teşvik için güldü.

Kiracı böyle hoyratça uykudan uyandırılmasına öfkelenerek takkesini çıplak başının bir tarafına eğmişti. Bu, ona öyle hovarda ve eksantrik bir çeşni vermişti ki, şimdi ona dikkatle bakmaya fırsat bulan Swiveller'i ziyadesiyle meftun etti. Bu sebeple ve onu teskin maksadiyle, kiracının artık kalkmak istediğini ve bir daha bu kadar uzun bir uykuya dalmıyacağını ümidettiğini söyledi.

Kiracı odadan içeri girerken:

— Gel buraya koca çapkın! dedi.

Dick iskemleyi dışarda bırakarak fakat cetveli herhangi bir sürprize karşı elinde tutarak, kiracıyı odadan içeri takibetti. Bekâr adam kapıyı içeriden iki defa kilitleyince bu tedbirinden dolayı kendi kendini tebrik etti.

— Bir şey içer misiniz?

Swiveller biraz evvel susuzluk ıstırabını giderdiğini, fakat mevcudu varsa, hararet söndüren hafif bir içkiye "hayır!" demiyeceğini bildirdi. Her ikisi de başka bir söz söylemeyince, bekâr adam sandığından parlatılmış bir nevi gümüş bir mâbet çıkardı, ve itina ile masanın üzerine yerleştirdi. Dick bekâr adamın yaptıklarını alâka ile takibediyordu. Kiracı bu mâbedin gözlerinden birine bir yumurta kırdı, birine kahve koydu, bir üçüncüsüne temiz, teneke bir kutudan çıkardığı çiğ bir biftek parçası yerleştirdi, dördüncüsüne

de bir miktar su koydu. Sonra mâbedin temelinde bulunan bir ispirto lâmbasına bir kibrit çaktı. Kapakları kapadı. Tekrar açtığı zaman; ne sihirdir, ne keramet! Biftek pişmiş, yumurta haşlanmış, kahve tam kararında ve kahvaltı hazırlanmıştı!

Bekâr adam Richard'a sanki önünde mutfak ateşi varmış gibi, soğukkanlılıkla:

— Sıcak su, şeker ve bardak; mükemmel bir rom! dedi.

Dick masanın üstündeki her işi gören sihirli mâbetten her şeyi ihtiva eden koca sandığa hayretle baktı. Bekâr adam bu gibi işlere alışık bir insan edasiyle kahvaltı etmeye başladı.

— Evin sahibi bir dâva vekili, değil mi? diye sordu.

Dick başını salladı ve romun fevkalâde olduğunu söyledi.

— Evin hanımı kim?

— Bir ejder!

Bekâr adam belki seyahatleri esnasında böyle bir mahlûka tesadüf ettiğinden, yahut bekâr olduğundan hiçbir hayret eseri göstermeden, "karısı mı, kızkardeşi mi?" diye sordu. Dick, kardeşi olduğunu söyleyince, bekâr adam "daha iyi. İstediği zaman başından atabilir." dedi.

Kısa bir sükûttan sonra ilâve etti:

— Delikanlı; ben burada gönlümün istediği gibi yaşamak istiyorum. İstediğim zaman yatar,

istediğim zaman kalkar, istediğim zaman çıkar, istediğim zaman girerim; sorgu, sual istemem. Casuslar tarafından gözetlenmekten de hiç hoşlanmam. Bu hususta hizmetçiler baş belâsıdır. Çok şükür burada yalnız bir tane var.

Dick:

— Pek küçük bir hizmetçi; dedi.

Bekâr adam tekrarladı:

— Evet, pek küçük bir hizmetçi! Burası bana gelir mi?

— Evet.

— Dolandırıcılar güruhu, değil mi?

Dick başını sallıyarak bardağını gırtlağına boşalttı.

Bekâr adam ayağa kalkarak:

— O halde benim tabiatımı iyi anlasınlar. Beni rahatsız edecek olurlarsa, iyi bir kiracı kaybederler. Bunu anlıyacak olurlarsa alt tarafı kolaylaşır. Daha fazlasını anlamaya kalkışırlarsa, kaçarım. Bunları bilmek faydalı olur. Haydi güle güle!

Dick bekâr adamın açmaya hazırladığı kapının önünde durarak:

— Fakat sizi seven birisi soracak olursa? dedi.

— Ne demek istiyorsun?

— İsminiz? Mektup veya paket gelecek olursa...

— Bana ne mektup gelir, ne de soran olur.

— İsim vermemek yüzünden bir hata işlenecek olursa, bana kabahat bulmayın!

Kiracı öyle bir öfke ile: "Ben kimseye kabahat bulmam!" dedi ki, Dick bir anda kendini kapanan kapı ile merdiven arasında buldu.

Brass ile Miss Sally, Richard'ın birdenbire dışarı çıkması ile anahtar deliğinden geri sürülmüşlerdi. Büyük gayretlerine, öne geçmek için birbirini çimdikleyip itmelerine ve buna benzer pandomimalara rağmen; mülâkatın tek kelimesini bile işitmediklerinden, müzakerenin hikâyesini dinlemek üzere Dick'i acele aşağıya, yazıhaneye sürüklediler.

Swiveller bekâr adamın karakter ve arzularını sadakatle, büyük sandığı da şairane bir surette hikâye etti. Sandığın tarifi hakikate tam bir tevafuktan ziyade, parlak bir hayal mahsulü idi. Sandığın bilinen ve tanınan her türlü zengin yiyecek çeşidi ve şarabın da envaını ihtiva ettiğini, otomatik olarak işliyerek istenileni öne koyduğunu yeminlerle, kasemlerle anlattı. Yemek pişirme aletinin üç kilo ağırlığında sığır filetosunu iki dakika ve bir çeyrek dakikada pişirdiğini gözleriyle gördüğünü, bir göz kırpması ile suyun kaynayıp fıkırdadığını söyledi. Bu itibarla kiracının büyük bir hokkabaz veya kimyager veyahut her ikisi birden olduğunu, onun evdeki ikametinin günün birinde Brass ismine bir kredi ve temayüz payı ayıracağı, Bevis Marks tarihçesine yeni bir alâka kaynağı teşkil edeceği mütalâasında bulundu.

Bay Swiveller'in üzerinde durmaya lüzum görmediği bir nokta, mütevazı "hararet kesici" idi. Pek kuvvetli olan alkolün bahsettiği mutedil içkinin peşisıra gelmesi onda biraz hararet uyandırmış ve akşam üstü meyhanede iki, üç kadeh daha, mutedil hararet söndürücüye lüzum hâsıl olmuştu.

BİRİNCİ CİLDİN SONU

Dünya Edebiyatından Seçmeler

80

No. 9130

TOPTAN SATIŞ

İstanbul Devlet Kitapları Müdürlüğü
Ankara, İzmir, Adana, Samsun, Elazığ ve Erzurum
Bölge Şeflikleri

PERAKENDE SATIŞ

Millî Eğitim Yayınevleri
ve Bakanlık Yayınları satıcısı kitapçılar

% 6 KDV DAHİL FİYATI : 6000 LİRA
(5660 Lira+340 Lira)